

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 : มกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2569

ISSN 2821-9570 (Online)

วารสารภาษาไทย และวัฒนธรรมไทย

Journal of Thai Language and Thai Culture

บทความวิจัยในเล่ม

- ไตรลักษณ์กับความรักและความทุกข์ในมหาเวสสันดรชาดก
กัณฑ์มัทรี
- ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดี
อิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์
- กลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ “คุยกับอู๋” จากมุมมอง
วจนปฏิบัติศาสตร์
- ระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยไททรงดำ อำเภออุ้มถ้อง
จังหวัดสุพรรณบุรี
- Queer Negotiations: Triadic Critical Discourse
Analysis of Gender and Power in Thai Media
Representations
- พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา (เล่มที่ 5 - 10) :
ลักษณะอักขรวิธีไทยและการใช้คำหลักในภาษาไทย
- มโนทัศน์ “บุลลี” ของเหยื่อผ่านเรื่องเล่า: การวิเคราะห์
วาทกรรมเชิงวิพากษ์

รายชื่อกองบรรณาธิการวารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย

ที่ปรึกษา

หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. โกวิทย์ พิมพวง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา กาญจนะวรรณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา อินทร์มพรรย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เลอเลิศยุติธรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิอนา คาคา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิสูจน์อักษรและเรียบเรียงเนื้อหา

นางสาวเพชรดา เกตุสกุล

บทบรรณาธิการ

วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีที่ 12 (มกราคม-มิถุนายน 2569) จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ โดยยังคงให้ความสำคัญกับงานวิจัยเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฉบับนี้มีบทความวิจัยตีพิมพ์รวมทั้งสิ้น 7 บทความ บทความทุกบทความได้สะท้อนองค์ความรู้ของผู้เขียนผ่านการวิเคราะห์อย่างมีเหตุและผล

บทความลำดับแรก เรื่อง “ไตรลักษณ์กับความรักและความทุกข์ในมหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์มัทรี” เป็นผลงานของณัฐพงษ์ แก้วสีสด และสุภาคัช สุธนภิญโญ ที่ได้นำเสนอผลการศึกษาว่า กัณฑ์มัทรีนั้นได้นำเสนอความทุกข์ของพระเวสสันดรและพระนางมัทรี ในฐานะผลจากการปะทะระหว่างความรักแบบต้นหากับหลักไตรลักษณ์ โดยเฉพาะความทุกข์จากการพลัดพรากจากของรักตามคำกล่าวที่ว่า “ปิเยหิ วิปโยโค ทุกโข” พระเวสสันดรเผชิญความไม่เที่ยงและความทุกข์จากการสละบุตร พร้อมใช้อุบายธรรมแปรเปลี่ยนความโศกของพระนางมัทรีไปสู่การปล่อยวางและความรักแบบจาละขณะที่พระนางมัทรีสะท้อนภาวะอนัตตาผ่านการสูญเสียบทบาทความเป็นแม่ ท้ายที่สุดความทุกข์ถูกยกระดับเป็นการอนุมนาทานบารมีและการละวางอัตตา แสดงให้เห็นว่าความเมตตามีบทบาทเหนือรูปแบบปฏิบัติเคร่งครัด และความรักกับความทุกข์เป็นสัจธรรมที่เชื่อมโยงกันอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ เนื้อหาจึงน่าสนใจอ่านเป็นอย่างมาก

บทความลำดับที่สอง เรื่อง “ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์” เป็นผลงานของพระปลัดนันท บัญแพ บุญเลิศ วิวรรณ และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ งานวิจัยนี้ได้นำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ไว้ว่า ผู้เขียนนั้นได้ใช้วิธีการนำเสนอพุทธธรรม 6 ลักษณะ ได้แก่ การอธิบายศัพท์ธรรมะที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย การเปรียบเทียบระหว่างนามธรรมกับรูปธรรมและรูปธรรมกับรูปธรรม การอ้างอิงผลการศึกษาหรือการทดลองทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับจิตและสมาธิ การนำเสนอผ่านบทสนทนาปุจฉา-วิสัชนา การเล่าพุทธประวัติเป็นกรณีตัวอย่างเชิงเหตุและผล และการยกคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์มาใช้

ประกอบการอธิบายและตอบปริศนาธรรมโดยรวม วิธีการเหล่านี้ช่วยทำให้หลักพุทธธรรมเข้าใจง่าย มีความเป็นรูปธรรม และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความลำดับที่สาม เรื่อง “กลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ “คุยกับอู๋” จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์” เป็นผลงานของสุมาลี พลขุนทรัพย์ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ากลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ “คุยกับอู๋” จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์พบการใช้กลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการมีบทบาทสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการสื่อสารให้สอดคล้องกับลักษณะของรายการที่เป็นการสัมภาษณ์บุคคลจากหลากหลายวงการเพื่อถ่ายทอดแรงบันดาลใจและเรื่องราวชีวิต โดยมีกลวิธีหลัก 8 ประเภท ได้แก่ การใช้ทัศนภาวะทั้งการแสดงความคิดเห็น ความเชื่อมั่นและเงื่อนไข การให้รายละเอียดและเหตุผล การเสริมคำตอบ การกล่าวซ้ำ การใช้อุปลักษณ์ การใช้ประโยคแบบเลือกได้และการใช้วัจนกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น การบอกเล่า การถาม การแนะนำ การโต้แย้ง การขอบคุณ การขอโทษ การชื่นชม และการสัญญา กลวิธีเหล่านี้ช่วยให้การสื่อสารมีความชัดเจน เป็นธรรมชาติ และส่งเสริมการถ่ายทอดเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ

บทความลำดับที่สี่ เรื่อง “ระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นผลงานของฤทัยวรรณ ปานชา ที่ได้นำเสนอผลของการศึกษาว่าระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำมีทั้งหมด 39 คำ แบ่งเป็นคำเดี่ยว 15 คำ และคำประสม 24 คำ โดยความหมายของคำถูกจำแนกผ่าน 7 มิติ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด ฝ่ายพ่อหรือแม่ เพศ อายุ การแต่งงาน และฝ่ายสามีหรือภรรยา ในด้านวัฒนธรรม ระบบดังกล่าวสะท้อนค่านิยมสำคัญ 5 ประการ คือ การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส การเน้นความสัมพันธ์ทางสายเลือด การนับญาติทั้งสองฝ่าย การยกความสำคัญแก่ฝ่ายพ่อกว่า และการให้ความสำคัญกับเครือญาติฝ่ายสามี ซึ่งสะท้อนโครงสร้างสังคมและระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในชุมชนไทยทรงดำอย่างชัดเจน

บทความลำดับที่ห้า เรื่อง “Queer Negotiations: Triadic Critical Discourse Analysis of Gender and Power in Thai Media Representations” เป็นผลงานภาษาอังกฤษของ Pushpraj Singh และ Ekta Rana ผลวิจัยได้นำเสนอว่า แม้การปรากฏตัวของกลุ่ม LGBTQ+ ในสื่อไทยจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังคงถูกจำกัดด้วยตรรกะของตลาด การนำเสนอแบบสัญลักษณ์ (tokenism) และการกำกับควบคุมจากหน่วยงานกำกับดูแล โดยใช้กรอบการวิเคราะห์แบบสามมิติที่บูรณาการทฤษฎีการแสดงบทบาททางเพศของ Butler การวิเคราะห์อำนาจ-วาทกรรมของ Foucault และทฤษฎีเคียวรีไทย การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (พ.ศ. 2561–2568) แสดงให้เห็นว่าการนำเสนอไม่ได้เป็นเพียงการรวมเข้าอย่างก้าวหน้า แต่เป็นกระบวนการต่อสู้เชิงความหมาย อำนาจ และอัตลักษณ์อย่างต่อเนื่อง ขณะที่โครงสร้างสื่อกระแสหลักยังคงทำให้ความเป็นเคียวรีกลายเป็นสินค้า ชุมชน LGBTQ+ ในไทยกลับมีการต่อต้าน ปรับตัว และสร้างความหมายใหม่ผ่านวัฒนธรรมดิจิทัลและวิถีชีวิตประจำวัน การศึกษานี้จึงสรุปว่าการนำเสนอ LGBTQ+ ในประเทศไทยเป็นกระบวนการที่มีความพลวัตและมีข้อถกเถียงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยแนวทางเชิงบริบทและการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งในเชิงนโยบายสื่อและงานวิจัยในอนาคต

บทความลำดับที่หก เรื่อง “พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา (เล่มที่ 5 - 10) : ลักษณะอักษรวิไทยและการใช้คำหลักในภาษาไทย” เป็นผลงานของศุภนิดา พวงทอง ฟาติน มูซอ XING SONG และบุญเลิศ วิวรรณ ซึ่งได้นำเสนอข้อค้นพบว่า ระบบอักษรวิไทยในเอกสารที่ศึกษาใช้พยัญชนะ 43 ตัว (ไม่ปรากฏ “ฮ”) สระ 28 ตัว วรรณยุกต์ 2 รูป ได้แก่ เอกและโท ใช้ตัวเลขครบทั้ง 10 ตัว และเครื่องหมาย 2 ประเภท คือ เครื่องหมายแทนสระและเครื่องหมายประกอบการเขียน ในด้านคำศัพท์ พบคำนามสามัญที่เกี่ยวกับคน เวลา อาชีพ สิ่งของ สถานที่ และสัตว์ รวมถึงคำนามวิสามัญ เช่น ชื่อบุคคล สถานที่ อาวุธ และสัตว์ ส่วนคำกริยาปรากฏครบ 3 ประเภท ได้แก่ กริยาแสดงอาการ (การเคลื่อนที่และอยู่กับที่) กริยาแสดงสภาพ (นิสัย ปริมาณ ความเร็ว และการเปรียบเทียบ) และกริยาแสดงการประสบ (ความรู้สึกและประสาทสัมผัส)

โดยผลการศึกษาที่ช่วยขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของอักขรวิธีไทยและการใช้คำในอดีตซึ่งสะท้อนบริบททางสังคมในยุคนั้นได้อย่างชัดเจน

บทความลำดับสุดท้าย เรื่อง “มนทัศน์ “บุลลี” ของเหื่อยผ่านเรื่องเล่า: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์” เป็นผลงานของกรุณา กลจักรวงศ์ชา และเพ็ญนภา คล้ายสิงห์โต งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า เรื่องเล่ากว่าร้อยละ 58.24 มีโครงสร้างไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะช่วงคลี่คลายปัญหาและการจบเรื่องที่มักขาดหาย สะท้อนว่าประสบการณ์การบุลลีเป็นสิ่งที่ยังดำเนินอยู่ต่อเนื่อง ผู้เล่ามักเปลี่ยนบทบาทตนเองจากผู้ถูกระทำให้ไปสู่การยอมรับ พร้อมสะท้อนมโนทัศน์สำคัญ 2 ประการ คือ ความไม่ปกติที่ต้องเผชิญ และการบุลลีในฐานะผลของความแตกต่างจากบรรทัดฐานสังคม นอกจากนี้ เหื่อยยังเสนอทางออกผ่านการอดทน การปรับตัว และการทำใจ ซึ่งสะท้อนการจัดการปัญหาในระดับปัจเจกและตอกย้ำอุดมการณ์ทางสังคมที่ผลิตซ้ำความไม่ปกติอย่างเป็นระบบ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการวารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาในการประเมินบทความอย่างละเอียด ขอขอบคุณนักวิชาการ นักวิจัย และนิสิตนักศึกษาที่ได้ส่งบทความมาร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับที่ 1 ประจำปีที่ 12 นี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการแก่ผู้อ่านตามสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพวง
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการ.....	ค
บทบรรณาธิการ.....	ง
สารบัญ.....	ช
บทความวิชาการและบทความวิจัย	
○ ไตรลักษณ์กับความรักและความทุกข์ในมหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์มัทรี	1
○ ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะ ของพศิน อินทรวงค์	18
○ กลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ คู่กับอู๋ย จากมุมมอง วาทนปฏิบัติศาสตร์	48
○ ระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	76
○ Queer Negotiations: Triadic Critical Discourse Analysis of Gender and Power in Thai Media Representations	99
○ พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา (เล่มที่ 5 - 10): ลักษณะอักขรวิธีไทยและการใช้คำหลักในภาษาไทย	137
○ มโนทัศน์ “บุลลี” ของเหี้ยมผ่านเรื่องเล่า: การวิเคราะห์วาทกรรม เชิงวิพากษ์	166

ไตรลักษณ์กับความรักและความทุกข์ในมหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์มัทรี

ณัฐพงษ์ แก้วสีสด¹

สุภักดิ์ สุธนภิญโญ²

รับบทความ 11 กันยายน 2568 แก้ไขบทความ 28 มีนาคม 2569 ตอรับ 18 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความทุกข์จากความรักของผ่านมิตของไตรลักษณ์ในมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ผ่านกรอบแนวคิดความรัก ความทุกข์ และไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา การศึกษานี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของตัวบทวรรณคดีสำนวนกรมศิลปากร พ.ศ. 2514 ผลการศึกษาพบว่า ความทุกข์ของพระเวสสันดรและพระนางมัทรีเป็นพลวัตการปะทะกันระหว่างความรักแบบตัณหาที่บกพร่องไตรลักษณ์ โดยเฉพาะหลัก “ปิเยหิ วิปโยโค ทุกโข” หรือการพลัดพรากจากของรัก ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าความทุกข์ทำหน้าที่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาทางจริยธรรมพระเวสสันดรทรงเผชิญความบีบคั้นจากความเป็นทุกข์ (ทุกข์ตา) และความไม่เที่ยง (อนิจจตา) ในการสละบุตร นำไปสู่การประยุกต์ใช้อุบายธรรมเบี่ยงเบนความโศกเศร้าของพระนางมัทรีให้เป็นความน้อยพระทัย เพื่อยกระดับจิตใจจากความยึดติดสู่ความรักแบบจาคะ ส่วนพระนางมัทรีสะท้อนภาวะความไม่มีตัวตน (อนัตตตา) ผ่านการสูญเสียบทบาทความเป็นแม่และการควบคุมสิ่งรักห้ายที่สุดความทุกข์จากการพลัดพรากได้เปลี่ยนผ่านไปสู่การอนุโมทนาทานบารมี ซึ่งแสดงถึงการปล่อยวางอัตตาในระดับสูงสุด สะท้อนว่าในมิติพุทธศาสนา ความเมตตาที่มีลำดับความสำคัญสูงกว่ารูปแบบปฏิบัติเคร่งครัด กัณฑ์มัทรีจึงเป็นเสมือนภาพจำลองของสัจธรรมที่ว่าความรักและความทุกข์นั้นเชื่อมโยงกันอย่างไม่อาจแยกขาด

คำสำคัญ ความรัก ความทุกข์ กัณฑ์มัทรี ไตรลักษณ์

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

อีเมล s65121109002@ssru.ac.th

² อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

อีเมล suphakkhatat.su@ssru.ac.th

The Three Characteristics and Love-Suffering in the Madri Section of the Mahavessantara Jātaka

Nattaphong Keawseesod³

Suphakkhathat Suthanaphinyo⁴

Received 11 September 2025; revised 28 March 2026; accepted 18 June 2026

Abstract

This study aims to analyze the suffering caused by love through the lens of the Three Characteristics (Tri-Lakshana) in the Mahavessantara Jātaka, Madri Section, using the conceptual framework of love, suffering, and the Three Characteristics in Buddhism. The research employs a content analysis of the literary text as presented in the 1971 edition published by the Fine Arts Department of Thailand. The findings indicate that the suffering experienced by Prince Vessantara and Queen Madri arises from the dynamic conflict between desire-driven love and the laws of the Three Characteristics, particularly the principle of piyehi vippayogo dukkho or the pain of separation from loved ones. The results show that suffering acts as a catalyst for ethical reflection. Prince Vessantara confronts the pressures of suffering (dukkhatā) and impermanence (anicchatā) when he must relinquish his children, applying skillful means to transform Queen Matri's grief into equanimity, thereby elevating her mind from attachment to a selfless, generous love (dana-predominant love). Madri embodies the notion of non-self (Anattatā) through her loss of maternal role and control over her loved ones. Ultimately, the suffering caused by separation

³ Undergraduate Student, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

Email s65121109002@ssru.ac.th

⁴ Lecturer, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

Email suphakkhathat.su@ssru.ac.th

transforms into rejoicing in the practice of merit-making, demonstrating the relinquishment of self at the highest level. From a Buddhist perspective, compassion is regarded as more important than rigid religious practice; therefore, the Madri section can be seen as a representation of the profound truth that love and suffering are inextricably intertwined.

Keywords: Love, Suffering, Madri Section, The Three Characteristics

บทนำ

อมตพจน์ที่ว่า “ทีใดมีรัก ที่นั่นมีทุกข์” สะท้อนให้เห็นว่าความรักเป็นปัจจัยต้นทางที่ก่อให้เกิดกองลื้อแห่งความทุกข์ เนื่องด้วยความรักมักฉาบทาด้วยความผูกพันและการคาดหวัง เมื่อสิ่งที่ยึดถือไว้แปรเปลี่ยนหรือเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา ย่อมนำมาซึ่งความโศกเศร้าอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง วลีดังกล่าวมีรากฐานมาจากวิชาชาสูตรในพระไตรปิฎก อันเป็นพระธรรมเทศนาที่พระพุทธผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแก่นางวิสาขา ถึงสภาวะของความรักว่า

“ผู้ใดไม่มีสิ่งที่รัก ผู้นั้นก็ไม่มีทุกข์ เรากล่าวว่า ผู้นั้นไม่มีความโศกปราศจากกิเลส
ดุจธูลี ไม่มีอุปายาส” (กรมการศาสนา 2525ก: 155)

ความรักในบริบทนี้จึงหมายถึง อุปาทาน หรือความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งอันเป็นที่รัก ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สิ่งของ หรือสภาวะทางจิต เมื่อความรักต้องเผชิญกับพายุแห่งการเปลี่ยนแปลงตามกฎไตรลักษณ์ อันประกอบด้วย อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา ความทุกข์ย่อมปรากฏขึ้นในใจของผู้ที่ยังยึดติด ดังความในพระสูตรที่ตอกย้ำว่า

“ความโศกก็ดี ความร่ำไรรก็ดี ความทุกข์ก็ดี มากมายหลายอย่างนี้มีอยู่ในโลก
เพราะอาศัยสัตว์หรือสังขารอันเป็นที่รักเมื่อไม่มีสัตว์หรือสังขารอันเป็นที่รัก ความโศก
ความร่ำไรรและความทุกข์เหล่านี้ย่อมไม่มีเพราะเหตุนั้นแล ผู้ใดไม่มีสัตว์หรือสังขารอันเป็นที่รักในโลกไหน ๆ ผู้นั้นเป็นผู้มีความสุข ปราศจากความโศก”

(กรมการศาสนา 2525ก: 155)

โดยคำว่าสัตว์และสังขารครอบคลุมถึงทุกสรรพสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งปรุงแต่ง ซึ่งล้วนตกอยู่ภายใต้อำนาจของไตรลักษณ์ทั้งสิ้น ส่วนความสุขที่แท้จริงตามทัศนะของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2564ก: 452) คือความสงบภายใน ที่เกิดจากการปล่อยวางไม่ยึดติดในสิ่งที่พึงใจ

สัจธรรมเรื่องความรักและความทุกข์ข้างต้น ปรากฏภาพจำลองที่ชัดเจนที่สุดใน มหาเวสสันดรชาดก ซึ่งถือเป็นมหาชาดิลำดับสุดท้ายก่อนการตรัสรู้ (เจริญ ไชยชนะ 2502: 6) โดยเฉพาะในกัณฑ์มัทรี ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ที่พรรณนาถึง เหตุการณ์บีบคั้นหัวใจ เมื่อพระเวสสันดรทรงบริจาคพระชาติและพระกัณหาให้แก่ชุก ความทุกข์จากการพลัดพรากเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่กลางบอเหตุผ่านสุบินร้ายของพระนางมัทรี แม้จะได้รับการปลอบประโลมแต่ความห่วงใยในฐานะแม่ ก็มีได้เสื่อมถอยลง จนกระทั่ง ความพลัดพรากเกิดขึ้นจริงในขณะที่พระนางเสด็จออกหาของป่า นำไปสู่โศกนาฏกรรม ทางอารมณ์ที่รุนแรงที่สุดในเรื่อง (พระครูวิจิตรธรรมมาทร และคณะ 2563: 178)

แม้การศึกษาก่อนหน้าของพระครูวิจิตรธรรมมาทรและคณะ (2563) รวมถึง พระวินัย วิสุทธสาโร (2561) จะได้วางรากฐานการวิเคราะห์ความรักในมิติของการ เสียสละและหลักปิเยหิ วิปปโยโค ทุกโข ไว้ที่น่าสนใจ ทว่างานเหล่านั้นยังมิได้ มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความรักในฐานะประสบการณ์ทางอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความทุกข์ เจิงจริยธรรมอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของพลวัตความสัมพันธ์ระหว่าง ความรัก ความยึดมั่น และสภาวะการปล่อยวาง ซึ่งจะมีความชัดเจนยิ่งขึ้นหากพิจารณา ผ่านกรอบของกฎไตรลักษณ์

วัตถุประสงค์การศึกษา

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ความทุกข์จากความรักของผ่านมิติของไตรลักษณ์ใน มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ทบทวนวรรณกรรม

ความรักในมิติพระพุทธศาสนาสัมพันธ์กับอารมณ์และจิตใจของมนุษย์ โดยอธิบายในกรอบที่ต่างจากความเข้าใจทั่วไปซึ่งมุ่งความผูกพันหรือความสุขส่วนตน สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความรักแบบตัณหา เป็นความรักที่แฝงความต้องการครอบครองและการคาดหวังผลตอบแทน มนุษย์รักด้วยความอยากได้ อยากมี หรืออยากเป็น เมื่อไม่เป็นไปตามความปรารถนา ย่อมนำไปสู่ความผิดหวังและทุกข์ ความรักลักษณะนี้จึงเป็นความยึดติดและก่อทุกข์ในที่สุด และ 2) ความรักแบบเมตตา เป็นความรักที่ตั้งอยู่บนความปรารถนาดีต่อผู้อื่น มุ่งให้ผู้ที่มีทุกข์มีความสุขโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนและไม่ยึดติดครอบครอง ประกอบด้วยความเข้าใจ การให้อภัย และการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จึงเป็นความรักบริสุทธิ์ ไม่เบียดเบียน ไม่อาฆาต และนำไปสู่ความสงบสุขทั้งระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม อันเป็นคุณค่าที่แท้จริงต่อมนุษย์และสรรพสัตว์ (อาทิตย์ อินทรภักดี 2565: 64, 75-76)

ไตรลักษณ์ปรากฏในพุทธพจน์ในฐานะกฎธรรมชาติว่า ไม่ว่าตถาคตจะอุบัติหรือไม่ หลักดังกล่าวยังคงดำรงอยู่ในฐานะธรรมฐิติและธรรมนิยาม กล่าวคือ สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ และธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา ครั้นตถาคตตรัสรู้และเข้าถึงหลักนี้แล้ว จึงทรงประกาศ แสดง และแจกแจงให้เข้าใจโดยชัดแจ้ง พุทธพจน์ดังกล่าวเรียกแต่ละประเด็นว่า ธาตุ ธรรมฐิติ และธรรมนิยาม ส่วนคำว่า “ไตรลักษณ์” เป็นศัพท์ที่ใช้ในคัมภีร์ชั้นอรรถกถา และบางแห่งเรียกว่า “สามัญลักษณะ” เนื่องจากเป็นลักษณะร่วมของสรรพสิ่ง กล่าวคือ สังขารทั้งปวงย่อมไม่เที่ยงและคงอยู่ไม่ได้ ขณะที่ธรรมทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นสังขตธรรมหรืออสังขตธรรม ล้วนไม่ใช่ตัวตนโดยเสมอกัน ดังนั้น ไตรลักษณ์ (The Three Characteristics of Existence) ประกอบด้วย 1) อนิจจตา (Impermanence) ภาวะไม่เที่ยง ไม่คงที่ เกิดขึ้นแล้วดับไป 2) ทุกขตา (Stress and Conflict) ภาวะทนอยู่ไม่ได้ ถูกบีบคั้นด้วยความเกิดและดับ ไม่อาจให้ความพึงพอใจอย่างแท้จริง และ 3) อนัตตตา (Non-Self) ภาวะไม่ใช่ตัวตน ไม่มีอัตตาแท้จริง ไม่อาจยึดถือหรือบังคับบัญชาได้ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2564: 74)

พระครูวิจิตรธรรมาทร และคณะ (2563: 182–183) ศึกษาความรักในมัทรีกัณฑ์ทั้งในมิติของพระเวสสันดรและพระนางมัทรี พบว่า ความรักของพระเวสสันดร มีลักษณะเป็นการเสียสละอย่างแท้จริง โดยพระโพธิสัตว์ทรงดำเนินตามหลักจากะมิใช่เพียงปรารถนาดีต่อผู้อื่น หากยังสละกิเลสทุกครั้งแห่งการให้ ส่วนพระนางมัทรีผู้เป็นคู่บุญที่ร่วมสั่งสมบารมีมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏ มิได้ตั้งอยู่บนความสุขส่วนตน หากเลือกดำรงความรักในรูปของจากะเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ความรักที่มาพร้อมการสละกิเลสของตน การสละบุตรและภรรยาครั้งนี้สะท้อนการละกิเลสอันฝังลึกในจิตใจของพระเวสสันดร โดยเฉพาะความผูกพันต่อบุคคลอันเป็นที่รัก แม้อยู่ใกล้ความสมบูรณ์แห่งบารมี การพลัดพรากยังคงเป็นสิ่งยากยิ่ง อย่างไรก็ตาม พระองค์ทรงยึดมั่นคุณธรรมและการเสียสละเหนือความรักส่วนตน ยิ่งความผูกพันลึกซึ้งเพียงใด การให้ยิ่งกระทำได้ยากยิ่งขึ้น

พระวินัย วิสุทธสาโร (เกษมสุข) (2561: 30–74) ศึกษาหลักธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในมหาเวสสันดรชาดก พบว่าในกัณฑ์มัทรีสะท้อนหลักธรรม “ปิเยหิ วิปปโยโค ทุกโข” อันหมายถึงการพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักเป็นทุกข์ โดยเฉพาะการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักซึ่งก่อทุกข์อย่างยิ่ง โดยธรรมชาติ มนุษย์เมื่ออยู่ร่วมกันในครอบครัวหรือสังคมย่อมเกิดความผูกพัน ครั้นเกิดการพลัดพราก แม้เพียงชั่วคราวยังนำมาซึ่งความโศกเศร้า และหากเป็นการสูญเสียถาวร ความทุกข์ยิ่งทวีคูณ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ปิเยหิ วิปปโยโค ทุกโข” ความทุกข์จากการพลัดพรากก่อให้เกิดความเศร้าโศก โดยเฉพาะการจากไปอย่างไม่มีวันหวนกลับ เช่น การเสียชีวิตของบุคคลอันเป็นที่รัก กรณีพระนางมัทรีที่ต้องพลัดพรากจากพระกัณหาและพระชาลีเมื่อชูชกพาไป สะท้อนความทุกข์จากการสูญเสียอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ประสบการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับชีวิตมนุษย์ทั่วไป ซึ่งเมื่อสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักย่อมประสบความทุกข์โดยหลีกเลี่ยงได้ยาก อันเป็นสถานะที่ทุกชีวิตต้องเผชิญ

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์ความทุกข์จากความรัก ผ่านตัวบทวรรณคดีเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ แสดงพลวัตความสัมพันธ์ระหว่างความรัก ความยึดมั่น และความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับ ตัวละครหลัก โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยใช้ตัวบทอ้างอิงปฐมภูมิจากหนังสือมหาเวสสันดรชาดก สำนวนเทศนา 13 กัณฑ์ ฉบับกรมศิลปากร พ.ศ. 2514 เป็นฐานข้อมูลหลัก

2. กรอบแนวคิดและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดทางพุทธจริยธรรมในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ 1) มิติประเภทความรัก วิเคราะห์การเปลี่ยนผ่าน จากความรักแบบต้นหา (ความยึดติดในตัวตนและบุคคลอันเป็นที่รัก) ไปสู่ความรัก แบบเมตตาและจาคะ (การเสียสละกิเลสเพื่อเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่กว่า) 2) มิติกฎธรรมชาติ (ไตรลักษณ์) วิเคราะห์สภาวะความทุกข์ของตัวละครเมื่อต้องเผชิญกับความไม่เที่ยง (อนิจจัง) ความบีบคั้นที่ทนได้ยาก (ทุกขตา) และความไม่อาจบังคับบัญชาสิ่งรักได้ (อนัตตตา) อันนำไปสู่หลักธรรมปิเยหิ วิปปโยโค ทุกโข

3. วิธีการนำเสนอผลการศึกษา

ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยการนำตัวบทวรรณคดีมาจำแนกตาม หมวดหมู่ของประเภทความรักและหลักไตรลักษณ์ พร้อมทั้งอภิปรายผลสรุป

ผลการศึกษา

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี กล่าวถึงเหตุการณ์ภายหลังชูชกพา พระชาลีและพระกัณหาไป เทวดาประชุมพิจารณาเห็นว่า หากพระนางมัทรีเสด็จกลับ ถึงอาศรมก่อนค่ำและทราบเหตุ อาจติดตามไปในป่าจนเกิดความทุกข์ลำบาก จึงมีมติ

ยับยั้งไว้ พระอินทร์โปรดให้เทวดาสามองค์แปลงกายเป็นราชสีห์ เสือโคร่ง และเสือเหลือง นอนขวางทาง จนกว่าพระจันทร์จะขึ้นจึงเปิดทางให้

ระหว่างนั้น พระนางมัทรีทรงห่วงใยพระโอรสติดาอย่างยิ่ง และประสบเหตุอันเป็นลาง ได้แก่ ผลไม้ผิดฤดูกาล สภาพอากาศแปรปรวน และเครื่องใช้หล่นโดยมิทราบสาเหตุ ทำให้ทรงวิตกยิ่งขึ้น จึงเร่งเสด็จกลับอาศรม ครั้นถึงช่องเขา พบสัตว์ร้ายขวางทาง จำต้องหยุดรอและคร่ำครวญถึงบุตรจนคำ เมื่อสัตว์หลักทาง พระนางจึงรีบกลับ แต่ไม่พบบุตรออกมาต้อนรับดังเคย จึงออกติดตามหาโดยรอบ ครั้นไม่พบจึงกราบทูลถามพระเวสสันดรทรงนั่งเฉย พระนางยิ่งโศกเศร้าและวิงวอน ด้วยทรงเกรงพระนางจะเป็นอันตรายจากความทุกข์ พระเวสสันดรจึงใช้อุบาย ตรัสตัดพ้อเพื่อเบี่ยงเบนความคิดจากความโศกไปสู่ความน้อยพระทัยแทน เมื่อได้สดับ พระนางมัทรีทรงกราบทูลชี้แจงเหตุแห่งการกลับล่าช้า พร้อมยืนยันความจงรักภักดี แต่เมื่อยังมีได้รับคำตอบ จึงออกค้นหาพระโอรสติดาอีกครั้งทั่วบริเวณป่า ครั้นไม่พบ กลับมาร่ำครวญจนสิ้นกำลังและสลบลง

พระเวสสันดรทรงเข้าใจว่าพระนางสิ้นพระชนม์ จึงโศกเศร้าและร่ำพันถึงคุณความดี ครั้นทราบว่ายังทรงมีพระชนม์อยู่ จึงทรงช่วยฟื้นคืนสติ และตรัสเปิดเผยความจริง พระนางมัทรีจึงคลายความโศก กลับเกิดปีติ และทรงอนุโมทนาการบำเพ็ญทานบารมีของพระเวสสันดร (เจริญ ไชยชนะ 2502: 99-101)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความทุกข์จากความรักในร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฐมัทรีผ่านมิติของไตรลักษณ์ จากตัวบทวรรณคดีได้ดังนี้

1. ความทุกข์ของพระเวสสันดร

1.1 ความทุกข์จากการรู้ว่าพระนางมัทรีต้องเศร้าโศกเสียใจ

พระเวสสันดรทรงเผชิญกับสภาวะตั้งเครียดจากความรักเชิงตัณหา (การยึดมั่น) ในฐานะสามีที่ห่วงใยภรรยา พระองค์รับทราบว่าความผูกพันของมัทรีที่มีต่อบุตรนั้นแน่นแฟ้นยิ่ง เมื่อต้องเผชิญกับอนิจจตา (ความไม่เที่ยง) ของครอบครัวที่อยู่ในภาวะแตกสลาย พระองค์จึงจำเป็นต้องประยุกต์ใช้กุศโลบายในห้วง เพื่อชักนำจิตใจของนางให้พ้นจากความโศกเศร้า ดังตัวบทต่อไปนี้

“**อภ มหาสตุโต** สมเด็จพระราชสมภาร เมื่อได้สดับสาร พระมัทรีเธอแสนวิโยค
โศกัลลย์สุดกำลัง ถ้าแม้จะมีตรัสแก่นางบ้างจะมีเป็นการ จำเอาโวหารการหึงหวงเข้ามา
หักโศกให้เสื่อมลง พระองค์จึงเอื้อนอรรถดรัสปริภาษว่า **นน มททิ** ดูกรนางนาฏพระน้อง
รัก **ภทเท** เจ้าผู้มีพักตร์อันผุดผ่อง เสมือนหนึ่งน้ำทองทาบทับประเทืองผิว รวากะว่าลอย
ลิวเลือนลงมาจากฟ้า ใคร ได้เห็นเป็นขวัญตาทีละเลงหลงละลายทุกซ์ ปลุกปลื้มอารมณ์
ชายให้เขยขึ้น จะนั่งนอนเดินยืนก็ตัวอย่าง **วราโรหา** พร้อมด้วยเบญจางคจิริรูปเจริญ
โฉม ประโลมโลกหล่อแหลมวิไลลักษณ์ ราชบุตติ ประกอบไปด้วยเชื้อศักดิ์สมมุติวงศ์”

(กรมศิลปากร 2514: 194)

เมื่อพระเวสสันดรทรงเห็นพระนางมัทรีสลดลง พระองค์ตกอยู่ภายใต้กระแส
ทุกข์ตา (สภาวะทนได้ยาก) ความรักในลักษณะปุถุชนทำให้ทรงหวั่นไหวและตรอง
รำพันถึงความสูญเสียดังกล่าว เหตุการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าพระโพธิสัตว์เองก็ยังมีอาจ
หลีกเลี่ยง การพลัดพรากจากของรักเป็นทุกข์ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจริงสากลของความ
ไม่เที่ยงและความทุกข์ที่เกิดจากความยึดมั่นในความรัก ดังตัวบทต่อไปนี้

“**อภ มหาสตุโต** ปางนั้นสมเด็จพระเพทนต์อดุลย์ดวงกษัตริย์ชาติติยศ
ทอดพระเนตรเห็นพระอัครเรศถึงวิสิญญ์ภาพสลดลงวันนั้น พระทัยท้าวเธอสำคัญว่า
พระนางเธอวางวายสะดุ้งพระทัยหาย ว่าโอ้อนิจามัทรี เจ้าพี่เอ๋ย บุญพื่อนี้เหนื่อยแล้วนะ
เจ้าเพื่อนยาก เจ้ามาตายจากพี่ไปในงวด ขึ้น เจ้า จะเอาป่าขี้หมู่นี้หรือมาเป็นป่าช้า จะเอา
พระบรรณศาลานี้หรือเป็นบริเวณพระเมรุ ทอง จะเอาแต่เสียงสาธิตาอันร่ำร้องมาเป็น
กลองประโคมใน จะเอาแต่เสียง จักกระจันแลเรไรต่างแดรสังข์แลพิณพาทย์ จะเอาแต่
เมฆหมอกในอากาศกันเป็น เพดาน จะเอาแต่ยุ่งยางในป่าพระหิมพานต์มาต่างฉัตรเงินแล
ฉัตรทอง จะเอา แต่แสงพระจันทร์อันผุดผ่องมาต่างประทีปแก้วงามโอภาส อนิจจามัทรีเอ๋ย
ตายอนิจจอนาถไร้ญาติอยู่กลางดง”

(กรมศิลปากร 2514: 202)

1.2 ความทุกข์จากความเมตตาต่อพระนางมัทรี

จุดเปลี่ยนสำคัญจากความรักที่มีลักษณะยึดมั่นในตัวตน สู่ความรักเชิงเมตตา (Compassionate Love) พระเวสสันดรทรงยอมสละวัตรปฏิบัติของนักบวชซึ่งโดยปกติแล้วมิพึงเกี่ยวข้องกับสตรี เพื่อให้สามารถช่วยเหลือพระนางมัทรีได้ เหตุการณ์นี้สะท้อนความขัดแย้งระหว่างภาระหน้าที่ในการบำเพ็ญบารมีและความรักที่เปี่ยมด้วยความสงสาร ของพระโพธิสัตว์ ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการปรับสมดุลระหว่างจริยธรรมส่วนบุคคลกับความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ดังตัวบทต่อไปนี้

“ ครั้นท้าวเธอค่อยคลายลงที่โคกคัลย์ จึงฝันพระพักตร์มาพิจารณาเห็นว่ายังไม่อาสธุ จึงเข้าไปยังพระคันธกุฎี จับเอาคนที่อันเต็มไปด้วยน้ำมาทันใดตั้งแต่พระองค์ทรงผนวช ไพรมาได้ถึงเจ็ดเดือนปลาย จะได้ต้องพระกายนางมัทรีนั้นหามิได้ เมื่อมีความทุกข์ล้นพ้น วิสัยมีอาภัพที่จะกำหนด ว่าอาตมานี้เป็นตาบสฤณี เรื่อยกพระเศียรพระมัทรีขึ้นใส่ตัก วกเอาวารี มาโสรจสรลงที่อุระพระมัทรี หวัง ว่าจะให้ชุ่มชื่นพื้นสมปฤติแห่งนางพระยามัทรีเจ้านั้นแล”

(กรมศิลปากร 2514: 202-203)

1.3 ความทุกข์จากการต้องอธิบายและปลอบโยนพระนางมัทรี

พระเวสสันดรทรงสำแดงหลักอนัตตตา (ความไม่มีตัวตน/ไม่อาจบังคับบัญชาได้) โดยชี้ให้พระนางมัทรีตระหนักว่าบุตรคือ *พาหิรภททาน* (ทานภายนอก) มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับความรักจากระดับตัณหาไปสู่ความรักเชิงจาคะ ซึ่งเป็นความรักที่พร้อมสละเพื่อประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่า ตอกย้ำแนวคิดทางพุทธธรรมว่าการปล่อยวางความยึดมั่นในตัวตนและสิ่งที่รักเป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุการปฏิบัติธรรมและความสงสารอันแท้จริง ดังตัวบทต่อไปนี้

“ ท้าวเธอจึงตรัสประภาษ ว่าดูกรเจ้ามัทรี อันสองกุมารนี้ พិให้เป็นทานแก่พราหมณ์แต่วันวันนี้แล้ว พระน้องแก้วเจ้าอย่าโศกคัลย์ จงตั้งจิตของเจ้านั้นให้สมนัส ศรัทธา ในทางกฤษฎาภิหารทานบารมี **ลจฉาม ปุเต ชินดา** ถ้าเราทั้งสองนี้ยังมีชีวิตสืบไป อันสองกุมารนี้ไซ้รักคงจะได้ พบกันเป็นมันแม่นม ถึงสรรพสิ่งแสนสัตว์ตณนอลังการให้ทานไป เราก็คงจะได้ ด้วยผลทาน **ทขุชา สปุริโส ทาน** มัทรีเอ๋ย อันอริยสัปปุรุษเห็นปาน

ดังตัวพี ถึงจะมีข้าวของสักเท่าใด ๆ **ทิสวา ยาจกมาคต์** ถ้าเห็นยาจกเข้ามา ใกล้ไหววอนขอ ก็ยอมไม่ย่อท้อในทางทาน จนแต่ชั้นลูกรักยอดสงสารที่ยังยกให้ เป็นทานได้ อันสองกุมาร นี้ไซ้เป็นแต่พาหิรทานภายนอกไม่อิ่มหนา พี่จะ ใครให้ข้าซึ่งอชฌติกทานอีกนะเจ้ามัทรี ถ้าแม้มีบุพคุณผู้ใดใครปรารถนาซึ่ง เนื้อหนังมังสาโลหิตดวงหทัยนัยน์เนตรทั้งนั้นไซ้ พี่ก็จะแห้วผ่าเอามาให้เป็น ทานไม่ย่อท้อถึงเพียงนี้ มัทรีเอ๋ย จงศรัทธาด้วยช่วยอนุโมทนา ทานในกาลบัดนี้เถิด.”

(กรมศิลปากร 2514: 204)

ความทุกข์ของพระเวสสันดรที่เกิดจากความรักและความห่วงใยต่อพระนางมัทรี สะท้อนให้เห็นถึงความเสียสละและความเมตตาในระดับสูงสุด พระองค์มิได้ประสบทุกข์ เพียงเพราะการพลัดพรากจากพระโอรสและพระธิดาเท่านั้น แต่ยังต้องแบกรับ ความรู้สึกผิดและความห่วงใยต่อภรรยาที่ตกอยู่ในความเศร้าโศก เหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็น บทพิสูจน์ถึงการบำเพ็ญบารมีของพระเวสสันดร ที่ต้องเผชิญกับความทุกข์อย่างแสนสาหัส เพื่อยกระดับตนและบรรลुพระโพธิสัตว์บารมี

2. ความทุกข์ของพระนางมัทรี

2.1 ความทุกข์จากความรักที่มีต่อลูก

ความรักของพระนางมัทรีในช่วงต้นปรากฏในลักษณะความรักแบบต้นหนา ซึ่งในบริบททางพุทธธรรมหมายถึงความรักที่มีความยึดถือและยึดมั่นในสิ่งที่เป็นของฉัน เมื่อความเปลี่ยนแปลงตามหลักอนิจจังเกิดขึ้น ความรักเชิงต้นหนานี้นำไปสู่ความทุกข์ที่รุนแรงอย่างยิ่ง จนส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของนางอย่างไม่อาจทนได้ ดังตัวบทต่อไปนี้

“ สมเด็จพระไทเธอเทียวตะโกนูกู้กอง พระพักตร์เธอฟูมฟองนอง ไปด้วยน้ำพระเนตร ที่โศกา จิงตรัสว่าโอ้อโหเวลาปานฉะนี้จะมีติดต้น จวนจะสิ้นคืนก่อนรุ่งแล้วหรือกระไรไม่รู้เลย พระพายรำเพยพัดมารีเรื้อยอยู่เฉื่อยฉิว ออกแม่น้ำให้อ่อนหิวสุดละห้อย ทั้งดาวเดือนก็ เคลื่อนคล้อยลงลับไม้ สุดที่แม่จะติด ตามเจ้าไปในยามนี้ ผูกสิ่งค้างบางขณะที้นอนหลับ ก็กลิ้งกลับเกลือกตัวอยู่ยั่วเยี้ย ทั้งนกนกก็จ้วงเจียเหงาเสียบทุกรวงรัง แต่แม่เซซังเสาะแสวง ทุกแห่งห้องหิมนเวศ ทั่วประเทศทุกราบป่า สุดสายนัยนาที่แม่จะตามไปเล็งแล สุดโสดแล้ว

ที่แม่จะ รับทราบฟังสำเนียง สุดสุรเสียงที่แม่จะรำเรียกพิไรร้อง สุดผีเท่าที่แม่จะเยื้องย่าง
ยกอย่างลงเหยียบดิน เป็นสุดสิ้นสุดปัญญา สุดจะหาสุดจะค้นเห็นสุดคิด จะได้พานพบ
ประสปรอยพระลูกน้อยแต่ สักนิดไม่มีเลย จึงตรัสว่าเจ้าดวงมณฑาทองทั้งคู่ ของแม่เอ๋ย
หรือว่าเจ้าทั้งขว้างวางจิตไปเกิดอื่น เหมือนแม่ฝันเมื่อคืนนี้แล้วแล ”

(กรมศิลปากร 2514: 200)

“ ควรจะสงสารเอ๋ย ด้วยนางแก้วกัลยาณี น้อมพระเกศีลงทูลความหวัง จะตาม
พระลูกรักทั้งสองรา กราบถวายบังคมลาลูกแล้วเลื่อน เขยื้อนยกพระบาท บทจรเยื้องย่าง
พระกายนางให้เสียวสั่นหวั่นไหวไปทั้งองค์ ดุจชายธงอันต้อง กำลังลมอยู่ริ้ว ๆ สิ้นแรงโรย
เธอโหยหิวระหวยทรวง พระศอเธอหงุบง่วงดวง พระพักตร์ผิดเผือดไม่แปรผัน จะทูลสั่ง
ก็มีทันที่ว่าจะทูลเลย ตรัสว่าพระคุณเจ้าเอ๋ย ได้คำเดียวเท่านั้นก็หายเสีย เอียงพระกายบ้าย
พระศิโรเพศ พระเนตรหลับ หับพระโอษฐ์ลงทันที **วิสณฺณิ หุตฺวา** นางก็ถึงวิสณฺณิสลบลง
ตรงหน้าฉาน ปานประหนึ่งฉัตรทองต้องสายอัสสนิพาดชาตระเนนเอนแล้วล้มลงตรงหน้า
พระที่นั่งนั้นแล ”

(กรมศิลปากร 2514: 202)

2.2 ความทุกข์จากความรักที่มีต่อพระเวสสันดร

เมื่อความคาดหวังเชิงต้นทหาเกี่ยวกับสามีลูกสิ้นคลอน นางเกิดความน้อยใจ
และทุกข์ใจ เนื่องจากยังยึดติดกับรูปแบบครอบครัวปกติ อย่างไรก็ตาม ความรักเชิงต้นทหานี้
ค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ความเข้าใจในธรรมชาติของการบำเพ็ญบารมี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการ
เปลี่ยนผ่านจากความยึดมั่นส่วนตัวสู่ความตระหนักรู้ทางจริยธรรมและความเมตตา
ที่สูงขึ้น ดังตัวบทต่อไปนี้

“ สมเด็จพระมัทรีทูลสนองพระโอ้การว่า พระพุทธเจ้าข้า แต่วันวานนี้เหตุไฉน
จึงไม่ตรัสแจ้งยุบลสารให้ทราบเกล้า ท้าวเธอจึงตรัสเล่าว่า พระน้องเอ๋ย พี่จะเล่าให้เจ้าฟัง
ก็สุดใจ ด้วยเจ้ามาแต่ป่าไกลยังเหนื่อยนัก พี่เห็นว่าความร้อนความรักจะรุ่มอก ด้วยสองตรุณ
ทารกเป็นเพื่อนไว้ เจ้ามัทรีเอ๋ย จงพ่องใสอย่าสอດแล้วด้วยสองพระลูกแก้วไปไกลตา
พระนางจึงตรัสว่า พระพุทธเจ้าข้า อันสองกุมารนี้ไซ้ เกล้ากระหม่อมฉันได้อุตสาห์ถนอม
ย่อมพยาบาลบำรุงมา ”

(กรมศิลปากร 2514: 205)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระนางมัทรีจะต้องเผชิญกับความเศร้าโศกและความเสียใจ นางยังคงแสดงความรักและความเคารพต่อพระเวสสันดรอย่างมั่นคง ความรักในลักษณะนี้ มิได้ปรากฏโดยง่าย แต่ต้องแลกมาด้วยความอดทนและความทุกข์ทางจิตใจ ซึ่งเกิดจากความผูกพันและความรับผิดชอบต่อกันรอบคอบ เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการบ่มเพาะคุณธรรมด้านความเมตตาและความจงรักภักดีที่เกิดจากการเผชิญกับความทุกข์ และการฝึกฝนทางจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

2.3 ความทุกข์จากความรู้สึกละเลยและความว่างเปล่า

พระนางมัทรีเผชิญกับสภาวะอนัตตตา นั่นคือการตระหนักถึงความจริงที่ว่า มนุษย์ไม่อาจบังคับบัญชาหรือครอบครองลูกให้คงอยู่กับตนตลอดไป ความรักที่เคยเป็นที่พึ่งทางจิตใจ กลับเปลี่ยนสถานะเป็นห่วง ซึ่งผูกมัดจิตใจให้อยู่ในวังวนแห่งความเศร้าและความทุกข์ เหตุการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักรู้ในความไม่เที่ยงของชีวิต และความจำเป็นในการปล่อยวางความยึดมั่น ดังตัวบทต่อไปนี้

“ โอ้พระลูกข้านี้จะไม่คืนเสียแล้วละมั้งในครั้งนี้นี้ ก็นหาขาสีลูกรักแม่ นับวันแต่ว่าจะแลกลับล่วงไปเสียแล้วแลหนอ ใครจะกอดพระศอเสวยนมพมดด้วยแม่เล่า ยามเมื่อแม่จะเข้าสู่ที่บรรจรณ์ เจ้าเคยเคียงเรียงหมอนนอนแนบข้างทุกรাত্রี แต่แม่จะกล่อมใครให้นิทรา โอ้แม่อุ้มท้องประคองเคียงเลี้ยงเจ้ามาก็หมายมั่น สำคัญว่าจะได้อยู่เป็นเพื่อนยากฝากผีพึ่งลูกทั้งสองคน มิรู้ว่าจะไม่เป็นผลมาอาเพศ ผิดประมาณ เจ้าเอาแต่ห่วงสงสารนี้หรือมาสวมคล้อง ให้แม่นี้ติดต้องข้องอยู่ ด้วยอาลัย เจ้าตั้งแต่ซื้อแลโฉมไว้ให้ปรากฏในแววตา เมื่อเช้าแม่จะเข้าไปสู่ป่า ยังได้เห็นหน้าเจ้าอยู่หลัด ๆ ควรแลหรือมาพรากพลัดสลัดแม่นี้ไว้ เหมือน จะเตือนให้แม่นี้บรรลัยเสียจริงแล้ว ”

(กรมศิลปากร 2514: 201)

พระนางมัทรีแสดงความรักอันบริสุทธิ์ที่มีได้พึงปรารถนาสิ่งตอบแทน แต่เมื่อพระนางต้องเสียสละและปล่อยวางพระโอรสและพระธิดา นางจำเป็นต้องแบกรับความ

เจ็บปวดซึ่งเป็นทุกข์จากความรักที่ต้องยอมพล่อยวาง แม้ว่าหัวใจของพระนางยังคงรักและระลึกถึงบุตรอยู่เสมอ ความเข้าใจว่าการบริจาคบุตรเป็นส่วนหนึ่งของบารมีของพระเวสสันดรช่วยบรรเทาความทุกข์ทางจิตใจบางส่วนได้ แต่ก็ไม่อาจลบเลือนความรัก ความผูกพัน และความอาลัยที่พระนางมีต่อบุตร

พระนางมัทรีจึงเป็นตัวแทนของความรักและความเสียสละในฐานะแม่และภรรยา ความทุกข์ของนางเกิดขึ้นเมื่อกลับมาจากป่าและพบว่าพระโอรสและพระธิดาถูกพรากไป นางแสดงออกทั้งความโศกเศร้าและความรักต่อครอบครัว พร้อมกันนั้นยังยอมรับการเสียสละดังกล่าวด้วยความเข้าใจในหน้าที่และบารมีของพระเวสสันดร เหตุการณ์นี้สะท้อนมิติของความรักที่สัมพันธ์กับความทุกข์ ความอดทน และการยกระดับจิตใจผ่านการบำเพ็ญบารมี

3. ความทุกข์จากความรักในฐานะบทเรียนชีวิต

วรรณกรรมเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าความรักทุกรูปแบบต้องผ่านบททดสอบของไตรลักษณ์ การฝึกความอดทน (ขันติ) ต่อความทุกข์จากการพรากจาก ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการขัดเกลาจิตใจของบุคคล ให้ก้าวข้ามจากความรักที่ยึดมั่นในตัวเอง และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนไปสู่ความรักที่เสียสละเพื่อผู้อื่นและประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่า

4. การใช้ความทุกข์เพื่อสื่อสารหลักธรรม

ความเจ็บปวดของพระเวสสันดรและพระนางมัทรีมิใช่เรื่องสูญเปล่า แต่เป็นกระบวนการสะท้อนให้เห็นว่าความรักที่บริสุทธิ์ที่สุดคือความรักที่พล่อยวางได้ การเรียนรู้ความไม่เที่ยงของความรัก (อนิจจตา) ทำให้มนุษย์ตระหนักถึงสังขธรรม และเปลี่ยนความเศร้าโศกให้กลายเป็นการอนุโมทนาในทานบารมี ซึ่งถือเป็นคุณค่าสูงสุดในบริบทจริยธรรมพุทธ ทั้งยังสะท้อนถึงการยกระดับจิตใจจากความยึดมั่นส่วนตนสู่ความรักเชิงเมตตาและความเสียสละเพื่อผู้อื่น

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษารายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ผ่านกรอบแนวคิดทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับไตรลักษณ์ พบว่า ความทุกข์จากความรัก ของตัวละครไม่อาจมองเป็นเพียงอารมณ์ความรู้สึกเชิงปุถุชน ทั้งยังเป็นสถานะที่สะท้อนการปะทะกันระหว่างความรักแบบตัณหา (ความยึดมั่นถือมั่นในตัวตนและบุคคลอันเป็นที่รัก) กับกฎไตรลักษณ์ (อนิจจตา ทุกขตา และอนัตตตา) อย่างเด่นชัด ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าพระเวสสันดรทรงใช้ความทุกข์เป็นเครื่องมือในการยกระดับจิตใจจากความรักเชิงครอบครองไปสู่ความรักแบบเมตตาและจาคะที่ยิ่งใหญ่กว่า โดยการใช้กุศโลบายบริภาษพระนางมัทรีเพื่อเปลี่ยนความโศกเศร้าเป็นความน้อยพระทัย นับเป็นการบริหารจัดการความทุกข์เชิงพุทธวิธี ขณะที่พระนางมัทรีคือตัวแทนของมนุษย์ที่ต้องเผชิญกับสถานะ "ปิเยหิ วิปโยโค ทุกโข" หรือการพลัดพรากจากของรักอย่างสุดโต่ง แต่ท้ายที่สุดสามารถเปลี่ยนผ่านความทุกข์นั้นสู่การอนุโมทนาทานบารมี ซึ่งเป็นการปล่อยวางอัตตาตามหลักอนัตตตาในที่สุด

การมองเห็นพลวัตของการเปลี่ยนผ่านประเภทความรักในตัวละคร ซึ่งเดิมที่งานศึกษาหลายชิ้นมักมุ่งประเด็นไปที่การบำเพ็ญบารมีเพียงด้านเดียว แต่งานชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่า ความทุกข์คือตัวเร่งปฏิกิริยาทางจริยธรรม กล่าวคือ หากปราศจากความทุกข์จากการพลัดพราก (ไตรลักษณ์) ตัวละครจะไม่อาจยกระดับความรักแบบตัณหาไปสู่เมตตาได้เลย ดังนั้นการจัดการความทุกข์เชิงความสัมพันธ์ของพระเวสสันดรที่ยอมละเมื่อดวัตรปฏิบัติของนักบวช (การถูกต้องกายสตรี) เพื่อช่วยฟื้นคืนสติพระนางมัทรีสะท้อนให้เห็นว่าในมิติพุทธศาสนา ความเมตตาที่มีลำดับความสำคัญสูงกว่ารูปแบบปฏิบัติเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางจิตใจของผู้อื่น

สอดคล้องกับงานของพระครูวิจิตรธรรมมาทร และคณะ (2563) ที่กล่าวว่าความรักของตัวละครในกัณฑ์มัทรีมิได้ตั้งอยู่บนความสุขส่วนตน แต่ดำรงอยู่ในรูปของจาคะ อย่างไรก็ตาม งานชิ้นนี้ได้ขยายความให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นในส่วนของการบวชทางจิตที่ต้องผ่านความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัสก่อนจะถึงจุดปล่อยวาง ซึ่งต่างจากงาน

ของพระวินัย วิสุทฺธสโร (2561) ที่เน้นภาพรวมของหลักปิเยหิ วิปปโยโค ทุกฺโข ในฐานะ
สังฆธรรมที่มนุษย์ต้องเผชิญ โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้เจาะลึกไปถึงการใช้อุบายธรรมของ
พระเวสสันดรในการตัดวงจรความยึดติด (ตัณหา) ของพระนางมัทรี ซึ่งเป็นจุดที่งาน
ศึกษาทั่วไปมักมองว่าเป็นเพียงความใจดำของตัวละคร

นอกจากนี้ เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่มีเนื้อหาสอดคล้องกัน เช่น เรื่อง
นางปญฺจารา (พระปญฺจาราเถรี) ในคัมภีร์ธรรมบท จะเห็นความคล้ายคลึงของสภาวะ
วิสัจฺญูปภาพหรือการสิ้นสติจากความสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก (ลูกและสามี) (กรมการศาสนา,
2525ข: 159-160) แต่ในกัณฑ์มัทรีมีความโดดเด่นกว่าในแง่ของความรักแบบคู่บุญ
ที่พระนางมัทรีมิได้เพียงรับรู้ความสูญเสียเพื่อตนเอง แต่เป็นการสูญเสียเพื่อสนับสนุน
อุดมการณ์โพธิญาณของพระสวามี สะท้อนให้เห็นว่าความรักในมิติพุทธศาสนาในที่นี้
มุ่งเน้นการเสียสละร่วมกัน (โพธิสัตว์บารมี) ซึ่งเป็นอัตลักษณ์สำคัญของพุทธศาสนา
แบบเถรวาทในสังคมไทย

รายการอ้างอิง

กรมการศาสนา. 2525ก. พระไตรปิฎกไทย (ฉบับหลวง) เล่มที่ 25. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

กรมการศาสนา. 2525ข. พระไตรปิฎกไทย (ฉบับหลวง) เล่มที่ 33. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

กรมศิลปากร. 2514. มหาเวสสันดรชาดก ลำนวนเทศนา 13 กัณฑ์. พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

เจริญ ไชยชนะ. 2502. มหาเวสสันดรชาดก ฉบับ 5 กัณฑ์. พระนคร: สำนักพิมพ์
ไชยวัฒน์.

พระครูวิจิตรธรรมมาท, จรัส ลีกา, พระมหาใจสิงห์ สิริธมโม, พระนรินทร์ สีสเตโช และ
พระอ่อน มหิทธิโก. 2563. “การวิเคราะห์ความรักในมัทรีกัณฑ์.”

วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ 20(4): 173-184. <https://so06.tci->

thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/166965

พระวินัย วิสุทธสาโร (เกษมสุข). 2561. **การวิเคราะห์คุณค่าของหลักธรรมที่ปรากฏใน มหาเวสสันดรชาดก**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). 2564ก. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 35. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). 2564ข. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 54. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อาทิตย์ อินทรภักดี, พระใบฎีกาสมศักดิ์ จิตคุโณ, พระปลัดฤทธิพร จารุวณฺโณ, พระสมุห์ช นินสิทธิ์ สุทธิจิตฺโต, และ ธเนศ นกเพ็ชร. 2565. “ความรักในพระพุทธศาสนาเถรวาท.” **วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์** 6(2): 64-77.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jmb/article/view/258272>

ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะ

ของพศิน อินทรวงค์¹

พระครูปลัดนันท บัญแพ²

บุญเลิศ วิวรรณ³

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ⁴

รับบทความ 14 กันยายน 2568 แก้ไขบทความ 5 เมษายน 2569 ตอรับ 18 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์การนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมมี 6 ลักษณะ คือ 1) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอธิบาย ซึ่งมีลักษณะการอธิบายคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ยากต่อการเข้าใจ เช่น นิโรธสมบัติ, ญาณทัศนะ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ 2) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ มีลักษณะการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมคือธรรมะกับรูปธรรมที่สามารถมองเห็นได้และสิ่งที่เป็นรูปธรรมกับรูปธรรมซึ่งสามารถเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น 3) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษาหรือผลการทดลอง ทางวิทยาศาสตร์ในประเด็นเรื่องของจิตและสมาธิที่มีผลโดยตรงต่อสมองและสุขภาพภาพ 4) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา โดยมีการสร้างตัวละครให้มีบทสนทนาปุจฉาวิสัชนาเพื่ออธิบายพุทธธรรมที่ละขั้นตอนจนสามารถเข้าใจได้ 5) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ มีลักษณะการนำเสนอตัวอย่างบุคคลในพุทธกาลที่เคยได้ปฏิบัติข้อพุทธธรรมนั้น ๆ เพื่อให้เห็นเหตุและผลที่ตามมาคืออย่างไร 6) การนำเสนอพุทธธรรม

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง “วิจัยลีลาในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์ : กลวิธีทางภาษาและการนำเสนอพุทธธรรม”

² นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล: navakomkittikon1989@gmail.com

³ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: boonlert.w@ku.ac.th

⁴ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: wilaisak.k@ku.th

ด้วยคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์ โดยมีการนำคำสอนเรื่องราวของพระอริยสงฆ์มายกตัวอย่างประกอบการอธิบายและตอบคำถามปริศนาธรรม สมองและสุภาพ 4) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา โดยมีการสร้างตัวละครให้มีบทสนทนาปุจฉาวิสัชนาเพื่ออธิบายพุทธธรรมที่ละขั้นตอนจนสามารถเข้าใจได้ 5) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ มีลักษณะการนำเสนอด้วยอย่างบุคคลในพุทธกาลที่เคยได้ปฏิบัติข้อพุทธธรรมนั้น ๆ เพื่อให้เห็นเหตุและผลที่ตามมาได้อย่างไร 6) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์ โดยมีการนำคำสอนเรื่องราวของพระอริยสงฆ์มายกตัวอย่างประกอบการอธิบายและตอบคำถามปริศนาธรรม

คำสำคัญ ลักษณะการนำเสนอ, หลักพุทธธรรม, สารคดีอิงธรรมะ, พศิน อินทรวงค์

The Presentation of Core Buddhist Teachings in Pasin Intarawong's Dhamma-Based Documentary Books⁵

Phrapaladnon Boonpair⁶

Boonlert Wiwan⁷

Wilaisak Kingkham⁸

Received 14 September 2025; revised 5 April 2026; accepted 18 June 2026

Abstract

The research article entitled “The Presentation of Core Buddhist Teachings in Pasin Intarawong’s Dhamma-Based Documentary Books” aims to analyze the presentation of Buddhist principles in Pasin Intrawong’s dharma-based documentary books. The findings reveal that there are 6 forms of presenting Buddhist teachings; 1) presentation through explanation, which involves clarifying complex Buddhist terminology such as *nirodhasamāpatti* and *ñāṇadassana* to make the content easier to understand; 2) presentation through analogy, which compares abstract concepts like Dhamma with concrete and visible elements, or compares tangible elements with one another to enhance comprehension; 3) presentation through scientific studies or experiments related to the mind and meditation that directly affect the

⁵ This research article is part of a research project entitled “The Verbal Style in Phrasin Intharawong’s Buddhist-Inspired Nonfiction: Linguistic Strategies and the Presentation of Buddhist Principles.”

⁶ Graduate Student, Master of Arts Program in Thai Language, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Thailand. Email: navakornkittikon1989@gmail.com

⁷ Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Thailand. Email: boonlert.w@ku.ac.th

⁸ Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Thailand. Email: wilaisak.k@ku.th

brain and health; 4) presentation through dialogue, using created characters in a question-and-answer (pucchā-visajjanā) format to explain each aspect of Dhamma until it becomes understandable; 5) presentation through the life of the Lord Buddha, offering historical examples of individuals in the Buddha's time who practiced specific teachings to show the resulting causes and effects; and 6) presentation through the teachings or stories of noble monks (Ariya-Saṅgha), using their teachings and stories as examples to support explanations and answer questions related to core Buddhist principles.

Keywords presentation, core Buddhist teachings, Dhamma-based documentary, Pasin Intarawong

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าด้านอื่น ๆ วรรณกรรมสารคดี โดยเฉพาะประเภทอิงธรรมะ ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในสื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายรูปแบบ เนื่องจากสามารถผสมผสานสาระประโยชน์เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเข้ากับความบันเทิงและสุนทรีภาพทางภาษาได้อย่างลงตัว ทำให้ธรรมะเข้าถึงผู้อ่านร่วมสมัยได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้งานเขียนเหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอพุทธธรรมสู่สาธารณชน แต่ยังคงขาดการศึกษาอย่างเป็นระบบถึง "กลวิธีการนำเสนอพุทธธรรม" ผ่านภาษาและวรรณศิลป์ที่ทำให้งานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในการสื่อสาร โดยเฉพาะในผลงานของนักเขียนที่มีอิทธิพล เช่น พศิน อินทรวงค์

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่มีคุณค่าในตัวเองแม้ว่า เทคโนโลยีการสื่อสารจะทำให้ความนิยมในวรรณกรรมเปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่คุณค่าทางภูมิปัญญาของวรรณกรรมก็ยังคงเป็นสิ่งที่ประจักษ์อยู่วรรณกรรมแต่ละเรื่องบรรจุวัฒนธรรม ค่านิยม ความเป็นอยู่ของคนในสังคมในสมัยนั้น แนวคิด และประสบการณ์ของผู้ประพันธ์นั้นว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อมของผู้อ่านเครื่องมือที่จะเป็นตัวกลางเชื่อมโยงวรรณกรรมกับมนุษย์คือ การอ่านดังจะเห็นได้จากการจัดการศึกษาของไทย มุ่งเน้นให้เด็กไทยรักการอ่าน เพราะการอ่าน

มีความสำคัญเป็นการเปิดโลกใหม่ ๆ (มนชิตา หนูแก้ว, 2562 : 1) วรรณกรรมที่เป็นร้อยแก้วในปัจจุบันจำแนกได้หลายประเภท เช่น นวนิยายเรื่องสั้น สารคดี ฯลฯ โดยในวรรณกรรมแต่ละประเภทมีคุณค่าต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะรูปแบบ โดยเฉพาะสารคดีนั้น เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอข้อเท็จจริงเป็นประเด็นหลัก และนำเสนอความเพลิดเพลินเป็นประเด็นรอง สารคดีนั้นเน้นให้ความรู้และความเพลิดเพลิน ผ่านลีลาการเขียน การใช้ภาษา วิธีการบรรยายข้อมูล การเล่าเรื่อง เล่าประสบการณ์รวมทั้งอารมณ์ที่แสดงออกมาในเรื่อง รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2561 : 231) กล่าวว่า การเขียนร้อยแก้วประเภทสารคดีมีมาแล้วแต่โบราณ ได้แก่ ตำรายา ตำราโหราศาสตร์พงศาวดาร ตำนานประวัติศาสตร์ ฯลฯ แต่เมื่อรับอิทธิพลวรรณคดี ตะวันตกมาแล้ว ร้อยแก้วประเภทสารคดีของไทยได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น มีสารคดีประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ตำราวิชาการ สารคดีท่องเที่ยว สารคดีชีวประวัติอัตชีวประวัติและบทความต่าง ๆ ฉะนั้นอิทธิพลตะวันตกในงานเขียนประเภทสารคดีของไทยที่เห็นได้ชัดคือการสร้างรูปแบบการเขียนอย่างใหม่เพิ่มขึ้น

ความจำเป็นของการศึกษานี้เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ความสำเร็จของสารคดีอิงธรรมชาติยุคใหม่ โดยเฉพาะของ พศิน อินทรวงค์ ซึ่งได้รับการยอมรับและตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง ผลงานของเขามีลักษณะเด่นคือการใช้ลีลาการเขียนที่เข้าใจง่าย มีความร่วมสมัยนำเสนอหลักธรรมกลมกลืนกับเนื้อเรื่องโดยไม่ให้รู้สึกถูกสอนตรง ๆ พร้อมทั้งมีการอ้างอิงหลักฐานที่น่าเชื่อถือ และสอดแทรกความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม การศึกษากลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมในงานของเขาอย่างละเอียดถี่ถ้วน จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อไขความลับเบื้องหลังประสิทธิภาพในการถ่ายทอดธรรมะที่ดึงดูดและสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านร่วมสมัยได้อย่างกว้างขวาง

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษากลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมที่ปรากฏในหนังสือสารคดีอิงธรรมชาติของพศิน อินทรวงค์ โดยศึกษาว่า กลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมในหนังสือดังกล่าวมีการใช้กลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมก็รูปแบบ ประกอบด้วยอะไรบ้าง และงานวิจัยนี้จะประโยชน์แก่แวดวงวิชาการและนักวิจัยที่มีความสนใจ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของ
พคิน อินทรวงค์

ประโยชน์ที่จะได้รับ

ทำให้ทราบกลวิธีการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของ
พคิน อินทรวงค์

เขตเขตของการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิง
ธรรมะของพคิน อินทรวงค์” มีขอบเขตการวิจัย จำนวน 9 เล่ม ดังนี้

1. พคิน อินทรวงค์. 2563. **พระพุทธเจ้าสอนเศรษฐี**. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์ ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
2. พคิน อินทรวงค์. 2563. **สมณะเฒ่าขวา วิปัสสนาเฒ่าชาย**. พิมพ์ครั้งที่
6. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
3. พคิน อินทรวงค์. 2563. **หลวงปู่มั่นจอมทัฬหกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
4. พคิน อินทรวงค์. 2563. **ปาฏิหาริย์แห่งการหยุดคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์ ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
5. พคิน อินทรวงค์. 2561. **ปาฏิหาริย์แห่งความเจ็บ**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์ ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
6. พคิน อินทรวงค์. 2560. **วิถีปลาเป็น**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

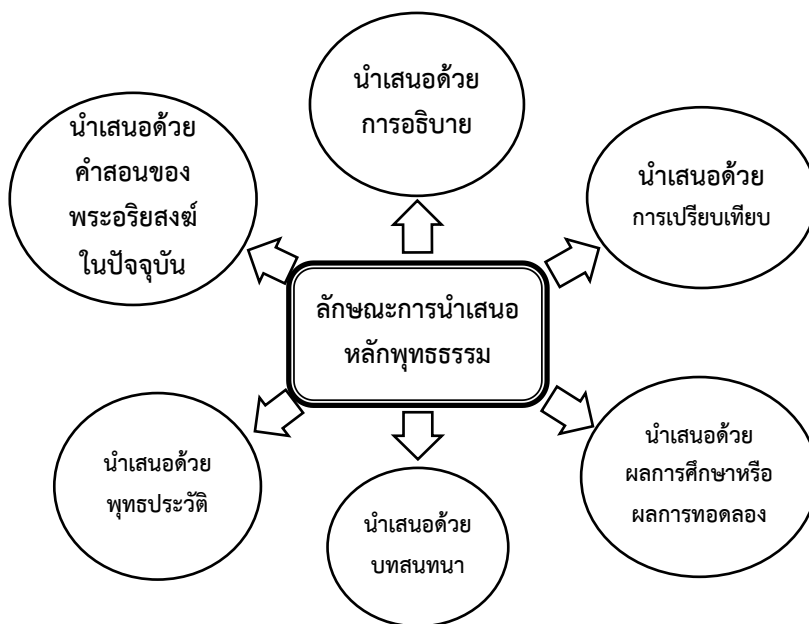
7. พศิน อินทรวงค์. 2561. **The Ticket ตีตั๋วตัวตน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
8. พศิน อินทรวงค์. 2560. **ตามรอยอริยเจ้าเข้านิพพาน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
9. พศิน อินทรวงค์. 2559. **อำนาจพลังจิต**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

แนวคิดหรือทฤษฎีสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

บทความวิจัยเรื่อง “ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์” ผู้วิจัยมีการประยุกต์ใช้แนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์ โดยจะประยุกต์แนวคิดของ ภาวินี ตรีเดซี (2554) ซึ่งได้กล่าวถึงการนำเสนอหลักพุทธธรรมตามแนวคิดโดยอิงธรรมะของ สุชีพ ปุญญานุภาพ ที่ได้เน้นการผสมผสานกลวิธีทางวรรณกรรมกับหลักพุทธธรรมอย่างกลมกลืน โดยใช้การนำเสนอพุทธประวัติและอรรถกถาชาดกเป็นโครงเรื่อง อีกทั้งมีการยกพุทธพจน์และรูปแบบการประพันธ์ แบบร้อยกรอง ภาษาบาลีสอดแทรก พร้อมสร้างฉากสมัยพุทธกาลและบทสนทนาแบบถาม-ตอบเพื่อสื่อสารหลักธรรมอย่างเป็นรูปธรรม อีกประการหนึ่ง ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดของช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และอวยพร พานิช (2554) ที่ได้กล่าวถึงกลวิธีที่ใช้ในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะ จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ กลวิธีทางภาษาและกลวิธีการนำเสนอหลักพุทธธรรมซึ่งอาจจะใช้หลากหลายกลวิธี เช่น การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้ภาพพจน์ การใช้คำซ้ำ เป็นต้น โดยกลวิธีการนำเสนอหลักพุทธธรรมอาจจะใช้การยกตัวอย่างประเพณีวาทีของบุคคล การยกตัวอย่างประเพณีพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล และการเปรียบเทียบเป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม คือ การยกตัวอย่างประเพณีเหตุการณ์ ทั้งที่เป็นบริบทภาพรวมของสังคม บริบทเหตุการณ์รายวัน และบริบทเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

นอกเหนือจากนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดของ กาญจนา ต้นโพธิ์ (2560) ซึ่งได้กล่าวถึงกลวิธีการนำเสนอหลักพุทธธรรม ที่มีหลากหลายกลวิธีเช่น กลวิธีการนำเสนอแนวคิดด้วยนิทาน กลวิธีการนำเสนอแนวคิดด้วยการอธิบาย กลวิธีการนำเสนอแนวคิดด้วยความเปรียบ และกลวิธีการนำเสนอแนวคิดด้วยการยกตัวอย่าง

โดยผู้วิจัยเมื่อศึกษาแนวคิดดังกล่าวแล้ว จึงได้สร้างกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อีกทั้งเป็นการนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research) อันเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังมีแผนภาพการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพมโนทัศน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรม
ในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์

ผลการศึกษากลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมที่ปรากฏในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของ พศิน อินทรวงค์

กลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมในหนังสืออิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์ ผู้ศึกษาได้จำแนกการวิเคราะห์เป็น 6 กลวิธี ได้แก่ การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอธิบาย การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ การนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษา หรือผลการทดลอง การนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา การนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ และการนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนของพระอริยสงฆ์ในปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการวิเคราะห์การนำเสนอพุทธธรรมของ ภาวินี ตรีเดซี (2554), ช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และอวยพร พานิช (2554) และกาญจนา ต้นโพธิ์ (2560) ซึ่งมีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอธิบาย

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอธิบาย เป็นกลวิธีการนำเสนอเรื่องราวตามลำดับ มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันของเนื้อหา เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน มีการอธิบายที่เป็นลำดับขั้นตอน มีการอธิบายขยายความที่ชัดเจนและมีการให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาเสริมด้วย ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอธิบาย “พรหมวิหาร 4”

“ในกรรมฐาน 40 มีกรรมฐานข้อหนึ่งซึ่งสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาจิตใจมนุษย์ ให้มีความอ่อนโยน มีเมตตา เสียสละมองเห็นผู้อื่นเป็นเพื่อนร่วมโลก แม้มีร่างเป็นมนุษย์ แต่หากปฏิบัติตามฐานข้อนี้แล้วก็เปรียบดังผู้มีจิตใจของพระพรหม กรรมฐานข้อนี้ก็คือ พรหมวิหาร 4 คือธรรมอันประเสริฐ 4 ประการที่จะช่วยให้จิตมีความพร้อมในการสร้างเสริมพลังจิตตามภาพอันประกอบด้วย 1. เมตตา การแผ่ความรักไปยังสัตว์ทั้งหลาย 2. กรุณา การแผ่ความช่วยเหลือไปยังสัตว์ทั้งหลายที่มีความทุกข์ 3. มุทิตา การแผ่ความยินดีไปยังสัตว์ทั้งหลายที่มีความสุข 4. อุเบกขา การแผ่ความวางเฉยไปยังสัตว์ทั้งหลายทั้งที่มีความสุขและมีความทุกข์”

(พศิน อินทรวงค์, อำนาจพลังจิต, 2556: 81)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้วิจัยพบว่า ในหนังสือสารคดีอิงธรรมของ พศิน อินทรวงค์ ได้อธิบายหลักธรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนา เรื่อง **“พรหมวิหาร 4”** ซึ่งสอดคล้องกับที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546:153) ได้อธิบายความหมายของ **“พรหมวิหาร 4”** ไว้ว่า ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, ธรรมประจำใจของท่านผู้มีคุณความดียิ่งใหญ่ มี 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา **พรหมวิหาร 4** จัดเป็นหลักพุทธธรรมด้านความสัมพันธ์เนื่องจากการปรับท่าทีและอารมณ์ที่มีต่อเพื่อนร่วมโลกผ่านการแผ่ความปรารถนาดีไปยังสัตว์ทั้งหลายในทุกสภาวะ เมื่อนำไปปฏิบัติจะช่วยขัดเกลาจิตใจให้อ่อนโยนและเสียสละ ส่งเสริมให้คนในสังคมมองกันเป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมเกื้อกูลและยินดีต่อกัน ก่อให้เกิดสายสัมพันธ์ที่เต็มไปด้วยมิตรภาพและความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและยั่งยืน

ตัวอย่างที่ 2 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอธิบาย **“อนิจจตา”**

“เข้าสู่ความจริง ธรรมชาติแท้จริงคือความเคลื่อนไหว จงเคลื่อนไหวอยู่เสมอ อย่าตรึงตนเองไว้กับสิ่งใดหรือใคร จงเป็นอิสระจากทุกสิ่ง อย่าตรึงตนเองไว้กับความร่ำรวย อย่าตรึงตนเองไว้กับความยากจน อย่าตรึงตนเองไว้กับความฉลาด และอย่าตรึงตนเองไว้กับความโง่งม ละทิ้งค่านิยมใด ๆ ไว้ตรงนั้น อย่าได้แบกหามนियมใดติดตัวให้เป็นภาระ จงไร้นियมและเคลื่อนไหวไปกับธรรมชาติจนถึงที่สุด ท่านจะได้ใช้ชีวิตอย่างแท้จริง เป็นชีวิตที่โลดแล่นไปด้วยอิสระภาพ ท่านจะไม่เป็นทั้งผู้ล้มเหลวและผู้สำเร็จ ท่านจะไม่เป็นใครเลยในอดีต แต่ท่านจะเป็นสิ่งใหม่ในปัจจุบันขณะ แล้วปัจจุบันขณะจะทำให้ท่าน หยั่งรู้ความหมายที่แท้จริงของคำว่า ความว่าง ชีวิต อัตตาตัวตน และความรู้แจ้ง”

(พศิน อินทรวงค์, ปาฏิหาริย์ แห่งความเงียบ, 2561 : 118)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้วิจัยพบว่า ในหนังสือสารคดีอิงธรรมของ พศิน อินทรวงค์ ได้อธิบายหลักธรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนา เรื่อง **“อนิจจตา”** ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546:312) ด้านหลักธรรม **อนิจจตา** ความเป็นของไม่เที่ยง, ภาวะที่สังขารทั้งปวงเป็นสิ่งที่ไม่มีเที่ยงไม่คงที่ ข้อความนี้สะท้อนสารัตถธรรมด้าน ไตรลักษณ์ อย่างลึกซึ้ง ซึ่งเน้นย้ำหลัก **อนิจจตา** ผ่านการมองว่า

"ความเคลื่อนไหว" คือความจริงแท้ของธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งใดหยุดนิ่งแม้ชั่วขณะจิต การไม่ตรึงตนเองไว้กับอดีตหรือนิยามใด ๆ คือการยอมรับสภาวะเกิดดับที่แปรเปลี่ยนอยู่เสมอในปัจจุบัน เมื่อเห็นความไม่เที่ยงจนเลิกแบกหามภาระแห่งอุปาทาน (ทุกข์) จิตย่อมเข้าถึงความว่างที่ไร้ตัวตน (อนัตตา) และโลดแล่นไปกับกระแสแห่งอิสรภาพ ด้วยความรู้แจ้งอย่างแท้จริง

2. การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ

การนำเสนอด้วยการเปรียบเทียบ เป็นการใช้ภาษาในลักษณะของการเปรียบเทียบ หรือใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อแนวคิด การนำความเปรียบมาใช้ในการประพันธ์นั้นจะช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดีและรวดเร็ว โดยเฉพาะการกล่าวถึงเรื่องที่เป็นนามธรรม จะใช้ความเปรียบเพื่ออธิบายข้อธรรมที่เข้าใจยากให้สื่อความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนขึ้น ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ

“ความทุกข์คือนักเดินร่ำเท้าไฟ มันเคลื่อนที่ตลอดเวลา มันเกิดขึ้น คงอยู่ ดับไปแล้วมันก็ก่อตัวขึ้นใหม่ วงจรเช่นนี้คือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนับครั้งไม่ถ้วนเหมือนปรากฏการณ์ฟ้าคลั่ง น้ำระเหยเป็นไอ จากดินสู่ฟ้า ก่อตัวเป็นเมฆขาวควบแน่น กลั่นตัวเป็นเม็ดฝนเพื่อกลับสู่จุดเริ่มต้นอีกครั้ง เมื่อท่านยอมรับสิ่งใดไว้ในรอบครอง นั่นคือ จุดเริ่มต้นของวงจรแห่งทุกข์ได้มาแล้วท่านก็ต้องรักษา เมื่อเริ่มรักษาก็จะพบว่าท่านรักษาอะไรไว้ไม่ได้สักอย่าง คนทุกคน ของทุกชิ้น ความรู้สึกทุกอย่าง ล้วนแสดงธาตุแท้ว่ามันไม่ใช่ของท่าน”

(ปาฏิหาริย์แห่งความเจ็บ, 2561: 31)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ กล่าวคือ ผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ **“ความทุกข์เป็นนักเดินร่ำเท้าไฟ”** ซึ่งลักษณะของความทุกข์คือสิ่งที่เป็นนามธรรม เมื่อนำเปรียบเทียบกับนักเดินร่ำเท้าไฟจะทำให้เข้าใจความทุกข์ ในรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความทุกข์มีการเคลื่อนที่ตลอดเวลาเช่นเดียวกับนักเดินร่ำเท้าไฟที่มีการเคลื่อนตัวตลอดเวลาในการแสดง อีกทั้งผู้เขียนได้เปรียบเทียบอีกว่า ความทุกข์มีลักษณะเคลื่อนที่ตลอดเวลา เกิดขึ้น คงอยู่ ดับไป แล้วก่อตัวขึ้นใหม่เป็นวัฏจักรเช่นนี้เหมือนกับปรากฏการณ์ฟ้าคลั่งที่น้ำระเหยเป็นไอ

จากดินสู่ฟ้าก่อตัวเป็นเมฆขาวควบแน่นแล้วตกลงมาเป็นฝนสู่จุดเริ่มต้นอีกครั้ง ฉะนั้นการที่ผู้เขียนใช้กลวิธีการเปรียบเทียบเช่นนี้ในการนำเสนอพุทธธรรมก็ยิ่งทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างดียิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 4 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ

“กรรมแต่ละอย่างที่เรากระทำนั้นจะส่งผลเมื่อไรบ้าง เรื่องนี้อาจเปรียบได้ว่า กรรมที่เราทำเอาไว้ก็เหมือนดังพืช เราปลูกพืชชนิดใดไว้ เป็นพืชโตเร็วหรือพืชโตช้า ก็ย่อมให้ผลเช่นนั้น กรรมบางอย่างเป็กรรมที่รุนแรงส่งผลหนัก และรวดเร็วถึงขั้นห้ามสวรรค์ ห้ามนิพพานกันเลยทีเดียว”

(พระพุทธเจ้าสอนเศรษฐี, 2563: 28)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ “การได้รับผลกรรมที่กระทำเหมือนกับการปลูกพืช” โดยอธิบายว่า กรรมที่เราทำเอาไว้ก็เหมือนกับพืช เราปลูกพืชชนิดใด เป็นพืชโตเร็วหรือพืชโตช้าก็ย่อมให้ผลเช่นนั้น เหมือนกับกรรมที่กระทำอันใดไว้ก็ย่อมได้รับผลเช่นนั้นแน่นอน จะเห็นได้ว่า การใช้กลวิธีการเปรียบเทียบเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจพุทธธรรมที่ต้องการสื่อได้ดียิ่งขึ้น

3. การนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษาหรือผลการทดลอง

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษาหรือผลการทดลอง หมายความว่าผู้เขียนได้นำผลการทดลองของนักคิด นักวิชาการ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเด็นพุทธธรรมประเด็นต่าง ๆ มาประกอบการอธิบายเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ และแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ คือ สามารถพิสูจน์ได้ด้วยหลักการและเหตุผล ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษาหรือผลการทดลอง

“ผู้ทำสมาธิเป็นประจำจึงมีสุขภาพที่แข็งแรงขึ้นและมีประสิทธิภาพการทำงานที่จะดีกว่าเดิมถึง 30 เปอร์เซ็นต์ ริชาร์ด เดวิดสัน ผู้อำนวยการของศูนย์ Laboratory for Affective Neuroscience at the University of Wisconsin ร่วมกับองค์ทะไลลามะ ทำการศึกษาสมองของพระทิเบตที่ทำ สมาธิอย่างจริงจังด้วยการติดตั้งเครื่องเซ็นเซอร์ไว้ที่

ศิระของพระ และพบสัญญาณคลื่นแกมมาที่มีพลังงานสูงกว่าในคนปกติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสมองของพระที่นั่งสมาธิเป็นประจำมีประสิทธิภาพสูงกว่าบุคคลทั่วไป อีกทั้งริชาร์ด เดวิดสันยังระบุไว้ในงานวิจัยของเขาอีกด้วยว่า ผู้ที่พัฒนาจิตด้วยการทำสมาธิอย่างสม่ำเสมอจะสามารถฟื้นฟูกำลังทั้งทางร่างกายและจิตใจได้อย่างรวดเร็ว ทำให้บุคคลนั้นสามารถทำงานที่ใช้ทักษะยาก ๆ รวมทั้งงานที่ต้องใช้ความคิดสลับซับซ้อนทุกชนิดได้เป็นอย่างดี ตลอดจนแม่นยำ”

(พระพุทธรเจ้าสอนเศรษฐี, 2563: 86)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษาหรือผลการทดลอง กล่าวคือ ผู้เขียนได้กล่าวถึงผลการทดลองของพระทิเบตที่ทำสมาธิอย่างจริงจัง ว่าการทำสมาธิจะช่วยให้ผู้ที่ทำสมาธิมีชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาจิตด้วยการทำสมาธิยังช่วยเสริมสร้างศักยภาพการทำงานของสมอง ทำให้สมองของเราทำงานได้ดีขึ้น ต่อมาผู้เขียนได้ใช้ผลการศึกษาของริชาร์ด เดวิดสัน กับองค์ทะเลลามะที่ทำการศึกษาสมองของพระทิเบตที่ทำสมาธิอย่างจริงจัง โดยใช้ผลการศึกษาดังกล่าวมาเสริมข้อมูลก่อนหน้าให้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ผลการศึกษากล่าวว่าสมองของพระที่นั่งทำสมาธิเป็นประจำมีประสิทธิภาพสูงกว่าบุคคลทั่วไป และผู้เขียนก็ได้กล่าวถึงผลการวิจัยของริชาร์ด เดวิดสันเพิ่มเติมว่า ผู้ที่พัฒนาจิตด้วยการทำสมาธิอย่างสม่ำเสมอจะสามารถฟื้นฟูกำลังทั้งทางร่างกายและจิตใจได้อย่างรวดเร็วตลอดจนวิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องชัดเจน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการนำผลการศึกษามาอธิบายขยายความเพิ่มเติมจึงทำให้เนื้อมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 6 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษาหรือผลการทดลอง

“การพัฒนาจิตยังทำให้ผู้ฝึกมีอายุยืนยาวขึ้นด้วย เนื่องจากสถานะของจิตมีผลโดยตรงต่อปฏิกิริยาเคมีในร่างกาย เมื่อจิตสงบ ปฏิกิริยาชีวเคมีและการเผาผลาญพลังงานในร่างกายจะช้าลง ทำให้ร่างกายทำงานหนักน้อยลงและมีอายุที่ยืนยาวขึ้น...โดยอายุทางจิตวิทยาจะมีผลกับเรามากที่สุด เพราะจะส่งผลต่อระบบความคิด คำพูด และการกระทำของเรา จิตของเรามีอำนาจเหนือดีเอ็นเอ มีการทดลองพบว่า เด็กที่ไม่ได้รับความรักจากพ่อแม่ ฮอรโมนที่ต้องใช้ในการเจริญเติบโตจะหยุดหลังทำให้เด็กมีร่างกายแคระแกร็น แต่หากเด็กได้รับความรักจากพ่อแม่เพียงพอเมื่อไร

ฮอว์โมนชนิดนี้ก็จะหลังเพิ่มขึ้นเองโดยอัตโนมัติ นี่คือตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงอานุภาพแห่งจิตที่ควบคุมการเจริญเติบโตของร่างกายอย่างเห็นได้ชัด”

(อำนาจพลังจิต, 2556: 12-13)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษาหรือผลการทดลอง กล่าวคือ ข้อมูลก่อนหน้าผู้เขียนได้กล่าวว่า การพัฒนาจิตทำให้ผู้ฝึกมีอายุยืนยาวขึ้นด้วย เพราะเมื่อจิตสงบปฏิบัติกริยาชีวเคมีและการเผาผลาญพลังงานในร่างกายจะช้าลงทำให้อายุยืนยาว หลังจากนั้นผู้เขียนได้ยกผลการทดลองที่พบว่า เด็กที่ไม่ได้รับความรักจากพ่อแม่ฮอว์โมนที่ใช้ในการเจริญเติบโต จะหยุดหลังทำให้ร่างกายแคระแกร็น แต่หากเด็กได้รับความรักจากพ่อแม่เพียงพอ ฮอว์โมนจะหลังเพิ่มขึ้นอัตโนมัติ โดยผลการทดลองนี้แสดงให้เห็นว่าจิตมีอานุภาพที่สามารถควบคุมการเจริญเติบโตของร่างกายได้อย่างชัดเจน ฉะนั้นการยกผลการทดลองดังที่กล่าวมาจะช่วยเสริมให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และแสดงให้เห็นว่าข้อพุทธธรรมที่กล่าวมาสามารถพิสูจน์ได้

4. การนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา เป็นการใช้สำนวนภาษาที่ผู้เขียนผูกเรื่องราวขึ้นมาผ่านการสนทนาระหว่างตัวละคร โดยผู้เขียนจะกำหนดให้มีประเด็นขึ้นมาเพื่อให้ตัวละครได้สนทนาโต้ตอบกันแล้วค่อย ๆ ใช้บทสนทนานั้นเชื่อมโยงไปสู่พุทธธรรมที่ต้องการถ่ายทอดมายังผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านค่อย ๆ คิดตามและวิเคราะห์จนเห็นเหตุปัจจัยและพุทธธรรมในประเด็นนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา

“ผู้สงสัย: สิ่งใดคือความเมตตา

ปราชญ์ปลาเป็น: อัดตาตัวตนจักเดินตามท่านเสมอ ครั้นเมื่อมันเผยเรอทั้งท่านไว้เดียวดาย เมื่อนั้นความเมตตาจึงกุมมือท่านได้
ความเมตตาคืออาหารศักดิ์สิทธิ์แห่งเทพเทวา มันคือที่อาศัยของเทพ ไม่ใช่ตัวตนของเทพ แต่เป็นที่พึ่งของเทพ ผู้มีความเมตตาจึงมีความยิ่งใหญ่กว่าเทพเจ้าองค์ใด แม้กายเป็นมนุษย์ หากท่านฝากหัวใจ

ไว้ที่วิหารนี้ ท่านย่อมเป็นยิ่งกว่าเทวดาในร่างมนุษย์ ท่านได้กลายเป็นพระเยซู เป็นพระพุทธรเจ้า เป็นพระศรีอริยเมตไตรย ท่านเป็นผู้ที่มั่งคั่งความคิดของรพินทรนาถ ฐากูร ท่านคือผู้สุดลมหายใจเดียวกับเด็กยากไร้ในเอธิโอเปีย

เมื่อท่านเห็นดินเหนียวและหิวโซเพราะรอนแรมมาไกล แต่ท่านยังฉีกขนมปังส่วนใหญ่ให้คนพเนจร นั่นแหละความเมตตา เมื่อแดดร้อนระอุดังเผาโลกเป็นจุน แต่ท่านยังถือก้อน ปินบันได ช่วยเพื่อนบ้านซ่อมหลังคา นั่นแหละความเมตตา

เมตตา คืออาหารแห่งท้องฟ้าที่มีต่อพระอาทิตย์ เมฆ และวิหค คือความอบอุ่นที่ดวงดาวมีให้ต้นไม้ในยามราตรี ในกิจกรรมที่น่าเบื่อหน่ายของชีวิต แม้ท่านหยิบหยอดความเมตตาใส่ลงไปสักเล็กน้อย กิจกรรมเหล่านั้นจะกลายเป็นกิจกรรมทิพย์สวรรค์ที่แสนวิเศษ ท่านจักยินเสียงบทกวีที่ไพเราะยิ่งกว่าบทกวีของคาลิลยิบรाल

.....

เมตตา คือ เครื่องมือสลายอึดตา มิใช่ยาบำรุงอึดตาให้อ้วนพี

.....

พระพุทธรเจ้าตรัสกับพระสารีบุตรว่า เรารักกราทูลเช่นไร เราก็รักเทวทัต เยี่ยงนั้น

สิ่งเหล่านี้คือความเมตตา คือการตัดแขนขาและควักดวงตาให้สิ่งใดก็ตาม

หนึ่งคือสิ่งใดในใจสรรพสัตว์ สองคือสิ่งใดในใจตน

อย่าถามเลยว่า เมตตาแล้วได้สิ่งใด

เมตตา มิได้มาซึ่งสิ่งใด เมตตา ได้มาซึ่งเมตตา

เป็นการได้มาซึ่งอยู่ในความเดียวดายอันอบอุ่น

ผู้มีเมตตาจักเป็นบุคคลผู้เสียเปรียบที่มีความสุขที่สุดใน 31 ภพภูมิ”

(วิถีปลาเป็น, 2558: 27-29)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา กล่าวคือ ผู้เขียนได้ใช้กลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมด้วยการสร้างบทสนทนาขึ้นมา ระหว่าง ผู้สงสัย กับ ปราชญ์ปลาเป็น โดยผู้สงสัยจะเป็นผู้ตั้งคำถาม ซึ่งในตัวอย่างข้างต้น ผู้สงสัยถามว่า “**สิ่งใดคือความเมตตา**” หลังจากนั้นผู้เขียนได้ตอบคำถามของผู้สงสัย ผ่านบทสนทนาของปราชญ์ปลาเป็น โดยได้อธิบายและยกตัวอย่างประกอบให้เห็นว่า ความเมตตาหมายถึงสิ่งใด สรุปได้ว่า **ความเมตตาเป็นเครื่องมือที่ใช้สลายอึดตาหรือ**

ตัวตนของเรา ซึ่งความเมตตาไม่ใช่ยาบำรุงอวัยวะหรือตัวตนของตนเองให้อ้วนพี ผู้มีความเมตตาเป็นบุคคลผู้เสียเปรียบที่มีความสุขมากที่สุด ฉะนั้นการนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนาข้างต้นนี้ช่วยกระตุ้นความคิดให้ผู้อ่านได้ฝึกวิเคราะห์บทสนทนาที่เป็นคำตอบของคำถามว่าท้ายที่สุดแล้วคำตอบที่แท้จริงของบทสนทนานี้คือสิ่งใด เมื่อได้คำตอบแล้วก็จะตอบได้ว่า สิ่งใดคือพุทธธรรมที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารออกมา

ตัวอย่างที่ 8 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา

“ผู้สงสัย: ความเชื่อคือสิ่งใด

ปราชญ์ปลาเป็น: ความเชื่อก็เหมือนการหัดขี่ม้าเป็นครั้งแรก ท่านไม่ได้ขึ้นหลังม้าเพราะเชื่อว่ามันจะไม่พยศ แต่ท่านขึ้นหลังมันได้เพราะท่านเชื่อใจตนเองและไว้วางใจธรรมชาติ เชื่อใจตนเองคือท่านรู้ตัวว่าเป็นหนึ่งเดียวกับม้าได้ เชื่อใจธรรมชาติคือ เชื่อว่าธรรมชาติจะไม่ใจร้ายกับท่าน สิ่งนี้เป็นคนละเรื่องกับความประมาท ความประมาทคือการคิดว่าเป็นไปไม่ได้ที่ท่านจะตกจากหลังม้า ความประมาทคือการคิดว่าเป็นไปไม่ได้ที่ท่านจะตกจากหลังม้า แต่ความเชื่อใจธรรมชาติและเชื่อใจตนเองไม่ได้ปิดประตูตายขนาดนั้น

ท่านจะระวังแต่ไม่ปิดกั้นตัวเอง ท่านอาจประหม่านิด ๆ แต่ไม่ได้กลัวจนไม่กล้าทำอะไร ความรู้สึกเช่นนี้คือปีกอันล่องหนที่ทำให้ท่านโอบบินไปในความไม่แน่นอนของชีวิต

การเชื่อใจไม่เกี่ยวอะไรกับเรื่องภายนอก การเชื่อใจไม่เกี่ยวอะไรกับม้า เพราะม้าคือม้า ม้าเป็นส่วนหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงซึ่งท่านไม่อาจควบคุม

เมื่อศีรษะของท่านอยู่ใต้ฟ้าและก้นของท่านอยู่บนหลังม้าอะไร ๆ ก็ไม่แน่นอนทั้งนั้น ถ้ามีงูเลื้อยเข้ามาในลูม่น้อยมตใจและวิ่งเร็วขึ้น ถ้าได้ยินเสียงปืนดังมันย่อมสับสนตัวท่านออก

ท่านจะไปโทษมันไม่ได้ เพราะนี่คือสิ่งที่ท่านต้องเข้าใจตั้งแต่แรกก่อนตัดสินใจขี่มัน จงอย่าคิดว่าม้าตั้งใจทำร้ายท่าน เพราะนี่คือสัญชาตญาณของม้า มันคือธรรมชาติแห่งอาชาที่อัศวินทุกคนต้องเรียนรู้ตามจริง

ม้าทุกตัว คนทุกคน ทุกสรรพสิ่งนั้นเป็นไปตามสัญชาตญาณ สิ่งทั้งปวงย่อมมีความรักตนเองเป็นที่ตั้ง นี่คือนิสัยที่ท่านต้องเข้าใจ ดังนั้นการเชื่อใจอะไรสักอย่าง นอกจากท่านจะเชื่อใจตนเอง เชื่อใจธรรมชาติแล้ว ท่านควรรู้จักธรรมชาติของสิ่งนั้นด้วย

จงอย่ากลัวที่จะไว้วางใจ แต่จงเตรียมพร้อมที่จะไว้วางใจ

.....

นี่คือศิลปะแห่งความไว้น้ำใจ นั่นคือจุดสมดุระหว่างสามสิ่ง หนึ่ง ความเชื่อใจตนเอง เชื่อว่าท่านจะอยู่ในความสัมพันธ์นั้นได้ สอง ความเชื่อใจในธรรมชาติของสิ่งที่ท่านต้องการไว้อใจ และสาม ความเข้าใจธรรมชาติของสิ่งที่ท่านต้องการไว้อใจ トラバิดที่สามสิ่งนี้ยังสมดุ ทุกสิ่งย่อมคู่ควรให้ท่านฝากหัวใจไว้ได้ทั้งหมด”

(วิถีปลาเป็น, 2558: 15-17)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา กล่าวคือ ผู้เขียนใช้กลวิธีนำเสนอพุทธธรรมด้วยการสร้างบทสนทนาขึ้นระหว่างผู้สงสัย กับ ปราชญ์ปลาเป็น โดยผู้สงสัยตั้งคำถามว่า “ความเชื่อใจคือสิ่งใด” หลังจากนั้น ปราชญ์ปลาเป็นก็ตอบคำถามที่ผู้สงสัยถามด้วยการอธิบาย ยกตัวอย่าง จนทำให้ผู้สงสัย เข้าใจคำตอบของปราชญ์ปลาเป็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งคำตอบของปราชญ์ปลาเป็น โดยสรุปคือ ความเชื่อใจจะต้องมีจุดสมดุของสามสิ่ง หนึ่ง คือ ความเชื่อใจตนเอง เชื่อว่าเราจะอยู่ในความสัมพันธ์นั้นได้ สอง คือ ความเชื่อใจธรรมชาติ เชื่อว่า ธรรมชาติจะไม่โหดร้ายกับเรา และสาม คือ ความเข้าใจธรรมชาติของสิ่งที่เรา ต้องการไว้อใจ เมื่อทั้งสามสิ่งนี้ยังคงความสมดุเราก็สามารถมีความเชื่อใจได้นั่นเอง ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการใช้บทสนทนาในการตอบปัญหาเช่นนี้จะนำไปสู่ข้อสรุปที่กระจำ ชัดและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

5. การนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ เป็นการนำเรื่องราวที่มีอยู่ในสมัย พุทธกาลอันเป็นช่วงเวลาที่พระพุทธเจ้าเสด็จเผยแผ่พระพุทธศาสนาปรากฏอยู่ใน การนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นพุทธธรรมนั้น ๆ ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ

“จุดเริ่มต้นของหลักปฏิบัติแบบพระพุทธเจ้าสอนเศรษฐี ชีวิตดีเพราะมีธรรม นั่นก็คือ การหยุดชวย ซึ่งเราจะไขปริศนาของการหยุดชวยนี้ผ่านประวัติสาวกสมัยพุทธกาลผู้ที่ขึ้นชื่อว่า เป็นที่สุดทั้งด้านมืดและด้านสว่าง ชื่อเดิมขององคุลิมาล คือ อหิงสกุมาร แปลว่า ผู้ไม่เบียดเบียนใคร เมื่อวันที่ท่านเกิด ศัตรารูททั้งแผ่นดินเกิดลุกเป็นไฟขึ้นมา จึงได้รับการพยากรณ์ว่า เมื่อเติบโตใหญ่

ขึ้นมาจะมีใจเป็นมหาโจร เช่นฆ่าผู้คนจำนวนมาก บิดาจึงให้ชื่อเป็นการแก้เคล็ด...อหิงสกุมารเรียนดี มากจนศิษย์คนอื่น ๆ สู้ไม่ได้ ทำให้เหล่าเพื่อนฝูงเกิดความริษยาจึงพากันไปเป่าหูอาจารย์ว่า อหิงสกุมาร ผู้นี้คิดการจะเป็นศิษย์คิดล้มครุ...อาจารย์เมื่อได้ยินดังนี้เข้าบ่อย ๆ ก็เริ่มซึมซับความเกลียดชังเพิ่มขึ้น... จึงตัดสินใจออกอุบายหลอกอหิงสกุมารว่า ท่านได้ร่ำเรียนวิชามากก็จริง แต่ยังมีอีกวิชาที่เรายัง ไม่ได้สอน เรียกว่า วิชาวิชฌณมุต วิชานี้ ถ้าใครเรียนจบ จะเป็นผู้ยิ่งใหญ่เหนือสามโลก...อหิงสกุมาร ได้ยินดังนั้นก็เกิดความสนใจ อาจารย์จึงออกอุบายต่อไปอีกว่า แต่ก่อนเรียน เธอต้องฆ่าคนให้ครบ หนึ่งพันคนเสียก่อน...อหิงสกุมารจึงรับปากว่าจะฆ่าให้ครบตามจำนวนที่อาจารย์สั่ง....เมื่อไล่ฆ่าได้ 999 คน...คืนนั้นอหิงสกะตั้งใจไว้ในวันรุ่งขึ้น เมื่อเขาเดินทางเข้าสู่กรุงพาราณสีไม่ว่าใครก็ตาม ที่ผ่านเข้ามา ผู้นั้นจะต้องสังเวยชีวิต...เมื่อผู้เป็นแม่ได้ยินข่าวว่าลูกชายกำลังจะเดินทางมาถึง ก็ตั้งใจว่า พรุ่งนี้เช้าจะรีบไปหาลูก เพื่อไปห้ามให้เลิกทำผิดคิดชั่ว....พระองค์ทรงทราบว่ ถ้าอหิงสกะได้พบแม่ เขาก็จะต้องกลายเป็นฆาตกรฆ่ามา ซึ่งเป็นกรรมหนัก ห้ามขึ้นสวรรค์ ห้ามนิพพาน ทำให้หมดโอกาส ที่จะได้บรรลुरुธรรมในชาตินั้น พระองค์จึงเสด็จไปขัดขวางในทันที...เมื่อเสด็จไปถึง อหิงสกะเห็น พระพุทธเจ้าก็วิ่งไล่หมายเอาชีวิต....แต่แม่อหิงสกะจะวิ่งตามพระพุทธเจ้าสุดฝีเท้าเท่าไรก็วิ่งไม่ทัน.... ในที่สุดเมื่อหมดแรง จนแก้ปัญญา อหิงสกะจึงร้องขึ้นว่า จงหยุดก่อนสมณะ จงหยุดก่อนสมณะ พระพุทธเจ้าจึงตรัสตอบว่า เราหยุดแล้วองค์คุณมาล ท่านเล่าจงหยุดเถิด ดังที่เชื่อนานาจะเป็น ประโยคที่คุ้นหูชาวพุทธแทบทุกคน...หลายคนฟังคำพูดนี้เพียงผ่าน ๆ ไม่ได้คิดอะไร หากไม่ว่า แท้จริงแล้วนี่คือจุดเริ่มต้นอันสำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่การมีชีวิตใหม่ที่สมบูรณ์ และเป็นข้อปฏิบัติ ข้อแรกซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สอนเศรษฐี

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงพบกับองค์คุณมาลเป็นครั้งแรก พระองค์มิได้ทรงสอนให้ จอมโจรสร้างงามดี ทำบุญ ปฏิบัติสมณธรรม แต่พระพุทธเจ้ากลับทรงสอนบทเรียนที่สั้น กระชับ นั่นคือ สอนให้รู้จักการหยุด พระองค์สอนให้้องคุณมาลทั้งดาบ หยุดฆ่าคน เพราะแม้แต่ องค์คุณมาลผู้มีบารมีมหาศาลถึงขนาดว่ามีโอกาสจะบรรลุอรหันต์ได้ในชาตินั้น แต่หากยังไม่หยุดทำชั่ว แม้มีบารมีเท่าไรก็ไร้ประโยชน์ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมากอย่างที่กล่าวไว้แต่แรกว่า กรรมปัจจุบันนี้มีน้ำหนักมากกว่ากรรมในอดีต ชีวิตจะดีหรือร้ายก็ขึ้นอยู่กับกรรมปัจจุบันเป็นหลัก....ดังนั้น เมื่อไรก็ตาม ที่เรารู้สึกว่าต้องการให้ชีวิตดีขึ้นทันทีจนเป็นที่จับต้องได้สิ่งแรกที่ต้องทำก่อนเป็นอันดับหนึ่งจึงไม่ใช่ การทำดี แต่เป็นการหยุดทำชั่วทุกรูปแบบต่อเมื่อหยุดทำชั่วได้แล้วจึงค่อยทำความดีต่อไป หากทำ ได้อย่างนี้ ความโชคดี ในชีวิตจึงจะเริ่มปรากฏให้เห็นเป็นลำดับ...หัวใจสำคัญในข้อนี้ไม่มีอะไรมากไปกว่า คำว่า หยุด ฉะนั้นโปรดจำไว้ว่า เมื่อใดก็ตามที่รู้สึกว่าการชีวิตกำลังประสบวิกฤติ....จงหยุดพฤติกรรม

ไม่ดีทุกรูปแบบไม่ว่าเล็กน้อยแค่ไหน เมื่อคุณต้องการให้สายธารแห่งอานิสงส์บุญหลั่งไหลมาสู่ชีวิตจงอย่าเอาอะไรไปกัน เมื่อไม่ทำผิดคิดร้ายก็เท่ากับเป็นการเปิดประตูน้ำ บุญกุศลความดีทั้งหลายที่สะสมไว้ตั้งแต่อดีตจะถาโถมเข้าหาเรา นำพาเราให้ชีวิตเรารอดพ้นจากเรื่องร้าย หยุดความชวยได้จริง”

(พระพุทธเจ้าสอนเศรษฐี, 2563: 47-54)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติกล่าวคือ ผู้เขียนได้นำเสนอประเด็นวิธีการหยุดชวย ซึ่งวิธีที่จะหยุดได้นั้นก็คือการยุติเคราะห์กรรมในปัจจุบัน หลังจากนั้นผู้เขียนได้นำเรื่องราวขององคุลิมาลในสมัยพุทธกาลมาเพื่อแก้ไขปรีศนาธรรมในข้อนี้ เมื่อได้เล่าเรื่องราวขององคุลิมาลดังที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นแล้วพบว่า การหยุดก่อกรรมในปัจจุบันคือสิ่งที่สำคัญเนื่องจากกรรมปัจจุบันมีน้ำหนักมากกว่ากรรมในอดีต ชีวิตจะดีหรือร้ายก็ขึ้นอยู่กับกรรมปัจจุบันเป็นหลัก ดังนั้น หัวใจสำคัญคือ การหยุด เมื่อเจอปัญหาและอยากจบปัญหาในเร็วที่สุด เราจะต้องหยุดพฤติกรรมไม่ดีทุกรูปแบบแล้วอานิสงส์ของบุญที่ทำมาตั้งแต่อดีตชาติก็ส่งผลแก่เราเอง บุญกุศลจะช่วยให้เรารอดพ้นจากเรื่องร้ายและหยุดความชวยได้จริง ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นตัวอย่างของผู้ที่ปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมที่นำเสนอว่าเคยผู้มีปฏิบัติมาก่อนจริงและปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ กลวิธีนี้ก็จะช่วยโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านสนใจที่จะปฏิบัติตามได้มากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 10 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ

“ยิ่งเราดำรงตนในมรรควิธีแห่งนิพพาน เดินหน้าปฏิบัติธรรมเพื่อการหลุดพ้นมากเท่าไร เรายิ่งยิ่งเดินเข้าสู่โลกุตระ และถอยห่างออกจากโลกียะมากขึ้นทุกขณะ...เรื่องของโลกและธรรมที่แบ่งออกเป็นสองส่วนนี้ หากย้อนกลับไปดูในพุทธประวัติเราจะพบเรื่องนี้ตั้งแต่ต้น เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าประสูติได้เพียง 5 วัน พระองค์จะต้องเสด็จออกผนวชและตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแน่นอน

โกณฑัญญพราหมณ์พยากรณ์อนาคตของเจ้าชายน้อยสิทธัตถะไว้อย่างชัดเจน ในวันแห่งการทำนายอนาคตของเจ้าชายท่ามกลางหมู่พราหมณ์ชั้นยอดของแผ่นดินที่มารวมตัวกัน 8 คน เพื่อพิจารณาพระลักษณะของเจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งตรงตามลักษณะแห่งมหาบุรุษในศาสตร์แห่งการ

พยากรณ์ทุกประการ พรหมณ์ทั้ง 7 คนแรกต่างทำนายเป็นเสียงเดียวกันว่า พระราชาผู้หนึ่ง หากครองเรือนเป็นฆราวาสจะได้เป็นมหาจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ แต่ถ้าออกผนวชจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ศาสดาเอกของโลก มีเพียงโกณฑัญญพรหมณ์ซึ่งอายุน้อยที่สุดในหมู่พรหมณ์เพียงผู้เดียวที่ยืนยันชัดเจนว่า ในภายภาคหน้าเจ้าชายสิทธัตถะจะต้องตรัสรู้เป็นมหาศาสดาของโลกแน่นอน ซึ่งนับจากวันนั้นอีกไม่กี่สัปดาห์ คำทำนายของโกณฑัญญพรหมณ์ก็เป็นจริง เจ้าชายสิทธัตถะทรงออกผนวชและบำเพ็ญเพียรปฏิบัติธรรมจนสำเร็จอนุตรสัมมาโพธิญาณเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบรมมหาศาสดาผู้ประกาศธรรมแก่สรรพสัตว์

เรื่องราวทั้งหมดนี้คือพุทธประวัติที่เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายต่างคุ้นกันเป็นอย่างดี แต่เราเคยสะดุดคิดและตั้งคำถามกับเรื่องนี้อย่างไรหรือไม่ว่า เพราะเหตุใดพระองค์จึงต้องทรงเลือกระหว่างเป็นมหาจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่กับมหาศาสดาเอกของโลก ทั้ง ๆ ที่ทรงเป็นผู้มีบารมีสูงส่งถึงเพียงนั้น เหตุใดพระองค์จึงไม่ทรงปฏิบัติธรรมบนมหาบัลลังก์แห่งกษัตริย์ และบรรลุรู้แจ้งในอริยสัจธรรมเป็นพระพุทธศาสดาและมหาจักรพรรดิในคราวเดียวกัน....เพราะโลกของโลภียะและโลกุตระเดินคู่ขนานกัน เราต้องตัดสินใจ ต้องมีความเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญในการจะเลือกทางใดทางหนึ่ง ระหว่างทางเดินแห่งชีวิต เรามักจะพบทางแยกให้ต้องเลือกเดิน เลือกตัดสินใจอยู่เสมอ บ่อยครั้งที่เราต้องเลือกขังใจสิ่งของสองสิ่ง...เราย่อมเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตเสมอ สำหรับความสุขที่โลกหยิบยื่นให้ กับความสุขที่ธรรมหยิบยื่นให้นั้นผู้มีปัญญาย่อมรู้ได้เองว่าควรจะคว้าหรือละทิ้งความสุขแบบใด”

(ตามรอยอริยเจ้าเข้านิพพาน, 2556: 63-66)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ กล่าวคือผู้เขียนนำเสนอประเด็นทางเดินที่ต้องเลือกระหว่างโลกของธรรมกับโลกของกิเลสสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อบ่มุ่ในนิพพาน หลังจากผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวพุทธประวัติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในช่วงวัยเยาว์ที่มีการพยากรณ์ดวงชะตาว่า หากครองเรือนเป็นฆราวาสจะได้เป็นมหาจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ แต่ถ้าออกผนวชจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าศาสดาเอกของโลก ซึ่งพระองค์จะต้องเลือกทางใดทางหนึ่งเท่านั้นไม่สามารถรวมทั้งสองเส้นทางไว้ด้วยกันได้ เพราะโลกของโลภียะและโลกุตระเดินคู่ขนานกัน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติดังที่ปรากฏในตัวอย่างนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าทุกสิ่งล้วนมีทางเลือกแม้พระพุทธเจ้าก็ยังคงต้องเลือกเส้นทางใดเส้นทางหนึ่ง เพราะ

ความสุขที่โลกหยิบยื่นให้ กับความสุขที่ธรรมหยิบยื่นให้นั้น ผู้มีปัญญาย่อมรู้ได้เองว่าควรจะคว่ำหรือละทิ้งความสุขแบบใด

6. การนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์ หมายถึง การนำคำสอนหรือการกล่าวถึงเรื่องราวธรรมะที่เกิดขึ้นกับพระอริยสงฆ์ที่มีชีวิตอยู่ในสมัยหลังพุทธกาล โดยเฉพาะในประเทศไทยส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นอริยสงฆ์ที่มีชีวิตอยู่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งผู้เขียนนำคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์มายกตัวอย่างเพื่อประกอบการอธิบายหรือตอบคำถามปริศนาธรรมให้ผู้อ่านได้เข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 11 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์

“ญาณ คือ การหยั่งรู้อันวิเศษ เป็นความรู้ความเข้าใจที่เข้าถึงความจริงแท้ ญาณคือสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติธรรม...เรื่องญาณของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ครั้งหนึ่งสมัยที่หลวงปู่มั่นพักบำเพ็ญเพียรอยู่ที่ถ้ำสาริกา จังหวัดนครนายก บริเวณชายเขาเส้นทางขึ้นสู่ถ้ำสาริกามีสำนักปฏิบัติธรรมอยู่แห่งหนึ่ง มีขรัวตารูปหนึ่งพักอาศัยปฏิบัติธรรมอยู่ ในคำคืนหนึ่งหลวงปู่มั่นนึกถึงหลวงตา รูปนี้จึงส่งกระแสจิตลงมาดู ก็พบว่าขรัวตา รูปนี้จิตใจกำลังคิดว่า รุ่นกับเรื่องของครอบครัวตนเอง พอเวลาใกล้สว่างหลวงปู่มั่นส่งกระแสจิตลงมาดูอีก ปรากฏว่าขรัวตายังนอนไม่หลับเพราะมัวแต่กระสับกระส่าย คิดห่วงลูกห่วงหลานจนวุ่นวายไปหมด

ตอนเช้าหลวงปู่มั่นลงมาจากถ้ำมาบิณฑบาต ขากลับจึงแวะไปเยี่ยมขรัวตาถึงที่พัก แล้วเอ่ยถามเป็นนัย ๆ ว่า เป็นอย่างไรหลวงพ่อก บิณฑบาตใหม่แต่งงานกับคู่ครองใหม่ แต่เป็นแม่ อีหนูคนเก่าคนนี้ ตลอดคืนไม่ยอมนอนเสร็จเรียบร้อยแล้วไปด้วยติมิใช่หรือคืนต่อไปคงจะสบายใจ ไม่ต้องวุ่นวายจัดแจงส่งลูกคนนั้นให้ทำสิ่งนั้น ส่งหลานคนนี้ให้ทำงานสิ่งนี้อีกละครึ่งมั่ง เมื่อคืนรู้สึก ว่าหลวงพ่อกมีงานมากวุ่นวายพอดู แทบมิได้พักผ่อนหลับนอนมิใช่หรือ ขรัวตาได้ฟังถึงกับตะลึงด้วยความอัศจรรย์ใจอย่างที่สุด...นี่คือเรื่องของอำนาจทิพจักขุญาณและเจตปริยญาณของหลวงปู่มั่น ที่สามารถหยั่งรู้อะไรที่เกิดขึ้น และหยั่งรู้ใจคนได้อย่างทะลุลงและรู้ละเอียดยิ่งกว่าเจ้าตัวเองด้วยซ้ำ”

(สมณะเท้าวาปีสสนาเท้าซ้าย, 2563: 67-69)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยเรื่องราวของพระอริยสงฆ์ กล่าวคือ ผู้เขียนได้ใช้กลวิธีนำเสนอพุทธธรรมด้วยเรื่องราวของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต โดยในประเด็นนี้ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องญาณะว่าเป็นการหยั่งรู้อันวิเศษ เป็นความรู้ความเข้าใจที่เข้าถึงความจริงแท้ ญาณะคือสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติธรรม หลังจากนั้นผู้เขียนได้หยิบยกเรื่องญาณะของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตมาประกอบการอธิบาย เนื่องจากหลวงปู่มั่นเป็นพระสายกรรมฐานที่ปฏิบัติธรรมจนมีญาณหยั่งรู้อันวิเศษดังที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้น ฉะนั้นการที่ผู้เขียนนำเรื่องราวของหลวงปู่มั่นมาใช้ประกอบการนำเสนอพุทธธรรมเพื่อแสดงให้เห็นว่าข้อพุทธธรรมนี้เป็นข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ และข้อมูลก็มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นเมื่อเป็นเรื่องราวของพระอริยสงฆ์ที่มีประชาชนเคารพนับถือเป็นจำนวนมาก

ตัวอย่างที่ 12 การนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์

“หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับการพิจารณาภายใน มีครูบาอาจารย์หลายท่านได้เมตตาสั่งสอนไว้ ในที่นี้จะขอยกคำสอนของหลวงตามหาบัว มากล่าวถึง เพื่อความกระจ่างแจ้งในธรรม หลวงตามหาบัวท่านเคยสอนไว้ในหนังสือปฏิบัติของพระธุดงค์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ ดังนี้

ก่อนจะผ่านรูปธรรมคือกายาทั้งภายในภายนอกไปได้ด้วยการพิจารณาโดยวิธีต่าง ๆ สติปัญญาต้องหมั่นตัวอยู่กับกายแทบทุกเวลา นอกจากจิตผู้ทำการขุดค้นจนอ่อนเพลียเพราะการทำงานมากไป ก็เข้าพักสงบในสมาธิเสียชั่วระยะหนึ่ง พอถอนออกมาและมีกำลังแล้วก็ทำการพิจารณาสีคลายร่างกายอีกต่อไป โดยถือหลักไตรลักษณ์เป็นทางเดิน เพราะกายเป็นสิ่งสำคัญในวงปฏิบัติ ผู้พิจารณากายได้ละเอียดคล่องแคล่วเพียงไร ย่อมเป็นผู้องอาจกล้าหาญต่อปฏิบัติเครื่องดำเนินของตนเพียงนั้น เนื่องจากกายเป็นรังรังของราคะตัณหาและกิเลสส่วนหยาบ ๆ ทั้งหลายที่อาศัยอยู่อย่างเปิดเผยและออกหน้าออกตา บางรายถึงกับสืมตัวปล่อยให้แสดงออกมาอย่างหยาบโชน แม้ผู้มีกิเลสด้วยกันก็ทนดูไม่ได้ จนเกิดความสลดสังเวชเอือมระอาไปตาม ๆ กัน

ด้วยเหตุดังกล่าวมา นักปฏิบัติผู้มุ่งทำลายกิเลสด้วยใจจริงจำต้องสนใจต่อกายวิภาค จนเกิดความชำนาญและตัดราคะตัณหาไปได้ประจักษ์ใจเป็นทอด ๆ เพราะกิเลสตามันทีปฏิรูปประเทแสงแห่งใจตนและผู้อื่นมากกว่ากิเลสชนิดอื่น ๆ นั้น มักเป็นกิเลสปากคอ ที่คอยแสดงออกอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาศัยอุปาทานความยึดถือกายเป็นสำคัญ ท่านจึงสอนให้พิจารณากายคตาสติใน

สติปัญญา และอริยสัจสี่อันเป็นธรรมสำคัญในวงศาสนาให้มากจนหายสงสัย แล้วผ่านไปยัง
หมดเยื่อใย ท่านอาจารย์มั่นชำนาญคล่องแคล่วในกายนุปัสสนาสติปัญฐานมาก ท่านจึงแตกฉาน
ในธรรมทั้งหลายทั้งภายในภายนอกฝึกปฏิบัติทั้งหลาย

ก่อนกายจะหมดปัญหาในการพิจารณา ท่านว่ากายที่เราพิจารณาด้วยวิธีต่าง ๆ นั้น
ได้รวมตัวเข้าสู่ใจดวงเดียว สังขารทั้งฝ่ายสมุทัยที่คิดว่าร่ากายเป็นของสวยของงามน่ารักใคร่ชอบใจ
มาดั้งเดิม และสังขารซึ่งเป็นฝ่ายมรรคที่คิดปรุ้งว่าร่ากายเป็นปฏิกูลน่าเกลียด เป็นอนิจจัง ทุกขัง
อนัตตา ย่อมระงับตัวลงในขณะเดียวกันกับร่ากายภาพที่รวมตัวเข้าสู่ใจ”

(ตามรอยอริยเจ้าเข้านิพพาน, 2556: 174-176)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนของพระ
อริยสงฆ์ กล่าวคือ ผู้เขียนใช้กลวิธีนำเสนอพุทธธรรมเรื่องการพิจารณากายด้วยคำสอน
ของหลวงตามหาบัว ซึ่งเป็นศิษย์สายหลวงปู่มั่น โดยหลวงตามหาบัวได้สอนเรื่องการพิจารณา
ไว้สรุปได้ว่า กายคตาสติเป็นหลักปฏิบัติเพื่อพิจารณาร่างกายให้เห็นความเสื่อมโทรม
เหี่ยวแห้ง ไม่สวยงาม ความไม่มีตัวไม่มีตน ให้เห็นธรรมแท้ ไม่ว่าจะเป็นใครมาจากไหน
จะต้องเจริญปัญญาทำวิปัสสนาเพื่อตัดรูกายในที่สุด และการปฏิบัติตามหลักกายคตาสตินี้
จัดเข้าอยู่ในกายนุปัสสนาสติปัญฐาน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้นำคำสอนของพระอริยสงฆ์
มาสอนเรื่องการพิจารณากาย แม้เนื้อหาคำสอนบางช่วงบางตอนจะเข้าใจได้ยาก
แต่เมื่อผู้อ่านไตร่ตรองด้วยปัญญาอย่างละเอียดถี่ถ้วนก็จะเข้าถึงธรรมนั้นอย่างแท้จริง

บทสรุป

บทความวิจัยเรื่อง “ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะ
ของพศิน อินทรวงศ์” ผู้วิจัยพบว่า มี 6 กลวิธี คือ 1) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอธิบาย
2) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ 3) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยผล
การศึกษาหรือผลการทดลอง 4) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา 5) การนำเสนอ
พุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ 6) การนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนหรือเรื่องราวของพระ
อริยสงฆ์ โดยผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอธิบาย ผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่ผู้เขียนมักจะอธิบายพุทธธรรมในประเด็นที่มีคำศัพท์เฉพาะ เช่น พรหมวิหาร 4, อนิจจตา, ไตรสิกขา, กัมมัฏฐาน, นิพพาน เป็นต้น ซึ่งคำเหล่านี้เป็นคำสำคัญ ที่กล่าวถึงหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา โดยผู้เขียนได้นำมาอธิบายไว้ในสารคดีอิงธรรมะ ซึ่งสอดคล้องกับการรวบรวมคำสำคัญในพระพุทธศาสนา คือหลักพุทธธรรมในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546) เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายและเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากศัพท์เฉพาะในบางประเด็นผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจได้หากไม่มีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อีกทั้งเนื้อหาในบางประเด็นจำเป็นต้องขยายความเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงเลือกใช้กลวิธีการอธิบายในขยายความเพิ่มเติม และกลวิธีการอธิบายนี้ยังพบว่า มีการยกตัวอย่างข้อมูลประกอบอีกด้วย เพราะลักษณะการอธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจพุทธธรรมที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากงานของภาวิณี ตรีเดชี (2554) ที่กล่าวถึงกลวิธีนำเสนอพุทธธรรมในนวนิยายอิงธรรมะของสุชีพ ปุญญานุภาพ ได้กล่าวถึงรูปแบบการนำเสนอพุทธธรรมโดยผู้แต่งใช้ภาษาที่มีสำนวนคล้ายคัมภีร์พุทธศาสนาเพื่อสื่อสารหลักธรรมอย่างมีน้ำหนัก นำพุทธพจน์จากพระสูตรมาประกอบในเนื้อเรื่อง

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยการเปรียบเทียบ ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนได้ใช้สำนวนภาษาที่มีการเปรียบเทียบในการนำเสนอพุทธธรรมประเด็นต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจพุทธธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนขึ้น เช่น การเปรียบเทียบแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาขั้นสูงกับธรรมชาติหรือวิถีชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ อีกทั้งยังใช้กลวิธีการอธิบายประกอบด้วยเพื่อขยายความเนื้อหาที่เปรียบเทียบให้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น กลวิธีเหล่านี้จึงช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงสาระหลักหรือแก่นของเนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารออกมาได้อย่างตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากงานของข้อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และอวยพร พานิช (2554) ที่กล่าวถึงกลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบโดยการสร้างคู่เปรียบ

เพื่อให้เห็นความต่างหรือความเหมือน โดยมักเปรียบกับสิ่งใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน และส่วนภาวิณี ตรีเดซี (2554) แม้จะได้กล่าวถึงกลวิธีนำเสนอพุทธธรรมในนวนิยายอิงธรรมะของสุชีฟ ปญญานภาพ แต่ก็ไม่พบการใช้กลวิธีในลักษณะดังกล่าว

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษาหรือผลการทดลอง พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการเชื่อมโยงหลักธรรมกับองค์ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะประเด็น “จิตและสมาธิ” ที่ส่งผลต่อการทำงานของสมอง สุขภาพกาย และกระบวนการชีวเคมี เช่น การศึกษาคลื่นสมองของผู้ปฏิบัติสมาธิ และผลของสภาวะจิตต่อการหลั่งฮอร์โมน และการเจริญเติบโตของร่างกาย ซึ่งช่วยเสริมความน่าเชื่อถือและแสดงให้เห็นว่าพุทธธรรมสามารถอธิบายและพิสูจน์ได้ด้วยหลักเหตุผลเชิงประจักษ์ อันแตกต่างจากงานของช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และอวยพร พานิช (2554) ที่กล่าวถึงกลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี โดยไม่ได้กล่าวถึงกลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมด้วยผลการศึกษาหรือผลการทดลอง

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยบทสนทนา การที่ผู้เขียนใช้บทสนทนาในการนำเสนอพุทธธรรมนั้นจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถคิดและวิเคราะห์ตามเรื่องราวในบทสนทนาได้ที่ละขั้นตอน ในงานดังกล่าวปรากฏในประเด็นสำคัญ ได้แก่ “ความเมตตา” และ “ความเชื่อ” โดยผู้เขียนใช้รูปแบบปฏิจา-วิสนาระหว่างตัวละครสมมติ เช่น ผู้สงสัยกับปราชญ์ปลาเป็น เพื่อค่อย ๆ คลี่คลายความหมายของหลักธรรมอย่างเป็นลำดับ ทำให้ผู้อ่านเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์และเข้าถึงสารัตถธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมและลึกซึ้ง ซึ่งแตกต่างจากงานของช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และอวยพร พานิช (2554) ที่กล่าวถึงกลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี กลวิธีการใช้บทสนทนาได้ตอบนี้ช่วยสร้างความสนใจและทำให้ผู้อ่านจินตนาการตามเรื่องราวได้ง่ายขึ้น โดยท่านมักใช้บทสนทนาได้ตอบในการถ่ายทอด “เรื่องเล่า” เป็นหลัก

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ การที่ผู้เขียนนำเสนอประเด็นพุทธธรรมต่าง ๆ แล้วนำเรื่องราวในสมัยพุทธกาลหรือพุทธประวัติมาประกอบการอธิบายหรือยกตัวอย่างให้เห็นนั้นจะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงธรรมข้อนั้นได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมุ่งนำเหตุการณ์

และบุคคลสำคัญในสมัยพุทธกาลมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของการปฏิบัติตามหลักธรรม อันช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพการประยุกต์ใช้พุทธธรรมในชีวิตจริง โดยกลวิธีดังกล่าวช่วยสร้างความประจักษ์ชัดผ่านตัวอย่างบุคคลในสมัยพุทธกาลเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านเกิดความเลื่อมใสและนำหลักธรรมไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแตกต่างจากงานของช่อฟ้า เกตุเรื่องโรจน์ และอวยพร พานิช (2554) ที่กล่าวถึงกลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี แต่ไม่ได้กล่าวถึงการนำเสนอพุทธธรรมด้วยพุทธประวัติ

การนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์ ในงานดังกล่าวมุ่งยกตัวอย่างคำสอนและประสบการณ์ของพระอริยสงฆ์ในสมัยหลังพุทธกาลมาใช้เป็นกรณีศึกษา เพื่ออธิบายและขยายความหลักธรรม โดยยกกรณี “หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต” และการนำคำสอนของ “หลวงตามหาบัว” เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือผ่านบุคคลต้นแบบที่สังคมให้ความเคารพศรัทธาสูง โดยเน้นให้เห็นผลของการปฏิบัติจริงในชีวิตของบุคคลต้นแบบ อันช่วยเสริมความน่าเชื่อถือและทำให้ผู้อ่านเข้าใจพุทธธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมและลึกซึ้ง ซึ่งแตกต่างจากงานของภาวิณี ตรีเดซี (2554) ที่กล่าวถึงกลวิธีนำเสนอพุทธธรรมในนวนิยายอิงธรรมะของสุชีพร ปุณฺณานุภาพ ในด้านกลวิธีการสร้างโครงเรื่องย่อจากอรรถกถาชาดก มาดัดแปลงเป็นโครงเรื่องย่อหรือเรื่องแทรกในนวนิยาย ช่วยให้หลักธรรมมี “ตัวอย่างรองรับ” จากเรื่องเล่าภูมิปัญญาเดิมของพระพุทธศาสนา

ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ “ลักษณะการนำเสนอหลักพุทธธรรมในหนังสือสารคดีอิงธรรมะของพศิน อินทรวงค์” ถือเป็นงานวิชาการที่เข้ามาเติมเต็มช่องว่างทางองค์ความรู้ในด้าน “วรรณกรรมสารคดีเชิงพุทธร่วมสมัย” (Contemporary Buddhist Documentary Literature) อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการวิเคราะห์กลวิธีการสื่อสารที่ปรับเปลี่ยนตามบริบทสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยในอดีตที่มุ่งเน้นวรรณกรรมเชิงเรื่องเล่าหรือความเรียงทั่วไป ดังความละเอียดที่จะอภิปรายดังต่อไปนี้

1. การเติมเต็มองค์ความรู้และประเด็นที่ต่างจากแนวคิดเดิมจากการศึกษา กลวิธีการนำเสนอ 6 ลักษณะในงานของพศิน อินทรวงค์ พบว่ามีจุดที่แตกต่างและขยายผลจากงานของ ภาวินี ตริเดซี (2554) และ ช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และอวยพร พานิช (2554) ในหลายมิติ

ความต่างจากแนวคิดของ ภาวินี ตริเดซี (2554): งานของภาวินีมุ่งวิเคราะห์ นวนิยายอิงธรรมะ ของสุชีพ ปุญญานุภาพ ซึ่งใช้กลวิธี "การผูกเรื่อง" (Plot) และ "ตัวละครสมมติ" เป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารพุทธธรรม โดยอาศัยฉากอินเดีย สมัยพุทธกาลเพื่อสร้างความสมจริงเชิงประวัติศาสตร์ แต่ในงานของพศิน อินทรวงค์ แม้จะมีการใช้พุทธประวัติและบทสนทนา แต่เปลี่ยนจาก "โลกจินตนาการ" มาเป็น "โลกแห่งข้อเท็จจริง" ในรูปแบบสารคดี ที่มุ่งเน้นการนำเสนอ "ผลการศึกษาหรือผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์" เพื่อเชื่อมโยงเรื่องจิตและสมาธิเข้ากับสมองและสุขภาพภาพ ซึ่งเป็นการก้าวข้ามกลวิธีเชิงวรรณศิลป์แบบเดิมไปสู่การพิสูจน์เชิงประจักษ์ (Empiricism) ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของผู้อ่านสมัยใหม่

ความต่างจากแนวคิดของ ช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และอวยพร พานิช (2554): งานของช่อฟ้าและอวยพรมุ่งเน้นไปที่ หนังสือธรรมะร่วมสมัย ของท่าน ว.วชิรเมธี ซึ่งเน้นกลวิธีทางภาษา เช่น คำสัมผัสคล้องจอง และการใช้ "บริบทเหตุการณ์รายวัน" เพื่อความร่วมสมัย ขณะที่งานของพศินเติมเต็มความลึกซึ้งด้วยกลวิธี "การนำเสนอพุทธธรรมด้วยคำสอนหรือเรื่องราวของพระอริยสงฆ์ในปัจจุบัน" ซึ่งเป็นการใช้ "บุคคลอ้างอิง" (Authority Reference) ที่ยังมีชีวิตหรือเพิ่งผ่านลับไปในบริบทไทย (เช่น หลวงปู่มั่น) ทำให้พุทธธรรมไม่ใช่เรื่องไกลตัวหรือเรื่องในเชิงปรัชญานามธรรมเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของ "วิถีปฏิบัติ" ที่จับต้องได้จริง

2. ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎี **การวิเคราะห์เนื้อหา** (Content Analysis) และ **พรรณนาวิเคราะห์** (Descriptive Research) ซึ่งหากเชื่อมโยงกับ ทฤษฎีการสื่อสาร (Communication Theory) กลวิธีของพศิน อินทรวงค์ สะท้อนถึง การใช้ **"การสื่อสารเชิงเหตุผล"** (Rational Appeal) ผ่านผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์

เพื่อลดแรงต้านเชิงอคติของผู้อ่านที่อาจมองว่าธรรมะเป็นเรื่องงมงาย นอกจากนี้ กลวิธี “บทสนทนาปุจฉาวิสัชนา” สอดคล้องกับบทฤษฎีการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning) โดยการสร้างตัวละครมาเป็นตัวแทน “คำถาม” ในใจผู้อ่าน ช่วยให้เนื้อหาที่เป็นนามธรรมยาก ๆ เช่น นิโรธสมาบัติ หรือญาณทัศนะ ถูกย่อยให้เป็นลำดับขั้นตอน (Step-by-step) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเขียนสารคดีอิงธรรมะที่ดี เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

3. อภิปรายผลเชิงทฤษฎีและการเชื่อมโยงงานวิจัยก่อนหน้านี้ ผลการศึกษาครั้งนี้ยืนยันว่า **วิวัฒนาการของการสื่อสารพุทธธรรม** มีความพลวัต จากยุคของ สุชีป ปุญญาภาภ (ภาวินี, 2554) ที่ใช้ “นวนิยาย” เป็นสะพานเชื่อมระหว่างคัมภีร์เถรวาทกับคนอ่านสู่ยุคของ ว.วชิรเมธี (ช่อฟ้า และอวยพร, 2554) ที่ใช้ “ภาษาร่วมสมัย” และ “กระแสสังคม” เป็นตัวขับเคลื่อน จนถึงยุคของ พศิน อินทรวงค์ (บทความชิ้นนี้) ที่ใช้ “สารคดีเชิงประจักษ์” และ “วิทยาศาสตร์” เป็นเกราะป้องกันความสงสัย (Skepticism)

การเชื่อมโยงนี้แสดงให้เห็นว่า “*กลวิธีการเปรียบเทียบ*” ยังคงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ปรากฏในงานเขียนทุกยุคสมัย แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปคือ “สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบ” (Vehicle of Comparison) ซึ่งมีความเป็นสากลและอิงวิทยาศาสตร์มากขึ้นในงานของพศิน

4. ข้อค้นพบใหม่ (Original Contribution) ของบทความนี้คือการค้นพบ “**โมเดลการสื่อสารพุทธธรรมเชิงบูรณาการวิทยาศาสตร์-ศรัทธา**” (Science-Faith Integration Model) ในวรรณกรรมสารคดีอิงธรรมะ ซึ่งพศิน อินทรวงค์ ได้สร้างมาตรฐานใหม่ในการนำเสนอพุทธธรรมที่ไม่ใช่การสอนตามตัวอักษร แต่เป็นการนำเสนอผ่าน “กระบวนการค้นพบความจริง” โดยการผสมผสาน 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ 1) **แนวตามหลักพุทธคัมภีร์** (พุทธประวัติ/คำศัพท์เทคนิค) 2) **แนวคิดตามหลักวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์** (ผลการทดลอง/สุขภาพสมอง) 3) **แนวคิดการอ้างอิงประสบการณ์อริยสงฆ์** (การนำไปใช้ได้จริงในปัจจุบัน)

การบูรณาการดังกล่าวส่งผลให้หนังสือธรรมะเปลี่ยนสถานะจาก "หนังสืออ่านนอกเวลาเชิงศีลธรรม" มาเป็น "คู่มือพัฒนาศักยภาพมนุษย์" ที่มีฐานข้อมูลรองรับอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลงานของพศิน อินทรวงค์ ได้รับความนิยมสูง และมีการตีพิมพ์ซ้ำอย่างต่อเนื่องในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

- กาญจนา ตันโพธิ์. (2560). แนวคิดพุทธธรรมและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธธรรมในวรรณกรรมเรื่อง “แนวทางแห่งความสุข” ของอาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. วารสารมนุษยศาสตร์. 14 (2). 17-32.
- กาญจนา ปราบปัญจะ. (2553). การศึกษาลิลาการใช้ภาษาและกลวิธีการเขียนของ ว.วชิรเมธี. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ
- กุสุมา รักษมณี. (2549). การวิเคราะห์วรรณคดีไทยตามทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์. (2554). “กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรม ในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี”. วารสารวิจัยและพัฒนา. (3)4. 78-91.
- ตรีศิลป์ บุญจรรย์. (2542). นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ.2475-2500. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2539). สารคดีและการเขียนสารคดี. กรุงเทพฯ: มิติใหม่.
- ธวัช ปุณ โณทก. (2527). แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ประเวศ วะสี. (2541). **พุทธธรรมกับสังคม**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปิยกนิษฐ์ สารธารณ์. (2556). **เนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนของพระไพศาล วิสาโล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวินี ตรีเดซี. (2554). **กลวิธีนำเสนอพุทธธรรมในนวนิยายอิงธรรมะของสุชีพ บุญญาภาพ**. ปริญญาการศึกษาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนชิตา หนูแก้ว. (2562). **กลวิธีในการนำเสนอเนื้อหาและการใช้ภาษาในนวนิยายของ รอมแพง**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2538). **การเขียนสารคดีสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์**. กรุงเทพฯ: ประกายพฤษก์.
- มิ่งฟ้า พิงรัตน์มงคล. (2551). **วรรณกรรมเยาวชนเรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์ : การวิเคราะห์โครงเรื่องและกลวิธีการนำเสนอโครงเรื่อง**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาภาษาไทยมหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รีณฤทัย สัจจพันธุ์. (2561). **อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศที่มีต่อวรรณกรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ คุยกับอ้อย จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์¹

สุมาลี พลขุนทรัพย์²

รับบทความ 19 กันยายน 2568 แก้ไขบทความ 1 เมษายน 2569 ตอบรับ 18 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ คุยกับอ้อย จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ เก็บข้อมูลจากคลิปรายการ คุยกับอ้อย จัดอยู่ในรูปแบบ Podcast ในช่อง YouTube ของอ้อย บุद्धาเบลส (Buddha Bless) ช่วงเวลาที่เผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2567 จำนวน 155 ตอน ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ คุยกับอ้อยช่วยให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสาร สอดคล้องกับลักษณะของรายการซึ่งเป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่มีชื่อเสียงจากหลากหลายวงการและสาขาอาชีพ เพื่อส่งเสริมแรงบันดาลใจและทำความเข้าใจเรื่องราวชีวิต โดยแบ่งเป็น 8 กลวิธี ได้แก่ 1. การใช้ทัศนภาวะ ซึ่งประกอบด้วย 1.1 การใช้ทัศนภาวะแสดงความคิดเห็น 1.2 การใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่น 1.3 การใช้ทัศนภาวะแสดงเงื่อนไข 2. การให้รายละเอียด 3. การให้เหตุผล 4. การเสริมคำตอบ 5. การกล่าวซ้ำคู่สนทนา 6. การใช้อุปลักษณ์ 7. การใช้ประโยคที่มีเนื้อความให้เลือก 8. การใช้วัจนกรรม ซึ่งประกอบด้วย 8.1 วัจนกรรมการบอกเล่า 8.2 วัจนกรรมการถาม 8.3 วัจนกรรมการแนะนำ 8.4 วัจนกรรมการโต้แย้ง 8.5 วัจนกรรมการขอบคุณ 8.6 วัจนกรรมการขอโทษ 8.7 วัจนกรรมการชื่นชม 8.8 วัจนกรรมการสัญญา

คำสำคัญ กลวิธีทางภาษา, วัจนปฏิบัติศาสตร์, การสัมภาษณ์, การสื่อสาร, ผู้ดำเนินรายการ

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล kiksumalee_p@hotmail.com

Linguistic Strategies Used by the Host in the Program Entitled “Khui Kap Aui” : A Pragmatics Perspective³

Sumalee Phonkhunsap⁴

Received 19 September 2025; revised 1 April 2026; accepted 18 June 2026

Abstract

The objective of this research was to study linguistic strategies used by the host of the Kui Kap Aui Program. The data were collected from video clips of the program broadcasted as a podcast via YouTube channel and hosted by Aui Buddha Bless including one-hundred and fifty-five episodes aired from January 6, 2022 to December 24, 2024. The results revealed that the host employed various linguistic strategies in order to achieve effective communication appropriate to the nature of the program, in which celebrities from diverse fields and professions were interviewed to convey inspiration and share valuable life experiences. There were 8 main strategies; 1. Modalities including 1.1 Providing opinions 1.2 Expressing confidence and 1.3 Indicating conditions 2. Giving details 3. Giving reason 4. Supporting reply 5. Repeating answer 6. Metaphor 7. Sentence usage that provides alternative content and 8. Speech acts, including 8.1 Affirming 8.2 Questioning 8.3 Advising 8.4 Arguing 8.5 Thanking 8.6 Apologizing 8.7 Complimenting 8.8 Promising.

Keywords: Linguistic Strategies, Pragmatics, Interview, Communication, Host

³ The research received support from Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Maha Sarakham University

⁴ Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University, Email: sumalee.p@rmu.ac.th

บทนำ

รายการสัมภาษณ์ในสื่อออนไลน์เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการรับชมติดตามวิถีคิดและมุมมองชีวิตของบุคคลสาธารณะ ผู้ที่มีชื่อเสียงในวงการต่าง ๆ รายการ คุยกับอ้อย มีแนวคิดในการนำเสนอด้วยรูปแบบการพูดคุยกับบุคคลที่น่าสนใจ เพื่อส่งต่อแรงบันดาลใจและทำความเข้าใจเรื่องราวชีวิต ดำเนินรายการโดย คุณอ้อย บุตต้า เบลส (Buddha Bless) หรือ นที เอกวิจิตร เป็นสมาชิกของวงดนตรีธิปไตย รักเก้ แดนซ์ฮอลล์ โดยเขาทำหน้าที่เป็นนักร้องหลักของวงบุตต้า เบลส ซึ่งมีผลงานเพลงที่มีชื่อเสียง เช่น Fire ปักตะไคร้ ลืมไปก่อน เป็นต้น รายการคุยกับอ้อย จัดอยู่ในรูปแบบ Podcast (พอดแคสต์) คือรายการเสียงที่เผยแพร่ผ่านทาง Platform ออนไลน์ โดยมีผู้ดำเนินรายการออกมาเล่าเรื่องต่าง ๆ หรืออาจเป็นการให้สัมภาษณ์ที่เปรียบเสมือนรายการวิทยุ มีเนื้อหาที่หลากหลาย ผู้ฟังสามารถเลือกฟังเนื้อหาแบบเฉพาะเจาะจงได้ ซึ่งช่อง YouTube ของคุณอ้อย บุตต้า เบลส มีผู้ติดตามกว่า 4 แสนคน ความน่าสนใจของผู้ดำเนินรายการ คุยกับอ้อย คือ การสนทนาที่เป็นธรรมชาติ มีลักษณะเป็นการสนทนาในชีวิตประจำวัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือเรื่องที่คู่สนทนา มีความรู้ ความสนใจ เช่น ครอบครัว ความรัก การทำงาน สุขภาพ วิถีคิด จิตใจ การใช้ชีวิต แนวคิดทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

ลักษณะเด่นของผู้ดำเนินรายการคุยกับอ้อย คือ เป็นผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวก (Positive Thinking) ต่อแครงรับเชิญ และยังเป็นผู้ที่มีทักษะการฟังที่ดี การฟังอย่างไม่ตัดสิน (Non-judgmental Listening) และไม่ขัดจังหวะแครงรับเชิญ ทำให้แครงส่วนใหญ่กล้าเปิดเผยเรื่องราวในชีวิตที่อาจไม่เคยพูดที่ไหนมาก่อน บทสนทนาจึงมีความจริงใจ (Authentic) ทั้งนี้ผู้รายการส่วนใหญ่ชื่นชมวิธีการสัมภาษณ์ในการเลือกใช้คำถามที่เรียบง่ายแต่สามารถสะกิดให้แครงรับเชิญได้หยุดคิดและทบทวนตัวเอง

การสัมภาษณ์บางรายการที่เผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ช่องทาง YouTube ไม่ได้มีเงื่อนไขที่จำกัดด้านระยะเวลาการออกอากาศ ต่างจากรายการสัมภาษณ์ในสื่อวิทยุ โทรทัศน์หรือสื่อวิทยุกระจายเสียง ดังนั้นคำถามคำตอบจึงใช้เวลาโต้ตอบกันอย่างไม่เร่งรีบ

มีข้อดีคือได้เห็นข้อมูลที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์สื่อสารที่แท้จริงในชีวิตประจำวัน ทำให้พบกลวิธีทางภาษาประเภทต่าง ๆ การใช้ถ้อยคำมีความหลากหลายแปรไปตามเจตนาในการสื่อสาร แปรไปตามบุคคล บริบททางสังคมและวัฒนธรรม แยกรับเชิญในรายการ ส่วนใหญ่เป็นบุคคลสาธารณะ บุคคลในวงการบันเทิง ภาษาที่ใช้บางครั้งจึงปรากฏภาษาเฉพาะกลุ่มสังคม

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร (2541: 89) กล่าวถึงการสัมภาษณ์ว่า เป็นการสนทนาที่คู่สนทนาฝ่ายหนึ่งต้องการทราบเรื่องราว ความคิดเห็น หรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากอีกฝ่าย โดยทั่วไปการสนทนาในรูปของการสัมภาษณ์มักจะเป็นการตั้งคำถามจากฝ่ายที่ประสงค์จะทราบเรื่อง คือฝ่ายผู้สัมภาษณ์ และอีกฝ่ายเป็นผู้ตอบคือฝ่ายผู้ให้สัมภาษณ์ กลวิธีทางภาษาของ อู๋ย บุดด้า เบลส ในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะ มีวิธีการเลือกใช้ภาษาที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา เป็นธรรมชาติสูง ลักษณะของการสัมภาษณ์ที่จะมีเพียงแนวทาง (Guideline) ไว้เท่านั้น มีเป้าหมายในการสัมภาษณ์คือ ต้องการทราบถึงเรื่องราวชีวิต และเน้นเรื่องจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์นี้

ผู้สัมภาษณ์ : ช่องผมส่วนใหญ่ที่ผมถาม ผมจะถามเรื่องความคิด จิตใจซะเยอะครับ อะไรที่เป็นดรามามาผมไม่ถามนะครับ ตัดทิ้ง แล้วก็รายการถ้าหากไม่ติดอะไร ผมแทบไม่ตัดอะไรทิ้งเลยครับ ก็เป็นลากยาวชั่วโมงกว่าอย่างนี้เลยครับ แล้วส่วนใหญ่ก็ให้ดูก่อน ไม่ชอบตรงไหนก็ไปตัดออก

ผู้ให้สัมภาษณ์ : แล้วสัมภาษณ์เรื่องอะไรบ้าง ประมาณไหน

ผู้สัมภาษณ์ : จริง ๆ สำหรับผมนะ ที่ผมมองโป๊ปเป็นคนเจ็บบมาก ค่อนข้างแบบไม่ค่อยออกงาน ไม่ค่อยบอกเรื่องส่วนตัว ไม่ค่อยอะไรอย่างนี้ พอเจอคนอย่างนี้ผมจะเกร็งมาก เพราะผมรู้สึกว้า...

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ไม่รู้อะไรเลย

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่ใช่ไม่รู้อะไรเลย ส่วนใหญ่ผมไม่อยากจะรู้ก่อนด้วยอะ ผมทำงานผมไม่เคยมีสคริปต์เลยครับ แล้วผมจะถามเพราะผมอยากรู้ มันจะไม่ได้เตรียมคำถามมาก่อน แล้วมาถามตามคำถามต่อไปคำถามต่อไป ผมรู้สึกไม่ธรรมชาติ แล้วก็พอเป็นอย่างนี้ผม

ก็เลยรู้สึกว่าคุณต้องมีความรักหาความเป็นส่วนตัวพอสมควร พอเป็นอย่างนี้ ผมก็จะ
อันนี้ถามได้มั้งวะ มันก็เลยจะมีแบบความกังวล

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ก็ลองคุยดู

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ที่ผมสนใจจริง ๆ นะ อย่างนี้ในตัวพี่โป๊ป เท่าที่ผมรู้มาคือ
สนใจเรื่องธรรมะ ที่ครอบครัวพี่โป๊ปสนใจ พี่โป๊ปสนใจมาตั้งแต่เด็กแล้วเปล่าครับ

จะเห็นได้ว่า อยู่ บุตต้า เบลส ผู้ดำเนินรายการคุยกับอยู่ มีการชี้แจงกับแขกรับเชิญ
ที่มาร่วมรายการอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการถามคำถาม เป็นคำถามที่มาจากความ
อยากรู้ส่วนตัวของตนเอง ไม่ได้เตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ยังอธิบายความรู้สึก
ของตนเองที่มีต่อผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทราบอย่างเปิดเผย ดังที่กล่าวว่า “จริง ๆ สำหรับผมนะ
ที่ผมมองโป๊ปเป็นคนเจียมมาก ค่อนข้างแบบไม่ค่อยออกงาน ไม่ค่อยบอกเรื่องส่วนตัว...”
แสดงถึงเจตนาในการสื่อสารที่ชัดเจนตรงไปตรงมา

วิธีการสื่อสารของผู้ดำเนินรายการคนดังกล่าวมีรูปแบบที่หลากหลาย เลือกใช้
ถ้อยคำได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ เสมือนการนำเสนอภาพชีวิตของผู้คน
ผ่านการสัมภาษณ์ รวมทั้งปรากฏวัจนกรรมหลายประเภท ผู้วิจัยสนใจศึกษากลวิธีทางภาษา
ของผู้ดำเนินรายการคุยกับอยู่ ตามมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ เนื่องจากวิธีการทางภาษา
เปรียบเสมือนการเลือกเครื่องมือสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังที่ ญัฐพร พานโพธิ์ทอง
(2549 :182) กล่าวว่า ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ กลวิธีทางภาษา เป็นวิธีการทางภาษา
ที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสื่อสารบางประการ อาทิ เพื่อสื่อสาร
ความคิด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง เพื่อความสุภาพ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วม
เพื่อโน้มน้าวใจ ฯลฯ ผู้วิจัยจึงจะวิเคราะห์เจตนาในการสื่อสารของผู้ดำเนินรายการ
คุยกับอยู่ โดยพิจารณาจากถ้อยคำและเนื้อหาที่ปรากฏในการสัมภาษณ์ ผลการศึกษา
จะแสดงให้เห็นถึง กลวิธีการใช้ภาษา ได้แก่ การใช้ถ้อยคำ การใช้ประโยค แสดงถึง
บทบาทของภาษาที่ช่วยให้ผู้พูดบรรลุเป้าหมาย ตลอดจนศิลปะในการสัมภาษณ์
บรรยากาศหรือบริบทของการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะ และเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย
ด้านการใช้ภาษาในสื่อออนไลน์จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ คุยกับอ้อย จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากลวิธีทางภาษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ซึ่งให้ความสำคัญแก่การตีความบริบท (context) กรอบแนวคิดที่ประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ แนวคิดปริจเฉทการสัมภาษณ์ แนวคิดกลวิธีทางภาษา และแนวคิดวัจนกรรม การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประไพพรรณ พิงฉิม (2542) สรุปไว้ว่า ปริจเฉทการสัมภาษณ์มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากปริจเฉทการสนทนาทั่วไป เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองฝ่ายที่ทราบเป้าหมายของการสนทนาครั้งนั้น และแต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน ฝ่ายที่เป็นผู้สัมภาษณ์ทำหน้าที่ขอข้อมูลจากฝ่ายที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์หรือผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยทบทวนผลงานวิชาการที่ใช้การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (2549) เขียนหนังสือชื่อ “มองคหิยาจะจำจากมุมมองนักภาษา : เนื้อหาและกลวิธี” นิยามคำว่า กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีทางภาษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสารบางประการ เช่น การให้รายละเอียดเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันของผู้รับสาร (Tannen, 1989) โดยเสนอกลวิธีทางภาษาหลายวิธีที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารแตกต่างกันไป เช่น การอ้างถึง การเล่นคำ การใช้ถ้อยคำนัยแฝง การใช้อุปมาอุปไมย การเน้นให้ตีความ เป็นต้น นอกจากนี้มีงานวิจัยที่วิเคราะห์การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแตกต่างกันไปตามเหตุการณ์และสถานการณ์การสื่อสาร ได้แก่ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2560) ศึกษากลวิธีทางภาษาจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์: พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร (พ.ศ. 2493-2537) ผลการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาที่น่าสนใจ ได้แก่ การให้รายละเอียด การให้เหตุผล การใช้ทัศนภาวะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดบางประการ

ด้านแนวคิดวัจนกรรม เลวินสัน (Levinson, 1983) อธิบายว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความหมาย เจตนา บริบท และสถานการณ์ในการใช้ภาษา ซึ่งวัจนกรรม (Speech acts) จัดอยู่ในการศึกษาด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ เซอร์ล (Searle, 1969) อธิบายว่า ถ้อยคำที่เป็นวัจนกรรมหนึ่ง ๆ ต้องแสดงเงื่อนไขวัจนกรรมครบทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ เงื่อนไขเนื้อหาความ (propositional condition) เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory condition) เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition) เงื่อนไขสาระสำคัญ (essential condition) จากการทบทวนแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจะนำแนวคิดประเภทวัจนกรรมของ เซอร์ล (Searle, 1969) มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เจตนาในแต่ละวัจนกรรม

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดปริจเฉทการสัมภาษณ์ของ ประไพพรรณ พิงฉิม (2542) เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสื่อสารรวมทั้งบทบาทของผู้สัมภาษณ์ ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาจากผลงานวิชาการของณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2549) สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2560) ในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาเพื่อให้เกิดความชัดเจน และเหมาะสมแก่บริบทสังคมไทย และวิเคราะห์วัจนกรรมประเภทต่าง ๆ ของผู้ดำเนินรายการ คุยกับอ้อย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ตามแนวคิดของเซอร์ล (Searle, 1969)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) สรุปผล อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป กรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แนวคิดปริจเฉทการสัมภาษณ์ของ ประไพพรรณ พิงฉิม (2542) แนวคิดเรื่องกลวิธีทางภาษาของ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2549) สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2560) และแนวคิด วัจนกรรมของ เซอร์ล (Searle, 1969)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากคลิปการสัมภาษณ์รายการคุยกับอู๋ ทาง YouTube อู๋ บุคต้าเบลส (https://www.youtube.com/playlist?list=PL6eu_0zA-Q207kU4krxEMXOjbY_MgvjvB) เผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2567 จำนวน 155 ตอน ความยาวรายการต่อตอนจำนวน 1 ชั่วโมง 30 นาที เหนือในการคัดเลือกตอนที่นำมาใช้ศึกษา ใช้วิธีพิจารณาจากแฮกซ์เบ็ญจากหลายวงการเพื่อให้เห็นความต่างของชุดความคิดและการใช้คำถามปลายเปิด ที่เป็นเอกลักษณ์ของรายการ จากนั้นนำคลิปรายการทุกตอนมาถ่ายถอดเสียงเป็นตัวอักษร บันทึกข้อมูล พิสูจน์อักษรและตรวจทานความถูกต้อง เรียบเรียงจัดลำดับข้อมูลการสัมภาษณ์ แยกตาม วัน เดือน ปีและชื่อตอนที่รายการออกอากาศ เพื่อสะดวกต่อการสืบค้นข้อมูลและนำมายกตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา เป้าหมายและเจตนา การสื่อสารของผู้ดำเนินรายการ คุยกับอู๋ พิจารณาจากถ้อยคำ (Utterance) ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นประโยคที่สมบูรณ์ตามหลักไวยากรณ์ แต่เป็นหน่วยของภาษาที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์การสื่อสาร รวมทั้งเนื้อหาที่ปรากฏในการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 การนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเสียงคลิปการสัมภาษณ์มาคัดเลือกตัวอย่างส่วนที่ปรากฏถ้อยคำถามและคำตอบ เพื่อศึกษาเฉพาะส่วนที่เป็นการถามและการตอบเท่านั้น

2.2 การดำเนินรายการสัมภาษณ์ การถามคำถามและตอบคำถาม ข้อความที่ปรากฏอาจเป็นถ้อยคำและเป็นประโยค ผู้วิจัยจะพิจารณาจากทั้งรูปภาษา และวิเคราะห์เนื้อหาของสาร รวมทั้งบริบทในการสื่อสาร

2.3 จำแนกกลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ คุยกับอู๋ จากมุมมอง วัจนปฏิบัติศาสตร์ เป็นกลวิธีย่อย

2.4 วิเคราะห์เป้าหมายในการสื่อสารร่วมกับเนื้อหาของการสัมภาษณ์ ในรายการคุยกับอู๋

3. สรุป อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษากลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ คุยกับอ้อย จากมุมมอง วัจนปฏิบัติศาสตร์ สามารถจำแนกเป็นกลวิธีย่อยและมีรายละเอียด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การใช้ทัศนภาวะ⁵ การใช้ทัศนภาวะเป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดบางประการ คำว่า “ทัศนภาวะ” (Modality) ตามที่ซาอิด (Saeed, 2003: 135-138) ไว้ หมายถึง คำที่ครอบคลุมรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งยอมให้ผู้พูดแสดงการเปลี่ยนแปลงระดับของการให้คำมั่นหรือความเชื่อในบางเรื่อง โดยเฉพาะการใช้คำคุณศัพท์และวิเศษณ์ การใช้ทัศนภาวะที่ปรากฏในการดำเนิน รายการ ได้แก่ 1.1 การใช้ทัศนภาวะแสดงความคิดเห็น ปรากฏคำว่า “รู้สึกกว่า” “เหมือนว่า” “มองว่า” “ดู” “แสดงว่า” “น่าจะ” เป็นต้น 1.2 การใช้ทัศนภาวะแสดง ความเชื่อมั่น ปรากฏคำว่า “ต้อง” “ย่อม” และอาจปรากฏร่วมกับ คำขยาย “แน่นอน” หรือ “จริง ๆ” และ 1.3 การใช้ทัศนภาวะแสดงเงื่อนไข ปรากฏอยู่ในรูป ประโยคแสดงเงื่อนไขที่มีคำว่า “ถ้า” “หาก” หรือ “ถ้า...หาก”

ตัวอย่างที่ 1

ผู้ดำเนินรายการ : อ้อ ยุคนั้นภาพลักษณ์มันสำคัญมาก **หุ่นสวยหุ่นดีต่อให้เสียงดี ถ้าไม่สวยตามที่สังคมบอกว่าสวยก็รู้สึกว่ามันน่าจะยาก**

แขกรับเชิญ : ถูกต้องและจากคำพูดของคนที่เรารู้จัก

ทุกซ์เปลี่ยนชีวิต กับ “แก้ม วิชญาณี” (สัมภาษณ์ 18 เมษายน 2566)

ตัวอย่างพบการใช้ทัศนภาวะแสดงความคิดเห็น ผู้ดำเนินรายการใช้คำว่า “รู้สึกกว่า” และ “น่าจะ” โดยมีเป้าหมายในการสื่อสารเพื่อแสดงความเห็นอกเห็นใจและลดระดับ การตัดสิน เพื่อกล่าวถึงประเด็น Beauty Standard หมายถึง มาตรฐานความสวยที่เกิดขึ้น ภายในสังคมกับคนทุกเพศที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งการเป็นนักร้องนอกจากเสียงดีหุ่นดีแล้วยังต้อง หน้าตาดีเนื่องจากคนในสังคมโดยมากให้คุณค่ากับภาพลักษณ์หรือความสวย

⁵ ในที่นี้จะนำเสนอการใช้ทัศนภาวะบางรูปแบบเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 2

ผู้ดำเนินรายการ : ถ้าเวลาชีวิตคนเรามีจำกัด ถ้าต่อเหลือเวลาไม่มากสมมุติ
3 - 6 เดือน อยากทำอะไร

แขกรับเชิญ : ถ้าเหลือ 3 - 6 เดือน ก็คงจะไม่ทำงานเท่าไรหรอก ก็เหมือนจะให้
ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์ว่าจะอยู่กับคนที่เรารักใช้ชีวิตให้เต็มที่

ต่อ ฉันทวิรัช มุมมองและความคิด ของ พระเอกนักเขียนบท (สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ตัวอย่างพบการใช้รูปประโยคแสดงเงื่อนไขที่มีคำว่า “ถ้า” ดังประโยค
“ถ้าเวลาชีวิตคนเรามีจำกัด ถ้าต่อเหลือเวลาไม่มากสมมุติ 3 - 6 เดือน อยากทำอะไร”
กลวิธีการใช้ทัศนภาวะแสดงเงื่อนไขใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารคือ
สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ ช่วยกระตุ้นความสนใจใน
ประเด็นคำถามและทำให้ทราบเกี่ยวกับมุมมองชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์

2. การให้รายละเอียด การเล่าเรื่องแบบให้รายละเอียด เพื่อสร้างการมีส่วน
ร่วมแตกต่างจากการเล่าเรื่องเนื่องจากการขยายความจุดใดจุดหนึ่งให้ชัดเจน หรือ
สรุปความเข้าใจในสิ่งที่คุยกันอยู่

ตัวอย่างที่ 3

ผู้ดำเนินรายการ : ตอนนั้นปั๊เคยแนะนำให้พี่ลองท้าทายใจ รู้ป่าวว่าตอนนั้นอะ พุดตรง ๆ
ว่าพี่ไม่ได้สนใจมากเพราะว่า ชอบแบบที่สังเกตตามธรรมชาติ แต่ได้
ทดลองทำนะครับ แต่หลังจากครั้งนั้นนะก็มาทดลองทำจริง ๆ จัง ๆ
เมื่อเดือนกว่าที่ผ่านมาเนี่ยเอง มาช้ากว่าปั๊เยอะเลย รู้สึกว่าแบบ
ไม่ใช่ไรหรอก เปื่อของเดิมมันแค่เปื่อแค่นั้นเอง อยากหาอะไรมากระตุ้น
เราก็เลยลองดูแล้วก็ เฮ้ยไอ้จังหวะที่ตอนที่แบบเราท้าทายเข้ามามากกว่า
ท้าทายออกอะ แล้วมันจะมีจังหวะหนึ่งเค้าให้กลั่นหายใจ แล้วพอกลิ้น
นาน ๆ กลั่นเกิน 2 นาที อย่างนี้ แล้วมันจะแบบซา ๆ เจริญ มันเป็น
สภาวะที่แบบเออมันก็ตกติ...

แขกรับเชิญ : ก็แปลกดี ผมก็ใช้มันในการทำให้เราได้แบบ กระตุ้นให้มันนิ่งขึ้น

คุยกับปั๊ ไปเตได้ ตั้งแต่กายหยาบจนถึงกายละเอียด (สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2567)

จากตัวอย่างผู้สัมภาษณ์ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการทำสมาธิด้วยการพิจารณาลมหายใจเข้าออก โดยผู้ดำเนินรายการได้บรรยายให้รายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งกลวิธีทางภาษาดังกล่าวมีความเป็นธรรมชาติเช่นเดียวกับการสนทนาในชีวิตประจำวันของผู้ที่มีความรู้จักคุ้นเคยกัน ช่วยสร้างการมีส่วนร่วม

3. การให้เหตุผล การให้เหตุผลจะช่วยโน้มน้าว ให้คู่สนทนาลดลงตามถ้อยคำของผู้พูด ผู้ดำเนินรายการได้แสดงการวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นในการสัมภาษณ์ร่วมกับแขกรับเชิญ

ตัวอย่างที่ 4

ผู้ดำเนินรายการ : ดูแล้วในโลกเนี่ยคนมีปัญหาทางจิตเยอะมากขึ้นเรื่อย ๆ กับจิตใจผมรู้สึกว้าวทางตะวันตกการไปหาหมอทางจิตแบบนี้มันเป็นเรื่องปกติของเค้าหรือเปล่าครับ เมืองไทยผมรู้สึกว่ายังน้อยนะแบบรู้สึกว่าการที่จะไปนั่งเล่าปัญหาเราให้กับคนแปลกหน้าฟังหรืออะไรแบบนี้คนไทยอาจจะยังไม่คุ้นการไปหาไปพบจิตแพทย์เนี่ยแต่ผมว่ามันดีขึ้นเรื่อย ๆ นะจากที่คนเป็นโรคซึมเศร้าเยอะ ๆ แล้วมีการให้ความรู้ในอินเทอร์เน็ตมากขึ้นเนี่ย คนจะได้รู้ว่าการไปหาจิตแพทย์หรือจิตบำบัดเนี่ยไม่ใช่เราบ้าแต่เป็นคนมีความทุกข์สมัยก่อนเราอาจจะเลือกไปเที่ยวไปหาธรรมชาติแต่อันนี้ก็เป็นอย่างเลือกหนึ่ง

แขกรับเชิญ : ใช่ค่ะ ฟึกสมาธิไปเรื่อย ๆ เนี่ยมันช่วยในด้านของกายภาพค่ะ มันเห็นความเปลี่ยนแปลงด้วยนะคะ

ดร.ศรัณย์พร ศิริเกียรติสูง นักจิตวิทยา สมอและระบบประสาท คนไทยในอเมริกา
(สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2565)

ตัวอย่างนี้ช่วยให้เห็นกลวิธีทางภาษาในลักษณะของการให้เหตุผล พบว่าผู้ดำเนินรายการได้วิเคราะห์เหตุผลของผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าในการไปพบจิตแพทย์ว่าระหว่างต่างประเทศฝั่งตะวันตกกับประเทศไทยเป็นอย่างไร และการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้คนเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับโรคนี้ได้ง่ายขึ้น เนื่องจากการยกเหตุผลจะช่วยสนับสนุนให้ประเด็นมีน้ำหนักมากขึ้น

4. การเสริมคำตอบ เป็นการกล่าวถ้อยคำที่ไม่ได้มีเจตนาถามให้ตอบ ไม่ว่าจะตอบรับ-ปฏิเสธ หรือตอบเพื่อความใด ๆ แต่เป็นการกล่าวถ้อยคำเสริมขึ้นมาโดยมีเจตนาอื่น ๆ เช่น แสดงความคิดเห็นคล้อยตาม หรือเพิ่มเติมจากคำตอบที่ได้รับ แสดงความเห็นอกเห็นใจเรื่องที่ได้ฟัง แสดงอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับเรื่องที่ผู้สัมภาษณ์เล่า

ตัวอย่างที่ 5

ผู้ดำเนินรายการ : พี่ก็ก็เป็นแบบนี้กับทุกเรื่องเลยไหมครับ พี่คนส่วนใหญ่เขาเดินไปแล้วเราจะสวนหรือว่าเป็นแค่บางเรื่อง

แขกรับเชิญ : ไม่นะ พี่แบบว่าพี่ไม่ได้เป็นคนชอบสวน แต่ว่าพี่มีความรู้สึกที่เราก็มีมุมมองของเราปะวะ แล้วก็มีความคิดความชอบของเราแบบนี้ แล้วก็มีความจินตนาการของเราแบบหนึ่ง แต่ว่าเราก็รู้สึกว่ แต่คนอื่นเขาเดินไปทางนี้ทั้งหมดอะ เราก็ไม่ชอบให้ใครมองว่าถูกแปลกแยกแตกต่าง

ผู้ดำเนินรายการ : **เพราะไม่อยากเป็นจุดสนใจด้วย**

แขกรับเชิญ : ไม่อยากเป็นจุดสนใจ จุดเด่นด้วย ทุกคนเขานั่งกันอยู่แล้วก็นั่งอะไรแบบนี้

ปากกั นักสร้างความฮา แต่เสียน้ำตาในรายการ เพราะอะไร
(สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2566)

ตัวอย่างพบการกล่าวถ้อยคำเสริมคำตอบ ซึ่งในสถานการณ์นี้ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงลักษณะนิสัยของตนเองว่าเป็นคนที่มีมุมมองมีความคิดเป็นของตนเอง แต่ไม่อยากให้ใครมองว่าแปลกแยกจากคนอื่น ๆ ผู้สัมภาษณ์จึงกล่าวว่า **“เพราะไม่อยากเป็นจุดสนใจด้วย”** เพื่อแสดงความคิดเห็นคล้อยตามหรือเพิ่มเติมจากคำตอบที่ได้รับ

5. การกล่าวซ้ำคู่สนทนา เป็นการกล่าวทวนคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้ง แม้การทวนคำตอบจะไม่ใช่วิธีที่ใช้ในการถาม แต่ก็ใช่วิธีที่ทำให้การสัมภาษณ์ดำเนินไปตามแนวทางที่วางไว้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจการสื่อความหมายได้ชัดเจน

ตัวอย่างที่ 6

แขกรับเชิญ : 7 ปี นั่นคือครั้งล่าสุดที่ไปเมืองไทย

ผู้ดำเนินรายการ : 7 ปีที่แล้ว **ไข่ครับ** แล้วอยู่ก็อยากคุยกับพี่อ๋ม โดยที่ไม่รู้มาก่อนเลยว่า พี่อ๋มปฏิบัติธรรม ไม่รู้ทำอยู่ถึงอยากคุยกับพี่อ๋มแล้วก็ไม่ได้เจอพี่มา 20 กว่าปีแล้ว...

“อ๋ม สิริยากร” จากเคยคิดสันต์แต่วันนี้มีความสุขมาก ๆ เพราะอะไร ?
(สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2565)

ตัวอย่างผู้ดำเนินรายการใช้วิธีทวนคำตอบซ้ำอีกครั้งหลังจากที่แขกรับเชิญตอบคำถาม เรื่องเวลาที่กลับมาประเทศไทยครั้งล่าสุดเมื่อ 7 ปี มาแล้ว และผู้ดำเนินรายการกล่าวทวนซ้ำอีกครั้ง กลวิธีทางภาษาเช่นนี้ใช้เพื่อแสดงถึงการมีความรู้สึกร่วม รวมถึงการเน้นย้ำข้อมูลที่เป็นคำตอบให้หนักแน่นยิ่งขึ้น เชื่อมโยงกับประเด็นที่จะสัมภาษณ์ต่อไป

6. การใช้อุปมาอุปไมย (Metaphor) ทำให้เห็นภาพที่ต้องการสื่อได้ชัดเจน ใช้คำน้อยแต่สื่อความได้มากและช่วยเน้นย้ำมากกว่าการกล่าวตรงไปตรงมา การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่ง สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบอีกสิ่งหนึ่งเป็นแบบเปรียบเทียบ

ตัวอย่างที่ 7

ผู้ดำเนินรายการ : บางคนดูอยู่อาจจะใช่สิ สามิเธอรวย เธอจะทำอะไรก็ได้ สำหรับอยู่นะครับ สามิอะไรรวยก็แล้วแต่ แต่ถ้าโอกาสสมันอยู่ตรงหน้าแล้วไหลเข้ามาเรื่อย ๆ อย่างนี้ มันจะมีซิกก็คนที่ปฏิเสธ เพราะมนุษย์ส่วนใหญ่ต่อให้มีเพชรนิลจินดาตกลงมาเหมือนห่าฝน คงจะยังบอกว่า ตกลงมาอีก ตกลงมาอีก ก็ยังอยากได้กันอยู่อีก

แขกรับเชิญ : จะเป็นอย่างนั้น

“สู่ขวัญ บุลกุล” เบื้องหลังของชีวิต สวย หรุ ดูแพง
(สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2565)

ตัวอย่างนี้ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพ ได้แก่ “**เพชรนิลจินดาตกลงมาเหมือนห่าฝน**” เพื่อเน้นมากกว่าการกล่าวตรง ๆ หรือทำให้รู้สึกว่

เป็นเช่นนั้นจริง ๆ เปรียบเทียบให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่มีความอยาก ความไม่รู้จักพอ แม้จะมีทรัพย์สินเงินทองของมีค่ามากมายเพียงใดก็ยังอยากได้เพิ่มเติมไม่สิ้นสุด

7. การใช้ประโยชน์ที่มีเนื้อความให้เลือก การใช้ประโยชน์ที่มีเนื้อความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง มักใช้สันฐาน หรือ มิฉะนั้น ไม่เช่นนั้น พบว่าผู้ดำเนินรายการใช้ประโยชน์ลักษณะดังกล่าวเพื่อตั้งสมมติฐานขึ้นมาให้แขกรับเชิญได้คิดหาคำตอบเพื่ออธิบาย ตลอดจนสามารถให้เหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ โดยกระจำมากขึ้น กลวิธีการใช้ประโยชน์ที่มีเนื้อความให้เลือกแตกต่างจากการใช้วัจนกรรมการถามเพราะเป็นการใช้ภาษาเพื่อตีกรอบหรือเสนอทางเลือกให้คู่สนทนาตัดสินใจเลือกจากตัวเลือกที่ผู้ดำเนินรายการเตรียมไว้ให้แล้ว

ตัวอย่างที่ 8

ผู้ดำเนินรายการ : สมัยคุณโปปอยู่มหาลัยเคยชวนเพื่อนชวนแฟนไปทำบุญไหมหรือ
แค่พูดเฉย ๆ

แขกรับเชิญ : แค่คุยเฉย ๆ เพราะไม่มีใครไปด้วย เราสู้สึกว่ายากที่จะมีใครมาเข้าใจ
ในมุมมองนี้ของเรา

ผู้ดำเนินรายการ : ทุกวันนี้ไปทำบุญที่วัดหรือว่าทำที่บ้าน

แขกรับเชิญ : ทำทุกปี ช่วงวันหยุด เทศกาลต่าง ๆ ไม่ค่อยทำอยู่บ้าน ทำบ้างแต่ไม่ตลอด

จากบุพเพถึงพรหมลิขิต และชีวิตที่ต้องลิขิตเอง ของ โปป-ธนวรรณ
(สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2567)

ตัวอย่างเป็นประโยชน์ที่ใจความให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง มีคำเชื่อม “หรือ” ปรากฏอยู่ ผู้สัมภาษณ์ตั้งคำถามโดยใช้ถ้อยคำที่ให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่งเพราะช่วยให้ประเด็นในการตอบมีทิศทางมากขึ้น จึงตั้งสมมติฐานให้ได้เลือกตอบหรือเลือกนิยามความรู้สึกตัวเองได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้อาจจะทำให้ได้ข้อมูลอื่นเพิ่มเติมจากตัวเลือกที่ตั้งไว้

8. การใช้วัจนกรรม ผู้วิจัยจำแนกวัจนกรรมต่าง ๆ ตามทฤษฎีวัจนกรรมของ Searle (1969) ซึ่งพิจารณาจากเงื่อนไขวัจนกรรม และนำมาประยุกต์ใช้ในการให้นิยามรายละเอียดของแต่ละวัจนกรรม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ดำเนินรายการ คุยกับอยู่ใช้วัจนกรรมหลายประเภทเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ซึ่งวิเคราะห์ตัวอย่างได้ดังนี้

1. วัจนกรรมการบอกเล่า (Affirming) เป็นถ้อยคำที่มีเงื่อนไขดังนี้

1.1 เงื่อนไขเนื้อหา ความ การกระทำของผู้พูดที่จะกล่าวข้อความใดก็ได้

1.2 เงื่อนไขเบื้องต้น

1.1.1 ผู้พูดพิสูจน์และยืนยันความจริงของสิ่งที่พูด

1.1.2 ผู้ฟังต้องไม่ทราบสิ่งที่ผู้พูดต้องการพูดมาก่อนแล้ว

1.3 เงื่อนไขความจริงใจ ผู้พูดเชื่อในความจริงของสิ่งที่พูด

1.4 เงื่อนไขสาระสำคัญ ความจริงของสิ่งที่พูด

ตัวอย่างที่ 9

ผู้ดำเนินรายการ : อยู่เป็นคนชอบตกเตียง หลัง ๆ ยิ่งอายุมากขึ้นก็ยิ่งน้อยลง หลีกเสี่ยง
เพราะรู้สึกว่เสียเวลา

แขกรับเชิญ : ใช่ ๆ

“ก๊ก มยุริญ” เลือกจะไม่มีคู่ เพราะเจ้าชู้ หรือ จะบวช ??

(สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2565)

ตัวอย่างนี้ปรากฏวัจนกรรมการบอกเล่า ผู้ดำเนินรายการได้บอกเล่าพฤติกรรม รวมถึงความรู้สึกของตนเองให้ผู้ฟังได้รับทราบเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งนี้ การบอกเล่าเป็นการแสดงความจริงใจในการสื่อสาร เป็นการเปิดเผยตัวตนช่วยให้รู้สึกว่ามี ส่วนร่วม ใช้การบอกเล่าเพื่อสร้างความไว้วางใจ ไม่เพียงเป็นแค่การถามสลับกับการตอบ เพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามการบอกเล่ามีเจตนาแฝง (Illocutionary Force) ที่มากกว่าการ แจ้งเพื่อทราบ แม้วัจนกรรมการบอกเล่าจะเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในการสนทนา แต่ในรายการ คุยกับอยู่ ใช้กลวิธีนี้เป็นเครื่องมือจัดระเบียบความคิดให้กับแขกรับเชิญและผู้ชมรายการ

2. วัจนกรรมการถาม (Questioning) เป็นถ้อยคำที่มีเงื่อนไขดังนี้

2.1 เงื่อนไขเนื้อหา ความ การกระทำของผู้พูดที่จะกล่าวข้อความใดก็ได้

2.2 เงื่อนไขเบื้องต้น

2.2.1 ผู้พูดไม่ทราบว่าสิ่งที่ตนข้องใจนั้นเป็นจริงหรือเท็จ

2.2.2 ผู้ฟังต้องไม่ได้คำตอบก่อนที่ผู้พูดจะกล่าว

2.3 เจื่อนไขความจริงใจ ผู้พูดต้องการคำตอบจากผู้ฟังจริง ๆ

2.4 เจื่อนไขสาระสำคัญ ความพยายามของผู้พูดที่จะได้มาซึ่งคำตอบจากผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 10

ผู้ดำเนินรายการ : พี่แอนเข้าวงการตั้งแต่อายุเท่าไรครับตอนแรก

แขกรับเชิญ : 13 ค่ะ จบ ป.6 แล้วก็ไม่ได้เรียนหนังสือป็นิ่ง ตอนจบ ป.6 อายุประมาณ 11-12 แล้วเราก็ไม่ได้เรียนหนังสือ พอไม่ได้เรียนหนังสือ แอนก็เลยหางานเหมือนขอมาเข้าวงการถ่ายแบบหนังสือเด็ก ๆ อะ หนังสือวัยรุ่นน่ารักอะไรอย่างงี้

ย้อนเรื่องราวที่ซ่อนอยู่ในทุกช่วงชีวิตของ “แอน ทองประสม” เจ้าหญิงแห่งวงการบันเทิง (สัมภาษณ์ 29 พฤศจิกายน 2565)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏว่าจรรยาบรรณการถามและใช้รูปประโยคคำถาม ได้แก่ “พี่แอนเข้าวงการตั้งแต่อายุเท่าไรครับตอนแรก” โดยมีเจื่อนไขสาระสำคัญ คือ ความพยายามของผู้พูดที่จะได้มาซึ่งคำตอบจากผู้ฟัง ผู้ดำเนินรายการต้องการทราบข้อมูลที่เป็นภูมิหลังของแขกรับเชิญที่มีชื่อเสียงอยู่ในวงการมานาน ได้รับฉายาว่า “เจ้าหญิงแห่งวงการบันเทิง”

ตัวอย่างที่ 11

ผู้ดำเนินรายการ : จอยมีเป้าหมายระยะไกลในชีวิตไหมว่าต้องการอะไร เป้าหมายใหญ่ใหญ่เลย ความฝัน

แขกรับเชิญ : ใหญ่ ๆ เลยเธอ คือมีสองเรื่องที่จอยอยากทำ จอยเป็นคนชอบเที่ยว จอยอยากเที่ยวแบบเต็มที่เลย แล้วก็อยากลองปฏิบัติธรรมแบบเต็มที่...เป็นเป้าหมายที่อยากทำ

ผู้ดำเนินรายการ : แล้วอะไรที่มันขัดขวางสองอย่างนี้อยู่ทำให้เรายังไม่ได้ทำ

แขกรับเชิญ : ยังต้องทำงานอยู่ แล้วจอยก็ยังมีแม่อยู่ แล้วรู้สึกว่ายังไม่อยากจะทิ้งเขาไปนาน ๆ

มาสว่างไปสว่าง แบบ จอย รินลณี (สัมภาษณ์ 5 พฤษภาคม 2567)

ตัวอย่างการสัมภาษณ์ข้างต้นปรากฏว่าการถามซึ่งเป็นการถามต่อเนื่อง จะสังเกตว่าประเด็นคำถามเป็นเรื่องสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบได้ทันที แม้จะเป็นเรื่องส่วนตัว

3. วิจารณ์การแนะนำ (Advising) เป็นถ้อยคำที่มีเงื่อนไขดังนี้

3.1 เงื่อนไขเนื้อหาความเป็นการกล่าวถึงสิ่งที่ผู้พูดเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังในอนาคต

3.2 เงื่อนไขเบื้องต้น

3.2.1 ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

3.2.2 ผู้ฟังต้องไม่ตั้งใจไว้ก่อนอยู่แล้วว่าจะทำอะไรที่ผู้พูดแนะนำ

3.3 เงื่อนไขความจริงใจ ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

3.4 เงื่อนไขสาระสำคัญ การกระทำนี้จะเป็นประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่ผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 12

ผู้ดำเนินรายการ : คือบทแรกของชีวิตที่เขียนเลยปะ

แขกรับเชิญ : อันแรกเลย อันแรกในชีวิต

ผู้ดำเนินรายการ : แล้วไม่เก็บไว้หรอ

แขกรับเชิญ : ตอนนั้นไม่รู้ว่าจะต้องเก็บไว้อะ

ผู้ดำเนินรายการ : เสียตายอะ ฟังแล้วอยากอ่านเลย

แขกรับเชิญ : ไปถามหาเพื่อนก่อน มีบางคนได้ไปเออะเหมือนกัน

ผู้ดำเนินรายการ : ถ้าเป็นไปได้เอากลับมาสร้างน่าจะตลกนะ น่าจะสนุกนะ

แต่ อ้นทวิช มุมมองและความคิด ของพระเอกนักเขียนบท

(สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ตัวอย่างผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่จัดว่าเป็นวิจารณ์แนะนำ โดยเงื่อนไขเบื้องต้นคือ ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง ซึ่งผู้ดำเนินรายการแนะนำให้แขกรับเชิญนำบทวนิยายที่แต่งตอนวัยรุ่นมาสร้างเป็นละครเป็นภาพยนตร์

4. วิจารณ์การโต้แย้ง (Argument) เซอร์ล (Searle, 1969) กล่าวถึง วิจารณ์การโต้แย้งว่า วิจารณ์การโต้แย้งต่างจากวิจารณ์บอกเล่าเพราะผู้พูดมีความ พยายามที่จะทำให้ผู้ฟังเชื่อ หรือสำนึกตามในสิ่งที่ผู้พูดพูด สามารถสรุปเงื่อนไขของ วิจารณ์การโต้แย้งได้ดังนี้

4.1 เงื่อนไขเนื้อหาความ เป็นการกล่าวปฏิเสธสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไว้ก่อนหน้า

4.2 เงื่อนไขเบื้องต้น

4.2.1 ผู้พูดมีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเรื่องที่พูด

4.2.2 ไม่มีอะไรที่แสดงให้เห็นชัดแจ้งทั้งผู้พูดและผู้ฟังว่าสิ่งที่ผู้ฟังพูดไป นั้นถูกต้องแน่นอนแล้ว

4.3 เงื่อนไขความจริงใจ ผู้พูดเชื่อในเรื่องที่พูด และไม่เห็นด้วยกับความคิด หรือการกระทำของผู้ฟัง

4.4 เงื่อนไขสาระสำคัญ ความพยายามที่จะเสนอความเห็นแย้งเพื่อให้ผู้ฟัง เชื่อหรือเห็นด้วยกับผู้พูด

ตัวอย่างที่ 13

แขกรับเชิญ : คือแบบรายการของพี่อยู่ดูแบบ แยกก็ก็จะแบบดูมีอะไรอะ ดูมีอะไร มอบให้กับมวลชน แต่เราไม่มีอะไรมอบให้ใครเลยอะ

ผู้ดำเนินรายการ : ไม่ อย่าไปคิดอย่างนั้นครับ บางคนเค้าก็บันเทิง บางคนเค้าก็ชีวิต แบบผ่านอะไรมาเยอะ แต่ส่วนตัวผมเชื่อว่าประสบการณ์ชีวิต ทุกคนอะ เขาก็มีอะไรที่เราไม่มีแล้วมันก็บางทีเราคุยเราก็ได้เรียนรู้เนอะ คือที่ผมอยากคุย

“นุ๊ก สุทธิดา” ผ่านมาแล้วทุกมรสุม

(สัมภาษณ์ 13 มิถุนายน 2566)

ตัวอย่างผู้ดำเนินรายการกล่าวถ้อยคำที่แสดงถึงวิจารณ์การโต้แย้ง เนื่องจาก ไม่เห็นด้วยที่แขกรับเชิญคิดว่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ของตนเองคงจะไม่สามารถมอบข้อคิด อะไรที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้ชมรายการได้ แต่ผู้ดำเนินรายการเห็นว่าชีวิตแต่ละคนมีเรื่องราว ที่นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ ซึ่งเป็นการกล่าวโต้แย้งอย่างสุภาพนุ่มนวล

5. วัจนกรรมการขอบคุณ (Thanking) เป็นถ้อยคำที่มีเงื่อนไขดังนี้

5.1 เงื่อนไขเนื้อหา ความ การกระทำในอดีตของผู้ฟัง

5.2 เงื่อนไขเบื้องต้น การกระทำที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อผู้พูด และผู้พูดก็เชื่อว่าการกระทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

5.3 เงื่อนไขความจริงใจ ผู้พูดรู้สึกขอบคุณ เป็นหนี้บุญคุณหรือซาบซึ้งในการกระทำนั้น

5.4 เงื่อนไขสาระสำคัญ การแสดงความรู้สึกขอบคุณหรือซาบซึ้ง

ตัวอย่างที่ 14

ผู้ดำเนินรายการ : พี่น้อยสวัสดีครับ พี่เคนสวัสดีครับ **ขอบพระคุณมาก ๆ เลยครับ**
เป็นเกียรติอย่างยิ่งที่มาร่วมรายการ

แขกรับเชิญ : ยินดีมาก เป็นแฟนอยู่แล้ว รายการอยู่

ผู้ดำเนินรายการ : **ขอบคุณมากครับ ผมก็ติดตามพี่น้อยพี่เคนในอินสตาแกรมมานาน**

“เคน ชีรเดช - น้อย บุษกร” เปิดปัญหาชีวิตคู่

(สัมภาษณ์ 13 กันยายน 2565)

ตัวอย่างนี้ปรากฏวัจนกรรมการขอบคุณ โดยผู้ดำเนินรายการกล่าวถ้อยคำขอบคุณอย่างสม่ำเสมอ และกล่าวซ้ำบ่อยครั้งระหว่างดำเนินการสัมภาษณ์ ทั้งนี้การขอบคุณสร้างความรู้สึกเชิงบวกระหว่างกันและผู้ดำเนินรายการแสดงออกถึงความซาบซึ้งต่อแขกรับเชิญ

6. วัจนกรรมการขอโทษ (Apologizing) เป็นถ้อยคำที่มีเงื่อนไขดังนี้

6.1 เงื่อนไขเนื้อหา ความ การกระทำที่เกิดขึ้นในอดีตของผู้พูด

6.2 เงื่อนไขเบื้องต้น ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นไม่เหมาะสมและกระทบต่อความรู้สึกของผู้ฟัง

6.3 เงื่อนไขความจริงใจ ผู้พูดรู้สึกเสียใจหรือสำนึกผิดอย่างแท้จริงต่อการกระทำที่มีต่อผู้ฟัง

6.4 เจื่อนไขสาระสำคัญ ความพยายามของผู้พูดที่จะแสดงความรู้สึกเสียใจ หรือสำนึกผิดต่อผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 15

ผู้ดำเนินรายการ : คุณแพท หลาย ๆ คนคงรู้อยู่แล้ว เพราะว่าคุณแพทพูดมาหลาย
รายการแล้ว เรื่องเวลาอยู่ข้างใน แต่ว่าที่ผมอยากรู้ **ขอโทษนะผม**
อาจจะติดตามคุณแพทไม่ได้หลายรายการ หรือทุกรายการ บางคำถาม
เลยอาจจะไปซ้ำกับคนอื่นบ้าง ต้องขอโทษ ขอภัยด้วยครับ

แขกรับเชิญ : ไม่เป็นไรครับ สบาย ๆ

“แพท เพาเวอร์แพท” เวลาที่หายไป กับความสุขในชีวิตที่ยังเหลืออยู่
(สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2566)

ตัวอย่างผู้ดำเนินรายการรู้สึกผิดที่ไม่ได้ติดตามชมการสัมภาษณ์ของแขกรับเชิญ
จากรายการสัมภาษณ์อื่น และอาจจะถามคำถามซ้ำ ๆ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์อาจเคยตอบไปแล้ว
จึงได้กล่าวขอภัย ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่และให้เกียรติผู้ให้สัมภาษณ์

7. วัจนกรรมการชื่นชม (Compliment) เป็นถ้อยคำที่มีเจื่อนใจดังนี้

7.1 เจื่อนใจเนื้อความ การกระทำที่เกิดขึ้นในอดีตของผู้ฟัง

7.2 เจื่อนใจเบื้องต้น ผู้พูดเห็นว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นการกระทำสมควร
ได้รับคำชื่นชม

7.3 เจื่อนใจความจริงใจ ผู้พูดเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ดีน่ายกย่อง

7.4 เจื่อนใจสาระสำคัญ ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังรู้สึกภูมิใจในการกระทำของตน

ตัวอย่างที่ 16

ผู้ดำเนินรายการ : เพราะอาหารก็ไม่ได้สะสมไป ไปตายดาบหน้า ไม่ต้องกังวลว่าใครจะ
เอาอะไรมาให้เรากิน

แขกรับเชิญ : ไข่ครับ แล้วมันมีช่วงเวลาทีลุ่นคือ มันมีกฎของการเป็นพระ เราก็ขอคนกิน
ไม่ได้ จะไปอะไรอย่างนี้ไม่ได้ เขาให้ก็ต้องกิน ถ้าเขาไม่ให้เราก็ต้องหา
ตามเรื่องตามราวเพื่อประทังชีวิตครับ ก็เลยได้เห็นผู้คน ได้เห็นข้างถนน

ได้เห็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ แม้กระทั่งใจตัวเองที่ร้อนเท่าแทบจะพอง แต่ทำไมมันเดิน
ได้แต่ทำไมเรายังเป็นสุขอยู่

ผู้ดำเนินรายการ : **เฮ้ย! ในวัยนั้นได้ประสบการณ์อย่างนั้น เก่งมากเลยครับ**

แขกรับเชิญ : มันสอนอะไรบางอย่างมาโดยที่มันไม่ได้เป็นบทสรุปนะพี่

“ตามตาม ยุทธนา” วันที่ชีวิตพังทลายและว่างเปล่า (สัมภาษณ์ 28 กุมภาพันธ์ 2566)

ตัวอย่างปรากฏการณ์วรรณกรรมชิ้นชม ผู้ดำเนินรายการใช้คำที่มีความหมายที่ดีแสดงความชื่นชมแขกรับเชิญ เพราะเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ดีน่ายกย่อง ดังประโยค **“เฮ้ย! ในวัยนั้นได้ประสบการณ์อย่างนั้น เก่งมากเลยครับ”** ซึ่งผู้ร่วมรายการได้เล่าถึงประสบการณ์ในอดีตช่วงวัยรุ่นตอนบวชเป็นพระเมื่อครั้งบิณฑบาตที่ถึงแม้ว่าจะเหน็ดเหนื่อยจากการเดินด้วยเท้าเปล่า แต่ได้เห็นชีวิตตามสองข้างทางก็ทำให้ใจยังเป็นสุขอยู่ การกล่าวชื่นชมส่งผลดีในการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นถึงทัศนคติและภาพลักษณ์ที่ดีส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคู่สนทนาอีกด้วย

8. วรรณกรรมการสัญญา (Promising) เป็นถ้อยคำที่มีเงื่อนไขดังนี้

8.1 เงื่อนไขเนื้อหา ความ การกระทำที่เกิดขึ้นในอนาคต

8.2 เงื่อนไขเบื้องต้น

8.2.1 เป็นการกระทำที่ผู้ฟังต้องการให้เกิดขึ้น และจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

8.2.2 ผู้พูดจะต้องไม่สัญญาว่าจะทำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติอยู่แล้ว

8.3 เงื่อนไขความจริงใจ ผู้พูดตั้งใจที่จะปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้พูดได้สัญญาไว้

8.4 เงื่อนไขสาระสำคัญ ผู้พูดตั้งใจจะปฏิบัติตามสิ่งที่กล่าวสัญญาไว้ให้สำเร็จ

ตัวอย่างที่ 17

ผู้ดำเนินรายการ : ขออนุญาตถามนะครับ **ถ้าไม่สะดวกตรงไหนบอกได้เลยนะครับ แล้วผมจะตัดทิ้งได้เลย** เพราะอันนี้ผมไม่ได้ไลฟ์ ผมเป็น record ไว้เฉย ๆ แล้วอยู่
ก็ไม่ชอบตรงมาอะไรทั้งหลายแหล่ รายการอยู่ไม่ขายอย่างนั้นอยู่แล้วครับ

แขกรับเชิญ : ค่ะ ๆ โอเค ขอบคุนมาก

“อัม สิริยากร” จากเคยคิดสันแต่วันนี้มีความสุขมาก ๆ เพราะอะไร ?! (สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2565)

ตัวอย่างปรากฏถ้อยคำที่แสดงว่าผู้ดำเนินรายการตั้งใจที่จะปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้พูดได้สัญญาไว้ เป็นการแสดงความจริงใจต่อแขกรับเชิญและให้ความสบายใจว่าจะข้อมูลที่เผยแพร่ออกไปจะเป็นไปตามที่แขกรับเชิญยินยอมและสะดวกที่จะให้สัมภาษณ์เท่านั้น

ผลการศึกษสามารถสรุปเป็นตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ช่วยให้บรรลุปเป้าหมายในการสื่อสารได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 กลวิธีทางภาษาและเป้าหมายในการสื่อสาร

กลวิธีทางภาษา	เป้าหมายในการสื่อสาร
การใช้ทัศนภาวะ	สื่อความรู้สึกนึกคิดบางประการ เช่น แสดงความคิดเห็น ทัศนคติ ความเชื่อมั่น ทำหน้าที่ในการสื่อสารเพื่อแสดง มุมมอง ความเป็นไปได้ หรือระดับความมั่นใจในเนื้อหา ใช้ถ้อยคำเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์
การให้รายละเอียด	เพื่อช่วยให้การเล่าเรื่องมีความน่าเชื่อถือ ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพ ได้ชัดเจนเสมือนได้อยู่ร่วมในเหตุการณ์ สร้างการมีส่วนร่วม ระหว่างผู้สนทนา และเพื่อโน้มน้าว ทำหน้าที่ในการสื่อสาร เพื่อขยายความให้ประเด็นที่คุยกันมีความชัดเจนและลึกซึ้งขึ้น
การให้เหตุผล	สนับสนุนความคิดเห็น ทำให้เกิดการคล้อยตาม ทำหน้าที่ในการสื่อสารเพื่อสนับสนุนข้อความหรือแนวคิดเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อผู้ดำเนินรายการ
การเสริมคำตอบ	ไม่ได้ต้องการคำตอบ แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม จากคำตอบที่ได้รับ ทำหน้าที่ในการสื่อสารช่วยเติมเต็ม ข้อมูลในส่วนที่แขกรับเชิญอาจพูดไม่หมด
การกล่าวซ้ำคู่สนทนา	กล่าวทวนคำตอบซ้ำ เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปตามกรอบหรือขอบเขตที่วางไว้ ทำหน้าที่ในการสื่อสารเพื่อทวนความเข้าใจ หรือเน้นย้ำประเด็นสำคัญ
การใช้อุปลักษณ์	ทำให้เห็นภาพที่ต้องการสื่อได้ชัดเจน ใช้คำน้อยแต่สื่อความ ได้มาก ช่วยเน้นมากกว่าการกล่าวตรงไปตรงมา ทำหน้าที่ในการ

กลวิธีทางภาษา	เป้าหมายในการสื่อสาร
	สื่อสารเพื่อต้องการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องยาก ๆ ได้ง่ายขึ้น
การใช้ประโยคที่มีเนื้อความให้เลือก	ตั้งประเด็นขึ้นมาให้ผู้ฟังได้คิดหาคำตอบเพื่ออธิบายหรือให้เหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ โดยกระจ่างมากขึ้น ทำหน้าที่ในการสื่อสารเพื่อเปิดช่องทางให้แขกรับเชิญพิจารณาทางเลือกหรือแง่มุมที่หลากหลาย
การใช้วัจนกรรมการบอกเล่า	กล่าวข้อเท็จจริงหรือความรู้สึกที่จริงใจ เพื่อยืนยันข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ทำให้ผู้ชมเข้าใจประเด็นง่ายขึ้น สร้างความเชื่อใจแก่แขกรับเชิญ และนำเข้าสู่คำถาม
การใช้วัจนกรรมการถาม	ต้องการคำตอบ ข้อเท็จจริง ความรู้สึก หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ใช้คำถามนำไปสู่หัวข้อที่น่าสนใจหรือเป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลลัพธ์ที่ตามมา
การใช้วัจนกรรมการแนะนำ	เสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เพื่อการเสนอแนะทางเลือก เปิดมุมมองใหม่ที่แขกรับเชิญอาจมองข้ามไป
การใช้วัจนกรรมการโต้แย้ง	แสดงออกว่ามีความเห็นต่างทางความคิดหรือการกระทำของผู้ฟัง ด้วยหลักการไม่ใช่ความรู้สึกส่วนตัว เพื่อให้แขกรับเชิญหยุดคิด และทบทวนความเชื่อของตนเองใหม่
การใช้วัจนกรรมการขอบคุณ	แสดงความรู้สึกขอบคุณหรือซาบซึ้งต่อแขกรับเชิญ เพื่อรักษามิตรภาพและลดระยะห่างระหว่างผู้ดำเนินรายการกับแขกรับเชิญ
การใช้วัจนกรรมการขอโทษ	แสดงความรู้สึกผิด เชื่อว่าการกระทำนั้นไม่เหมาะสม เพื่อออกตัวก่อนว่าตนเองอาจจะข้อมูลไม่ครบถ้วน เพื่อลดความเสี่ยงที่จะทำให้แขกรับเชิญขุ่นเคือง ทำให้รู้สึกว่าคุณผู้ถามมีความเกรงใจ
การใช้วัจนกรรมการชื่นชม	แสดงความชื่นชมในการกระทำหรือเรื่องราวประสบการณ์ความคิดของแขกรับเชิญ เพื่อยกย่องชมเชยหรือแสดง

กลวิธีทางภาษา	เป้าหมายในการสื่อสาร
	ความรู้สึกรู้สึกในด้านบวก เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแขกรับเชิญ และสร้างแรงบันดาลใจให้สังคม
การใช้วาทกรรมการสัญญา	แสดงออกถึงความจริงใจว่าจะปฏิบัติตามสิ่งที่ได้พูดไว้ เป็นการเคารพสิทธิของผู้ฟัง เพื่อให้แขกรับเชิญกล้าที่จะเปิดใจให้สัมภาษณ์ เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้กับคู่สนทนา

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการ คู่กับอู๋ จากมุมมอง วาทปฏิบัติศาสตร์ สามารถจำแนกเป็นกลวิธี 8 กลวิธี ได้แก่ 1. การใช้ทัศนภาวะ 2. การให้รายละเอียด 3. การให้เหตุผล 4. การเสริมคำตอบ 5. การกล่าวซ้ำคู่สนทนา 6. การใช้อุปลักษณ์ 7. การใช้ประโยคที่มีเนื้อความให้เลือก 8. การใช้วาทกรรม แบ่งเป็น 8.1 วาทกรรมการบอกเล่า 8.2 วาทกรรมการถาม 8.3 วาทกรรมการแนะนำ 8.4 วาทกรรมการโต้แย้ง 8.5 วาทกรรมการขอบคุณ 8.6 วาทกรรมการขอโทษ 8.7 วาทกรรมการชื่นชม 8.8 วาทกรรมการสัญญา ทั้งนี้วาทกรรมที่ปรากฏสามารถจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย 1. กลุ่มวาทกรรมการกล่าวความจริง (representative) ได้แก่ วาทกรรมการบอกเล่า 2. กลุ่มวาทกรรมการกล่าวชี้แนะ (directive) ได้แก่ วาทกรรมการถาม และวาทกรรมการแนะนำ 3. กลุ่มวาทกรรมการกล่าวแสดงออก (expressive) ได้แก่ วาทกรรมการโต้แย้ง วาทกรรมการขอบคุณ วาทกรรมการขอโทษ และวาทกรรมการชื่นชม 4. กลุ่มวาทกรรมการกล่าวผูกพัน (commissive) ได้แก่ วาทกรรมการสัญญา

ผู้ดำเนินรายการคู่กับอู๋ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่มีความสามารถด้านภาษา ดังจะเห็นได้จากทักษะการสื่อสารที่แม้จะไม่ได้มีคำถามที่เตรียมไว้อย่างตายตัว แต่เลือกสรรถ้อยคำมาใช้ อย่างถูกต้องตามบริบทคู่สนทนาและสถานการณ์ในการสื่อสาร นอกจากนี้คุณอู๋ยังจะไม่ปล่อยให้คำตอบของแขกรับเชิญผ่านไปแต่จะใช้การขยายความหรือให้รายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนที่น่าสนใจเพื่อให้ประเด็นนั้นคมชัดขึ้น จึงทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามแนวคิดที่ทำรายการสัมภาษณ์บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมไทย

กลวิธีทางภาษาที่โดดเด่นอย่างยิ่งของผู้ดำเนินรายการนี้คือ การใช้อุปลักษณ์ เนื่องจากเนื้อหาในรายการส่วนใหญ่เป็นเรื่องของนามธรรมหรือหลักธรรมซึ่งเข้าใจยาก การเปรียบเทียบสิ่งเหล่านี้เป็นภาพพจน์ที่จับต้องได้ และการใช้วัจนกรรมการถามเชิงวิเคราะห์เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การสำรวจหรือแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ส่วนตัวของแขกรับเชิญซึ่งเป็นการถอดบทเรียนชีวิต คำถามในรายการคุยกับอยู่ ซึ่งมีลักษณะที่หลากหลายทั้งคำถามเพื่อหาข้อเท็จจริง (Fact-finding) และคำถามเพื่อการสะท้อนคิด (Reflective Questions) ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายหลักของรายการที่ว่าด้วยการเข้าใจโลกและเข้าใจตนเองตามหลักความจริง อย่างไรก็ตามพบว่ากลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการคุยกับอยู่มีลักษณะร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ผู้ดำเนินรายการสัมภาษณ์นิยมใช้ ซึ่ง แพรวตา ศรีชะโคตร (2563) ศึกษาพฤติกรรมการถามในบริบทการสัมภาษณ์รายการวิทยุคลับฟรายเดย์ มีกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏเช่นเดียวกัน ได้แก่ การใช้ทัศนภาวะ การใช้อุปลักษณ์ วัจนกรรมการถาม วัจนกรรมการขอโทษ และวัจนกรรมการขอบคุณ แต่เป้าหมายหลักของการสื่อสารมีความแตกต่างกัน เพราะการสัมภาษณ์รายการวิทยุคลับ ฟรายเดย์ เน้นแสดงความเห็นใจ ประสบการณ์ความรัก การสร้างคุณค่าให้ตัวเอง

รายการ คุยกับอยู่ ผู้ดำเนินรายการและแขกรับเชิญมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทัศนคติด้านการใช้ชีวิตร่วมกับแขกรับเชิญอย่างสม่ำเสมอ เปรียบเสมือนสารคดีบุคคลที่อยู่ในรูปแบบพอดแคสต์ (Podcast) รายการสัมภาษณ์ที่เข้าถึงได้ง่ายและเปิดชมได้ทุกเมื่อตามความต้องการเป็นที่นิยมอย่างมากในสังคมปัจจุบัน การที่บุคคลที่มีชื่อเสียงนำเสนอตัวตนผ่านการตอบคำถามที่เผยแพร่ไปยังสาธารณชนย่อมชวนให้ติดตาม อย่างไรก็ตามรายการสัมภาษณ์ลักษณะนี้ผู้ดำเนินรายการมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง คุณอยู่ บุตต้า เบลส หรือคุณที เอกวิจิตร เป็นผู้สัมภาษณ์ที่มีทักษะในการสื่อสารที่ดี กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏทั้ง 8 กลวิธี ช่วยทำให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสาร สร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้มีความเป็นกันเอง ไม่เครียด และไม่กดดันผู้ให้สัมภาษณ์ต้องตอบคำถามที่รู้สึกอึดอัด

รูปแบบการถาม การโต้ตอบที่ปรากฏในรายการเป็นไปแบบหลากหลายอารมณ์ ผู้ดำเนินรายการมีการปรับตัว ปรับวิธีการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับลักษณะแขกรับเชิญ ตามความสนใจของผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่มีการคาดคั้นเอาคำตอบ มีความยืดหยุ่นสูง การที่ผู้ดำเนินรายการสัมภาษณ์โดยที่ไม่มีบท (script) หรือเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า ดังที่เคยกล่าวไว้ในรายการความว่า “ต้องขอโทษมาก ๆ เลย คือเพราะผมเวลาจะคุยกับใคร ผมพูดตรง ๆ ว่าจะหาข้อมูลให้น้อยที่สุด ใช้คำนี้เลย เรียกว่าไม่ได้หาข้อมูลเลยดีกว่า เพราะว่าถ้ารู้ก่อน เหมือนแบบ รู้แล้ว แต่ผมเข้าใจนะว่ามันมีข้อดีตรงที่เรื่องนี้ประเด็นนี้มันน่าสนใจ ถ้ารู้ก่อนจะได้เข้าประเด็นถูก แต่ว่าผมชอบแบบเหมือนไม่รู้อะไรเลย แต่ว่ามานั่งคุยกัน ถามเพราะความอยากรู้จริง ๆ ไม่ได้ถามเพราะว่ามันเป็นสคริปต์” แสดงให้เห็นถึงเจตนาที่แน่วแน่และจุดยืนในการดำเนินรายการ ดังนั้นจึงปรากฏวัจนกรรมคำถามที่มาจากเงื่อนไขความจริงใจ คือ ผู้พูดต้องการคำตอบจากผู้ฟังจริง ๆ และเงื่อนไขสาระสำคัญ คือ ความพยายามของผู้พูดที่จะได้มาซึ่งคำตอบจากผู้ฟัง

กลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการคุยกับอยู่ที่พบทั้ง 8 ประการ ในเชิงวัจนปฏิบัติ ศาสตร์นั้นเป็นการใช้กลวิธีที่ผสมผสานทั้งความเรียบง่าย ความซับซ้อน และมีชั้นเชิงเข้าด้วยกัน เพราะจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งผ่านการแสดงออกในแบบของผู้สัมภาษณ์ที่เป็นกัลยาณมิตร ทำหน้าที่สื่อสารและค้นหาความจริงของชีวิตร่วมกับแขกรับเชิญและผู้ชม กลวิธีที่ใช้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสื่อสาร ทำให้เห็นตัวตน (Identity) ของผู้ดำเนินรายการและแก่นหรือแนวคิดหลักของรายการอย่างเด่นชัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัย จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย เพื่อที่จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การศึกษากลวิธีทางภาษาของผู้ดำเนินรายการที่มีชื่อเสียงในรายการประเภทพอดแคสต์ (Podcast)
2. การวิเคราะห์บทสนทนาในรายการประเภททอล์กโชว์
3. การศึกษาความสุภาพของผู้ดำเนินรายการสัมภาษณ์ตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

ภาษาไทย

กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเภท. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรายเดีย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร. 2541. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 2201 111
การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. (เอกสารสำเนา).

อภัย บุณย์บาลส. 2567. **รายการคุยกับอภัย**. ค้นเมื่อ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2567, จาก https://www.youtube.com/playlist?list=PLe6u_0zA-Q207kU4krxEMXOjbY_MgvjvB

Levinson, S. 1983. **Pragmatics**. Cambridge: Cambridge University Press.

Saeed, J. 2003. **Semantics**. Cambridge: Blackwell.

Searle, J. R. 1969. **Speech Acts: an essay in the philosophy of language**. Cambridge: Cambridge University Press.

Tannen, D. 1989. **Talking voices: repetition, dialogue, and imagery
conversational discourse.** Cambridge: Cambridge University Press.

ระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ฤทัยวรรณ ปานชา¹

รับบทความ 7 ตุลาคม 2568 แก้ไขบทความ 10 เมษายน 2569 ตอบรับ 18 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ และความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบรวมทั้งเพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ บ้านหัวข่อย หมู่ที่ 1 ตำบลดอนมะเกลือ อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 6 คน เป็นเพศชาย 3 คน และเพศหญิง 3 คน อายุ 40 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่าภาษาไทยทรงดำมีจำนวนคำเรียกญาติทั้งหมด จำนวน 39 คำ แบ่งเป็นคำเรียกญาติคำเดี่ยว 15 คำ และคำประสม 24 คำ โดยความหมายของคำเรียกญาติภาษาไทยทรงดำจำแนกออกจากกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 7 ประการได้แก่รุ่นอายุ สายเลือด ฝ่ายพ่อหรือแม่ เพศ อายุ การแต่งงาน และฝ่ายสามีหรือภรรยา วัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ มี 5 ประการ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส การเน้นญาติที่สัมพันธ์กันทางสายเลือด การนับญาติทั้งสองฝ่าย แต่ให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายพ่อกว่า และการให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายสามี

คำสำคัญ: วรรคศาสตร์ชาติพันธุ์, ระบบคำเรียกญาติ, ภาษาไทยทรงดำ

¹ อาจารย์ประจำสาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อีเมล ruthaiwan.p@ru.ac.th

The Kinship term System of Thai Song Dam in U-Thong District, Suphanburi Province

Ruthaiwan Pancha²

Received 7 October 2025; revised 10 April 2026; accepted 18 June 2026

Abstract

This research aims to analyze the characteristics and meanings of Thai Song Dam kinship terms in Thailand with component analysis methods as well as to study the culture reflected in the Thai Song Dam kinship system in Thailand. The researcher collected the kinship data from Thai Song Dam speakers in Thailand through interviews with 6 Thai Song Dam informants, consisting of 3 male and 3 female speakers from Ban Hua Khoi, Moo 1, Don Maklua Subdistrict, U-Thong District, Suphan Buri Province. The results of the study revealed that the Thai Song Dam dialect in Thailand has a total of 39 kinship terms, 15 terms are single words and 24 terms are compound words. The meaning of the Thai Song Dam terms was classified by the 7 different dimensions: Generation, Linearity, Parental Link, Sex, Age, Marriage and Husband's or Wife's side of the family. The culture reflected in the kinship system in Thai Song Dam dialect in Thailand consist of 5 aspects: The importance of the seniority system, Emphasis on blood relationship, Recognizing relatives from both sides of the family, Prioritizing paternal relatives, and Giving importance to the husband's relatives.

Keywords: Ethnolinguistic Semantics, Kinship Terms, Thai Song Dam Language

² The department of Thai and Oriental languages, faculty of humanities, Ramkhamhaeng university. Email: ruthaiwan.p@ru.ac.th

บทนำ

“คำเรียกญาติ” เป็นคำที่ใช้ในระบบเครือญาติซึ่งเป็นกลุ่มสังคมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังที่ ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ (2535: 89) กล่าวว่าทุกวัฒนธรรมมีชุดคำที่บ่งชี้ความเป็นญาติ ในแต่ละสถานภาพ เรียกว่า คำเรียกญาติ (Kinship terms) และคำศัพท์ที่เกี่ยวกับเครือญาติ รวมกันเรียกว่า “ระบบคำเรียกญาติ” ซึ่งนอกจากเป็นชุดคำที่มีใช้ทุกกลุ่มสังคมแล้วยังสามารถสะท้อนวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ๆ ได้ การศึกษาแนวนี้เป็นการศึกษาตามแนว “อรรถศาสตร์ ชาติพันธุ์” (Ethnosemantics) เป็นการศึกษาภาษาของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพื่อให้เข้าใจระบบ ความคิด และวัฒนธรรมของชนกลุ่มนั้น ๆ

ในประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อพยพโยกย้ายถิ่นฐานจากประเทศต่าง ๆ เข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยเฉพาะ “ชาวไททรงดำ หรือไทโซ่ง” เป็นคนไทเผ่าหนึ่งที่อพยพมาจากแคว้นสิบสองจุไทยบริเวณลุ่มแม่น้ำดำและแม่น้ำแดงในประเทศเวียดนามภาคเหนือ ซึ่งเดิมเรียกว่าเมืองสิบสองผู้ไท ชาวไททรงดำมีภาษาพูดเป็นภาษาถิ่นของตนเองคือ “ภาษาไททรงดำ” และมีวัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์ความเจริญรุ่งเรือง

การอพยพและการตั้งรกรากของชาวไททรงดำในประเทศไทย มีครั้งแรกในสมัย พระเจ้ากรุงธนบุรีที่โปรดให้ไปตั้งเมืองเวียงจันทร์ได้ในปี พ.ศ. 2321 เมื่อได้ให้ชาวไทดำไปอยู่ที่เมืองเพชรบุรี ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2378 ได้มีการนำชาวไททรงดำเข้ามาอยู่ในไทยอีก โดยตั้งถิ่นฐานในที่ต่าง ๆ เช่น นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี พิจิตร พิษณุโลก ชุมพร และสุราษฎร์ธานี ดังที่ ถนัด ยันต์ทอง (2550: 37) ได้กล่าวว่า นโยบายเพิ่มกำลังพลของ พระเจ้ากรุงธนบุรีต่อเนื่องถึงสมัยรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 จึงมีเหตุการณ์ให้ชาวลาว เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยในภูมิภาคต่าง ๆ จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มี ประชากรเบาบาง นโยบายรัฐจึงได้จัดกำลังคนจากหัวเมืองลาวและเขมร ให้มาตั้งถิ่นฐาน ในแถบหัวเมืองภาคตะวันตก รวมทั้งจังหวัดสุพรรณบุรี

จากการพิจารณาแผนที่ภาษาศาสตร์จังหวัดสุพรรณบุรี (Linguistic Maps of Suphanburi Province) ระบุว่าจังหวัดสุพรรณบุรีมีชุมชนที่ใช้ภาษาไทยทรงดำกระจายอยู่หนาแน่นใน 3 อำเภอ จำนวน 23 หมู่บ้าน คือ อำเภอเมือง บางหมู่บ้าน อำเภอสองพี่น้อง บางหมู่บ้าน และอำเภออู่ทอง ซึ่งพบมากที่สุดในการบรรดา 3 อำเภอ โดยเฉพาะหมู่ที่ 1 ตำบลดอนมะเกลือซึ่งเป็นอำเภอและหมู่บ้านที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไททรงดำอาศัยอยู่มากที่สุดในจังหวัดสุพรรณบุรีทำให้ยังรักษาภาษาไทยทรงดำและใช้ภาษาไทยทรงดำสื่อสารในชีวิตประจำวัน (สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2557: 213) โดยตำบลดอนมะเกลือมีภูมิประเทศทิศเหนือ ติดกับตำบลบ้านดอน ทิศตะวันตกติดกับตำบลสระพังลาน ทิศใต้และทิศตะวันออกติดกับอำเภอสองพี่น้อง บริเวณเขตติดต่อเหล่านี้ มีชาวไททรงดำอาศัยอยู่ด้วย ทำให้ตำบลดอนมะเกลือซึ่งเป็นศูนย์กลางมีการใช้ภาษาไทยทรงดำหนาแน่นที่สุด

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าชาวไททรงดำอพยพเข้ามาในประเทศไทยและกระจายไปอยู่ตำบลต่าง ๆ ในอำเภออู่ทองจำนวนมากจนมีลูกหลานสืบมาจนถึงปัจจุบันและยังรักษาภาษาและวัฒนธรรมไว้เป็นอย่างดี การศึกษาคำเรียกญาติของชาวไททรงดำจึงน่าสนใจ เนื่องจากสามารถทำให้เห็นโครงสร้างทางสังคมของชาวไททรงดำ งานวิจัยที่ผ่านมาที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคำเรียกญาติภาษาตระกูลไท เช่น “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเครือญาติของไทยกับจ้วง” ของ Prasithrathsint (1990) และ “การศึกษาการแปรของคำเรียกญาติพื้นฐานภาษาไทยดำในประเทศไทย ลาว และเวียดนาม” ของ อรรถสิทธิ์ บุญสวัสดิ์ และสมทรง บุรุษพัฒน์ (2561: 21-42) อย่างไรก็ตามงานวิจัยดังกล่าวศึกษาเฉพาะคำเรียกญาติพื้นฐานและไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่สะท้อนจากคำเรียกญาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระบบคำเรียกญาติภาษาไททรงดำทั้งระบบด้วยวิธีการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เพื่อให้เข้าใจระบบคำเรียกญาติ มิติความแตกต่างและอรรถลักษณะของคำเรียกญาติ รวมทั้งวัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติภาษาไททรงดำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของคำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นดำ และความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นดำ ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis)
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นดำ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะประเด็นความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นดำจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยถิ่นดำ จำนวน 6 คน เป็นชาย 3 คน และหญิง 3 คน อายุ 40 ขึ้นไป (เพราะเป็นช่วงอายุที่สามารถลำดับญาติได้ครบทุกรุ่นอายุ) ไม่มีความบกพร่องของอวัยวะออกเสียง และมีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านหัวข่อย หมู่ 1 ตำบลดอนมะเกลือ อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่เคยย้ายถิ่นฐาน จากการเก็บข้อมูลได้คำเรียกญาติภาษาไทยถิ่นดำ จำนวน 39 คำ ผู้วิจัยบันทึกคำเรียกญาติเหล่านั้นด้วย “สัทอักษร” (Phonetic Alphabet) แทนหน่วยเสียงเพื่อให้เป็นสากลและสามารถบันทึกระบบเสียงคำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นดำได้ทุกคำ และอธิบายความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นดำด้วยการตัดคำมาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นอักษรย่อ ดังนี้

Fa	มาจาก	Father	หมายถึง	พ่อ
Mo	มาจาก	Mother	หมายถึง	แม่
So	มาจาก	Son	หมายถึง	ลูกชาย
Da	มาจาก	Daughter	หมายถึง	ลูกสาว
Br (o)	มาจาก	Brother (older)	หมายถึง	พี่ชาย
Br (y)	มาจาก	Brother (younger)	หมายถึง	น้องชาย
Si (o)	มาจาก	Sister (older)	หมายถึง	พี่สาว
Si (y)	มาจาก	Sister (younger)	หมายถึง	น้องสาว
Hu	มาจาก	Husband	หมายถึง	สามี
Wi	มาจาก	Wife	หมายถึง	ภรรยา

การอ่านความหมายของคำเรียกญาติในงานวิจัยนี้ จะแบ่งเป็น 3 กรณี คือ

1. อักษรย่อ 1 ตัว อ่านตามความหมายที่ระบุไว้ด้านบน เช่น Fa หมายถึง พ่อ
2. อักษรย่อ 2 ตัวให้อ่านจากหลังมาหน้า โดยอ่านความหมายของตัวหลังแล้วเติมคำว่า “ของ” ระหว่างอักษรย่อแล้วจึงตามด้วยตัวหน้า เช่น FaMo หมายถึง แม่ของพ่อ
3. อักษรย่อ 3 ตัวขึ้นไป ให้แปลอักษรย่อ 2-3 ตัวแรก เป็นคำเรียกญาติก่อน เช่น FaFaMo อักษรย่อ 2 ตัวแรกคือ FaFa ‘พ่อของพ่อ’ แทนด้วยคำเรียกญาติคือ “ปู่” แล้วจึงอ่านจากหลังมาหน้า โดยการอ่านความหมายของอักษรย่อดังกล่าวแล้วเติมคำว่า “ของ” ระหว่างอักษรย่อตามด้วยคำเรียกญาติที่กำหนด คือ FaFaMo หมายถึง แม่ของปู่

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำเรียกญาติ หมายถึง คำที่ใช้อ้างอิงถึงญาติของตนเองในฐานะบุคคลที่ 3 ซึ่งอาจเป็นคำเดียวกัน หรือคนละคำกับคำที่ใช้เรียกญาติผู้้นั้นก็ได้

ภาษาไทยทรงดำ หมายถึง ภาษาที่กลุ่มชาติพันธุ์ไททรงดำใช้พูดสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ซึ่งภาษาไทยทรงดำในงานวิจัยนี้ หมายถึง ภาษาที่ใช้เฉพาะชาวไททรงดำ บ้านห้วยข่อย หมู่ที่ 1 ตำบลดอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

มิติแห่งความแตกต่าง หมายถึง องค์ประกอบทางความหมายที่ทำให้คำแตกต่างกัน เช่น รุ่นอายุ ฝ่ายพ่อหรือแม่ สายเลือด เพศ อายุ การแต่งงาน เพศของผู้พูด

ผลการวิจัย

ในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการนำเสนอเป็น 2 ประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) ลักษณะและความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ และ 2) วัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ ดังนี้

1. ลักษณะและความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ

1.1 ลักษณะของคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ

จากข้อมูลคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำจำนวน 39 คำ ผู้วิจัยพบว่าสามารถแบ่งคำเรียกญาติตามลักษณะโครงสร้างคำได้ 2 ประเภท คือ คำเรียกญาติที่เป็นคำเดี่ยว (Single Word) และคำเรียกญาติที่เป็นคำประสม (Compound Word) แต่ละประเภทคิดเป็นร้อยละได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ

ลักษณะคำเรียกญาติ	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
คำเดี่ยว (Single Word)	15	38.46
คำประสม (Compound Word)	24	61.54
รวม	39	100

1.1.1 คำเรียกญาติที่เป็นคำเดี่ยว (Single Word) หมายถึง คำเรียกญาติที่เกิดจากหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว มีทั้งคำเดี่ยวพยางค์เดียวและคำเดี่ยวหลายพยางค์ แต่ส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียวจากข้อมูลคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ จำนวน 39 คำ พบว่ามี คำเรียกญาติที่เป็นคำเดี่ยว 15 คำ คิดเป็นร้อยละ 38.46 ดังตัวอย่าง

ʔa:j³ หมายถึง Fa (พ่อ)

ʔem¹ หมายถึง Mo (แม่)

1.1.2 คำเรียกญาติที่เป็นคำประสม (Compound Word) หมายถึง คำเรียกญาติที่ประกอบขึ้นจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป จากคำเรียกญาติภาษาไทยทรงดำ จำนวน 39 คำ พบว่ามีคำเรียกญาติประสม 24 คำ หรือคิดเป็นร้อยละ 61.54 ดังตัวอย่าง

luʔ⁴paw⁶ หมายถึง SoWi (ภรรยาของลูกชาย)

mɛ:⁴na:j² cʷa⁵ หมายถึง HuFa (พ่อของสามี)

1.2 ความหมายแก่นของคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ

การวิเคราะห์ความหมายแก่น หรือความหมายประจำคำ (lexical meaning) จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาชาติพันธุ์ไททรงดำ บ้านหัวข่อย หมู่ที่ 1 ตำบลดอนมะเกลือ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 39 คำ แต่ละคำใช้อ้างถึงญาติ ดังต่อไปนี้

คำเรียกญาติ	ความหมาย
1. ʔaj ⁴ ʔu: ¹ cɯa ⁵	FaFaMo, FaMoMo, FaFaFaSi(o), FaFaFaSi(y), FaFaMoSi(o), FaFaMoSi(y), FaMoFaSi(o), FaMoFaSi(y), FaMoMoSi(o), FaMoFaSi(y), FaMoMoSi(o), FaMoMoSi(y), FaFaFaMo, FaFaMoMo, FaMoFaMo, FaMoMoMo, HuFaFa, HuMoFa
2. ʔem ⁴ ʔu: ¹ cɯa ⁵	FaFaFa, FaMoFa, FaFaFaBr(o), FaFaFaBr(y), FaFaMoBr(o), FaFaMoBr(y), FaMoFrBr(o), FaMoFrBr(y), FaMoMoBr(o), FaMoMoBr(y), FaFaFaFa, FaFaMoFa, FaMoFaFa, FaMoMoFa, HuFaMo, HuMoMo
3. ʔaj ⁴ t ^h aw ⁵ cɯa ⁵	MoMoFa, MoFaFa, MoMoFaBr(o), MoMoFaBr(y), MoMoMoBr(o), MoMoMoBr(y), MoFaFaBr(o), MoFaFaBr(y), MoFaMoBr(o), MoFaMoBr(y), MoMoFaFa, MoMoMoFa, MoFaFaFa, MoFaMoFa
4. ʔem ⁴ t ^h aw ⁵ cɯa ⁵	MoMoMo, MoFaMo, MoMoFaSi(o), MoMoFaSi(y), MoMoMoSi(o), MoMoMoSi(y), MoFaFaSi(o), MoFaFaSi(y), MoFaMoSi(o), MoFaMoSi(y), MoMoFaMo, MoMoMoMo, MoFaFaMo, MoFaMoMo
5. ʔaj ³ ʔu: ⁵	FaFa, FaFaBr(o), FaFaBr(y), FaMoBr(o), FaMoBr(y), FaFaSi(o)Hu, FaMoSi(o)Hu, FaFaSi(y)Hu, FaMoSi(y)Hu, HuFaFa, HuMoFa,
6. ʔem ¹ ʔu: ⁵	FaMo, FaFaSi(o), FaFaSi(y), FaMoSi(o), FaMoSi(y), FaMoBr(o)Wi, FaMoBr(y)Wi, FaFaBr(o)Wi, FaFaBr(y)Wi,
7. ʔaj ³ t ^h aw ⁵	MoFa, MoFrBr(o), MoFrBr(y), MoMoBr(o), MoMoBr(y), MoFaSi(o)Hu, MoFaSi(y)Hu, MoMoSi(o)Hu, MoMoSi(y)Hu,
8. ʔem ¹ t ^h aw ⁵	MoMo, MoFaSi(o), MoFaSi(y), MoMoSi(o), MoMoSi(y), MoFaBr(o)Wi, MoFaBr(y)Wi, MoMoBr(o)Wi, MoMoBr(y)Wi,
9. pɔ: ⁴ ta: ¹ cɯa ⁵	WiFaFa, WiMoFa
10. mɛ: ⁴ na:j ² cɯa ⁵	WiFaMo, WiMoMo

11. ʔa:j ³	Fa
12. ʔem ¹	Mo
13. luŋ ²	FaBr (o), MoBr (o), FaSi (o) Hu, MoSi (o) Hu
14. ʔa: ¹	FaBr (y), FaSi (y) Hu
15. pa: ⁶	FaSi (o) , MoSi (o), FaBr (o) Wi, MoBr (o) Wi
16. lua ⁶	FaSi (y), FaBr (y) Wi
17. na: ⁶	MoBr (y), MoSi (y), MoBr (y) Wi, MoSi (y) Hu
18. pɔ: ⁴ pu: ³	HuFa
19. mɛ: ⁴ ja: ⁴	HuMo
20. pɔ: ⁴ ta: ²	WiFa
21. mɛ: ⁴ na:j ²	WiMo
22. pi: ⁴ ʔa:j ⁵	Br (o)
23. nɔ: ⁶ ŋ ⁶	Br (y), Si (y)
24. pi: ⁴ ʔuaj ⁵	Si (o)
25. p ^h au ¹	Hu
26. mia ²	Wi
27. ʔa:j ⁵ paw ⁶	Br (o) Wi
28. nɔ: ⁶ ŋ ⁶ paw ⁶	Br (y) Wi
29. ʔa:j ⁵ k ^h uaj ¹	Si (o) Hu
30. nɔ: ⁶ ŋ ⁶ k ^h uaj ¹	Si (y) Hu
31. luʔ ⁴	So, Da
32. la:n ¹	SoSo, SoDa, DaSo, DaDa, Br(o) So, Br(o) Da, Br(y)So, Br(y)Da, Si(o) So, Si(o) Da, Si (y) So, Si (y) Da
33. luʔ ⁴ paw ⁶	SoWi
34. luʔ ⁴ k ^h uaj ¹	DaHu
35. la:n ¹ paw ⁶	SoSoWi, DaSoWi
36. la:n ¹ k ^h uaj ¹	SoDaHu, DaDaHu
37. le:n ¹	SoSoSo, SoSoDa, SoDaSo, SoDaDa, DaSoSo, DaSoDa, DaDaSo, DaDaDa

38. lo:n¹ SoSoSoSo, SoSoSoDa, SoSoDaSo, SoSoDaDa, SoDaSoSo, SoDaSoDa,
SoDaDaSo, SoDaDaDa, DaSoSoSo, DaSoSoDa, DaSoDaSo, DaSoDaDa,
DaDaSoSo, DaDaSoDa, DaDaDaSo, DaDaDaDa
39. lo:n¹ SoSoSoSoSo, SoSoSoDaSo, SoSoDaSoSo, SoSoDaDaSo, SoDaSoSoSo,
SoDaSoDaSo, SoDaDaSoSo, SoDaDaDaSo, DaSoSoSoSo, DaSoSoDaSo,
DaSoDaSoSo, DaSoDaDaSo, DaDaSoSoSo, DaDaSoDaSo,
DaDaDaSoSo, DaDaDaDaSo, SoSoSoSoDa, SoSoSoDaDa, SoSoDaSoDa,
SoSoDaDaDa, SoDaSoSoDa, SoDaSoDaDa, SoDaDaSoDa,
SoDaDaDaDa, DaSoSoSoDa, DaSoSoDaDa, DaSoDaSoDa,
DaSoDaDaDa, DaDaSoSoDa, DaDaSoDaDa, DaDaDaSoDa,
DaDaDaDaDa

1.3 มิติแห่งความแตกต่างและอรรถลักษณะของคำเรียกญาติในภาษาไทยดำ

จากการศึกษาความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยดำ จำนวน 39 คำ ผู้วิจัยพบว่า สามารถจำแนกคำเรียกญาติแต่ละคำออกจากกันได้ด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 7 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด ฝ่ายพ่อหรือแม่ เพศ อายุ การแต่งงาน และฝ่ายสามีหรือภรรยา แต่ละมิติมีอรรถลักษณะดังต่อไปนี้

1. รุ่นอายุ (Generation) หมายถึง อรรถลักษณะของคำเรียกญาติ ที่ทำให้ทราบว่ายุติผู้นั้น อยู่ในรุ่นไหน ระบุอรรถลักษณะได้ดังนี้

[รุ่น+1] ถึง [รุ่น+3] หมายถึง รุ่นอายุที่สูงกว่าตนเอง 1-3 รุ่น

[รุ่น0] หมายถึง รุ่นอายุเดียวกับตนเอง

[รุ่น-1] ถึง [รุ่น-5] หมายถึง รุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง 1-5 รุ่น

2. สายเลือด (Linearity) หมายถึง อรรถลักษณะของคำเรียกญาติที่ทำให้ทราบว่ายุติผู้นั้น สืบสายเลือดโดยตรงหรือสายข้าง แบ่งเป็น [+สายตรง] หมายถึง ยุติที่สืบสายเลือดโดยตรงหรือผู้ที่มี ความสัมพันธ์ในแนวตั้งกับตนเอง [-สายตรง] หมายถึง ยุติที่ไม่ได้สืบเชื้อสายโดยตรงหรือญาติที่มีความสัมพันธ์ในแนวระนาบกับตนเอง

3. ฝ่ายพ่อหรือแม่ (Parental Link) หมายถึง อรรถลักษณะของคำเรียกญาติที่ทำให้ทราบว่า ญาติผู้นั้นเป็นญาติทางฝ่ายพ่อหรือแม่ แบ่งเป็น [+พ่อ] หมายถึงญาติฝ่ายพ่อและ [-พ่อ] หมายถึงญาติฝ่ายแม่

4. เพศ (Sex) หมายถึง อรรถลักษณะของคำเรียกญาติที่ทำให้ทราบว่าญาติผู้นั้นเป็นเพศหญิง หรือชาย แบ่งเป็น [+ชาย] หมายถึง ญาติผู้นั้นเป็นผู้ชาย [-ชาย] หมายถึง ญาติผู้นั้นเป็นผู้หญิง

5. อายุ (Age) หมายถึง อรรถลักษณะของคำเรียกญาติที่ทำให้ทราบว่าญาติผู้นั้นอายุมากกว่าหรือน้อยกว่า แบ่งเป็น [+อายุ] หมายถึง อายุมากกว่า และ [-อายุ] หมายถึง อายุต่ำกว่า

6. การแต่งงาน (Marriage) หมายถึง อรรถลักษณะของคำเรียกญาติที่ทำให้ทราบว่าญาติผู้นั้นสัมพันธ์กับตนเองจากการแต่งงานหรือไม่ แบ่งเป็น [+แต่งงาน] หมายถึง เป็นญาติโดยการแต่งงานและ [-แต่งงาน] หมายถึง ไม่ได้เป็นญาติโดยการแต่งงาน

7. ฝ่ายสามีหรือภรรยา (Husband or Wife side) หมายถึง อรรถลักษณะของคำเรียกญาติที่ทำให้ทราบว่า ญาติผู้นั้นเป็นญาติฝ่ายสามีหรือภรรยา แบ่งเป็น [+ฝ่ายสามี] หมายถึง ญาติฝ่ายสามี และ [-ฝ่ายสามี] หมายถึง ญาติฝ่ายภรรยา

หากใช้ความแตกต่างด้านรุ่นอายุ จะสามารถจำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยตรงด้าออกเป็น 9 รุ่นอายุ ได้แก่ [รุ่น+3], [รุ่น+2], [รุ่น+1], [รุ่น0], [รุ่น-1], [รุ่น-2], [รุ่น-3], [รุ่น-4] และ [รุ่น-5] แต่ละรุ่นอายุมีคำเรียกญาติ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงคำเรียกญาติในภาษาไทยตรงด้า จำแนกตามรุ่นอายุ

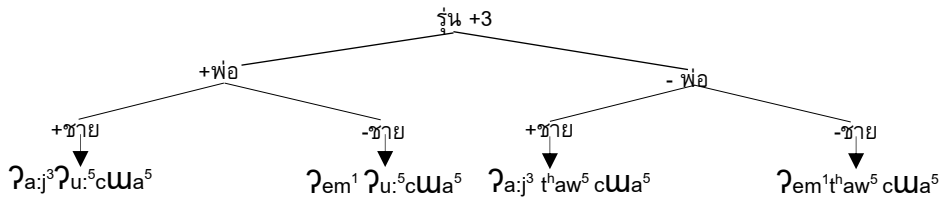
รุ่นอายุ	คำเรียกญาติ	จำนวน
+3	ʔa:j ³ ʔu: ⁵ cʷa ⁵ , ʔem ¹ ʔu: ⁵ cʷa ⁵ , ʔa:j ⁴ t ^h aw ⁵ cʷa ⁵ , ʔem ¹ t ^h aw ⁵ cʷa ⁵	4

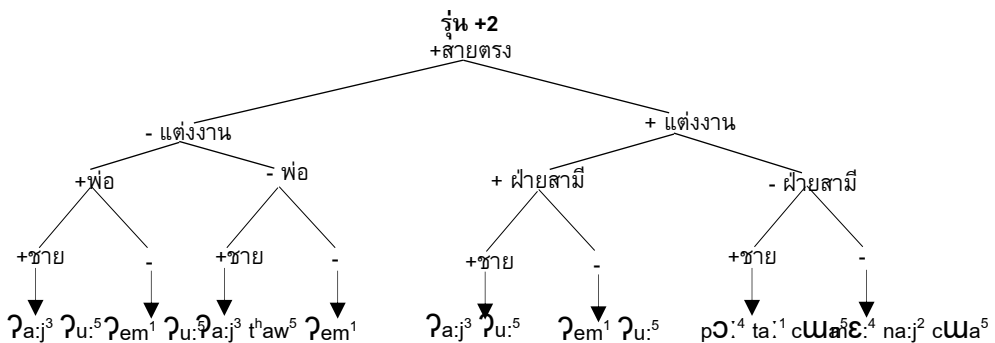
+2	ʔa:j³ ʔu:⁵, ʔem¹ ʔu:⁵, ʔa:j³ tʰaw⁵, ʔem¹ tʰaw⁵, pɔ:⁴ ta:¹ cɯə⁵, mɛ:⁴ na:j² cɯa⁵, ʔa:j³ ʔu:⁵ cɯa⁵, ʔem¹ ʔu:⁵ cɯa⁵	8
+1	ʔa:j³, ʔem¹, luŋ², pa:⁶, ʔa:¹, lua⁶, na:⁶, pɔ:⁴ pu:³, mɛ:⁴ ja:⁴, pɔ:⁴ ta:², mɛ:⁴ na:j²	11
0	pi:⁴ ʔa:j⁵, pi:⁴ ʔɯaj⁵, nɔ:ŋ⁶, ʔa:j⁵ paw⁶, ʔa:j⁵ kʰɯaj¹, nɔ:ŋ⁶ paw⁶, nɔ:ŋ⁶ kʰɯaj¹, pʰau¹, mia²	8
-1	luʔ⁴, la:n¹, luʔ⁴ paw⁶, luʔ⁴ kʰɯaj¹, la:n¹ paw⁶, la:n¹ kʰɯaj¹	6
-2	la:n¹	1
-3	le:n¹	1
-4	lo:n¹	1
-5	le:n¹	1

จากการจำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยตรงคำด้วยความแตกต่างด้านอายุดังตารางข้างต้น พบว่า สามารถแยกคำว่า le:n¹ ซึ่งเป็นคำเรียกญาติในรุ่น [รุ่น-3] หรือรุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง 3 รุ่น ออกจากคำเรียกญาติคำอื่น แต่ยังไม่สามารถจำแนกคำเรียกญาติในรุ่นอายุอื่น ๆ ออกจากกันได้ทุกคำจึงต้องใช้มิติความแตกต่างด้านอื่นเพื่อจำแนกคำเรียกญาติทุกคำออกจากกัน การจำแนกคำเรียกญาติแต่ละรุ่นด้วยแผนภูมิต้นไม้เป็นดังนี้

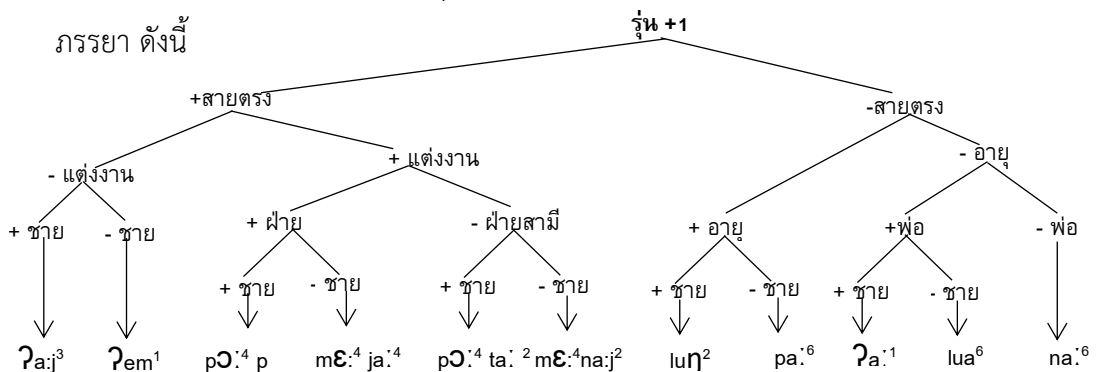
[รุ่น+3] หรือรุ่นที่สูงกว่าตนเอง 3 รุ่น มีคำเรียกญาติจำนวน 4 คำจำแนกออกจากคำอื่นด้วยมิติความแตกต่าง 3 ประการ ได้แก่ มิติรุ่นอายุ ฝ่ายพ่อหรือแม่ และเพศ ดังนี้

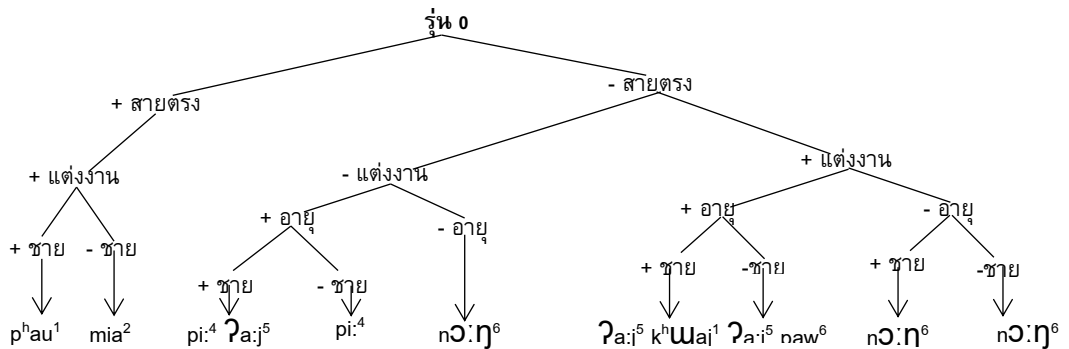
[รุ่น+2] หรือรุ่นอายุที่สูงกว่าตนเอง 2 รุ่น มีคำเรียกญาติจำนวน 8 คำ ซึ่งจำแนกออกจากกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 6 ประการ ได้แก่ มิติรุ่นอายุ มิติสายเลือด มิติการแต่งงาน มิติฝ่ายพ่อหรือแม่ มิติฝ่ายสามีหรือภรรยา และมิติเพศ ดังนี้

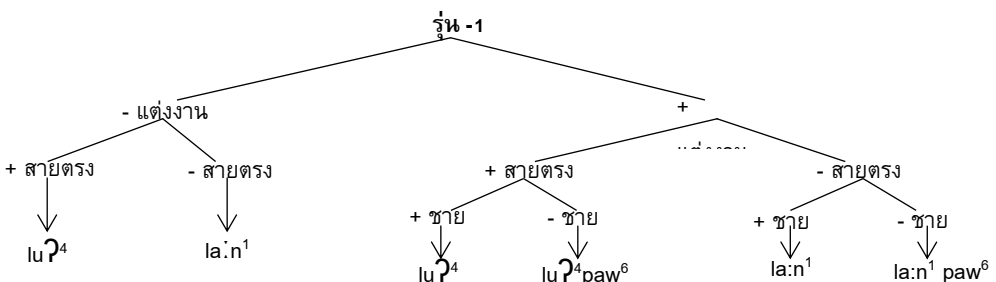
[รุ่น+1] หรือรุ่นอายุที่สูงกว่าตนเอง 1 รุ่น มีคำเรียกญาติจำนวน 11 คำ ถูกจำแนกออกจากกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 7 ประการ ได้แก่ มิติรุ่นอายุ มิติสายเลือด มิติ การแต่งงาน มิติอายุ มิติฝ่ายพ่อหรือแม่ มิติเพศ และมิติฝ่ายสามีหรือภรรยา ดังนี้

[รุ่น 0] หรือรุ่นอายุเดียวกับตนเองมีคำเรียกญาติจำนวน 9 คำ และคำเรียกญาติทั้ง 8 คำนี้ถูกจำแนกออกจากกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 5 ประการ ได้แก่ มิติรุ่นอายุ มิติสายเลือด มิติการแต่งงาน มิติอายุและมิติเพศ ดังนี้

[รุ่น -1] หรือรุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง 1 รุ่น มีคำเรียกญาติจำนวน 6 คำ และคำเรียกญาติทั้ง 6 คำนี้ถูกจำแนกออกจากกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 4 ประการ ได้แก่ มิติรุ่นอายุ มิติการแต่งงาน มิติสายเลือดและมิติเพศ ดังนี้

[รุ่น -2, -3, -4, -5] หรือรุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง 2 รุ่น, 3 รุ่น, 4 รุ่น และ 5 รุ่น มีคำเรียกญาติรุ่นละ 1 คำ คือ la:n¹, le:n¹, lo:n¹ และ lo:n¹ ถูกจำแนกออกจากคำอื่นๆ ด้วยมิติความแตกต่าง คือ มิติรุ่นอายุ

จากแผนภูมิต้นไม้ไม่สามารถแสดงความหมายของคำเรียกญาติภาษาไทยตรงดำ
ในรูปแบบบรรรณลักษณะองค์ประกอบได้โดย การระบุบรรรณลักษณะให้กับคำเรียกญาติเป็น

การระบุความหมายย่อยของคำที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งจะระบุเฉพาะ
อรรถลักษณะที่จำเป็นเท่านั้น กล่าวคือ จะระบุความหมายของคำเท่าที่จำเป็นและเพียงพอ
ที่จะแยกความหมายของคำนั้นออกจากคำอื่น ๆ เช่น คำว่า /lɔn¹/ มีเพียงอรรถ
ลักษณะเดียวคือ [รุ่น-5] ก็เพียงพอที่จะแยกคำนี้ออกจากคำอื่นๆ แล้ว แต่คำว่า /ʔa:j³/
นอกจากจะต้องระบุรุ่นอายุเพื่อให้แตกต่างจากคำว่า /ʔa:j³ʔu:⁵cɯa⁵/, /luʔ⁴/, /
le:n¹/ ฯลฯ แล้วยังต้องระบุเพศเพื่อให้แตกต่างจากคำว่า /ʔem¹/ และระบุสายเลือด
เพื่อให้แตกต่างจากคำว่า /luŋ²/, /pa:⁶/, /na:⁶/ เป็นต้น ดังนั้นการจะทราบได้ว่า
คำเรียกญาติแต่ละคำ ประกอบขึ้นจากอรรถลักษณะใดบ้างต้องพิจารณาว่าคำเรียกญาติ
แต่ละคำถูกจำแนกออกจากคำอื่นๆ ด้วยมิติแห่งความแตกต่างด้านใดบ้าง

จากการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกญาติด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ
สามารถแสดงความหมายของคำเรียกญาติแต่ละคำ โดยใช้อรรถลักษณะในรูป
องค์ประกอบทางความหมาย ยกตัวอย่างได้ดังนี้

	/ʔa:j³/	/ʔem¹/	/pɔ:⁴pu:³/	/
mɛ	รุ่น+1 +สายตรง -แต่งงาน +ชาย	รุ่น+1 +สายตรง -แต่งงาน -ชาย	รุ่น+1 +สายตรง +แต่งงาน +ฝ่ายสามี +ชาย	รุ่น+1 +สายตรง +แต่งงาน +ฝ่ายสามี -ชาย

2. วัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ

จากการวิเคราะห์คำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ
สามารถสรุปเป็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติ ดังนี้

2.1 การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส

การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสเป็นลักษณะทางวัฒนธรรมประการหนึ่งที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ หลักฐานที่แสดงลักษณะดังกล่าวได้แก่ การใช้ความแตกต่างด้านรุ่นอายุ เพื่อจำแนกคำเรียกญาติแต่ละคำออกจากกัน ดังนี้

มิติรุ่นอายุ หรือความแตกต่างด้านรุ่นอายุ สามารถจำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำออกเป็น 9 รุ่น ได้แก่ รุ่น+3 , รุ่น+2 , รุ่น+1 , รุ่น0 , รุ่น-1 , รุ่น-2, รุ่น-3, รุ่น-4, รุ่น-5 ซึ่งหากพิจารณารุ่นอายุเหล่านี้โดยยึดรุ่นอายุเดียวกับตนเองหรือรุ่น 0 เป็นเกณฑ์ จะสามารถแบ่งรุ่นอายุเหล่านี้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม1 รุ่นอายุที่สูงกว่าตนเองขึ้นไป หรือรุ่นอายุที่มีเครื่องหมาย + (บวก) ได้แก่ รุ่น+3 , รุ่น+2 , รุ่น+1 และกลุ่ม 2 รุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเองลงไป หรือรุ่นอายุที่มีเครื่องหมาย - (ลบ) ได้แก่ รุ่น-1, รุ่น-2, รุ่น-3, รุ่น-4, รุ่น-5 แต่ละกลุ่มมีจำนวนรุ่นอายุ และจำนวนคำเรียกญาติแตกต่างกันไป ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ จำแนกตามรุ่นอายุ

กลุ่มรุ่นอายุ	การปรากฏ	
	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
กลุ่ม 1 รุ่นอายุสูงกว่าตนเอง (รุ่น+3 , รุ่น+2 , รุ่น+1)	23	69.70
กลุ่ม 2 รุ่นอายุต่ำกว่าตนเอง (รุ่น-1 , รุ่น-2, รุ่น-3, รุ่น-4, รุ่น-5)	10	30.30
รวม	33	100

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า คำเรียกญาติในกลุ่มที่ 1 หรือคำเรียกญาติในรุ่นอายุที่สูงกว่าตนเองขึ้นไป มีจำนวนรุ่นอายุรวมกัน 3 รุ่นอายุ และมีคำเรียกญาติรวมกันจำนวน 23 คำ หรือคิดเป็นร้อยละ 69.70 ของคำเรียกญาติทั้งหมด ส่วนกลุ่ม 2 หรือรุ่น

อายุที่ต่ำกว่าตนเองลงไป มีจำนวนรุ่นอายุ 2 รุ่น และมีจำนวนคำเรียกญาติรวมกันเพียง 10 คำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30.30 เท่านั้น ผลดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในภาษาไทยทรงดำ มีการกำหนดคำขึ้นเพื่อใช้เรียกญาติในรุ่นอายุที่สูงกว่าโดยเฉพาะ มากกว่าคำที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เรียกญาติในรุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส

2.2 การเน้นญาติที่สัมพันธ์กันทางสายเลือด

การจำแนกคำเรียกญาติภาษาไทยทรงดำโดยใช้ความแตกต่างด้านการแต่งงานสามารถแยกคำเรียกญาติออกเป็น 2 กลุ่ม คือ [-แต่งงาน] หมายถึง คำเรียกญาติที่สัมพันธ์ทางสายเลือด และ [+แต่งงาน] หมายถึง คำเรียกญาติที่มาจากการแต่งงาน ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำจำแนกตามมิติการแต่งงาน

ญาติทางสายเลือด	ญาติที่มาจากการแต่งงาน
$\text{?em}^1 \text{t}^{\text{h}}\text{aw}^5$, ?a:j^3 $\text{t}^{\text{h}}\text{aw}^5$, $\text{?em}^1 \text{?u:}^5$, ?a:j^3 ?u:^5 , ?a:j^3 , ?em^1 , $\text{pi:}^4 \text{?a:j}^5$, $\text{pi:}^4 \text{?waj}^5$, $\text{nɔ:}\eta^6$, lu?^4 , la:n^1	$\text{mɛ:}^4 \text{na:j}^2 \text{cwa}^5$, $\text{pɔ:}^4 \text{ta:}^1 \text{cwa}^5$, $\text{?a:j}^3 \text{?u:}^5$ cwa^5 , $\text{?em}^1 \text{?u:}^5 \text{cwa}^5$, $\text{pɔ:}^4 \text{p u:}^3$, mɛ:^4 ja:^4 , $\text{pɔ:}^4 \text{ta:}^2$, $\text{mɛ:}^4 \text{na:j}^2$, $\text{p}^{\text{h}}\text{au}^1$, mia^2 , $\text{?a:j}^5 \text{k}^{\text{h}}\text{waj}^1$, $\text{?a:j}^5 \text{paw}^6$, $\text{nɔ:}\eta^6 \text{k}^{\text{h}}\text{waj}^1$, $\text{nɔ:}\eta^6 \text{paw}^6$, $\text{lu?}^4 \text{k}^{\text{h}}\text{waj}^1$, $\text{lu?}^4 \text{paw}^6$, la:n^1 $\text{k}^{\text{h}}\text{waj}^1$, $\text{la:n}^1 \text{paw}^6$

จากตารางจะเห็นว่า ความแตกต่างด้านการแต่งงานสามารถจำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นคำเรียกญาติที่ไม่ได้มาจากการแต่งงาน และกลุ่มที่สองเป็นคำเรียกญาติที่มาจากการแต่งงานซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มแรก เมื่อพิจารณาลักษณะคำเรียกญาติทั้งสองกลุ่มอย่างละเอียดพบว่า คำเรียกญาติกลุ่มที่มาจากการแต่งงานส่วนมากจะเป็นคำประสม มีเพียง 2 คำเท่านั้นที่เป็นคำเดี่ยว

ได้แก่ คำว่า phua¹ และ mia² ซึ่งพบว่า ตั้งแต่ [รุ่น 0] ลงมา จะเป็นคำประสมที่มีคำว่า /k^huaj¹/ และ /paw⁶/ ต่อท้าย ซึ่งหมายถึงสามีหรือภรรยาของญาติ ลักษณะเช่นนี้ กล่าวได้ว่า ในสังคมผู้พูดภาษาไทยทรงดำให้ความสำคัญกับญาติทางสายเลือดมากกว่า ญาติที่มาจากการแต่งงาน

ส่วน [รุ่น +1] ขึ้นไปนั้นไม่ปรากฏการใช้คำว่า /k^huaj¹/ และ /paw⁶/ ต่อท้าย ผู้บอกภาษากล่าวว่าเนื่องจากในสังคมผู้พูดภาษาไทยทรงดำ จะไม่เรียกคนที่อายุมากกว่าว่าเขย หรือสะใภ้ ซึ่งเป็นอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนการเป็นสังคมที่เน้นผู้อาวุโส

2.3 การนับญาติทั้งสองฝ่าย แต่ให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายพ่อมากกว่า

จากการวิเคราะห์ระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ พบว่าสังคมผู้พูดภาษาไทยทรงดำนับญาติทั้งสองฝ่าย เห็นได้จากการจำแนกคำเรียกญาติออกจากกันเป็นญาติฝ่ายพ่อ และญาติฝ่ายแม่ และคำเรียกญาติที่มีอรรถลักษณะดังกล่าว ได้แก่คำดังต่อไปนี้ ตารางที่ 5 แสดงคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ จำแนกตามมิติฝ่ายพ่อหรือแม่

ฝ่ายพ่อ	ฝ่ายแม่
ʔem ¹ ʔu: ⁵ cʔuə ⁵ , ʔa:j ³ ʔu: ⁵ cʔuə ⁵ ,	ʔem ¹ t ^h aw ⁵ cʔuə ⁵ , ʔa:j ³ t ^h aw ⁵ cʔuə ⁵ ,
ʔem ¹ ʔu: ⁵ , ʔa:j ³ ʔu: ⁵ , ʔa: ¹ , lua ⁶	ʔem ¹ t ^h aw ⁵ , ʔa:j ³ t ^h aw ⁵ , na: ⁶

จากตารางจะเห็นว่า คำเรียกญาติฝ่ายพ่ามีจำนวนมากกว่าคำเรียกญาติฝ่ายแม่ ซึ่งคำเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการนับญาติทั้งสองฝ่าย แต่ให้ความสำคัญกับฝ่ายพ่อมากกว่า เพราะฝ่ายพ่มีการสร้างคำมากกว่าฝ่ายแม่ คือมีคำว่า /lua⁶/ ที่หมายถึงน้องของพ่อที่เป็นผู้หญิง แต่คำเรียกญาติฝ่ายแม่ ใช้คำว่า /na:⁶/ หมายถึงน้องของแม่ทั้งเพศหญิงและชาย

2.4 การให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายสามี

ตารางที่ 6 คำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำจำแนกตามมิติฝ่ายสามีหรือฝ่ายภรรยา

ฝ่ายสามี	ฝ่ายภรรยา
ʔa:j ³ ʔu: ⁵ cɯa ⁵	pɔ: ⁴ ta: ¹ cɯa ⁵
ʔem ¹ ʔu: ⁵ cɯa ⁵	mɛ: ⁴ na:j ² cɯa ⁵
pɔ: ⁴ pu: ³	pɔ: ⁴ ta: ²
mɛ: ⁴ ja: ⁴	mɛ: ⁴ na:j ²

เมื่อวิเคราะห์การใช้คำเรียกฝ่ายสามีและภรรยาแล้ว จะเห็นว่าหญิงต้องเรียกพ่อของพ่อและแม่สามี และแม่ของพ่อและแม่สามีซึ่งเป็น [รุ่น +2] ว่า /ʔa:j³ ʔu:⁵ cɯa⁵/ และ /ʔem¹ ʔu:⁵ cɯa⁵/ ซึ่งไปพ้องกับคำเรียกญาติฝ่ายพ่อ [รุ่น +3] ซึ่งแสดงถึงความเคารพญาติฝ่ายสามีเหมือนญาติของตนเอง และเรียกโดยใช้คำเรียกญาติรุ่นที่สูงขึ้น สอดคล้องกับวัฒนธรรมการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสของกลุ่มชาติพันธุ์ไททรงดำ และแสดงถึงการให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายสามีมาก ในขณะที่ชาย เรียกญาติ [รุ่น +2] ฝ่ายภรรยาว่า /pɔ:⁴ ta:¹ cɯa⁵/ และ /mɛ:⁴ na:j² cɯa⁵/ ซึ่งเป็นคำประสมจากคำเรียกญาติ [รุ่น +1] ฝ่ายภรรยา คือพ่อและแม่ของภรรยา

นอกจากนี้ในหัวข้อ 2.3 การนับญาติทั้งสองฝ่าย แต่ให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายพ่อมากกว่า และ 2.4 การให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายสามี อาจสะท้อนให้เห็นว่าสังคมของผู้พูดภาษาไทยทรงดำให้ความสำคัญกับฝ่ายชาย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำบ้านหัวข่อย หมู่ที่ 1 ตำบลดอนมะเกลือ อำเภอยางทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อนำไปสู่

การอธิบายลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านระบบคำเรียกญาติ สรุปได้ว่าภาษาไทยทรงดำ มีจำนวนคำเรียกญาติ 39 คำ แบ่งเป็นคำเรียกญาติคำเดียว 15 คำ และคำประสม 24 คำ คำเรียกญาติคำหนึ่งสามารถแสดงถึงบุคคลได้ตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป โดยความหมายของคำเรียกญาติภาษาไทยทรงดำจำแนกออกจากกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 7 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด ฝ่าย พ่อหรือแม่ เพศ อายุ การแต่งงาน และฝ่ายสามีหรือภรรยา มิติแห่งความแตกต่างและอรรถลักษณะของคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำ สามารถสะท้อนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำได้ 5 ประการ คือ การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส การเน้นญาติที่สัมพันธ์กันทางสายเลือด การนับญาติทั้งสองฝ่ายแต่ให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายพ่อมากกว่า และการให้ความสำคัญกับผู้ญาติฝ่ายสามี

อภิปรายผลการวิจัย

วัฒนธรรมที่สะท้อนจากคำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำมีลักษณะบางประการ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาระบบคำเรียกญาติในภาษาอื่น ๆ จากงานวิจัยเกี่ยวกับระบบคำเรียกญาติที่ผ่านมา เช่น งานวิจัยเรื่อง “A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai” ของ Prasithrathsint (2000) นอกจากนี้งานวิจัยของเยาวลักษณ์ เฉลิเม็ญ (2542) วิทยานิพนธ์เรื่อง “คำเรียกญาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช” และ จตุพร โคมไพรวลัย (2555) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน (เย้า)” ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาเหล่านี้พบว่าคำเรียกญาติแต่ละภาษาต่างสะท้อนวัฒนธรรมเรื่องการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสนี้ มีความเป็นสากล เนื่องจากสังคมผู้พูดภาษาต่าง ๆ ต่างให้ความสำคัญกับเรื่องนี้

Prasithrathsint (1990) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “A Comparative Study of the Thai and Zhuang Kinship Systems” เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเครือญาติของไทยกับจ้วง และ Prasithrathsint (2000) ศึกษาเรื่อง “A Componential Analysis of

Kinship Terms in Thai” เพื่อวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกญาติพื้นฐานและไม่พื้นฐานในภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวนี้คำเรียกญาติภาษาไทยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในมิติเพศ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ และฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่ต่างจากภาษาไทยทรงดำในงานวิจัยนี้กล่าวคือภาษาไทยทรงดำมีเพิ่มอีก 2 มิติ ได้แก่ การแต่งงาน และฝ่ายสามีหรือภรรยา

งานวิจัยนี้สังคมผู้พูดภาษาไทยทรงดำ จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้คำว่า lo:n¹ เป็นคำเรียกญาติ [รุ่น -4] และใช้คำว่า lo:n¹ เป็นคำเรียกญาติใน [รุ่น -5] คล้ายคลึงกับผู้พูดชาวไทยทรงดำในงานวิจัยของอัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2559) ที่ใช้คำว่า lo:n¹ และ lo:n¹ เป็นคำเรียกญาติ [รุ่น -4] และ [รุ่น -5] ตามลำดับ หากแต่ผลการศึกษาดังกล่าวต่างกับผู้พูดชาวไทยทรงดำในประเทศไทย(จังหวัดเพชรบุรี เลย นครปฐมและนครสวรรค์) ลาว และเวียดนาม ในงานของ อรรถสิทธิ์ บุญสวัสดิ์ และสมทรง บุรุษพัฒน์ (2561: 21-42) ที่ใช้คำว่า lo:n¹ เป็นคำเรียกญาติใน [รุ่น -4]

สิ่งที่น่าสังเกตคือ การศึกษาคำเรียกญาติภาษาไทยทรงดำ ซึ่งเป็นภาษาตระกูลไทนั้น ทำให้เห็นวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการให้ความสำคัญกับฝ่ายชาย ในงานวิจัยนี้มีเหตุผลหลายประการที่สนับสนุนการให้ความสำคัญกับฝ่ายชาย เช่น การนับญาติทั้งสองฝ่ายแต่ให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายพ่อมากกว่าและการให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายสามี ซึ่งต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมาเรื่อง “A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai” ที่สะท้อนวัฒนธรรมไทยเรื่องการเน้นฝ่ายหญิง (Prasithrathsint, 2000) และ “การเปรียบเทียบระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน (เย้า)” (จตุพร โดมไพรวัลย์, 2555) ในส่วนวัฒนธรรมที่สะท้อนจากภาษาไทย กล่าวว่าสังคมของผู้พูดภาษาไทยให้ความสำคัญกับฝ่ายแม่ เนื่องจากคำเรียกขานคนที่ไม่ใช่ญาตินั้นมักใช้คำเรียกญาติฝ่ายแม่ อย่างไรก็ตามควรศึกษาการใช้คำเรียกญาติในภาษาไทยทรงดำเป็นคำเรียกขานทั้งคนในครอบครัวและคนอื่น ๆ เพื่อจะได้เห็นวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ

ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และศึกษาการใช้คำเรียกญาติภาษาไททรงดำ โดยเปรียบเทียบการใช้
ของคน 3 ระดับอายุเพื่อทราบว่า การใช้คำเรียกญาติมีเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จตุพร โดมไพวัลย์. (2555). การเปรียบเทียบระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษา
เมี่ยน (เย้า). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ถนัด ยันต์ทอง. (2550). คนพวน 1. เอกสารอัดสำเนา.

ประสิทธิ์ สวาสต์ญาติ. (2535). ระบบเครือญาติและการจัดระเบียบสังคม. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวลักษณ์ เฉลิมเกียรติ. (2542). คำเรียกญาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2557). แผนที่ภาษาศาสตร์ จังหวัดสุพรรณบุรี. นครปฐม :
ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ. (2539). วิเคราะห์การใช้คำและการ
แปรของภาษาของคนสามระดับอายุ ในชุมชนภาษาลาวลุ่มแม่น้ำท่าจีน.
นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

อรรถสิทธิ์ บุญสวัสดิ์ และสมทรง บุรุษพัฒน์. (2561). การศึกษาการแปรของคำเรียก
ญาติพื้นฐานภาษาไทดำในประเทศไทย ลาว และเวียดนาม. มนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ 35 (1) มกราคม - เมษายน.

ภาษาต่างประเทศ

- Prasithrathsint, A. (1990). “A Comparative Study of the Thai and Zhuang Kinship Systems”. **Proceedingd of the 4th International Conference on Thai Studies 1** Volume 1.
- _____. (2000). “A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai”. **Essay in Thai Linguistics**, pp. 261-274. Bangkok : Chulalongkorn University Press.

Queer Negotiations: Triadic Critical Discourse Analysis of Gender and Power in Thai Media Representations

Pushpraj Singh¹; Ekta Rana²

Received 20 October 2025; Revised 27 March 2026; Accepted 18 June 2026.

Abstract

Thailand's dramatic surge in LGBTQ+ media visibility—from Boys' Love dramas like *2gether: The Series* to viral queer digital creators—has transformed public perceptions but also exposed the limits of market-driven representation. This study critically interrogates how gender and power are negotiated in Thai LGBTQ+ media, combining Butler's performativity theory, Foucault's analytics of discourse-power, and Thai queer theory to offer a uniquely layered analysis. Through a desk-based Critical Discourse Analysis of mainstream series, digital content, and fan discourse (2018–2025), the research reveals that increased visibility often coincides with persistent tokenism, commodification, and ongoing regulatory intervention by bodies such as the NBTC. Yet, the study also finds that Thai queer communities continually adapt, subvert, and localize global scripts—deploying meme culture, grassroots hashtags, and ritualized acts to carve out new spaces for resistance and belonging. This triadic approach demonstrates that LGBTQ+ representation in Thai media is not simply about inclusion or exclusion, but about ongoing, contested negotiations shaped by global theory, local history, and complex power structures. The research recommends context-sensitive, community-driven strategies for policy and media practice, positioning triadic CDA as essential for future scholarship on gender and power in non-Western media contexts.

¹ Lecturer, St. Tersi International University, Thailand. Email: pushprajsingh.dumka@gmail.com

² Lecturer, St. Tersi International University, Thailand. Email: ranaekta.jammu@gmail.com

Keywords: Thai LGBTQ+ media representation; Critical Discourse Analysis (CDA); Gender performativity in Thailand; Triadic theoretical framework; Queer resistance and commodification

Introduction

In recent years, Thailand has experienced a dramatic surge in LGBTQ+ visibility across both mainstream and digital media landscapes, driven by shifting cultural attitudes, commercial strategy, and the transformative power of digital participation. The rapid ascent of Boys' Love (BL) television dramas—including global sensations like *2gether: The Series* and *Bad Buddy*—has positioned Thailand as a leader in queer-themed scripted content, capturing not only local but also international audiences (Baudinette, 2023; Chen, 2024). Nielsen Thailand and Kantar Media digital audience reports (2022–2025) consistently identify BL and queer-focused programming as among the most-watched and most-discussed on both television and streaming platforms. Simultaneously, digital creators such as Poyd Treechada and Andy Warisara have amassed millions of followers on YouTube and TikTok through content that explicitly centers gender diversity and LGBTQ+ lifestyles, further expanding the reach and influence of queer representation in Thai media (Mohammed et al., 2023; Kirdnark, 2025; Trupp & Sunanta, 2017).

However, this proliferation of queer content is far from unequivocally emancipatory. Increased media exposure has indeed contributed to greater social acceptance and normalization of diverse gender and sexual identities (Sookpornsawan et al., 2024). Yet, persistent controversies reveal that much of this representation remains fraught with limitations. Critics highlight the superficiality of much mainstream visibility, the persistence of damaging stereotypes, and the circumscription of

LGBTQ+ narratives by commercial imperatives and audience expectations—phenomena particularly visible within the BL genre (Hidayat, 2024; Käng, 2012; Lin, 2025; Rattanasimakul et al., 2025; Supasitthumrong & Charoensin, 2021; Trupp & Sunanta, 2017). Rather than fundamentally challenging gender norms, much “safe” queerness is staged primarily for market consumption, reproducing familiar tropes under the guise of inclusion (Supasitthumrong & Charoensin, 2021; Trupp & Sunanta, 2017).

These tensions are exacerbated by Thailand’s complex regulatory environment. The National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC) exercises significant influence over what is deemed acceptable in television and digital content, frequently intervening to censor scenes or issue warnings against material perceived as contravening prevailing social or “moral” standards (Jackson, 2011). Recent NBTC interventions in popular BL dramas—such as warnings or censorship of intimate scenes—reflect a broader pattern of state regulation that shapes the contours of LGBTQ+ representation (Barkho, 2011; Kijratanakoson, 2023; Sepulveda, 2025). At the same time, corporate actors—both domestic and transnational—wield substantial power through advertising, sponsorship, and algorithmic curation, promoting some forms of queer visibility while suppressing or marginalizing others (Mohammed et al., 2023; Talbot et al., 2020; Ferreyra, 2022; Sookpornasawan et al., 2024; Kirdnark, 2025).

Public debates increasingly focus on the risks of tokenism, the boundaries of the so-called “pink economy,” and the co-optation of queer identities for commercial gain (Baudinette, 2023; Trupp & Sunanta, 2017). Scholars note that increased LGBTQ+ visibility can paradoxically reinforce new forms of regulation and exclusion, as market and state forces recalibrate the meanings and limits of inclusion (Butler, 1988, 2006, 2021; Foucault, 2022, 2023; Halberstam, 2018; Käng, 2012; McHoul & Grace, 1993; Phruksapaisal, 2023; Stryker, 2017). The Thai context—at the intersection of state censorship, corporate platformization, and vibrant local queer activism—presents a particularly dynamic and contested terrain for LGBTQ+ media politics (Jackson & Sullivan, 1999; Käng, 2012).

Despite the explosion of queer media content, systematic, theory-driven analyses of Thai LGBTQ+ representation remain comparatively rare. Most existing research adopts either quantitative content analysis or audience-reception frameworks (Fongkaew et al., 2019; Rattanasimakul et al., 2025; Sookpornsawan et al., 2024; Trakulkasemsuk et al., 2025), which—though valuable—often fail to interrogate the underlying power-knowledge dynamics that structure inclusion and exclusion (Fairclough, 1989; Hart, 2010; Machin & Richardson, 2008; van Dijk, 1988, 2024; Wodak, 2009; Wodak & Meyer, 2016). Furthermore, much international scholarship applies Western models of queer identity and activism that overlook Thai-specific categories—such as *kathoey* (trans women), *tom* (masculine lesbian), or *dee* (feminine lesbian)—as well as the historically contingent negotiations of gender, family, and nation (Baudinette, 2023; Blackwood & Wieringa, 2007; Jackson, 2011; Käng, 2012; Peletz, 2009; Trupp & Sunanta, 2017).

The present study addresses these critical gaps by deploying a triadic critical discourse analysis (CDA) framework, integrating Judith Butler's theory of gender performativity (Butler, 2006, 2021, 1988; Salih, 2002; Brady & Schirato, 2010; Lloyd, 2007), Michel Foucault's analytics of power and normalization (Foucault, 1977, 1978; McHoul & Grace, 1993; Mills, 2003; Dean, 2009; Kendall & Wickham, 1999), and Thai queer theory (Jackson, 2011; Jackson & Sullivan, 1999; Sreejak, 2025; Käng, 2012; Costa, 2007; Käng, 2012). This multi-layered approach allows for a nuanced interrogation of how media representations are produced, circulated, and contested in the Thai context (Phillips & Jørgensen, 2002; Wodak & Meyer, 2016).

Accordingly, this study asks:

1. How are gender and power negotiated in contemporary Thai LGBTQ+ media representations?
2. What roles do regulatory and industrial structures (state regulation, platformization, corporate influence) and local queer cultures (e.g., *kathoey*, *tom*, *dee*, activism, online communities) play in shaping—or limiting—these representations?

By analyzing selected mainstream and digital media texts—including television, film, YouTube, and TikTok—this research seeks to illuminate the contradictions between authentic visibility and tokenistic commodification, between resistance and normalization, and between global and local discourses of queerness in Thailand (Baudinette, 2023;

Sookpornasawan et al., 2024; Supasitthumrong & Charoensin, 2021; Kijratanakoson, 2023; Kirdnark, 2025; Mohammed et al., 2023). In so doing, it aims to contribute to the further development of critical discourse analysis and to a deeper, regionally grounded understanding of LGBTQ+ media politics in Southeast Asia (Fairclough, 1989; Wodak & Meyer, 2016; van Dijk, 2015; Blommaert, 2005; Blackwood & Wieringa, 2007; Peletz, 2009).

Theoretical Framework: The Triadic Model

Judith Butler's theory of performativity posits that gender is not a fixed identity but is constituted through repeated, socially regulated acts—gestures, language, dress, and comportment—solidifying over time into the illusion of a stable gender binary (Butler, 2006, 2021, 1988; Salih, 2002; Lloyd, 2007; Brady & Schirato, 2010; Fuiuagă, 2024). This framework is especially productive for the Thai media context, where gender is “done” through highly stylized visual and linguistic codes, reflecting and shaping wider cultural negotiations. In Boys' Love (BL) series such as *2gether: The Series* and *Bad Buddy*, lead characters enact “soft masculinity” and ambiguous intimacy, using bodily performance and speech to simultaneously subvert and reinforce gender norms for commercial ends (Baudinette, 2023; Chen, 2024; Supasitthumrong & Charoensin, 2021). Similarly, recurring portrayals of *kathoey* (trans women or effeminate men) in Thai television and film, with exaggerated femininity, makeup, and gesture, oscillate between comic relief and social pathos (Jackson, 2011; Trupp & Sunanta, 2017; Käng, 2012).

Digital platforms broaden these performative spaces. Influencers like Poyd Treechada and Andy Warisara on TikTok and YouTube blend global and local queer aesthetics, curating personas through makeup, dance, and narrative challenges—affirming a spectrum of gendered identities while navigating platform regulations and fan expectations (Mohammed et al., 2023; Kirdnark, 2025; Talbot et al., 2020; Bayramoğlu, Szulc, & Gajjala, 2024). Butler’s insight is clear: gender performance is always a negotiation with wider social and institutional powers.

Crucially, performativity is unstable and contestable. Each repetition carries the possibility for variation and subversion—“redoing” or “undoing” gender (Butler, 1988; Ahmed, 2017; Halberstam, 2018; Valentine, 2007). Thai LGBTQ+ media, then, is a terrain of active participation, contestation, and sometimes resistance.

Michel Foucault’s discourse-power analytics offer a complementary perspective, focusing not on individual acts but on the institutional and discursive structures that produce, regulate, and police what can be seen, said, and known about sexuality (Foucault, 1977; McHoul & Grace, 1993; Mills, 2003; Dean, 2009; Kendall & Wickham, 1999; Rose, 1999; Hook, 2007). Thai media, in Foucault’s terms, becomes a field of discursive struggle, with normality and deviance constituted through language, institutional practice, and surveillance (Fairclough, 1989; Wodak, 2009; van Dijk, 1988, 2015; Phillips & Jørgensen, 2002; Blommaert, 2005).

State and industry gatekeepers, such as the NBTC, regularly sanction or censor content that challenges “public morality” (Jackson,

2011; Kijratanakoson, 2023; Rattanasimakul et al., 2025), as seen in warning cards and edited scenes in BL dramas (Phruksapaisal, 2023; Hidayat, 2024; Charoenporn, 2023). Digital platforms further regulate through community guidelines and algorithmic policing, demonetizing or erasing flagged LGBTQ+ content (Mohammed et al., 2023; Sepulveda, 2025; Ferreyra, 2022). Foucault's biopower lens helps explain why influencers often self-censor for monetization and visibility, resulting in a sanitized queer presence (Kirdnark, 2025; Mohammed et al., 2023; Talbot et al., 2020).

Discursive authority thus emerges from a matrix of state, commercial, algorithmic, and audience power, producing highly uneven landscapes of LGBTQ+ visibility and silence (Fairclough, 1989; van Dijk, 2015; Wodak & Meyer, 2016; Sookpornsawan et al., 2024; Lin, 2025; Trupp & Sunanta, 2017).

Yet, a genuinely critical discourse analysis requires attention to Thai-specific identity categories and histories, as theorized by Peter Jackson, Sam Winter, and others (Jackson, 2011; Sreejak, 2025; Käng, 2012; Asia Pacific Transgender Network, 2019). Thai queer experience cannot be reduced to Western binaries; *kathoey*, *tom*, and *dee* are embedded in local cultural scripts and contested in everyday life (Blackwood & Wieringa, 2007; Peletz, 2009; Supasitthumrong & Charoensin, 2021; Fongkaew et al., 2019). Media draw on these identities as both narrative device and site of negotiation, while memes, hashtags, and independent web series represent grassroots resistance, even as the “pink economy” threatens to commodify difference (Baudinette, 2023; Kirdnark, 2025; Rattanasimakul et al., 2025).

Global scripts—imported from K-pop, Hollywood, or regional BL fandom—intersect and hybridize with local categories, producing dynamic new forms of queer representation (Baudinette, 2023; Chen, 2024; Mohammed et al., 2023; Blackwood & Wieringa, 2007). Thai queer theory insists on context-sensitive, historically grounded critique (Jackson, 2011; Jackson & Sullivan, 1999; Sreejak, 2025; Trupp & Sunanta, 2017).

The triadic framework—Butler, Foucault, and Thai queer theory—thus enables a multi-layered, locally attuned analysis, essential for grasping the ongoing negotiation of gender, power, and authenticity in Thailand’s evolving LGBTQ+ media landscape (Fairclough, 1989; Phillips & Jørgensen, 2002; Wodak & Meyer, 2016; Blommaert, 2005; Peletz, 2009).

Methodology

This study employs a desk-based, qualitative Critical Discourse Analysis (CDA), a methodology particularly apt for interrogating Thai LGBTQ+ media where representation is highly mediated and subject to pervasive regulatory and commercial intervention (Fairclough, 1989; Wodak & Meyer, 2016; van Dijk, 2015; Blommaert, 2005; Phillips & Jørgensen, 2002). Desk-based CDA facilitates systematic analysis of media artifacts—television, film, digital content, scripts, captions, regulatory notices, and online commentary—allowing these texts to be examined as both products and producers of social discourse (Wodak, 2009; Machin & Richardson, 2008; Leitch & Palmer, 2010). Given the risks associated with direct participation in surveilled or politicized settings, this approach minimizes ethical complications by relying on public-domain sources and anonymized user content (Jackson, 2011; Foucault, 1978; McHoul & Grace, 1993; Browne & Nash, 2010).

The sample includes five Thai series/films drawn from both mainstream broadcast and streaming environments (2018–2025), chosen for their significance within Thailand’s contemporary LGBTQ+ media landscape in terms of cultural visibility, audience reach, industrial prominence, controversy, and relevance to questions of regulation and representation, chosen for milestone status, regulatory intervention, or controversy: *2gether: The Series*, *Bad Buddy*, *KinnPorsche*, *The Love of Siam*, and *Yes or No*. These titles were selected for their roles in triggering NBTC or corporate interventions, inspiring fan activism, or marking key moments in LGBTQ+ media discourse. The selection was purposive as each title was included because it represented a recognizable discursive moment in Thai queer media, whether as a milestone text, a commercially influential production, a site of censorship or public debate, or a culturally resonant work frequently referenced in scholarship and popular discussion. The inclusion of both mainstream and streaming texts reflects the hybrid media ecology through which Thai LGBTQ+ representation now circulates, where broadcast television, cinema, platform-based distribution, and social media discussion are deeply interconnected rather than analytically separable.

The apparent imbalance between Boys’ Love (BL) and Girls’ Love (GL) texts in the sample also reflects the wider industrial reality of Thai queer media production during the study period, in which BL has enjoyed significantly greater visibility, investment, and transnational circulation than GL. Accordingly, the sample does not claim numerical parity across subgenres; instead, it seeks to capture the most influential and

discursively significant texts available within the period under study. Nevertheless, this imbalance is acknowledged as a limitation of the study, as GL representation remains comparatively underexamined and warrants fuller treatment in future research.

For digital creators, four to six major Thai queer or ally YouTubers/TikTokers were selected based on reach, explicit LGBTQ+ focus, and engagement with power and surveillance (Kirdnark, 2025; Mohammed et al., 2023; Bayramoğlu et al., 2024; Talbot et al., 2020; Sepulveda, 2025). Notable examples include Poyd Treechada, Andy Warisara, ZaintSee, Bie The Ska, and GMMTV. These creators were included not as a statistically representative sample of all Thai LGBTQ+ digital voices, but as high-visibility cases that illuminate how queer self-presentation, platform governance, monetization, and audience interaction intersect in contemporary Thai digital culture.

Data collection systematically targets scripts, subtitles, social media posts, fan/creator hashtags, top-viewer comments, and regulatory warnings, sampled from both periods of peak controversy (e.g., NBTC actions, hashtag campaigns) and routine cycles (Baudinette, 2023; Kirdnark, 2025). All content is accessed via official platforms or public archives, with no direct subject involvement and strict anonymization of user data (Browne & Nash, 2010). This combination of textual, paratextual, and regulatory material was intended to strengthen the coherence of the dataset by tracing representation across production, circulation, reception, and control, rather than treating any single media form in isolation.

Analysis proceeds via four phases: (1) Textual analysis—examining language, imagery, and performativity (Fairclough, 1989; Blommaert, 2005; Wodak & Meyer, 2016); (2) Discursive practice—mapping power and production/consumption (van Dijk, 1988, 2015; Machin & Richardson, 2008; Richardson et al., 2014); (3) Socio-cultural practice—locating discourse in Thai socio-political context (Wodak, 2009; Richardson & Wodak, 2009; Hart, 2010); and (4) Triadic coding—applying a codebook based on performativity (Butler), power/regulation (Foucault), and local resistance/commodification (Jackson, Winter, Baudinette), refined iteratively for emergent Thai discursive patterns (Fairclough, 1989; Phillips & Jørgensen, 2002).

The coding and interpretation were conducted by the researcher through repeated close reading and comparative cross-checking of texts, scenes, captions, and audience discourse. While no formal intercoder was employed, analytic reliability was strengthened through iterative recoding, reflexive memoing, and repeated comparison across media forms and discursive sites. This study therefore adopts transparency and reflexivity, rather than statistical intercoder agreement, as appropriate standards of rigor for qualitative desk-based CDA.

Results: Triadic Analysis in Practice

A. Series/Film Analysis—Triadic Passages

1. *2gether*: The Series

Butler's performativity is central to *2gether: The Series*, where gender is not merely a topic but a lived, repeated act. The show's stylized performances—affectionate gestures, subtly feminized costumes for male leads, choreographed bodily intimacy—exemplify Butler's notion that gender is constituted through public repetition, not essential truth (Butler, 2006, 1988; Salih, 2002; Baudinette, 2023). The ritualized “confession” scenes are more than plot points: they are performative acts, enacting what Butler (2006, 2021, 1988) calls the sedimentation of gender—instilling the illusion of stable identity via public negotiation (Fuioagă, 2024; Supasitthumrong & Charoensin, 2021).

Foucauldian power operates as both presence and absence. NBTC warnings before intimate scenes, the bleeping of certain lines, and the pivoting of explicit intimacy into coded gestures all mark visible interventions of state and institutional power (Foucault, 2022, 2023; Rattanasimakul et al., 2025; Kijratanakoson, 2023). The series performs not only queer romance but also self-surveillance: characters, producers, and viewers learn the unspoken boundaries of “acceptable” queer desire, exemplifying Foucault's insight that power is productive as well as repressive, scripting the conditions of possibility for queer representation (Sepulveda, 2025; Mohammed et al., 2023; Baudinette, 2023; Wodak, 2009; van Dijk, 2015).

Thai queer theory reveals the limits and possibilities of local negotiation. While *2gether* avoids overt identification with categories like kathoey or tom, it embraces “safe androgyny,” palatable within the market logics of BL. Fan-driven hashtags and paratextual meme culture on Thai social media recode the show in distinctly Thai ways—deploying language, in-jokes, and community commentary to fill in gaps left by sanitized scripts (Jackson, 2011, 2020; Talbot et al., 2020; Ferreyra, 2022). As Jackson (2011) notes, such practices are not merely derivative but constitute “queer negotiation”—adapting global scripts to local desires and resistances, and repurposing market products as sites of micro-resistance.

2. Bad Buddy

The performance of gender in *Bad Buddy* is even more layered. The oscillation between rivalry and intimacy is choreographed via bodily codes—sports aggression, tenderness, stylized costuming—enacting Butler’s (1988) concept of “doing and undoing gender” (Lloyd, 2007). Recurring “tomboy” tropes in the supporting cast and ritualized coming-out scenes reinforce the constructedness of gender and queerness, demonstrating that visibility is not merely about inclusion but about how identity is staged, stylized, and made intelligible (Supasitthumrong & Charoensin, 2021; Sreejak, 2025).

Foucault’s analytic comes sharply into focus during the NBTC’s warning about a same-sex kiss—a moment that generated both regulatory backlash and grassroots resistance. The show’s creators and fans responded not through overt protest, but through digital meta-

commentary—Instagram posts, coded references, and apology livestreams—demonstrating Foucault’s principle that “where there is power, there is resistance” (Foucault, 1978; McHoul & Grace, 1993; Lin, 2025; Charoenporn, 2023; Dean, 2009; Fairclough, 1989; Phruksapaisal, 2023; Trupp & Trupp & Sunanta, 2017). The trending of #SaveBadBuddy exemplifies Foucauldian counter-conduct: fans leverage the same media apparatus that regulates them to articulate protest and demand visibility.

Thai specificity is visible in the show’s use of Buddhist motifs (karma, fate), queer banter in regional dialects, and nuanced references to kathoey identities. Rather than simply importing Western “coming out” scripts, *Bad Buddy* weaves queer experience into the grammar of Thai kinship, duty, and social belonging (Jackson & Sullivan, 1999; Trupp & Sunanta, 2017). Commodification is evident in the series’ profitability, but its engagement with local culture enables queer expression that is both subversive and marketable (Baudinette, 2023).

3. KinnPorsche

KinnPorsche is notable for its explicit, stylized queerness—drag performances, BDSM iconography, and overt declarations of non-heteronormative desire (Butler, 2006, 1988). The series foregrounds Butler’s “stylized repetition” via gender-bending costuming and repeated queer kinship rituals (Baudinette, 2023; Rattanasimakul et al., 2025), yet every transgression is commodified and algorithmically amplified for commercial gain.

Foucauldian power is tangible in the interplay between NBTC censorship (blurred intimacy, forced edits) and platform self-regulation (Kijratanakoson, 2023; Mohammed et al., 2023; Sepulveda, 2025). Fans circulate “safe for work” edits and online campaigns to protect the show, highlighting how resistance is itself shaped by the limits of visibility established by state and industry (Ferreyra, 2022; Talbot et al., 2020; Wodak, 2009; van Dijk, 2015; Barkho, 2011).

Thai queer theory illuminates how *KinnPorsche* both draws from and commercializes local queer cultures—kathoey side characters, queer-coded slang, and scenes set in LGBTQ+ nightlife districts. The “pink economy” is narratively foregrounded, confirming Jackson’s (2011) concept of “subversive inclusion”: queerness is made visible, yet always within marketable and regulated boundaries (Baudinette, 2023).

4. The Love of Siam

In *The Love of Siam*, queer desire is enacted through subtle touch, anxious glances, and repeated negotiation of language—performative acts that never escape the context of family, religion, and nation (Jackson, 2011; Trupp & Sunanta, 2017; Blackwood & Wieringa, 2007). The performance of gender and queerness is fraught and melancholic, always mediated by social expectation.

Power operates less overtly but no less forcefully. The film’s lack of NBTC warning is itself a sign of strategic self-censorship—producers knew what could not be shown (Jackson, 2011; Rattanasimakul et al., 2025). Mainstream media coverage provided partial legitimacy while

policing boundaries, illustrating discourse's capacity to both legitimize and contain (Wodak, 2009; Fongkaew et al., 2019).

Thai-specificity is foregrounded through Buddhist invocations, parental negotiation, and the film's subsequent deployment as an icon of tolerance—an object both for youth inspiration and commodified “inclusion” campaigns (Trupp & Sunanta, 2017).

5. Yes or No

Yes or No centers the performativity of “tom” and “dee” identities—lesbian desire is enacted through stylized haircuts, ritualized identity performance, and coded flirtation (Trupp & Sunanta, 2017; Butler, 1988). Every costume change and confession reinforces the constructedness of desire.

Foucault's analysis clarifies the film's careful avoidance of explicit sexuality, favoring romance and confession in school settings—a strategy that made queerness legible and marketable, but also sanitized (Fairclough, 1989; Rattanasimakul et al., 2025; Wodak, 2009).

Thai queer theory highlights the film's unapologetic deployment of “tom” and “dee,” with paratextual fan spaces—clubs, hashtags, interviews—offering sites for real Thai queer women's visibility, but again within commercialized and sanitized narratives (Jackson, 2011; Trupp & Sunanta, 2017; Käng, 2012).

B. Digital Creator Analysis—Triadic Lenses Applied

1. Poyd Treechada- Poyd’s digital persona demonstrates Butlerian performativity—her TikTok/YouTube content deploys visual glamour, stylized gestures, and repeated acts of self-identification (Butler, 1988; Kirdnark, 2025; Salih, 2002; Ahmed, 2017). “Coming out,” discussing body/voice/pronouns, are public acts constituting gender anew with each repetition.

Foucault’s lens reveals the boundaries Poyd negotiates: content remains within the limits permitted by platforms and sponsors—marketable, but rarely overtly political (Mohammed et al., 2023; Sepulveda, 2025; Talbot et al., 2020). Her marketability is itself a negotiation with power.

Thai queer tradition grounds Poyd’s content—use of local slang, references to Buddhist beauty, collaborations with kathoey icons—making her influence both locally rooted and globally legible (Jackson & Sullivan, 1999).

2. Andy Warisara- Andy’s work enacts gender trouble through parody, voice modulation, and gender-bending sketches (Butler, 2006; Halberstam, 2018). These acts disrupt heteronormative scripts through humor and repetition.

Foucauldian dynamics appear in periodic bans, content removals, and preemptive self-censorship—creators learn to modulate content in

response to algorithmic discipline (Mohammed et al., 2023; Sepulveda, 2025; Bayramoğlu et al., 2024; Talbot et al., 2020).

Her use of Thai idioms, parodies of kathoey culture, and campaign hashtags like #PrideThailand create spaces for queer resistance and storytelling (Ferreyra, 2022).

3. ZaintSee- ZaintSee's genre-blending parodies are pure performativity—gender is done through pronoun play, accents, and deliberate slips (Butler, 1988; Prosser, 1998). Foucault's framework explains the creator's navigation of algorithmic bans via alternative accounts and networks of marginalized creators (Sepulveda, 2025; Ferreyra, 2022).

The local is inscribed through jokes about Buddhist merit, riffs on kathoey tropes, and use of protest hashtags—making ZaintSee's work both resistance and reclamation (Jackson & Sullivan, 1999; Trupp & Sunanta, 2017).

4. GMMTV and Bie The Ska -These corporate platforms enact performativity contractually: diversity campaigns, BL drama, pride events—consistently on-brand but always verging on tokenism (Mohammed et al., 2023; Talbot et al., 2020). Foucauldian power is evident in their double-bind—pleasing sponsors, dodging sanctions, and maintaining algorithmic favor; public responses to controversy reveal the limits of corporate advocacy (Fairclough, 1989; Wodak & Meyer, 2016).

Both employ local discursive strategies—slang, queer influencer collaborations, hashtags—to legitimize and manage their audiences (Jackson & Sullivan, 1999; Baudinette, 2023).

C. Multimodal Artifacts

Scripts and subtitles from BL dramas like *KinnPorsche* and *Bad Buddy* stage gender acts through affectionate nicknames, ritual confessions, and visual cues of “safe” queerness (Butler, 1988; Supasitthumrong & Charoensin, 2021). TikTok trends—gender-swap filters, #TomDeeChallenge—perform and iterate gender for mass audiences (Bayramoğlu et al., 2024; Talbot et al., 2020).

Foucauldian operations of power manifest in NBTC warning cards, takedown notices, and forced apologies, demarcating the edge of allowable speech (Kijratanakoson, 2023; Barkho, 2011; Rattanasimakul et al., 2025). Social media commentaries rehearse both surveillance (“this got past censors!”) and solidarity (“we want real representation!”) (Ferreya, 2022; Talbot et al., 2020).

Thai queer language, memes, and hashtags (#PrideThailand, #SaveBadBuddy) mobilize both protest and community. Fan memes riff on Buddhist motifs or karma, blending resistance with local subversion (Jackson, 2011; Trupp & Sunanta, 2017; Ferreya, 2022). These discursive artifacts demonstrate how Thai queer communities continually adapt, resist, and celebrate through media.

Triadic Synthesis

Each sub-theme is systematically interpreted through the three analytical lenses, highlighting the interplay and tension that single-theory approaches miss.

Tokenism is a persistent paradox: public declarations of pride, stylized intimacy, and inclusion of kathoey/tom characters seem radical but risk, sedimenting new normative constraints through repeated representation (Butler, 2006, 1988; Baudinette, 2023). Foucault clarifies how such gestures are appropriated by the state and industry as markers of “tolerance,” while simultaneously preserving underlying hierarchies of regulation and control (Foucault, 1978; McHoul & Grace, 1993; Fairclough, 1989). Regulated scripts and algorithmic suppression domesticate queerness, channel queer expression into acceptable forms (Mohammed et al., 2023; Wodak & Meyer, 2016). For instance, NBTC warnings and edited scenes in series such as *Bad Buddy* demonstrate how visibility is permitted but carefully managed. However, Thai activism and meme cultures rework these representations, transforming token inclusion into sites of negotiation and, at times, protest (Jackson, 2011; Ferreyra, 2022).

Commodification operates as both threat and opportunity: local queer identities become media products, packaged for market and global consumption (Baudinette, 2023). Stylized repetition, sold is mobilized as a market strategy, where “authenticity” becomes a consumable aesthetic (Baudinette, 2023; Trupp & Trupp & Sunanta, 2017). Foucault’s normalization analysis reveals how commodification is always bounded

market visibility is constrained by regulatory and platform logics (Kijratanakoson, 2023; Sepulveda, 2025). Yet, local scholarship suggests this visibility can enable both community resources and subversive acts within commercial scripts (Jackson & Sullivan, 1999).

Resistance performed through everyday practices—through subversive performativity, meme culture, and grassroots digital activism (Butler, 1988; Talbot et al., 2020; Trupp & Sunanta, 2017). Yet such resistance remains embedded within power structures, resistance is always situated within circuits of power—censorship, platform bans, and commercial pressures continually circumscribe its scope (Foucault, 1978; McHoul & Grace, 1993; Mohammed et al., 2023). What appears as progress is thus always negotiated—dynamic interplay of agency and constraint.

The triadic reading reveals that Thai LGBTQ+ media is neither simply liberated nor wholly co-opted. Rather, it is negotiated field of representation, where performance, regulation, and local discourse are constantly reworked and reimagined.

Discussion

The triadic analytical framework employed in this study—synthesizing Butler’s performativity, Foucault’s discourse-power, and Thai queer theory—enables a more comprehensive interpretation than single-theory approaches. By weaving these three strands together and applying them to every media artifact, the analysis moves beyond surface

description to illuminate the deeper dynamics of representation, power, and negotiation in Thai LGBTQ+ media.

Single-theory models, while valuable, generate partial insights. For example, performativity theory alone highlights how gender and sexuality are enacted through stylized repetition in Thai TV and film (Butler, 1988; Fuiuagă, 2024), but risks overlooking how those very performances are delimited by the operations of state and corporate power. Likewise, a purely Foucauldian critique maps how discourses of “normality” and “deviance” are enforced via NBTC guidelines, platform censorship, and self-surveillance (Foucault, 1978; McHoul & Grace, 1993; Fairclough, 1989; Kijratanakoson, 2023), yet may miss the generative force of local, lived identities or the resilience of queer cultural forms. Thai queer theory, when used in isolation, foregrounds the specificity of local identities—kathoey, tom, dee, and the nuances of Thai resistance—but cannot fully account for the transnational logics of commodification or the micro-technologies of media power (Jackson, 2011; Jackson & Sullivan, 1999; Sreejak, 2025).

The triadic model, by contrast, reveals how these dimensions operate simultaneously. This is particularly clear in the analysis of tokenism: what appears as “progressive” inclusion when seen only through the lens of performativity is revealed, through Foucauldian and local lenses, to be a tightly managed process, policed by state agencies and corporate sponsors and frequently emptied of its subversive charge (Butler, 1988; Foucault, 1978; McHoul & Grace, 1993; Trupp & Trupp &

Sunanta, 2017). When all three lenses are brought to bear, we see not just that queer identities are represented, but how their visibility is continually negotiated—claimed, constrained, and re-signified—within intersecting regimes of power, market, and culture (Baudinette, 2023; Ferreyra, 2022).

Similarly, the commodification of LGBTQ+ identities emerges as neither unambiguously liberatory nor wholly co-opted. The triadic approach demonstrates how local identities (e.g., kathoey, tom, dee) are mobilized as media commodities, with their authenticity staged for consumption (Baudinette, 2023). At the same time, the marketization of queerness is always entangled with both the soft control of regulatory agencies (Kijratanakoson, 2023) and the creative agency of queer Thais, who continually subvert, adapt, or “queer” these commodified forms for their own ends (Jackson & Sullivan, 1999; Trupp & Sunanta, 2017).

Crucially most importantly, the triadic model clarifies that Thai queer identities are neither merely performed nor simply regulated. They are **actively negotiated at the intersection of global theory and local discourse**—through ritualized bodily acts, institutional constraints, and grassroots activism (Butler, 1988; Jackson, 2011). It is at this intersection that new forms of resistance and community emerge: hashtag campaigns, meme cultures, and digital content creation all operate as practices of everyday negotiation (Ferreyra, 2022; Talbot et al., 2020). Even moments of apparent capitulation or commercial compromise can be re-read as tactical—what de Blackwood & Wieringa (2007) calls “making do” within the cracks of power.

Finally, applying all three lenses to each artifact clarifies the conditions under which representation becomes possible, and crucially, who benefits or loses in the process (Fairclough, 1989; Sepulveda, 2025). This multi-layered reading exposes the hybrid logics of the Thai media landscape—its moments of genuine progress, its persistent conservatisms, and the continual creative labor of those negotiating their lives within, and sometimes against, its boundaries.

The triadic approach provides a necessary framework to the complexity of LGBTQ+ representation in Thailand's media ecosystem. It provides the conceptual tools to read both the promise and the peril of new forms of visibility—and to recognize, always, the unfinished project of queer liberation.

Conclusion

This study affirms that an integrated; triadic Critical Discourse Analysis —drawing together Butler's theory of performativity, Foucault's analytics of discourse-power, and the specificities of Thai queer theory—provides a comprehensive lens for understanding the shifting terrain of gender and power in Thai LGBTQ+ media.

The proliferation of queer visibility across mainstream series, films, and digital platforms in Thailand, is accompanied by persistent tensions, is marked by tensions between the promise of authentic representation and the realities of tokenism, commodification, and persistent regulatory constraint (Butler, 2006, 1988; Foucault, 1978; McHoul & Grace, 1993;

Jackson, 2011; Jackson & Sullivan, 1999; Baudinette, 2023). This research has shown that gender and power in contemporary Thai LGBTQ+ media are not simply represented but are actively negotiated through iterative performative acts, state and platform surveillance, and the ongoing contestation of local and global discursive resources. Apparent increases in LGBTQ+ visibility are often structured by NBTC interventions, algorithmic suppression, and commercial market logics, creating a fragile equilibrium where queer identities are rendered simultaneously visible and governable (Rattanasimakul et al., 2025; Kijratanakoson, 2023; Mohammed et al., 2023; Sepulveda, 2025).

At the same time, resistance remains present but conditional. Thai queer creators and communities persistently rework imported media scripts, deploying local language, meme culture, and ritual to contest erasure, produce new forms of belonging, and press against the boundaries set by both state and industry (Jackson & Sullivan, 1999; Ferreyra, 2022). These findings directly answer the central research questions by demonstrating that gender and power in Thai LGBTQ+ media are not only shaped by regulatory and industrial structures, but are also continually redefined from below by the adaptive strategies and creative interventions of local queer cultures.

These findings highlight the value of a context-sensitive, layered analytical approach. the triadic framework not only identifies the visible contours of representation but unearths the mechanisms of inclusion, exclusion, and negotiation that define Thai queer life in the media sphere.

This model exposes how “progress” in representation is always contingent, provisional, and negotiated—its possibilities shaped by the interplay of global theory, local knowledge, and structural power.

While not prescriptive in intent, the findings suggest the importance of more inclusive media practices that engage with the lived realities of Thai LGBTQ+ communities. (Manushya Foundation, 2022; Lin, 2025). Future research should extend this analysis across underrepresented identities (particularly GL narratives), broader regional contexts, and longitudinal developments in platform governance and media production. (Trupp & Sunanta, 2017; Sookpornawan et al., 2024).

Limitations of the Study

This study is based on a relatively small, purposive sample of media texts and digital creators, and therefore does not aim for statistical generalization. The dataset reflects an imbalance toward BL content, which mirrors industry trends but limits fuller representation of GL narratives. As a desk-based CDA, the study relies on publicly available materials and does not include interviews with creators or audiences. Additionally, the analysis was conducted by a single researcher, and while rigor was ensured through iterative coding and reflexive analysis, no formal intercoder reliability was applied. These limitations define the scope of the study and indicate directions for future research.

Ultimately, This study demonstrates that the politics of representation in Thai LGBTQ+ media cannot be understood without recognizing the perpetual negotiation of performance, power, and local

resistance—a negotiation that is ongoing, unfinished, and central to the unfinished project of queer liberation in Thailand and beyond.

References

- Ahmed, S. (2017). *Living a Feminist Life* (2nd ed.). Duke University Press.
<https://doi.org/10.1215/9780822373377>
- Sepulveda, N. J. (2025). *Algorithmic bias in LGBTQ+ content moderation* (Publication No. 6cp696sh). eScholarship, University of California.
<https://escholarship.org/uc/item/6cp696sh>
- Baudinette, T. (2023). *Boys love media in Thailand: Celebrity, fans, and transnational Asian queer popular culture*. Bloomsbury Academic.
- Barkho, L. (2011). The role of internal guidelines in shaping news narratives: Ethnographic insights into the discursive rhetoric of Middle East reporting by the BBC and Al-Jazeera English. *Critical Discourse Studies*, 8(4), 297–309. <https://doi.org/10.1080/17405904.2011.601642>
- Blackwood, E., & Wieringa, S. E. (2007). Globalization, sexuality, and silences: Women's sexualities and masculinities in an Asian context. In S. E. Wieringa, E. Blackwood, & A. Bhaiya (Eds.), *Women's sexualities and masculinities in a globalizing Asia* (pp. 1–28). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230604124_1

- Blommaert, J. (2005). *Discourse: A critical introduction*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511610295>
- Brady, A., & Schirato, T. (2010). *Understanding Judith Butler*. SAGE Publications Ltd
- Browne, K., & Nash, C. J. (Eds.). (2010). *Queer methods and methodologies: Intersecting queer theories and social science research*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315603223>
- Butler, J. (2006). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203824979>
- Butler, J. (2011). *Bodies that matter: On the discursive limits of sex*. Routledge.
- Butler, J. (1988). Performative acts and gender constitution: An essay in phenomenology and feminist theory. *Theatre Journal*, 40(4), 519–531. <http://www.jstor.org/stable/3207893>
- Fuioagă, A. (2024). Gender performativity and unstable identity in contemporary queer Romanian prose. *Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory*, 10(1), 139–164. <https://doi.org/10.24193/mjcst.2024.17.09>

- Chen, Y. (2024). Media representation of male protagonists in Thai Boy Love commercials: A visual discourse analysis. *Journal of Creative Communications*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/09732586241292461>
- Costa, L. R. (2007). *Male bodies, women's souls: Personal narratives of Thailand's transgendered youth*. Routledge
- Dean, M. (2009). *Governmentality: Power and rule in modern society* (2nd ed.). SAGE Publications Ltd.
- Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. Longman.
- Fongkaew, K., Khrutaeng, A., Unsathit, S., Khamphirathasana, M., Jongwisan, N., Arlunaek, O., & Byrne, J. (2019). "Gay guys are shit-lovers" and "lesbians are obsessed with fingers": The (mis) representation of LGBTIQ people in Thai news media. *Journal of Homosexuality*, 66(2), 260–273. <https://doi.org/10.1080/00918369.2017.1398026>
- Foucault, M. (1977). *Discipline and punish: The birth of the prison* (A. Sheridan, Trans.). Pantheon Books.
- Foucault, M. (1978). *The history of sexuality: Volume I: An introduction* (R. Hurley, Trans.). Pantheon Books.
- McHoul, A., & Grace, W. (1993). *A Foucault primer: Discourse, power, and the subject*. UCL Press.

- Lin, Y. (2025). How LGBTQ+ groups are portrayed in queer television in Thailand and its influence on real lives. *Interdisciplinary Humanities and Communication Studies*, 1(1). <https://doi.org/10.61173/3xr0zx58>
- Halberstam, J. (2018). *Trans: A quick and quirky account of gender variability*. University of California Press. <https://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctv1wxs8s>
- Hart, C. (2010). *Critical discourse analysis and cognitive science: New perspectives on immigration discourse*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230299009>
- Hidayat, A. F. (2024). The impact of Boys' Love television series as a way of shaping Thailand's LGBT rights acceptance. *Global South Journal*, 6(2). <https://doi.org/10.22146/globalsouth.89451>
- Hook, D. (2007). *Foucault, psychology and the analytics of power*. New York: Palgrave Macmillan.
- Jackson, P. A. (2011). *Queer Bangkok: 21st century markets, media, and rights*. Chiang Mai: Silkworm Books.
- Jackson, P. A., & Sullivan, G. (Eds.). (1999). *Lady boys, tom boys, rent boys: Male and female homosexualities in contemporary Thailand*. Routledge.

- Käng, D. B. (2012). Kathoey “in trend”: Emergent genderscapes, national anxieties and the re-signification of male-bodied effeminacy in Thailand. *Asian Studies Review*, 36(4), 475–494.
<https://doi.org/10.1080/10357823.2012.741043>
- Kendall, G., & Wickham, G. (1999). *Using Foucault's methods*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9780857020239>
- Kijratanakoson, N. (2023). Journalistic Role performance of the Thai press on the issue of transgender rights. *International Journal of Communication*, 17, 2330–2357.
- Mohammed, A., Rahman, A., & Qayyum, S. (2023). TikTok: Platform capitalism and prosumer culture. *Reinvention: An International Journal of Undergraduate Research*, 16(2).
<https://reinventionjournal.org/article/view/1395>
- Kirdnark, T. (2025). Paid to live my own life: Trans women influencers, self-governance, and platformization of creative works in Thailand. *International Journal of Cultural Studies*, 28(3), 388–404.
<https://doi.org/10.1177/13678779251336476>
- Richardson, J., Krzyżanowski, M., Machin, D., & Wodak, R. (Eds.). (2014). *Advances in critical discourse studies* (1st ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315540535>

- Lawchaiyakul, S. (2021). Thai television dramas' LGBTQ+ representation: A content analysis of Boys Love series. *BU DSpace Repository*.
- Rattanasimakul, K., Chumpradit, K., Khunsri, J., Dounghai, T., & Tothanayanon, K. (2025). การประกอบสร้างภาพความจริงความรักของชายรักชายที่ปรากฏในซีรีส์วายไทย [The construction of romantic reality of male-male relationships in Thai Boys' Love series]. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา* [Burapha Journal of Humanities and Social Sciences], 33(1), 1–5.
- Bayramoğlu, Y., Szulc, Ł., & Gajjala, R. (2024). Transnational queer cultures and digital media: An introduction. *Communication, Culture and Critique*, 17(3), 147–151. <https://doi.org/10.1093/ccc/tcae031>
- Leitch, S., & Palmer, I. (2010). Analysing texts in context: Current practices and new protocols for critical discourse analysis in organization studies. *Journal of Management Studies*, 47(6), 1194–1212. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.2009.00884.x>
- Li, E. C.-Y., & Pang, K.-W. (2024). Queer media from the Global South: The emerging Girls Love (GL) media industry of Southeast Asia. *Feminist Media Studies*, 24(8), 1567–1584. <https://doi.org/10.1080/14680777.2024.2433564>
- Lloyd, M. (2007). *Judith Butler: From norms to politics*. Polity Press.

- Machin, D., & Richardson, J. E. (2008). Renewing an academic interest in structural inequalities. *Critical Discourse Studies*, 5(4), 281–287.
<https://doi.org/10.1080/17405900802405148>
- Manushya Foundation. (2022, June 8). BoysLove: Representation of LGBTIQ+ relationships in Thai media—Can it hurt real communities?
<https://www.manushyafoundation.org/post/boyslove-representation-of-lgbtqi-relationships-in-thai-media-can-it-hurt-real-communities>
- Talbot, C. V., Talbot, A., & Briggs, P. (2020). The management of LGBTQ+ identities on social media: A student perspective. *New Media & Society*, 24(8), Article 1461444820981009.
<https://doi.org/10.1177/1461444820981009>
- Käng, D. B. (2012). Kathoey “In Trend”: Emergent genderscapes, national anxieties and the re-signification of male-bodied effeminacy in Thailand. *Asian Studies Review*, 36(4), 475–494.
<https://doi.org/10.1080/10357823.2012.741043>
- Mills, S. (2003). *Michel Foucault* (1st ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203380437>
- Cheung, P. (2019). *Asian American representation and stereotypes on mainstream American television: A case study of Fresh Off the*

Boat (Master's thesis, Aarhus University).

<https://doi.org/10.13140/RG.2.2.19351.83367>

Peletz, M. G. (2009). *Gender pluralism: Southeast Asia since early modern times*. Routledge.

Jørgensen, M., & Phillips, L. J. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781849208871>

Prosser, J. (1998). *Second skins: The body narratives of transsexuality*. Columbia University Press.

Radics, G. B. (2024). Cultural wars and lesbian, gay, bisexual, transgender (LGBT) rights in Southeast Asia: 'Asian values', human rights, and the 'homosexual turn'. *Current Sociology*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/00113921241241808>

Richardson, J. E., & Wodak, R. (2009). Recontextualising fascist ideologies of the past: Right-wing discourses on employment and nativism in Austria and the United Kingdom. *Critical Discourse Studies*, 6(4), 251–267. <https://doi.org/10.1080/17405900903180996>

Ferreyra, E. (2022). LGBTQ+ representation in fictional podcast series. *Literatura Ludowa*, 66(2), 13–27. <https://doi.org/10.12775/LL.2.2022.002>

Rose, N. (1999). *Powers of freedom: Reframing political thought*. Cambridge University Press.

- Salih, S. (2002). *Judith Butler*. Routledge.
- Sookpornsawan, R., Kiatrungrit, K., Seree, P., Korpaisarn, S., & Arunakul, J. (2024). Association between exposure to gender and sexual diversity in media (GSDM) and Thai adolescents' attitude towards LGBT individuals: A cross-sectional study in Bangkok schools. *BMJ Open*, 14(2), e089390. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2024-089390>
- Sreejak, T. (2025). Representation of kathoey in Thai song discourse: A comparative analysis of self-representation and external perceptions. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 30(47)
- Stryker, S. (2017). *Transgender history* (2nd ed.). Seal Press.
- Trupp, A., & Sunanta, S. (2017). Gendered practices in urban ethnic tourism in Thailand. *Annals of Tourism Research*, 64, 76–86. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2017.03.003>
- Trakulkasemsuk, W., Thein, T., Pangestu, F. H., & others. (2025). “I was sad but now I am gay”: Examining an English-medium Thai newspaper narratives on LGBT issues. *Sexuality & Culture*, 29(2), 589–609. <https://doi.org/10.1007/s12119-024-10288-y>
- Valentine, D. (2007). *Imagining transgender: An ethnography of a category*. Duke University Press.
- van Dijk, T. A. (1988). *News as discourse*. Lawrence Erlbaum Associates.

- van Dijk, T. A. (2015). *Critical discourse analysis*. In D. Tannen, H. E. Hamilton, & D. Schiffrin (Eds.), *The handbook of discourse analysis* (2nd ed., pp. 466–485). Wiley Blackwell. <https://discourses.org/wp-content/uploads/2022/07/Teun-A.-van-Dijk-2015-Critical-discourse-Analysis.pdf>
- Wodak, R. (2009). *The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual*. Palgrave.
- Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.). (2016). *Methods of critical discourse studies* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Asia Pacific Transgender Network. (2019). *Denied work: An assessment of employment discrimination, barriers and challenges faced by transgender persons in Malaysia*. <https://www.weareaptn.org/wp-content/uploads/2019/11/APTN-DeniedWork-Malaysia.pdf>
- Phruksapaisal, S. (2023). *Negotiating queer visibility: Thai boys' love media and the politics of representation* (Master's thesis, Chulalongkorn University). Chulalongkorn University Intellectual Repository. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/11351/>

พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา (เล่มที่ 5 - 10)
: ลักษณะอักษรวิธีไทยและการใช้คำหลักในภาษาไทย

ศุภนิดา พวงทอง¹

ฟาติน มุชอ²

XING SONG³

บุญเลิศ วิวรรณ⁴

รับบทความ 9 พฤศจิกายน 2568 แก้ไขบทความ 7 เมษายน 2569 ตอบรับ 18 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะอักษรวิธีไทยและการใช้คำหลักในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 โดยวิเคราะห์จากเอกสารต้นฉบับในหอสมุดแห่งชาติที่ได้รับมาจากกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2482 ผลการศึกษาพบว่า 1) พยัญชนะ ปรากฏ 43 ตัว ไม่พบ ฮ 2) สระ ปรากฏ 28 ตัว 3) วรณยุกต์ ปรากฏ 2 รูป ได้แก่ วรณยุกต์เอก และวรณยุกต์โท 4) ตัวเลข ปรากฏครบทั้ง 10 ตัวเลข และ 5) เครื่องหมาย ปรากฏการใช้ 2 รูปแบบ คือ เครื่องหมายแทนสระ และเครื่องหมายประกอบการเขียน ส่วนคำหลักในภาษาไทย ปรากฏ 1) คำนามสามัญ ประกอบด้วย คำนามสามัญเกี่ยวกับกลุ่มคน เวลา อาชีพ หรือตำแหน่ง สิ่งของ สถานที่ และสัตว์ 2) คำนามวิสามัญ ประกอบด้วย คำนามวิสามัญบอกชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่ออาวุธ และชื่อสัตว์ ส่วนคำกริยา ปรากฏใช้ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาแสดงอาการ ประกอบด้วย คำกริยาอาการเคลื่อนที่ และคำกริยาอาการอยู่กับที่ 2) คำกริยา

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล suphanida.phu@ku.th

² นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล fatin.mus@ku.th

³ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล song.x@ku.th

⁴ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล boonlert.w@ku.ac.th

แสดงสภาพ ประกอบด้วย คำกริยาบอกนิสัย บอกค่าหรือปริมาณ บอกความเร็ว และบอก
การเปรียบเทียบ 3) คำกริยาแสดงการประสบ ประกอบด้วย คำกริยาแสดงการรู้สึก และคำกริยา
เกี่ยวกับประสาทสัมผัส ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปสู่การเติมเต็มองค์ความรู้ด้านวิวัฒนาการ
อักขรวิธีไทยและการใช้คำในอดีตที่สะท้อนภาพเหตุการณ์ทางสังคมได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ลักษณะอักขรวิธีไทย, คำหลักในภาษาไทย, พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา

The Royal Chronicles, Royal Autograph Edition (Volumes 5–10): Orthographic Characteristics and Key Lexical Usage in Thai

*Suphanida Phuangthong*⁵

*Fatin Musor*⁶

*XING SONG*⁷

*Boonlert Wiwan*⁸

Received 9 November 2025; revised 7 April 2026; accepted 18 June 2026

Abstract

This article aims to examine Thai orthographic features and key lexical terms used in *The Royal Chronicles, Royal Autograph Edition (Volumes 5–10)*. The analysis is based on original manuscripts preserved at the National Library which were obtained from the Secretariat of the Cabinet in 1939. The results revealed that 1) 43 consonants are used with no occurrence of the consonant “ฮ”, 2) 28 vowels are found, 3) 2 tonal marks are present, namely (‘ and ”), 4) all 10 numeral symbols are used, and 5) 2 types of symbols are employed, namely vowel substitutes and additional orthographic markers. The key lexical terms include 1) common nouns referring to people those related to groups of people, time, occupations or positions, objects, places, and animals, 2) proper nouns denoting names of persons, places, weapons and animals. 3 types of verbs are found: 1) action verbs consisting of motion verbs and stative action verbs, 2) stative verbs,

⁵ Master’s degree Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, E-mail : suphanida.phu@ku.th

⁶ Master’s degree Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, E-mail : fatin.mus@ku.th

⁷ Master’s degree Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, E-mail : song.x@ku.th

⁸ Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University
Email : boonlert.w@ku.th

including verbs indicating habits, quantity or magnitude, speed, and comparison and 3) experiential verbs including sensory perception and verbs related to the senses. The findings of this study contribute to the enrichment of knowledge on the evolution of Thai orthography and historical lexical usage, which reflect social conditions in the past in a meaningful way.

Keywords: Thai Orthography, Thai Lexical word, The Royal Chronicles of Ayutthaya

บทนำ

พงศาวดาร เป็นประวัติศาสตร์นิพนธ์ประเภทหนึ่งที่สะท้อนเหตุการณ์ของประเทศและพระมหากษัตริย์ ทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งถ่ายทอดเรื่องราวผ่านหลักฐานทางภาษา ดังที่ ยุพา ชุมจันทร์ (2530) ได้อธิบายไว้ว่า พงศาวดารนับเป็นงานเขียนประวัติศาสตร์ทางราชการที่ยังคงเหลือตกทอดมาถึงปัจจุบันอย่างเป็นขั้นเป็นอัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ผู้มีฐานะเป็นสมมุติเทพ ทั้งพระราชกรณียกิจ พระราชพิธี การปกครอง หรือการติดต่อกับนานาประเทศ ดังนั้น “พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา” จึงหมายถึงพงศาวดารที่มีเนื้อความส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวของพระมหากษัตริย์และเหตุการณ์ในสมัยอยุธยา (อุบลศรี อรรถพันธุ์, 2524) โดยพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ จะปรากฏเหตุการณ์สำคัญ โดยเริ่มจากการกล่าวถึงพระเจ้าหงสาวดีสั่งให้มณณเพื่อข้ามไปยังฝั่งกำแพงเมือง และเหตุการณ์การยกทัพเข้ามาตีเมืองต่าง ๆ ของพญาละแวก รวมถึงการทำสงครามยุทธหัตถีระหว่างพระนเรศวรกับพระมหาอุปราชา อันสะท้อนกระบวนการจัดทัพ และการทำศึกสงครามที่เกิดขึ้นในอดีต ลักษณะสำคัญดังกล่าวจึงสามารถใช้เป็นตัวแทนข้อมูลที่จะนำมาศึกษาวิวัฒนาการทางภาษา พร้อมทั้งสามารถยึดโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสะท้อนเหตุการณ์สำคัญในอดีตผ่านการเลือกใช้ภาษาได้

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ส่วนใหญ่มีผู้ศึกษาพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา ในทางสังคมศาสตร์ เช่น รสिता สีนอกเอี่ยม (2546) ศึกษาเรื่อง งานสถาปัตยกรรมไทยจากพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา หรืองานวิจัย

ของ ศุภกานต์ นานรัมย์ (2567) ศึกษาเรื่อง “ค่ายสี่กุก” โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา ส่วนในทางภาษาพบงานวิจัยของ อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2565) ที่ศึกษาภาษาวรรณศิลป์ในพระราชพงศาวดารฉบับความพิสดาร ทำให้เห็นว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาในเชิงสังคมและวัฒนธรรม แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาในเชิงภาษา โดยเฉพาะด้านอักขรวิธีไทยและคำหลักในภาษาไทยที่มุ่งเน้นการศึกษาลักษณะของอักษรไทย อักขรวิธีไทยด้านพยัญชนะสระ วรรณยุกต์ ตัวเลข และเครื่องหมาย รวมถึงลักษณะการใช้คำหลักในภาษาไทย ได้แก่ คำนาม และคำกริยา ที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งจะนำไปสู่การค้นพบข้อสังเกตทางภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษา “พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา (เล่มที่ 5 - 10) : ลักษณะอักขรวิธีไทยและการใช้คำหลักในภาษาไทย” โดยตั้งคำถามการศึกษาว่า พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 นี้จะมีลักษณะอักขรวิธีไทยอย่างไร รวมถึงมีความแตกต่างจากปัจจุบันอย่างไร นอกจากนี้จะมีการปรากฏใช้คำหลัก ทั้งคำนามและคำกริยาในลักษณะใดบ้าง อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษารูปแบบและวิวัฒนาการทางอักขรวิธีไทย ตลอดจนเข้าใจลักษณะทางภาษาไทยได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบอักษรและลักษณะอักขรวิธีไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10
2. เพื่อศึกษาคำหลักในภาษาไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับอักขรวิธีไทย

ผู้ศึกษาวิเคราะห์อักขรวิธีไทยตามแนวคิดของ ธวัช ปุณโณทก (2547) จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2551) อภิวัน เชื้อไทย (2526) และ บุญเลิศ วิวรรณ (2563) โดยพิจารณา รูปแบบอักษรและอักขรวิธีไทยด้านพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวเลข และเครื่องหมาย

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำหลักในภาษาไทย

ผู้ศึกษาวิเคราะห์คำหลักในภาษาไทยตามแนวคิดของ นววรรณ พันธุมธธา (2525) ที่ระบุว่า คำหลัก คือ คำสำคัญ ใช้บอกเนื้อความซึ่งผู้พูดสื่อสารไปยังผู้ฟัง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำนาม และคำกริยา โดยคำนาม จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) คำนามสามัญ และ 2) คำนามวิสามัญ ส่วนคำกริยา จำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาแสดงอาการ 2) คำกริยาแสดงสภาพ และ 3) คำกริยาแสดงการประสบ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบหาเอกสารที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับ อักขรวิธีไทยและคำหลักในภาษาไทย
2. เก็บรวบรวมข้อมูลพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 ซึ่งเป็นเอกสารต้นฉบับในหอสมุดแห่งชาติที่ได้รับมาจากกรมเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2482
3. กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยมุ่งศึกษาเฉพาะอักขรวิธีไทยและคำหลัก ในภาษาไทยที่ปรากฏในเอกสารพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10
4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์อักขรวิธีไทย ตามแนวคิดของ ธวัช ปุณโณทก (2547) จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2551) อภิวัน เชื้อไทย (2526) และ บุญเลิศ วิวรรณ (2563) พร้อมทั้งวิเคราะห์คำหลักในภาษาไทยตามแนวคิดของ นววรรณ พันธุมธธา (2525)
5. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์
6. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา (เล่มที่ 5-10) : ลักษณะอักษรวิธีไทยและการใช้คำหลักในภาษาไทย” ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบอักษรและลักษณะอักษรวิธีไทย และ 2) คำหลักในภาษาไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

1. รูปแบบอักษรและลักษณะอักษรวิธีไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

รูปแบบอักษรที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 ผู้ศึกษาประยุกต์แนวคิดของ ธวัช ปุณโณทก (2547) จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2551) อภิวัน เชื้อไทย (2526) และ บุญเลิศ วิวรรณ (2563) ทำให้ได้ข้อสรุป ดังนี้

1.1 รูปแบบพยัญชนะ

รูปแบบพยัญชนะในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ได้รับอิทธิพลมาจากสมัยอยุธยาตอนปลายและปรากฏครบทั้ง 44 ตัว เช่นเดียวกับในสมัยอยุธยา (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2554) แต่ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 นี้พบเพียง 43 ตัว โดยพยัญชนะที่ไม่พบคือ “ฮ” เนื่องจากเป็นพยัญชนะที่มีใช้น้อยมาก และเป็นพยัญชนะ 2 ตัวสุดท้ายร่วมกับ “ท” ที่ค้นพบหลักฐานการใช้ในระยะหลัง ซึ่งปรากฏครั้งแรกเป็นอักษรไทยย่อในสมุดไทย เรื่องนันทโพนันทสูตรคำหลวง พ.ศ. 2279 เพื่อใช้เขียนคำเขมรที่ขึ้นต้นด้วยเสียงพยัญชนะ /ฮ/ และแม้จะพบในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันก็พบเป็นจำนวนน้อย โดยส่วนใหญ่ใช้เป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำอุทาน (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2555; อิงอร สุปันธุ์นิช, 2527) รวมถึงพระราชพงศาวดารใช้บรรยายโวหารในการถ่ายทอดเรื่องราวเป็นหลัก จึงมักไม่ปรากฏให้เห็นพยัญชนะ “ฮ” ในคำเลียนเสียงธรรมชาติหรือคำอุทานที่มุ่งสร้างจินตภาพแก่ผู้อ่าน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณา รูปแบบอักษรพบว่า พยัญชนะมีรูปทรงกลม บางตัวตั้งตรง และบางตัวมีหางยาวขึ้นไป

ข้างบนชัดเจน (บุญเลิศ วิวรรณ, 2563) ดังตารางการแสดงรูปพยัญชนะในพระราชพงศาวดารที่ได้จากการเปรียบเทียบกับรูปแบบปัจจุบัน ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปพยัญชนะในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

ก	ข	ช	ค	ค	ฅ	ง	จ	ฉ	ซ	ซ
ฅ	ญ	ฉ	ฉ	ฐ	ท	ฅ	ณ	ก	ก	ถ
ณ	ญ	ฉ	ฉ	ฐ	ท	ฅ	ณ	ด	ด	ถ
ท	ธ	น	บ	ป	ผ	ผ	พ	พ	ภ	ม
ย	ร	ล	ว	ศ	ษ	ส	ห	ฬ	อ	ฮ

1.2 ลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้พยัญชนะ

การใช้พยัญชนะมีระบบการเขียนเช่นเดียวกับในปัจจุบันร่วมกับอิทธิพลจากอยุธยาตอนปลาย ทำให้พบข้อสังเกตทางอักษรวิธีด้านการใช้พยัญชนะดังนี้

1.2.1 พยัญชนะต้น พยัญชนะต้นควบ และอักษรนำ

การใช้พยัญชนะต้นบางคำควรเป็นพยัญชนะต้นเดียว แต่คำที่ปรากฏในพงศาวดารใช้เป็นพยัญชนะต้นควบหรืออักษรนำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พยัญชนะ	พยัญชนะต้น ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
หม/ม	หม	มิ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 16)
กร	กะทาหม	กลาไหม (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 2)

พยัญชนะ	พยัญชนะต้น ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
หม/ม	ม	มี (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 16)
ศร	ส	สีม่วง (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 29)

1.2.2 การใช้พยัญชนะต้นที่ทดแทนกันได้

ผู้ศึกษาพบว่า มีการใช้พยัญชนะต้นที่ทดแทนกันได้ โดยบางคำ
จะใช้พยัญชนะต้นมากกว่า 1 รูปแบบ และเขียนแตกต่างกันไปจากปัจจุบัน เช่น กร – ตร,
ณ – น, ต – ด, ท – ธ, พ – ภ, ร – ล, ศ – ซ, ษ – ส, ฬ – ล เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
กร – นระ เวน	ตระเวน (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 22)
พ – ภาย หน้า	ภายนอก (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 10 : 47)
ฬ – ช ลวง	ล่อลวง (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 13)
ศ – ภ าภิเนก	ราชาภิเษก (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 32)
ษ – อ าษา	อาษา (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 8 : 9)
ต – ภ ทวัก	ตำรวจ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 7 : 44)

1.2.3 การใช้รูปพยัญชนะท้ายที่มีฐานเกิดเสียงเดียวกันในลักษณะ แทนที่หรือเขียนต่างจากปัจจุบัน

ผู้ศึกษาพบว่า มีการใช้พยัญชนะท้ายที่มีฐานเกิดเสียงเดียวกัน
ในลักษณะแทนที่หรือเขียนต่างจากปัจจุบัน โดยบางคำจะใช้พยัญชนะท้ายสะกด

มากกว่า 1 รูปแบบ เช่น จ - ด, ด - ต, น - ญ, ร - ญ, รร - น, ล - น, ศ - ส, ศ - ษ, ฎ - ต เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
จ - สิบ <u>ห้า</u>	ด - สิบ <u>เอ็ด</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 5 : 36)
ล - กณ <u>ห</u>	น - กณ <u>น</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 5 : 3)
ร - ทัก <u>หา</u>	ญ - ทัก <u>หาญ</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 9 : 32)
รร - ป็อง <u>ก</u>	น - ป็อง <u>กัน</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 9 : 33)
ศ - วิ <u>เค</u>	ษ - วิ <u>เศษ</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 7 : 15)
ฎ - ชาม <u>ฎ</u>	ต - อา <u>ฆาต</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 7 : 6)

1.2.4 การใช้พยัญชนะต้น-ท้ายร่วมกัน และอ่านเป็น 2 พยางค์

การใช้พยัญชนะท้ายในพยางค์แรกและพยัญชนะต้นในพยางค์ที่สองร่วมกัน และอ่านออกเป็น 2 พยางค์ ได้แก่ พยัญชนะ ญ และ ต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
<u>ป</u> ญ	ปญ <u>ญา</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 5 : 22)
<u>ก</u> ยกรรวม	กย <u>ต</u> ติย (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 5 : 19)

1.2.5 การใช้พยัญชนะตัวเชิง

การใช้พยัญชนะตัวเชิง ญ ร่วมกับพยัญชนะอื่น ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การใช้พยัญชนะตัวเชิงในคำว่า พระราชอาชญา
(ที่มา: พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่มที่ 6 หน้า 16)

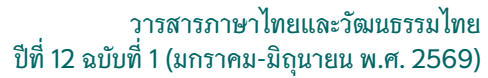
จากการวิเคราะห์รูปแบบพยัญชนะและลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้พยัญชนะ แสดงให้เห็นถึงการใช้พยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายที่แตกต่างไปจากปัจจุบัน โดยในพระราชพงศาวดารยังคงปรากฏหลักเกณฑ์การใช้ที่ไม่แน่นอน ทำให้คำบางส่วนมีรูปแบบการสะกดมากกว่า 1 รูปแบบ รวมถึงมีพยัญชนะที่ใช้ทดแทนกันได้จำนวนมาก สันนิษฐานว่า การเขียนในอดีตเน้นการอ่านออกเสียงมากกว่ารูปแบบการเขียน จึงอาจนำพยัญชนะต้นที่มีฐานเสียงเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน และอาจใช้ตัวสะกดในมาตราเดียวกันมาทดแทน นอกจากนี้รูปสัณฐานยังคงมีลักษณะเหมือนอักษรในอยุธยาตอนปลายที่มีรูปทรงพอม ตัวอักษรไม่เอนมากนัก และตัวอักษรที่มีหางจะเขียนหางให้ยาวขึ้นไปอย่างชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้น ยังปรากฏให้เห็นอิทธิพลจากอักษรขอมในการใช้พยัญชนะตัวเชิงที่ยังคงใช้มาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

1.3 รูปแบบสระ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบการใช้สระ 28 ตัว ไม่พบอัวะ เอียะ เอือะ และเอออะ (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2554) เช่นเดียวกันกับเอกสารพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่มที่ 5 - 10 ที่ปรากฏการใช้สระทั้ง 28 ตัว โดยรูปสัณฐานของรูปสระจะไม่ได้แตกต่างจากสมัยอยุธยาตอนปลายมากนัก กล่าวคือรูปสระในสมัยอยุธยาตอนปลายจะมีทรงสูง หางยาวเพื่อให้สอดคล้องกับพยัญชนะที่มีเส้นหางยาวขึ้น แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้อาจแตกต่างด้วยลายมือของผู้เขียนที่วัดหางของรูปสระให้แหลมคมขึ้น (บุญเลิศ วิวรรณ, 2563) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปสระที่พบในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่มที่ 5 - 10

ะ	า	ิ	ี	ึ	ุ	ุ	ุ
อะ	อา	อิ	อี	อึ	อือ	อุ	อุ

1.4 ลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้สระ

1.4.1 การเขียนสระ ใ-, ไ-, โ- ที่มีลักษณะพิเศษ

ทำหิ^๑ให้^๒เขา^๓ไป^๔ก^๕ : ~~๒๒๒~~ ^{๒๒๒}ทำ^๖ก^๗ก^๘ก^๙ก^{๑๐}ก^{๑๑}ก^{๑๒}ก^{๑๓}ก^{๑๔}ก^{๑๕}ก^{๑๖}ก^{๑๗}ก^{๑๘}ก^{๑๙}ก^{๒๐}ก^{๒๑}ก^{๒๒}ก^{๒๓}ก^{๒๔}ก^{๒๕}ก^{๒๖}ก^{๒๗}ก^{๒๘}ก^{๒๙}ก^{๓๐}ก^{๓๑}ก^{๓๒}ก^{๓๓}ก^{๓๔}ก^{๓๕}ก^{๓๖}ก^{๓๗}ก^{๓๘}ก^{๓๙}ก^{๔๐}ก^{๔๑}ก^{๔๒}ก^{๔๓}ก^{๔๔}ก^{๔๕}ก^{๔๖}ก^{๔๗}ก^{๔๘}ก^{๔๙}ก^{๕๐}ก^{๕๑}ก^{๕๒}ก^{๕๓}ก^{๕๔}ก^{๕๕}ก^{๕๖}ก^{๕๗}ก^{๕๘}ก^{๕๙}ก^{๖๐}ก^{๖๑}ก^{๖๒}ก^{๖๓}ก^{๖๔}ก^{๖๕}ก^{๖๖}ก^{๖๗}ก^{๖๘}ก^{๖๙}ก^{๗๐}ก^{๗๑}ก^{๗๒}ก^{๗๓}ก^{๗๔}ก^{๗๕}ก^{๗๖}ก^{๗๗}ก^{๗๘}ก^{๗๙}ก^{๘๐}ก^{๘๑}ก^{๘๒}ก^{๘๓}ก^{๘๔}ก^{๘๕}ก^{๘๖}ก^{๘๗}ก^{๘๘}ก^{๘๙}ก^{๙๐}ก^{๙๑}ก^{๙๒}ก^{๙๓}ก^{๙๔}ก^{๙๕}ก^{๙๖}ก^{๙๗}ก^{๙๘}ก^{๙๙}ก^{๑๐๐}ก^{๑๐๑}ก^{๑๐๒}ก^{๑๐๓}ก^{๑๐๔}ก^{๑๐๕}ก^{๑๐๖}ก^{๑๐๗}ก^{๑๐๘}ก^{๑๐๙}ก^{๑๑๐}ก^{๑๑๑}ก^{๑๑๒}ก^{๑๑๓}ก^{๑๑๔}ก^{๑๑๕}ก^{๑๑๖}ก^{๑๑๗}ก^{๑๑๘}ก^{๑๑๙}ก^{๑๒๐}ก^{๑๒๑}ก^{๑๒๒}ก^{๑๒๓}ก^{๑๒๔}ก^{๑๒๕}ก^{๑๒๖}ก^{๑๒๗}ก^{๑๒๘}ก^{๑๒๙}ก^{๑๓๐}ก^{๑๓๑}ก^{๑๓๒}ก^{๑๓๓}ก^{๑๓๔}ก^{๑๓๕}ก^{๑๓๖}ก^{๑๓๗}ก^{๑๓๘}ก^{๑๓๙}ก^{๑๔๐}ก^{๑๔๑}ก^{๑๔๒}ก^{๑๔๓}ก^{๑๔๔}ก^{๑๔๕}ก^{๑๔๖}ก^{๑๔๗}ก^{๑๔๘}ก^{๑๔๙}ก^{๑๕๐}ก^{๑๕๑}ก^{๑๕๒}ก^{๑๕๓}ก^{๑๕๔}ก^{๑๕๕}ก^{๑๕๖}ก^{๑๕๗}ก^{๑๕๘}ก^{๑๕๙}ก^{๑๖๐}ก^{๑๖๑}ก^{๑๖๒}ก^{๑๖๓}ก^{๑๖๔}ก^{๑๖๕}ก^{๑๖๖}ก^{๑๖๗}ก^{๑๖๘}ก^{๑๖๙}ก^{๑๗๐}ก^{๑๗๑}ก^{๑๗๒}ก^{๑๗๓}ก^{๑๗๔}ก^{๑๗๕}ก^{๑๗๖}ก^{๑๗๗}ก^{๑๗๘}ก^{๑๗๙}ก^{๑๘๐}ก^{๑๘๑}ก^{๑๘๒}ก^{๑๘๓}ก^{๑๘๔}ก^{๑๘๕}ก^{๑๘๖}ก^{๑๘๗}ก^{๑๘๘}ก^{๑๘๙}ก^{๑๙๐}ก^{๑๙๑}ก^{๑๙๒}ก^{๑๙๓}ก^{๑๙๔}ก^{๑๙๕}ก^{๑๙๖}ก^{๑๙๗}ก^{๑๙๘}ก^{๑๙๙}ก^{๒๐๐}ก^{๒๐๑}ก^{๒๐๒}ก^{๒๐๓}ก^{๒๐๔}ก^{๒๐๕}ก^{๒๐๖}ก^{๒๐๗}ก^{๒๐๘}ก^{๒๐๙}ก^{๒๑๐}ก^{๒๑๑}ก^{๒๑๒}ก^{๒๑๓}ก^{๒๑๔}ก^{๒๑๕}ก^{๒๑๖}ก^{๒๑๗}ก^{๒๑๘}ก^{๒๑๙}ก^{๒๒๐}ก^{๒๒๑}ก^{๒๒๒}ก^{๒๒๓}ก^{๒๒๔}ก^{๒๒๕}ก^{๒๒๖}ก^{๒๒๗}ก^{๒๒๘}ก^{๒๒๙}ก^{๒๓๐}ก^{๒๓๑}ก^{๒๓๒}ก^{๒๓๓}ก^{๒๓๔}ก^{๒๓๕}ก^{๒๓๖}ก^{๒๓๗}ก^{๒๓๘}ก^{๒๓๙}ก^{๒๔๐}ก^{๒๔๑}ก^{๒๔๒}ก^{๒๔๓}ก^{๒๔๔}ก^{๒๔๕}ก^{๒๔๖}ก^{๒๔๗}ก^{๒๔๘}ก^{๒๔๙}ก^{๒๕๐}ก^{๒๕๑}ก^{๒๕๒}ก^{๒๕๓}ก^{๒๕๔}ก^{๒๕๕}ก^{๒๕๖}ก^{๒๕๗}ก^{๒๕๘}ก^{๒๕๙}ก^{๒๖๐}ก^{๒๖๑}ก^{๒๖๒}ก^{๒๖๓}ก^{๒๖๔}ก^{๒๖๕}ก^{๒๖๖}ก^{๒๖๗}ก^{๒๖๘}ก^{๒๖๙}ก^{๒๗๐}ก^{๒๗๑}ก^{๒๗๒}ก^{๒๗๓}ก^{๒๗๔}ก^{๒๗๕}ก^{๒๗๖}ก^{๒๗๗}ก^{๒๗๘}ก^{๒๗๙}ก^{๒๘๐}ก^{๒๘๑}ก^{๒๘๒}ก^{๒๘๓}ก^{๒๘๔}ก^{๒๘๕}ก^{๒๘๖}ก^{๒๘๗}ก^{๒๘๘}ก^{๒๘๙}ก^{๒๙๐}ก^{๒๙๑}ก^{๒๙๒}ก^{๒๙๓}ก^{๒๙๔}ก^{๒๙๕}ก^{๒๙๖}ก^{๒๙๗}ก^{๒๙๘}ก^{๒๙๙}ก^{๓๐๐}ก^{๓๐๑}ก^{๓๐๒}ก^{๓๐๓}ก^{๓๐๔}ก^{๓๐๕}ก^{๓๐๖}ก^{๓๐๗}ก^{๓๐๘}ก^{๓๐๙}ก^{๓๑๐}ก^{๓๑๑}ก^{๓๑๒}ก^{๓๑๓}ก^{๓๑๔}ก^{๓๑๕}ก^{๓๑๖}ก^{๓๑๗}ก^{๓๑๘}ก^{๓๑๙}ก^{๓๒๐}ก^{๓๒๑}ก^{๓๒๒}ก^{๓๒๓}ก^{๓๒๔}ก^{๓๒๕}ก^{๓๒๖}ก^{๓๒๗}ก^{๓๒๘}ก^{๓๒๙}ก

1.4.2 เมื่อสระ อา ประสมกับพยัญชนะบางรูปจะเปลี่ยนรูปไป

~ 148 ~

พยัญชนะส่วน หางอักษร + สระ	คำที่ใช้ในพระราชพงศาวดารฯ
ช + า	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 21)
ป + า	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 6 : 6)
ช + า	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 5)

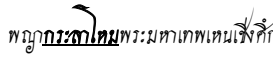
1.4.3 การเขียนสระ อา อี อี อี อี ที่มีรูปแบบเฉพาะ

การเขียนสระ อา อี อี อี อี เมื่อประสมกับพยัญชนะจะเขียนติดกับเส้นบนหรือเส้นหลังของพยัญชนะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พยัญชนะ + สระ	คำที่ใช้ในพระราชพงศาวดารฯ
อ	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 7 : 9)
อี	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 6 : 12)

1.4.4 การเขียนคำประวิสรรชนีย์ที่ไม่สม่ำเสมอ

การเขียนคำบางคำที่ไม่จำเป็นต้องประวิสรรชนีย์ แต่มีการใช้ประวิสรรชนีย์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
	ณ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 43)
	กลาโหม (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 4)

จากการวิเคราะห์รูปแบบสระและลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้สระ แสดงให้เห็นถึงลักษณะของรูปสระที่ต้องการจำแนกให้โดดเด่นจากพยัญชนะอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการเขียนสระ ใ-ใ- และ โ- ให้มีหางยาวและสูงกว่าพยัญชนะ

ในขณะเดียวกันก็พบรูปแบบเฉพาะของการเขียนพยัญชนะและสระที่อยู่ติดกัน โดยจะนำส่วนหางของพยัญชนะเชื่อมกับสระ นอกจากนี้ยังคงพบการใช้สระที่ไม่มีกฎเกณฑ์แน่ชัด ดังจะเห็นได้จากการใช้ประวิสรรชนีย์ที่ไม่สม่ำเสมอ และสระบางเสียงมีรูปสระมากกว่า 1 รูป ได้แก่ เออ เอีย เอือ และอัว ซึ่งความหลากหลายของรูปสระดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและอยุธยา เช่น การสะกดเสียง เออ ด้วยรูปที่ปรากฏการใช้ในจารึกหลักที่ 49 พ.ศ. 1955 และใช้ต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (อิงอร สุพันธุ์วนิช, 2527 : 407) เป็นต้น จึงยังคงแสดงให้เห็นถึงการนำความหลากหลายของรูปสระในอดีตมาใช้เขียนในพระราชพงศาวดารฉบับนี้เช่นกัน

1.5 รูปแบบวรรณยุกต์

พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ปรากฏการใช้ 2 วรรณยุกต์ ได้แก่ วรรณยุกต์เอก และวรรณยุกต์โท โดยวรรณยุกต์เอกยังคงใช้รูปแบบเดิมตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในขณะที่วรรณยุกต์โทมีการเปลี่ยนรูปแบบจากเครื่องหมายกากบาทเป็นรูปวรรณยุกต์โทเช่นเดียวกับปัจจุบัน ดังนี้

ตารางที่ 3 รูปวรรณยุกต์ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

◌◌	◌◌	-	-
เอก	โท	ตรี	จัตวา

1.6 ลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้วรรณยุกต์

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ปรากฏการใช้วรรณยุกต์ที่แตกต่างจากปัจจุบัน โดยคำที่ไม่จำเป็นต้องมีวรรณยุกต์ในบางคำมีวรรณยุกต์กำกับ เช่น ไมตรี กองทัพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
สักการับการพระภิกษุโกวิทามประเพณีภณ	ไมตรี (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 7 : 20)
กษัตริย์กษัตริย์สกลนทก	กองทัพ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 21)

จากการวิเคราะห์รูปแบบวรรณยุกต์และลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้วรรณยุกต์ แสดงให้เห็นว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีการชำระความให้เป็นฉบับพระราชหัตถเลขานี้ปรากฏเพียงวรรณยุกต์เอกและโทที่มีลักษณะเหมือนที่ใช้ในปัจจุบัน แต่ยังไม่พบวรรณยุกต์ตรีและจัตวา อาจเนื่องด้วยเป็นการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับไทยและพม่าเป็นหลัก จึงอาจไม่ปรากฏคำที่จำเป็นต้องใช้วรรณยุกต์ตรีหรือจัตวาอย่างคำยืมภาษาจีน ดังที่ ศ.ดร.ประเสริฐ ณ นคร (2541 : 51 อ้างถึงใน วิภาวรรณ อยู่เย็น, 2551 : 32) ที่ได้กล่าวว่า ไมตรีและไม้จัตวาเพ็งจะมีขึ้นในสมัยกรุงธนบุรีหรือสมัยกรุงธนบุรีเอง เมื่อประเทศไทยติดต่อกับประเทศจีน ประเทศลาว และล้านนามากขึ้น จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มรูปวรรณยุกต์ให้อักขรกลางออกเสียงเป็นเสียงตรีและจัตวาได้ด้วย

1.7 รูปแบบตัวเลข

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 ปรากฏการใช้ตัวเลขตามรูปแบบที่พบในปัจจุบันทั้ง 10 หมายเลข ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตัวเลขที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

1.8 ลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้ตัวเลข

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 ปรากฏการใช้ตัวเลขทั้ง 10 หมายถึง เพื่อระบุจำนวน และใช้เพื่อระบุช่วงเวลา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 การใช้ตัวเลขเพื่อระบุจำนวน

พญาหมากกมล ๑ แก่กำพรสใหญ่ ๒ รัช (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 7 : 43)

ตัวอย่างที่ 2 การใช้ตัวเลขเพื่อระบุช่วงเวลา

กรัณณวัน ๑ ๒๖ ค่ำเพลาสิบเอ็ดกุ่ม (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 10)

จากการวิเคราะห์รูปแบบตัวเลขและลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้ตัวเลข พบว่า รูปแบบตัวเลขมีลักษณะเหมือนในปัจจุบัน แต่อาจมีการตัดหรือลากหางให้ยาวขึ้นตามวิธีการของผู้เขียน ส่วนอักขรวิธีด้านการใช้ตัวเลขเพื่อบอกเวลาพบว่าจะยังคงรูปแบบการบอกเวลาเหมือนในอดีต ดังที่พบในเอกสารอื่น ๆ เช่น กฎหมายตราสามดวง (วัชรพงศ์ โคตรนารินทร์ และ Yuxi Yang, 2567) แต่ในปัจจุบันได้ยกเลิกการบอกเวลาในลักษณะดังกล่าวไป เพราะเปลี่ยนการนับวัน เดือน ปี จากทางจันทรคติมาเป็นทางสุริยคติ (อภิวัน เชื้อไทย, 2526) ประกอบกับภาษาไทยในปัจจุบันจะมีรูปแบบการเขียนเรียงบนบรรทัดเดียวกันทั้งหมด

1.9 รูปแบบเครื่องหมาย

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 มีรูปแบบการใช้เครื่องหมายแทนสระ และเครื่องหมายประกอบการเขียน ดังนี้

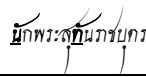
ตารางที่ 5 เครื่องหมายในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10

เครื่องหมายแทนสระ			
ไม่ผิด ✓		ไม่ได้คู่ ✓	
เครื่องหมายประกอบการเขียน			
ฟองมันหรือตาไก่ •	ใช้วางหน้าข้อความหรือเริ่มต้นข้อความสำคัญ	ปีกกา /	ใช้แสดงว่าคำหรือข้อความที่อยู่คนละบรรทัดคือกลุ่มเดียวกัน
อังคันคูโคมุดร ๗๐๓	ใช้คันข้อความหรือแสดงการจบเรื่อง	อังคัน ๗	ใช้คันข้อความบางตอนไม่ให้ปะปนกัน
ทัณฑฆาต ✓	ใช้กำกับตัวอักษรที่ไม่ออกเสียงและใช้กำกับพยัญชนะสะกด	ไม้ยมก ๗	ใช้เพื่อซ้ำคำ
ละสุด :	ใช้วางริมบรรทัดเพื่อจัดกรอบหน้า	ตีนครุ +	ใช้เขียนวันเดือนปีทางจันทรคติหรือมาตราเงินและมาตราชั่ง

1.10 ลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้เครื่องหมาย

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 ปรากฏลักษณะการใช้เครื่องหมายแทนสระและเครื่องหมายประกอบการเขียน ดังนี้

1) เครื่องหมายแทนสระ

เครื่องหมาย	ลักษณะการใช้เครื่องหมาย	
ไม่ผิด 		(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 9 : 60)
ไม่ได้คู่ 		(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 40)

2) เครื่องหมายประกอบการเขียน

เครื่องหมาย	ลักษณะการใช้เครื่องหมาย	
ฟองมัน/ตาไก่ •	• พญาภมแลพญาภมระลาไทย	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 2)
ปีกกา	พญาภมแลพญาภมระลาไทย	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 2)
อังกั้นคูโคมุดร ๗๐๐	ไปเมืองจระเข้ ๗๐๐	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 44)
ไม้ยมก ๗	ปกกับพญาเรียนแล ๗ เด่นกั้น	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 7 : 33)
ทัณฑฆาต ๐	สมเด็จ ขาวกั พระทักษิ	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 14)
ละสุด :	พระภมณเทศกั้นกักรับทวารได้ :	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 10 : 6)
ตีนครุ +	กรันกวัน ๕๔๗ กั	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 13)

จากการศึกษารูปแบบเครื่องหมายและลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้เครื่องหมายพบว่า การใช้เครื่องหมายยังคงรูปแบบการใช้เช่นเดียวกับในสมัยอยุธยา แต่อาจเปลี่ยนลักษณะวิธีการเขียน เช่น ไม้ยมก ที่มีการลากหางยาวลงมาจากเดิม อีกทั้งยังพบลักษณะอักษรวิธีด้านการใช้เครื่องหมายอื่น ๆ ที่โดดเด่น เช่น การใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตเพื่อกำกับพยัญชนะตัวสะกด ซึ่งพบได้ในพระราชพงศาวดารฉบับนี้จำนวนมาก นอกจากเครื่องหมายข้างต้นแล้ว ยังปรากฏเครื่องหมายฝนทองและนิคหิตที่ในสุโขทัยสามารถใช้แทนสระได้ แต่ในพระราชพงศาวดารฉบับนี้จะใช้ร่วมกับพินทุอิ สระอำ หรือสระอี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เครื่องหมาย	ลักษณะการใช้เครื่องหมาย	
ฝนทอง ๐	พญาสิน	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 6 : 10)
นิคหิต ๐	กลองกักรับ	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 9 : 5)

จากการศึกษารูปแบบและลักษณะอักขรวิธีด้านการใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวเลข และเครื่องหมาย ที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 พบว่า บางส่วนยังคงใช้รูปแบบและอักขรวิธีจากสมัยสุโขทัย แต่ส่วนใหญ่ ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากสมัยอยุธยาตอนปลาย และมีความใกล้เคียงกับปัจจุบัน โดยจะ พบลักษณะพิเศษด้านพยัญชนะที่อาจมีหลักเกณฑ์การสะกดไม่แน่นอน จึงทำให้ปรากฏ ใช้อักขรวิธีพิเศษด้านพยัญชนะได้ในหลากหลายรูปแบบ

2. คำหลักในภาษาไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10

การศึกษาคำหลักในภาษาไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดของ นววรรณ พันธุเมธา (2525) ในการจำแนก คำหลักออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำนาม และคำกริยา พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่คำที่พบ ตามลักษณะของการสื่อความหมาย ทำให้ได้ข้อสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ความถี่ของคำหลักในภาษาไทยที่พบในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

คำหลักในภาษาไทย	ร้อยละที่พบ
คำนาม	67.36
คำนามสามัญ	23.85
คำนามสามัญเกี่ยวกับสิ่งของ	6.37
คำนามสามัญเกี่ยวกับกลุ่มคน	5.56
คำนามสามัญบอกอาชีพหรือตำแหน่ง	4.86
คำนามสามัญบอกเวลา	3.59
คำนามสามัญเกี่ยวกับสถานที่	2.43
คำนามสามัญเกี่ยวกับสัตว์	1.04
คำนามวิสามัญ	43.52
คำนามวิสามัญบอกชื่อบุคคล	21.64

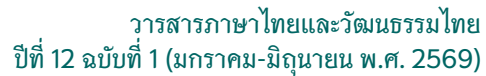
คำหลักในภาษาไทย	ร้อยละที่พบ
คำนามวิสามัญบอกชื่อสถานที่	17.36
คำนามวิสามัญบอกชื่อสัตว์	3.13
คำนามวิสามัญบอกชื่ออาวุธ	1.39
คำกริยาแสดงอาการ	21.76
คำกริยาอาการอยู่กับที่	13.08
คำกริยาอาการเคลื่อนที่	8.68
คำกริยาแสดงสภาพ	6.36
คำกริยาบอกค่าหรือปริมาณ	2.31
คำกริยาบอกนิสัย	1.85
คำกริยาบอกการเปรียบเทียบ	1.39
คำกริยาบอกความเร็ว	0.81
คำกริยาแสดงการประสบ	4.51
คำกริยาแสดงการรู้สึก	3.01
คำกริยาเกี่ยวกับประสาทสัมผัส	1.50

2.1 คำนาม

คำนาม หมายถึง คำที่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม แบ่งออกเป็น 1) คำนามสามัญ และ 2) คำนามวิสามัญ (นวรธรณ พันธ์เมธา, 2525) โดยคำนามที่พบในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 คิดเป็นร้อยละ 67.36 ดังนี้

2.1.1 คำนามสามัญ

คำนามสามัญ หมายถึง คำที่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ โดยทั่วไป โดยคำนามสามัญที่พบในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 23.85 สามารถจำแนกข้อมูลที่พบตามหมวดหมู่ของการสื่อความหมายได้ดังนี้

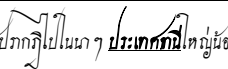
- เพาะ: มดปลงกรรมนิค (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 7 : 3)
- ได้แยกจาก นางประจักษ์กับ ปลงนิคปลงกรรม (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 10)

- เปรียบวิธีการที่ กตัญญู (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 16)

- กงพระนรคคือยุคสมัยที่**พุทธ**ออกมาเร้าความเมือง (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 14)
- **สุกัสมัน**ที่มากองพระมหาอุปราชพระเจ้าอู่พระเจ้าแก้ว (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 4)

- **บันทึกสำคัญ**พระบรมมหาราชวัง (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดดเลขานี้ เล่มที่ 6 : 41)
- **แจ้งความ**ไปยังเจ้าเมืองต่างๆ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดดเลขานี้ เล่มที่ 7 : 13)

5) คำนามสามัญเกี่ยวกับสถานที่ เป็นคำนามที่ใช้กล่าวถึงสถานที่โดยทั่วไป เช่น ประเทศ ธานี บ้านเมือง พระราชวัง พลับพลา โดยพบร้อยละ 2.43 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 9 : 17)

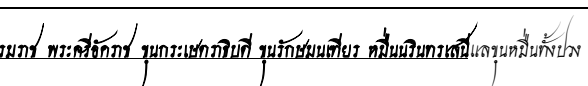
6) คำนามสามัญเกี่ยวกับสัตว์ เป็นคำนามเรียกสัตว์ที่มีบทบาทเป็นพาหนะในการเดินทาง การต่อสู้ หรือการทำสงคราม เช่น ช้าง ม้า โดยพบร้อยละ 1.04 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 5)

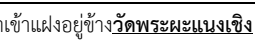
2.1.2 คำนามวิสามัญ

คำนามวิสามัญ หมายถึง คำที่หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งคำนามวิสามัญที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 43.52 สามารถจำแนกข้อมูลที่พบตามหมวดหมู่ของการสื่อความหมายได้ดังนี้

1) คำนามวิสามัญบอกชื่อบุคคล เป็นคำที่ระบุชื่ออย่างเฉพาะเจาะจง โดยส่วนมากเป็นชื่อของกษัตริย์หรือชื่อขุนนางจากเมืองต่าง ๆ โดยพบร้อยละ 21.64 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 32)

2) คำนามวิสามัญบอกชื่อสถานที่ เป็นคำที่ใช้ระบุชื่อสถานที่ ได้แก่ ชื่อเมือง ชื่อตำบล ชื่อวัด เช่น ตำบลวัดสพานเกลือ วัดกุฎีทอง โดยพบร้อยละ 17.36 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 8)

3) คำนามวิสามัญบอกชื่ออาวุธ เป็นคำเรียกชื่ออาวุธในสงคราม เช่น ปืนจริง ปืนมนทก ปืนนกสับ โดยพบร้อยละ 1.39 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ใต้เสาเครื่องศพรพยุภรณ์ใหญ่แล ปืนทมนนกนกสับ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่มที่ 8 : 6)

4) คำนามวิสามัญบอกชื่อสัตว์ เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อสัตว์โดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งจะปรากฏเพียงชื่อช้างสำคัญคู่พระบารมีของพระมหากษัตริย์ เช่น เจ้าพญาปราบไตรจักร โดยพบร้อยละ 3.13 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ทหารทั้ง เจ้าพญาปราบไตรจักร เป็นพระภคสารถ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่มที่ 9 : 5)

จากการศึกษาคำนามและการจำแนกตามหมวดหมู่ของคำพบว่า คำนามสามัญและคำนามวิสามัญโดยส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ในทางสงคราม การเมือง การปกครอง ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์

2.2 คำกริยา

คำกริยา หมายถึง คำที่ใช้แสดงอาการ เหตุการณ์ สภาพ หรือความรู้สึกต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 1) คำกริยาแสดงอาการ 2) คำกริยาแสดงสภาพ และ 3) คำกริยาแสดงการประสม (นววรรณ พันธุมธา, 2525) โดยคำกริยาที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่มที่ 5 – 10 พบทั้ง 3 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 32.64 ดังนี้

2.2.1 คำกริยาแสดงอาการ

คำกริยาแสดงอาการ หมายถึง คำกริยาที่ใช้แสดงอาการเคลื่อนที่ หรืออาการอยู่กับที่ โดยคำกริยาแสดงอาการที่พบในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 21.76 ดังนี้

1) คำกริยาอาการเคลื่อนที่ เป็นคำที่แสดงการเคลื่อนที่ไปในทิศทางต่าง ๆ เช่น เสด็จ ถอยทัพ ตะลุมบอน ไล่สำเภา โดยพบร้อยละ 8.68 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- พากย์สั้นๆที่ได้ส่งออกไปทางข่าวบ้านกาน (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 11)

2) คำกริยาอาการอยู่กับที่ เป็นคำแสดงอาการของผู้ทำกริยาที่ไม่ได้เคลื่อนที่ไปในทิศทางใด เช่น สาบาน ตรัส ทูล โดยพบร้อยละ 13.08 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- จึงขอพระโสมภพประภคแก่ภพเจ้าทั้งหลาย (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 36)

2.2.2 คำกริยาแสดงสภาพ

คำกริยาแสดงสภาพ หมายถึง คำกริยาที่แสดงสภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจบอกลักษณะ สัมผัส นิสัย ค่า ความเร็ว หรือบอกการเปรียบเทียบ โดยคำกริยาแสดงสภาพที่พบในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัดเลขา เล่ม 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 6.36 ดังนี้

1) คำกริยาบอกนิสัย โดยส่วนมากจะใช้บอกลักษณะนิสัยของทหารที่มีความเข้มแข็ง พระมหากษัตริย์ที่มีความกล้าหาญ หรือศัตรูที่มีความอยุติธรรม โดยพบร้อยละ 1.85 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- พระเจ้าหงษาวดีได้ตั้งในกองรวมเสียสละกันประทักรักการกิจ
(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 39)

2) คำกริยาบอกค่าหรือปริมาณ เป็นคำที่ใช้บอกค่า หรือใช้ระบุความมากน้อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ดี พูน มาก น้อย โดยพบร้อยละ 2.31 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ให้ขุนแก่นนากแก่นี้ยังให้
(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 45)

3) คำกริยาบอกความเร็ว เป็นคำที่ใช้บอกความช้าเร็วของผู้กระทำกริยา เช่น เร่ง ว่องไว ช้า โดยพบร้อยละ 0.81 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- แล้วยังแบ่งการให้เข้าชั้นเมืองนั้นเป็นสามภก (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 7 : 2)

4) คำกริยาบอกการเปรียบเทียบ เป็นคำที่ใช้เปรียบเทียบความเหมือนหรือคล้ายกันระหว่างสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เช่น เหมือน ดัง อุปมา โดยพบร้อยละ 1.39 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- อุปมาเหมือน แล้วยังแบ่งการให้เข้าชั้นเมืองนั้นเป็นสามภก (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 10 : 7)

2.2.3 คำกริยาแสดงการประสบ

คำกริยาแสดงการประสบ หมายถึง คำกริยาที่แสดงการประสบทางการรับรู้ การรู้สึก หรือประสาทสัมผัส โดยคำกริยาแสดงการประสบที่พบในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัดเลขา เล่ม 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 4.51 ดังนี้

1) คำกริยาแสดงการรู้สึก โดยส่วนมากมักปรากฏคำที่แสดงความรู้สึกเศร้าเสียใจในช่วงที่ต้องเสียเมืองหรือเสียกำลังพล ร่วมกับความรู้สึกโกรธขณะรบ โดยพบร้อยละ 3.01 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- นายกับนายกองทั้งปวงก็เสียใจการศึกก็ถอยกำลังพล (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 23)

- พระมหากษัตริย์ทรงทราบพระโกรธแล้ว (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 9 : 16)

2) คำกริยาเกี่ยวกับประสาทสัมผัส เป็นคำที่แสดงการใช้ประสาทสัมผัสทางร่างกายในการรับรู้หรือกระทำบางสิ่ง เช่น ฟัง รู้ข่าว ทอดพระเนตร โดยพบร้อยละ 1.50 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- เก็บเมืองบุรีแลกรมการทั้งหลายที่กว่าพญากษัตริย์ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 6)

- พญากษัตริย์ทอดพระเนตรหน้ากลิ้งไป (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 9 : 40)

จากการศึกษาคำกริยาพบว่า ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ ประกอบไปด้วย 1) คำกริยาแสดงอาการ 2) คำกริยาแสดงสภาพ และ 3) คำกริยาแสดงการประสบ ซึ่งมักเกี่ยวกับการต่อสู้หรือความรู้สึกต่อสงครามขณะนั้น

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาลักษณะอักขรวิธีไทยและการใช้คำหลักในพระราชพงศาวดาร กรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 - 10 พบว่า 1) พยัญชนะ ปรากฏ 43 ตัว ไม่พบ ฮ 2) สระ ปรากฏ 28 ตัว 3) วรณยุกต์มี 2 รูป ได้แก่ วรณยุกต์เอก และ วรณยุกต์โท 4) ตัวเลข ปรากฏครบทั้ง 10 ตัวเลข และ 5) เครื่องหมาย ปรากฏการใช้ 2 รูปแบบ คือ การใช้เครื่องหมายแทนสระ และเครื่องหมายประกอบการเขียนที่ใกล้เคียงกับปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การจำกัดขอบเขตทางการศึกษานี้อาจทำให้จำนวนข้อมูลที่พบแตกต่างจากการวิเคราะห์ของ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2551) และอภิวัน เชื้อไทย (2526) นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ วัชรพงศ์ โคตรนารินทร์ และ Yuxi Yang (2567) ที่ศึกษารูปแบบอักขรวิธีไทยในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเช่นกัน พบว่า ด้านวรรณยุกต์ในกฎหมายตราสามดวง จะปรากฏการใช้วรรณยุกต์จัตวา ในขณะที่พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 – 10 นี้ปรากฏเพียงวรรณยุกต์เอกและโทเท่านั้น

จากผลการศึกษาข้างต้น ทำให้พบข้อสังเกตด้านอักขรวิธีไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลจากสมัยอยุธยาตอนปลาย ทั้งรูปสัณฐานและลักษณะการใช้ที่ใกล้เคียงกัน รวมถึงสะท้อนให้เห็นอิทธิพลจากอักษรขอมที่รับมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยในบางส่วน เช่น การใช้ตัวเชิงในพยัญชนะตัว ญ ที่ยังคงปรากฏอยู่ในเอกสารพระราชพงศาวดาร และใช้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การศึกษารูปแบบและอักขรวิธีไทยยังทำให้พบความไม่แน่นอนด้านหลักเกณฑ์ทางภาษาในอดีต เช่น ในหน้าเดียวกันอาจพบการเขียนสะกดคำหนึ่งคำได้หลากหลายรูปแบบ ดังคำว่า สิบเอ็ด-สิบเอ็จ-สิบเบ็ด สอดคล้องกับ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2554) ที่ระบุไว้ว่า สมัยนี้ยังคงไม่มีระเบียบแบบแผนในการเขียน

สะกดคำที่แน่นอน จึงแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ โดยยึดหลักการเขียนให้อ่านออก เขียนได้ตามเสียงที่ได้ยินเท่านั้น

ส่วนการศึกษาเรื่องคำหลักในภาษาไทยตามแนวคิดของ นววรรณ พันธุเมธา (2525) พบว่า คำหลักแบ่งออกเป็น คำนาม และ คำกริยา โดยคำนาม แบ่งออกเป็น 1) คำนามสามัญ ประกอบด้วย คำนามสามัญเกี่ยวกับกลุ่มคน เวลา อาชีพหรือตำแหน่ง สิ่งของ สถานที่ และสัตว์ 2) คำนามวิสามัญ ประกอบด้วย คำนามวิสามัญบอกชื่อ บุคคล ชื่อสถานที่ ชื่ออาวุธ และชื่อสัตว์ ส่วนคำกริยาปรากฏใช้ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาแสดงอาการ ประกอบด้วย คำกริยาอาการเคลื่อนที่ และคำกริยาอาการ อยู่กับที่ 2) คำกริยาแสดงสภาพ ประกอบด้วย คำกริยาบอกนิสัย บอกค่าหรือปริมาณ บอกความเร็ว และบอกการเปรียบเทียบ และ 3) คำกริยาแสดงการประสบ ประกอบด้วย คำกริยาแสดงการรู้สึก และคำกริยาเกี่ยวกับประสาทสัมผัส

จากการศึกษาคำหลักที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ พระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ พบข้อสังเกตที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิง ปริมาณคือ การเลือกใช้คำถ่ายทอดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ให้ผู้อ่านเข้าใจได้ อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการปรากฏใช้คำนามวิสามัญมากถึงร้อยละ 43.52 โดยมีความถี่ในการใช้คำนามวิสามัญบอกชื่อบุคลลร้อยละ 21.64 และคำนามวิสามัญ บอกสถานที่ร้อยละ 17.36 ซึ่งเป็นค่าความถี่ในการพบสูงที่สุด แสดงให้เห็นถึงจุดประสงค์ ที่มุ่งเน้นการชี้ชัดถึงตัวบุคคลและสถานที่ให้ชัดเจนและเกิดจินตภาพ ผ่านการใช้คำที่ เฉพาะเจาะจง ทั้งชื่อกษัตริย์ ชื่อขุนนาง หรือชื่อสถานที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสะท้อน บริบททางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างเด่นชัด เช่น การสะท้อนลักษณะทางภูมิประเทศ จากการระบุชื่อสถานที่ประกอบกับเส้นทางในการรบ ยิ่งไปกว่านั้น การใช้คำหลัก ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมและอำนาจทางการเมืองการปกครองระหว่างประเทศที่มีอำนาจ มากกว่ากับประเทศที่กำลังเสียเปรียบ ดังจะเห็นได้จากการใช้คำนามบอกชื่ออาวุธ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านยุทธโศปกรณ์ที่ใช้ในการสู้รบ หรือการใช้คำบอกช่วงเวลาซึ่งสะท้อนคติความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามได้ เป็นต้น

ทั้งนี้ อาจด้วยเหตุผลทางการประพันธ์ที่มุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องราวการรบที่เกิดขึ้นในกรุงศรีอยุธยา จึงทำให้มักปรากฏชื่อบุคคล สถานที่ หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง เช่นเดียวกับคำกริยาที่มักพบคำที่เกี่ยวกับการสู้รบหรือศึกสงคราม เช่น คำแสดงอาการเคลื่อนไหวที่ คำว่า “โจมตี” “ถอยถอยถอย” คำแสดงสภาพนิสัย ดังคำว่า “อุสาหะ” “เข้มแข็งกล้าหาญ” เพื่อแสดงถึงความแกร่งกล้าและความเข้มแข็งของพลทหารเมืองต่าง ๆ อีกทั้งยังใช้คำแสดงความรู้สึกเศร้าเสียใจ เช่น “โหม่นสน้อยใจ” “ทรงพระโกรธ” เมื่อกล่าวถึงความรู้สึกที่ต้องเสียกำลังพลหรือเสียดินแดน

ผลการศึกษาข้างต้นทำให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางอักขรวิธีไทยได้อย่างเด่นชัดที่มีความต่อเนื่องจากอดีตและส่งผลต่อการใช้ภาษาในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้คำหลัก ทั้งคำนามและคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองจำนวนมาก ซึ่งวงคำศัพท์เหล่านี้ทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี รวมถึงสะท้อนสภาพทางสังคมด้านการเมืองการปกครอง ระเบียบราชประเพณี การจัดทัพ การทำศึกสงคราม ภาวะพยุหยาตรา ตลอดจนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม อาจมีการขยายขอบเขตทางการศึกษาจากเอกสารประเภทอื่นเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบอักขรวิธีไทย หรือนำไปต่อยอดในการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏผ่านการใช้ภาษา ซึ่งเอกสารหลักฐานที่แตกต่างกันนี้อาจทำให้เข้าใจวิถีชีวิต สภาพสังคมและวัฒนธรรม หรือโลกทัศน์ด้านอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2554). **จากลายสือไทย สู่อักษรไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณฐ อังศุวิริยะ. (2565). **อักษรและอักขรวิธีไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัช ปุณโณทก. (2547). **วิวัฒนาการภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท

โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

นวรรณ พันธุ์เมธา. **ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2525.

บุญเลิศ วิวรรณ. (2563). **วิวัฒนาการของอักษรวิไทย**. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์
คอร์ปอเรชั่น.

ยุพา ชุมจันทร์. (2530). **ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย พ.ศ. 2475 - พ.ศ. 2516**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

วัชรพงศ์ โคตรนารินทร์ และ Yuxi Yang. (2567). กฎหมายตราสามดวง : รูปแบบอักษรวิไทย
และสัมพันธสาร. **วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย**, 10(2), 71-96

วิภาวรรณ อยู่เย็น. (2551). **วิวัฒนาการการใช้รูปวรรณยุกต์ตรีและจัตวาในภาษาไทย**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

อภิวัน เต๋อไทย. (2526). **อักษรวิไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิงอร สุพันธุ์วัณิช. (2527). **วิวัฒนาการอักษรและอักษรวิไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

อุบลศรี อรรถพันธุ์. (2524). **การชำระพระราชพงศาวดารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มโนทัศน์ “บุลลี” ของเหยื่อผ่านเรื่องเล่า: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์

กรรณา กลจักรวงศ์ษา¹

เพ็ญนภา คล้ายสิงห์โต²

รับบทความ 17 ธันวาคม 2568 แก้ไขบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2569 ตอบรับ 18 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

เรื่องเล่าถือเป็นวาทกรรมประเภทหนึ่งที่ถูกผู้เล่าจัดเรียงความหมายของเหตุการณ์ตามประสบการณ์ ความรู้สึกในมุมมองของตนเอง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เรื่องเล่าของเหยื่อบุลลีตามแนวคิดของลาบอฟ (1972) และตีความมโนทัศน์ “บุลลี” ในมุมมองเหยื่อตามแนวคิดการวิเคราะห์อุดมการณ์ของ แวนไดจัน (1998) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยเรื่องเล่าของเหยื่อการบูลลี่ โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่ผู้เล่าเป็นเหยื่อการบูลลี่เท่านั้น และเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2566 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ในเว็บไซต์พันทิป (www.pantip.com) จำนวน 400 ข้อความ ผลการศึกษาพบว่า เรื่องเล่าเหยื่อบุลลี่มีการเล่าเรื่องแบบไม่สมบูรณ์ร้อยละ 58.24 องค์ประกอบที่มักจะไม่ปรากฏคือการคลายปมปัญหาและการจบเรื่อง บ่งบอกถึงการบูลลี่ยังคงดำเนินต่อไป ผู้เล่าวางบทบาทของตนเองจากผู้ถูกระทำเป็นผู้ยอมรับ สะท้อนมโนทัศน์การบูลลี่ 2 ประการ คือ ความ (ไม่) ปกติที่เหยื่อต้องเผชิญและบุลลี่ คือ ความแตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคม งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า เหยื่อบุลลี่เสนอการอดทน การปรับตัว และการทำใจเป็นทางออก แสดงให้เห็นการแก้ปัญหาในระดับส่วนบุคคล และตอกย้ำอุดมการณ์บรรทัดฐานทางสังคมที่ผลิตซ้ำความไม่ปกติอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: เหยื่อบุลลี่ กลวิธีเรื่องเล่า ใจความหลัก มโนทัศน์บุลลี่ วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

¹ กรรณา กลจักรวงศ์ษา นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล konlajak@hotmail.co.jp

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล pennapa.kl@up.ac.th

Victims' Conceptualization of 'Bullying' through Narrative Discourse: A Critical Discourse Analysis

Karuna Konlajakwongsa³

Phennapha Klaisingto⁴

Received 17 December 2025; revised 7 February 2026; accepted 18 June 2026

Abstract

Narrative is a form of discourse through which narrators organize and construct the meanings of events based on their personal experiences and emotional perspectives. This article aims to analyze bullying victims' narratives using Labov's (1972) narrative framework, and to interpret the concept of "bullying" from the victims' perspectives through van Dijk's (1998) ideological analysis. The data analyzed in this study consist of bullying victim narratives collected through purposive sampling, selecting only stories in which the narrators explicitly position themselves as victims of bullying. The data comprises 400 narratives posted on the Pantip website (www.pantip.com) between January 2023 and December 2024. The findings reveal that 58.24% of the narratives exhibit incomplete storytelling structures, with the resolution and closing stages frequently absent, indicating that bullying is represented as an ongoing and unresolved experience. Across the narratives, storytellers' voice as moving from victims toward acceptance, reflecting 2 interrelated conceptualizations of bullying: bullying as a condition of (ab)normality that victims must endure, and bullying because of deviation from social norms. The study further demonstrates that victims commonly propose endurance, self-adjustment, and emotional acceptance as solutions, framing bullying as a problem to be managed at the individual

³ Ph.D. Student (Applied Linguistics), School of Liberal Arts, University of Phayao.

Email: konlajak@hotmail.co.jp

⁴ Lecturer, School of Liberal Arts, University of Phayao. Email: offy49@hotmail.com

level. This narrative pattern reinforces dominant social norm ideologies that systematically reproduce and normalize “abnormality.”

Keywords: Victims ‘Bullying, Narrative strategies, Thematic, Conceptual of Bullying, Critical Discourse Analysis

บทนำ

บูลลี่ (Bullying) เป็นพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งหรือหลายคนที่แสดงการกระทำ การใช้ถ้อยคำหรือวาจาเชิงลบกับอีกคนหนึ่ง ส่งผลทั้งทางสภาพร่างกายหรือสภาพจิตใจของผู้ถูกรกระทำ (Olweu, 1993) การบูลลี่ไม่ใช่ปัญหาระดับบุคคล แต่ปัจจัยและสาเหตุถูกเชื่อมโยงกับระดับครอบครัวและสังคม (ณัฐรัชต์ สาเมาะ และคณะ, 2556; ณัฐกานต์ จันทศิริพุทฺธ, 2560) บูลลี่จึงไม่ใช่แค่การกระทำที่ส่งผลเชิงลบต่อร่างกายและสภาพจิตใจของเหยื่อเท่านั้น แต่ยังเป็นการใช้อำนาจ ทำร้ายหรือคุกคามทำให้ผู้อื่นรู้สึกด้อยค่าที่แฝงด้วยอำนาจที่ไม่เสมอภาค ความอคติจากความต่างในบรรทัดฐานสังคม

งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งด้านสังคมศาสตร์ จิตวิทยาและภาษาศาสตร์ กล่าวถึงในมิติต่าง ๆ ของการบูลลี่ งานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ชี้ให้เห็นปัจจัยและผลกระทบจากพฤติกรรมบูลลี่ (ณัฐรัชต์ สาเมาะ, 2556; ณัฐกานต์ จันทศิริพุทฺธ, 2560; ชินดนัย ศิริสมฤทัย, 2560; วรพงษ์ วิไล และเสริมศิริ นิลดำ, 2561; ภัทรจรัส บำรุงพงษ์, 2562) งานวิจัยด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ถ้อยคำบูลลี่ อาทิ การวิเคราะห์ภาษาที่แสดงการบูลลี่ในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ชี้ให้เห็นว่าการบูลลี่มิได้เป็นเพียงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แต่เป็นปรากฏการณ์ทางวาทกรรมที่ เชื่อมโยงกับทัศนคติและบรรทัดฐานในสังคมไทย (ศิริวัศสุ์ กาวลิณนันท, 2564; ประภัสสร สีหรัักษ์, อำนาจ ปักขาสุข และอนุชิต ตุ่มณีจินดา, 2568) การบูลลี่จึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมหนึ่งที่ถูกผลิตซ้ำภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ผู้กระทำมีอำนาจเหนือกว่าเหยื่อในหลาย ๆ มิติทางสังคม ทำให้เหยื่อถูกกดทับเชิงอำนาจและรู้สึกด้อยค่าอับอาย เห็นได้ว่างานวิจัยด้านสังคมศาสตร์เป็นการศึกษาปัจจัย พฤติกรรม รวมถึงผลกระทบของการบูลลี่ และงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์เป็นการศึกษาถ้อยคำบูลลี่ในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ แต่ยังขาด

การศึกษาการใช้ภาษาถ่ายทอดการบูลลี่ในมุมมองเหยื่อ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องเล่าของเหยื่อบูลลี่ที่ปรากฏในสื่อออนไลน์

พื้นที่สื่อออนไลน์ถือเป็นสังคมเสมือนจริงและพื้นที่วาทกรรมสาธารณะที่ผู้ใช้ภาษาสามารถใช้ภาษาได้อย่างอิสระ เว็บไซต์พันทิปถือเป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้ใช้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน เว็บไซต์พันทิปไม่เป็นที่นิยมเมื่อเทียบกับสื่อออนไลน์รูปแบบใหม่ แต่เว็บไซต์พันทิปยังคงเป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้ใช้สามารถเล่าเรื่องได้อย่างละเอียดและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ จะเห็นได้จากงานวิจัยจำนวนมากที่นำข้อมูลจากเว็บไซต์ดังกล่าวเป็นข้อมูลงานวิจัย อาทิ ชิน เชย (2565) ศึกษาภาพแทนผู้ป่วยโรคไตวาย ธนพล เอกพจน์ วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา และปานปั่น ปลั่งเจริญศรี (2563) ศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในสถานการณ์โรคโควิดระบาด และศิริวิษฐ์ กาวิละนันท์(2562) ศึกษาภาพตัวแทนทัวริงจีน บทความนี้จึงสนใจวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในการเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่ในเว็บไซต์พันทิป งานวิจัยนี้เห็นด้วยกับ เดวนเคอณา และคณะ (2021) มองว่าพื้นที่ในสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่งสำหรับเหยื่อที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ แสดงความรู้สึกผ่านการใช้ภาษา และเป็นพื้นที่รองรับความเห็นใจจากผู้อื่นด้วย

เรื่องเล่าของเหยื่อการบูลลี่เป็นเรื่องเล่าเชิงประสบการณ์ ผู้เล่าใช้ภาษาจัดเรียงความหมายตามประสบการณ์ที่พบเจอ เรื่องเล่าจึงเป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่ผ่านการคัดเลือกการจัดระเบียบความหมายตามมุมมองของตนเอง (Labov & Waletzky, 1967) งานวิจัยที่ใช้แนวคิดของลาบอฟและ เวลตสกี (1967) ได้แก่ งานวิจัยของจันทิมา อังคพณิชกิจ (2565) ศึกษาการบันทึกเรื่องราวของนักศึกษาที่มีภาวะซึมเศร้าโดยใช้กรอบการวิเคราะห์เรื่องเล่าและการวิเคราะห์ใจความหลัก ใจความรอง (Martin & Rose, 2007) ผลการวิจัยพบว่า เรื่องเล่าสามารถสะท้อนปมปัญหาที่ซ่อนอยู่ภายในจิตใจของผู้มีภาวะซึมเศร้าได้ และวงจรชีวิตของตนเองคือที่ บ้าน โรงพยาบาล และมหาวิทยาลัย

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศ อาทิ งานวิจัยของ สเวนสันและคณะ (2014) วิเคราะห์เรื่องเล่าจากเว็บบล็อกตามองค์ประกอบการเล่าเรื่องร่วมกับการสร้างคลังข้อมูลเพื่อวิเคราะห์

ประเภทของประโยคในแต่ละองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ผลการวิจัยพบว่ากรอบม
ปัญหาของเหตุการณ์เป็นประโยคที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดเหตุการณ์ ส่วนกรอบการ
ประเมินค่าจะสะท้อนความรู้สึกของผู้เล่าได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อิศบาลและคณะ
(2019) ที่พบว่ากรอบการประเมินค่าทำหน้าที่สะท้อนมุมมองหรือค่านิยมของผู้เล่า
ที่มีต่อเหตุการณ์ได้ งานวิจัยทั้งสองเรื่องสนับสนุนแนวคิดของ โพรสเนอร์ (2021) และ
จันทิมา อังคพณิชกิจ (2565) ที่กล่าวว่า เรื่องเล่าถือเป็นตัวบทในการวิเคราะห์วาทกรรม
ผู้เล่าไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังสร้างความหมายของเรื่องเล่า
ตามประสบการณ์ของตนเองและสามารถสะท้อนมโนทัศน์และอัตลักษณ์ของผู้เล่าได้

งานวิจัยที่ผ่านมาได้แสดงถึงประโยชน์ของกรอบการวิเคราะห์เรื่องเล่าของ ลาบอฟ
เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างและกลวิธีทางภาษาที่ผู้เล่าใช้ในการถ่ายทอดประสบการณ์
โดยเฉพาะในเรื่องเล่าที่ผู้เล่ามีบาดแผลในใจ เช่น การศึกษาบันทึกของนักศึกษาภาวะซึมเศร้า
(จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2565) และเรื่องเล่าของเหยื่อบูลลี่ในเรื่องเล่าในเว็บล็อก และ
เรื่องสั้น (Swanson et al., 2014; Iqbal et al., 2019) ขณะเดียวกัน งานวิจัยในแนว
วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ก็ชี้ให้เห็นว่าเรื่องเล่าเป็นวาทกรรมทางสังคมที่สามารถ
สะท้อนการปฏิบัติทางสังคมและตอกย้ำความไม่เท่าเทียม (Forchtner, 2021; Kaiser
et al., 2023) เรื่องเล่าจึงเป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างความหมายและมโนทัศน์
ของผู้พูดที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์และความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้ (van Dijk, 1998)
เมื่อพิจารณาร่วมกับงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับถ้อยคำบูลลี่พบว่า งานวิจัยในประเทศ
แต่ยังขาดการศึกษาที่เชื่อมโยงระหว่างแนวคิดการวิเคราะห์เรื่องเล่ากับการวิเคราะห์
วาทกรรมเชิงวิพากษ์ โดยเฉพาะมุมมองของเหยื่อบูลลี่ งานวิจัยนี้จึงสนใจวิเคราะห์การ
เล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่ในเว็บไซค์พันทิปตามแนวคิดเรื่องเล่าของลาบอฟและเวลตสกี
(1967) และตีความอุดมการณ์ตามแนวคิดของแวน ไดจ์น (1998) เพื่อสะท้อนมโน
ทัศน์เกี่ยวกับการบูลลี่ในสังคมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์เรื่องเล่าของเหยื่อบูลลี่ตามแนวคิดของ ลาบอฟ (1972)
2. ตีความอุดมการณ์ มโนทัศน์ “บูลลี่” ในมุมมองของเหยื่อตามแนวคิดของ แวนไดจัน (1998)

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

แนวคิดการวิเคราะห์เรื่องเล่า ลาบอฟ (1972) กล่าวถึงเรื่องเล่าว่า มนุษย์ใช้การเล่าเรื่องเพื่อบอกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เล่าใช้ภาษาเพื่อบอกเล่าประสบการณ์ของตนเองโดยจัดเรียงเหตุการณ์ในอดีตตามมุมมองของผู้เล่า การวิเคราะห์กรอบของเรื่องเล่าแบ่งเป็น 6 กรอบได้แก่ การเปิดเรื่อง (abstract) ผู้เล่าเริ่มเรื่องโดยเกริ่นนำเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน การปูพื้นฐานของเรื่อง (orientation) ผู้เล่าบอกข้อมูลเบื้องต้นว่าเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง ใครเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์บ้าง เหตุการณ์เป็นอย่างไร รวมถึงการกล่าวถึงบริบทของเหตุการณ์ ปมปัญหาของเหตุการณ์ (complication action) ผู้เล่าจัดเรียงความหมายของเหตุการณ์เพื่อแสดงความต่อเนื่อง และกล่าวถึงปมปัญหาการคลาปม (resolution) ผู้เล่ากล่าวถึงการจัดการกับปัญหา หรือการแก้ไขปัญห การประเมินค่า (evaluation) ผู้เล่าแสดงทัศนคติและความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ การจบเรื่องหรือปิดเรื่อง (coda) ผู้เล่าแสดงผลลัพธ์หรือการคลี่คลายสถานการณ์ว่าผลของการแก้ไขปัญหของเหตุการณ์เป็นอย่างไร

เรื่องเล่าถือเป็นวาทกรรมทางสังคมประเภทหนึ่งที่ผู้เล่าสร้างความหมายเพื่อบอกเล่าเรื่องเล่าในอดีตและแสดงความรู้สึกหรือการลำดับความสำคัญที่มีต่อเหตุการณ์นั้น ๆ เรื่องเล่าของเหยื่อบูลลี่ถือเป็นเรื่องเล่าเชิงประสบการณ์เกี่ยวกับการถูกบูลลี่ นอกจากกลวิธีภาษาที่ผู้เล่าได้เรียบเรียงในเรื่องเล่าแล้ว ยังสื่อให้เห็นมโนทัศน์ของผู้เล่าได้อีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแวนไดจัน (1998) ที่กล่าวว่าวาทกรรมมิได้เป็นเพียงแค่การใช้ภาษาแต่เป็นการแสดงออกของกระบวนการทางความคิดที่เชื่อมโยงระหว่างภาษา มโนทัศน์ในสังคม และบริบททางสังคม การวิเคราะห์วาทกรรม

มุ่งทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม การครอบงำ ที่ถูกนำเสนอและผลิตซ้ำผ่านตัวบทโดยการเลือกใช้ภาษา งานวิจัยนี้เป็นการศึกษามโนทัศน์พฤติกรรมการบูลลี่ในสังคมไทยที่มีรากฐานจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมต่อเหยื่อบูลลี่ เรื่องเล่าเป็นการประกอบสร้างความหมายจากมุมมองของเหยื่อที่สร้างขึ้นจากการจัดเรียงความหมายในเรื่องเล่าตามที่ต้องการจะส่งสาร อาจไม่ได้นำเสนอข้อเท็จจริงทั้งหมด สอดคล้องกับแนวคิดวาทกรรมที่มองว่า ภาษาไม่ได้ถ่ายทอดข้อเท็จจริงทั้งหมดแต่เป็นการคัดเลือกความหมายตามเจตนาของผู้ส่งสาร ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ประกอบสร้างและผลิตซ้ำอุดมการณ์ การใช้แนวคิดนี้จะทำให้ทราบว่า ผู้เล่าเรื่องในฐานะเหยื่อบูลลี่มีมโนทัศน์การบูลลี่อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากรเรื่องเล่าประสบการณ์การถูกบูลลี่ของเหยื่อในเว็บไซต์พันทิป (www.pantip.com) สาเหตุที่เลือกเพียงเว็บไซต์พันทิปเป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูล เนื่องจาก เว็บไซต์ดังกล่าวสามารถให้ผู้ใช้แบ่งปันเรื่องราวและแสดงความคิดเห็นได้อย่างไม่จำกัด ถึงแม้ว่าในปัจจุบันเว็บไซต์ดังกล่าวจะไม่ใช่ที่นิยมเทียบเท่ากับสื่อออนไลน์แพลตฟอร์มอื่น แต่เว็บไซต์พันทิปได้รับความสนใจในวงวิชาการเพื่อเป็นข้อมูลในงานวิจัย (ชิน เขียว, 2565; ธนพล เอกพจน์ วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา และปานปั้น ปลั่งเจริญศรี, 2563 และศิริวัชร กาวิละนันท์, 2562) งานวิจัยนี้จึงเลือกเว็บไซต์พันทิปเป็นพื้นที่สื่อออนไลน์ในการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ข้อมูลเรื่องเล่าของเหยื่อบูลลี่เป็นประสบการณ์ที่ผู้เล่าเขียนลงในสื่อออนไลน์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบูลลี่ในสื่อออนไลน์

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเรื่องเล่าบูลลี่โดยคัดเลือกข้อความเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ในระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ. 2566 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 โดยค้นหาคำว่า “แกล้ง” “บูลลี่” “ล้อ” ร่วมกับคำแสดงวาท “ถูก” กับ “โดน” เป็นคำร่วมในคำค้นหาด้วย เนื่องจากข้อความที่พบมีทั้งเรื่องเล่าของตนเอง เรื่องเล่า

ของผู้อื่นในคำค้นหาดังกล่าว ผู้วิจัยประยุกต์เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลในงานวิจัยของ
ชิน เเซีย (2565) เพื่อคัดเลือกข้อมูลที่ผู้เล่าคือเหยื่อการบูลลี่เท่านั้น คือ คำเรียกขาน
หรือ สรรพนามบุรุษที่ 1 ร่วมกับคำกริยา “ถูก, โดน + บูลลี่” “ถูก, โดน + แกล้ง”
“ถูก, โดน + ล้อ” กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยได้จำนวน 400 เรื่องเล่า

การวิเคราะห์ข้อมูล นำกลุ่มตัวอย่างข้อมูลมาวิเคราะห์การเล่าเรื่องตามแนวคิด
ของ ลาบอฟ (1972) ได้แก่ การเปิดเรื่อง การปูพื้นฐานของเรื่อง ปมปัญหาของเหตุการณ์
การคลายปม การประเมินค่า การจบเรื่องหรือปิดเรื่อง จากนั้นตีความอุดมการณ์ที่แฝงอยู่
ในการเล่าเรื่องของการเหยื่อการบูลลี่ตามแนวคิดของ แวน ไดจน์ (1998) โดยพิจารณา
องค์ประกอบในการเล่าเรื่อง การจัดเรียงความหมาย และใจความหลักว่าสะท้อนถึง
โนทัศน์การบูลลี่ในมุมมองเหยื่อ รวมถึงอุดมการณ์ที่แฝงอยู่อย่างไร

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 หัวข้อตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ได้แก่ 1. ผลการ
วิเคราะห์เรื่องเล่าของการเหยื่อบูลลี่ตามแนวคิดของลาบอฟ (1972) และ 2. การตีความ
ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีในเรื่องเล่ากับโนทัศน์การบูลลี่ในมุมมองเหยื่อและ
ความคิดความเชื่อที่แฝงอยู่ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. เรื่องเล่าของการเหยื่อบูลลี่

องค์ประกอบเรื่องเล่าในบทความนี้ ผู้เล่าคือเหยื่อการบูลลี่ เรื่องเล่าคือ
ประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการถูกบูลลี่ วิธีการเล่าเรื่อง คือ การเขียนข้อความเล่า
ประสบการณ์ของตนเองลงในพื้นที่สื่อออนไลน์ ผลการวิเคราะห์การเล่าเรื่องของการเหยื่อ
บูลลี่ในสื่อออนไลน์จำนวน 400 เรื่องเล่า พบว่า เรื่องเล่าประสบการณ์การถูกบูลลี่มี
องค์ประกอบการเล่าเรื่องครบ 6 องค์ประกอบจำนวน 167 ข้อความคิดเป็นร้อยละ
41.76 และการเล่าเรื่องที่ไม่ปรากฏการคลายปมปัญหาจำนวน 89 ข้อความ คิดเป็น

ร้อยละ 22.25 และการเล่าเรื่องที่ไม่ปรากฏการจบเรื่อง จำนวน 72 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 18 รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความถี่และร้อยละขององค์ประกอบการเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่

การเปิดเรื่อง	การปูพื้นฐานเรื่อง	ปัญหาของเหตุการณ์	การคลาญปัญหา	การประเมินค่า	การจบเรื่อง	จำนวน	ร้อยละ
✓	✓	✓	✓	✓	✓	167	41.76
✓	✓	✓	✗	✓	✓	89	22.25
✓	✓	✓	✓	✓	✗	72	18
✓	✓	✓	✗	✓	✗	54	13.5
รูปแบบอื่นๆ						18	4.4
รวม						400	

การเล่าเรื่องถือเป็นการจัดลำดับเหตุการณ์ การจัดเรียงความหมายตามประสบการณ์ของผู้เล่าจากผลการวิเคราะห์พบว่า การเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่มีองค์ประกอบไม่สมบูรณ์ ร้อยละ 58.24 องค์ประกอบที่มักจะไม่มีปรากฏ คือการคลาญปัญหา และการจบเรื่อง บ่งชี้ว่าผู้เล่ายังไม่สามารถปิดเหตุการณ์หรือหาทางออก กับเหตุการณ์นี้ได้ ตามที่ บรอกมีเออร์ (2015) กล่าวถึงลักษณะของเรื่องเล่าที่ไม่สมบูรณ์ มักพบในลักษณะของผู้เล่าที่ยังมีบาดแผลในจิตใจในเหตุการณ์นั้นอยู่ สอดคล้องกับการเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่ที่จัดเรียงเหตุการณ์ความหมายที่แสดงให้เห็นว่า การถ่ายทอดประสบการณ์การถูกบูลลี่ยังเป็นเหตุการณ์ที่ “ยังไม่สิ้นสุด” การเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่ในพื้นที่สื่อออนไลน์จึงเป็นพื้นที่การระบายความรู้สึกที่อยู่ภายในของตนเอง สอดคล้องกับ

เดเวนเคอณา และคณะ (2021) ที่กล่าวว่า พื้นที่สื่อออนไลน์เป็นพื้นที่สำหรับการระบายความรู้สึกของเหยื่อบูลลี่ได้ ด้วยเหตุผลที่ พื้นที่ออนไลน์นั้นไม่ต้องเผชิญหน้าทางสังคมทำให้ลดแรงกดดัน ไม่ต้องเปิดเผยตัวตน ผู้เล่าสามารถใช้ภาษาได้เองอย่างอิสระ เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของการเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่ มีประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 การเปิดเรื่อง ผู้เล่าเริ่มเรื่องโดยการนำจุดสำคัญของเหตุการณ์มาเกริ่นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าตนกำลังเล่าเหตุการณ์อะไร รูปแบบของการเปิดเรื่องพบ 4 รูปแบบได้แก่ การเปิดเรื่องโดยการแสดงอัตลักษณ์ของการเป็นเหยื่อบูลลี่ การเปิดเรื่องโดยใช้จุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ การเปิดเรื่องด้วยการแสดงความรู้สึกของผู้เล่า และการเปิดเรื่องโดยการแจ้งวัตถุประสงค์ของผู้เล่า มีรายละเอียดดังนี้

1) การเปิดเรื่องโดยการแสดงอัตลักษณ์ของการเป็นเหยื่อบูลลี่ รูปภาษาที่พบเป็นการเริ่มเปิดเรื่องด้วยประโยคกรรมวาจกได้แก่ “เราก็กะโดนบูลลี่” “เคยโดนบูลลี่ตอนป.2” “เคยโดนแกล้ง” “หนูโดนหนักมากค่ะ” สื่อให้เห็นว่าผู้เล่าแสดงอัตลักษณ์ของตนเองในฐานะ “ผู้ถูกระทำ” ตั้งแต่เปิดเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจบทบาทของผู้เล่าก่อนเข้าสู่รายละเอียดของเหตุการณ์

2) การเปิดเรื่องโดยใช้จุดเริ่มต้นของการเกิดเหตุการณ์ รูปภาษาที่พบได้แก่ คำแสดงช่วงเวลาของเหตุการณ์เช่น “จุดเปลี่ยน” “ตอน ป.1” รวมถึงการกล่าวถึงปัจจัยที่ผู้เล่ามองว่าเป็นสาเหตุของการบูลลี่ ตัวอย่างเช่น “จุดเปลี่ยนของเราเริ่มที่เราได้สนิทกับเพื่อนที่เป็นกลุ่มหนึ่งในห้อง” “ตอนป.1 เราเป็นเด็กทั่วไปปกติทุกอย่าง” “คือเราผมค่อนข้างฟูแต่เราไผ่ผอมยาวและมัดรวบตรงทางม้ามันก็ฟู” เป็นต้น

3) การเปิดเรื่องด้วยความรู้สึกของผู้เล่า รูปภาษาที่ปรากฏได้แก่ คำกริยา รู้สึกร่วมกับความรู้สึกทางลบที่มีต่อเหตุการณ์ สื่อให้เห็นว่าผู้เล่าให้ความสำคัญกับผลกระทบทางอารมณ์มากกว่าการลำดับเหตุการณ์ เช่น “วันนี้เรารู้สึกแย่มาก ๆ เลย” “เรารู้สึกทรมานมาก ๆ ไป รร.คือเหมือนไปนรกอะ” เป็นต้น

4) การเปิดเรื่องด้วยการแจ้งวัตถุประสงค์ของผู้เล่า ให้ผู้อ่านทราบ

เจตนาของผู้เล่าว่าต้องการมีผู้รับฟัง และต้องการคำปรึกษา ตัวอย่างเช่น "เรามีเรื่อง
อยากระบายค่ะ" "สวัสดิ์ครับผม**มีเรื่องจะปรึกษาครับ**" "ทำไงดี **อยากให้เพื่อนเลิกล้อ**
เราว่า "คำ" ซะที" เป็นต้น

ลักษณะการใช้ภาษาการเปิดเรื่องได้แก่ การใช้ประโยคกรรมวาจก การสะท้อน
ความรู้สึกของตนเอง การขอพื้นที่ระบายและการขอคำปรึกษา ผู้เล่าวางกรอบการ
สื่อสารให้ผู้อ่านได้รับรู้ว่าตนเองเป็นผู้ประสบปัญหา และแสดงเจตนาขอร้องให้ผู้อ่าน
เป็นผู้รับฟังและการให้คำแนะนำ ผู้เล่าจึงเปิดเรื่องโดยให้ตนเองเป็นผู้ถูกกระทำเพื่อให้
เสียงของตนเองได้รับฟัง

1.2 การปูพื้นฐานของเรื่อง ผู้เล่ากล่าวถึงองค์ประกอบของเหตุการณ์ที่
ถูกบুলลี่กล่าวถึงผู้กระทำ สาเหตุของการบูลลี่ การปูพื้นฐานของเรื่อง ผู้เล่าจัดเรียง
ความหมายของการถูกบูลลี่โดยกล่าวถึง สาเหตุการถูกบูลลี่ ปมการถูกบูลลี่ จากการ
สังเกตข้อมูลพบปมบูลลี่ 3 ประเด็น ได้แก่ ปมเรื่องครอบครัว บุคลิกภาพส่วนตัว
ปมเรื่องรูปลักษณ์ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 "ครอบครัวเราย้ายไปอยู่จังหวัดนึ่งทางภาคใต้ เราเป็นชาว
กทม.เต็มตัว ไม่ว่าจะพูด กิน บุคลิก การแต่งตัว เรียน รร.เอกชน แต่พอเราย้ายเราต้อง
มาเรียน รร.ประจำอำเภอ"

ตัวอย่างที่ 2 "คือหนูเป็นเด็กอีสานแท้ ๆ อีสานตั้งแต่เกิด แล้วเพิ่งสอบติด
มหาลัยในกรุงเทพฯ มาอยู่ได้ประมาณครึ่งปีแล้ว แต่ก็ยังพูดกลางไม่ค่อยชัด มีหลุดคำ
ถิ่นอีสานบ้างบางครั้ง"

ตัวอย่างที่ 3 "ด้วยความที่หน้าเราดูขมขนกว้างจากลิ่ว ด้วยความที่หน้าเราดู
ขมขนกว้างจากลิ่ว หน้าเฟะจากลิ่ว"

ตัวอย่างที่ 4 "เรามีถุงใต้ตา แบบพอมิแล้วเหมือนตามันเขียว ๆ แบบคนแก่ ๆ อ๊ะ"

การปูพื้นฐานของเรื่องผ่านสาเหตุและปมการถูกบูลลี่ที่โยงกับครอบครัว
บุคลิกภาพ และรูปลักษณ์ ผู้เล่าจัดวางความหมายของการถูกบูลลี่ว่าเป็นผลจาก

อัตลักษณ์ของตนที่แตกต่างจากบรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคม อาทิ ค่านิยมด้านรูปร่างหน้าตา บุคลิกภาพ และสถานะทางสังคม การปูพื้นฐานของเรื่องลักษณะนี้ประกอบสร้างความหมายเชิงอุดมการณ์ว่าบรรทัดฐานทางสังคมถูกทำให้เป็น “ความปกติ” ขณะเดียวกันความแตกต่างถูกนิยามว่าเป็นความไม่ปกติส่งผลให้เหยื่อบูลี่ถูกจัดวางให้อยู่ในสถานะที่ด้อยค่าและถูกตีตราในสังคม

1.3 ปมปัญหาของเหตุการณ์ จากการกล่าวถึงสาเหตุของการถูกบูลลี่จากกรอบการปูพื้นเรื่องแล้ว ในกรอบปมปัญหาของเหตุการณ์ ผู้เล่าได้ขยายรายละเอียดของเหตุการณ์เพื่อแสดงถึงระยะเวลาของการถูกบูลลี่ ความถี่ของการถูกบูลลี่ที่ตนเองต้องเผชิญ รวมถึงสะท้อนผลกระทบทางด้านจิตใจของเหยื่อบูลลี่ รูปภาพที่ปรากฏในการแสดงปมของเหตุการณ์ ได้แก่ คำวิเศษณ์ “บ่อย” และคำสันธาน “บ่อยจน” “จน” “จนกลายเป็น” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5 “เราโดนแกล้งโดนหลอกบ่อย ค่อนข้างซื้อบ๊อทำให้คนอื่นเขาคิดว่าเราไม่คิดอะไรอะค่ะ”

ตัวอย่างที่ 6 “เลยโดนเรียกว่าคางคกมาตลอด เรียกบ่อยจนไม่เรียกชื่อกันแล้ว”

ตัวอย่างที่ 7 “แล้วที่หนักที่สุดก็คือชอบเอาคำว่า ‘เกย์’ มาบวกกับ ‘เขมร’ กลายเป็น ‘เกย์เขมร’ ตลอด”

ตัวอย่างที่ 8 “ถูกเพื่อน ๆ ล้อเรื่องหน้าผากเลิกหัวล้านอยู่เป็นประจำจนกลายเป็นปมด้อย”

ตัวอย่างที่ 9 “จนหนักเข้า ๆ มันก็เริ่มหาเรื่องแกล้งผมแรงขึ้นทั้งตบหัว ช่มชู่เอาเงิน ใช้ทำนั่นทำนี่สารพัด”

ตัวอย่างที่ 10 “จนเราไม่มีความมั่นใจในตนเองเลยคะ”

ตัวอย่างที่ 11 “จนเราเพลไม่รู้ว่าเพลยังไงแล้ว”

ข้อความที่ปรากฏในกรอบปมปัญหาของเหตุการณ์ พบคำแสดงความถี่ที่ปรากฏเหตุการณ์ถูกบูลลี่ซ้ำ ๆ และคำสันธานที่แสดงถึงผลของเหตุการณ์ถูกบูลลี่ ผู้เล่า

ประกอบสร้างความหมายที่สื่อให้เห็นว่าการบุลลีถูกสร้างให้เป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องและหลีกเลี่ยงไม่ได้ในชีวิตของผู้ถูกระทำ รวมถึงการจัดวางเหตุการณ์ในรูปแบบเชิงเหตุและผลดังกล่าวทำให้การถูกบุลลีถูกทำให้เป็นเรื่องปกติ เสียของผู้เล่าถูกจัดวางในฐานะผู้รับรู้การบุลลีว่าเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำในชีวิต ซึ่งตอกย้ำสถานะของผู้เล่าในฐานะผู้ถูกระทำที่ต้องเผชิญและดำรงอยู่ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว

1.4 การคลาปม ผู้เล่ากล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหา หรือการหาทางออกของเหตุการณ์ กรอบการคลาปมที่พบในการเล่าเรื่องของเหยื่อบุลลี พบว่า การใช้รูปภาพที่แสดงถึงความพยายามที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง เช่นประโยคที่แสดงคำเชื่อมที่ขัดแย้ง “แต่” “ถ้า...ไม่” “ต้อง” เช่น

ตัวอย่างที่ 12 “เราไม่ชอบสิ่งเหล่านี้มาก ๆ เลย แต่ต้องยิ้มและทำตัวว่าเราโอเค”

ตัวอย่างที่ 13 “เราพยายามเปิดใจกินอาหารไทยที่เราไม่ชอบแต่มันก็ไม่ถูกปากเราอยู่ดี”

ตัวอย่างที่ 14 “โดนทักตัวเราเองก็จะไม่มั่นใจต้องรีบทำทุกทางเพื่อให้รู้สึกว่ามีกลิ่นตัวแล้ว”

ตัวอย่างที่ 15 “ถ้าเราเลือกเกิดได้เราคงไม่เกิดมาหน้าตาซีเห่แบบนี้หรอก เราเหนื่อยเราท้อไปหมดแล้ว”

ดังตัวอย่างสื่อให้เห็นถึงการแก้ปัญหาที่ขัดกับอัตลักษณ์ของผู้เล่า

การใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง เช่น “แต่” “ถ้า...ไม่” และ “ต้อง” สะท้อนการแก้ปัญหาด้วยตนเองของผู้เล่าเป็นกระบวนการต่อรองระหว่างอัตลักษณ์ของตนกับเงื่อนไขทางสังคม การคลาปมสื่อให้เห็นว่าผู้เล่าจัดวางตนเองเป็น “ผู้ทำตามกติกา” ผ่านความพยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม

1.5 การประเมินค่า ผู้เล่าประเมินความรู้สึกของตนเองที่มีต่อเหตุการณ์จากข้อมูลในกรอบการคลาปมปัญหาสื่อให้เห็นว่า ผู้เล่าพยายามปรับตัว ปรับพฤติกรรม

เพื่อให้ตามบรรทัดฐานทางสังคมทั้งที่ความรู้สึกภายในมีความขัดแย้งอยู่ จะเห็นได้จากคำเชื่อม “แต่” การจัดเรียงความหมายในกรอบการประเมินค่าจึงเป็นส่วนที่สะท้อนความรู้สึกของผู้เล่ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รูปภาษาที่ปรากฏในการประเมินค่าสื่อให้เห็นการแสดงความรู้สึกด้านลบของผู้เล่าได้แก่ ความรู้สึกไม่มั่นใจในการใช้ชีวิต ความรู้สึกทางลบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ เช่น

ตัวอย่างที่ 16 “มีแต่คำพูดของเพื่อนมันวนเวียนอยู่ในหัว ทำให้เราท้อ มาก”

ตัวอย่างที่ 17 “ทำให้เราไม่กล้าทำอะไร ไม่กล้าร่วมกิจกรรม... ความมั่นใจหายไป”

ตัวอย่างที่ 18 “ไม่ชอบให้คนอื่นมองเราด้วยสายตาแปลก ๆ เพียงเพราะเราขี้ใหญ่”

ตัวอย่างที่ 19 “เราเจ็บ เจ็บปวด ... เขาไม่เห็นเราเป็นคน ... ทุกวันเราร้องไห้ ... ทำไมหลายคนถึงเกลียดเรา”

การจัดเรียงความหมายในกรอบการประเมินค่าสะท้อนเสียงและทัศนคติของผู้เล่าที่มีต่อเหตุการณ์ รูปภาษาที่ใช้แสดงให้เห็นความรู้สึกด้านลบ เช่น ความไม่มั่นใจ ความรู้สึกด้อยค่า และความเจ็บปวดทางอารมณ์ ผู้เล่าจัดวางตนเองอยู่ในฐานะผู้ที่รับรู้และสัมผัสผลกระทบของบรรทัดฐานทางสังคมผ่านการให้คุณค่าต่อตนเองในเชิงลบ

1.6 การจบเรื่อง เป็นส่วนสุดท้ายของเรื่องเล่าที่กล่าวถึงบทสรุปหรือผลลัพธ์ของเหตุการณ์ ผลวิจัยพบว่า การจบเรื่องไม่ได้ทำหน้าที่ปิดเหตุการณ์หรือหาทางออก แต่เป็นการตอกย้ำสภาวะทางอารมณ์ของผู้เล่าที่ไม่สามารถจัดการกับการถูกบูลลี่ได้ เสียงของผู้เล่าวางบทบาทเป็น ผู้ยอมรับ สังเกตจากรูปภาษา เช่น “ช่วงมันเอะเนอะ สักวันกฎแห่งกรรมก็จะลงโทษ คนพวกนั้นเอง ” หรือการต่อรองทางความหมายโดยจัดวางผู้กระทำให้อยู่ในสถานะเดียวกับตนเอง ตัวอย่างเช่น “สักวันเราจะทำให้เขาเป็นทุกข์บ้าง เหมือนที่เขาเคยทำกับเรา ” “ฝากถึงคนที่ชอบบูลลี่คนอื่นด้วย คนที่แกลไปบูลลี่ไปพูดอะไรที่ทำให้เขาเสียความมั่นใจอะเคยคิดไหมว่าเขาจะรู้สึกยังไงเขาก็คนเหมือนกันถ้าแกลโดนบ้างอะแกลจะรู้สึกยังไง?” การจบเรื่องในลักษณะนี้สะท้อนอุดมการณ์

ที่ผลึกความยุติธรรมไปสู่การเยียวยาทางอารมณ์มากกว่าการทำลายบรรทัดฐานทางสังคมที่เอื้อให้การบูลลี่ดำรงอยู่

จากการวิเคราะห์เรื่องเล่าเหยื่อบูลลี่ สะท้อนให้เห็นเสียงของผู้เล่าในแต่ละกรอบการเล่าเรื่องดังนี้

การเปิดเรื่อง	ผู้เล่า คือ ผู้ถูกระทำ
การปูพื้นเรื่อง	ผู้เล่า คือ ผู้ที่มีความต่างจากบรรทัดฐานทางสังคม
ปมปัญหาของเหตุการณ์	ผู้เล่า คือ ผู้ถูกระทำในการบูลลี่อย่างซ้ำๆ
การคลายปม	ผู้เล่า คือ ผู้ทำตามกติกา
การประเมินค่า	ผู้เล่า คือ ผู้รับรู้และซึมซับผลกระทบของความต่างจากบรรทัดฐานทางสังคม
การจบเรื่อง	ผู้เล่า คือ ผู้ยอมรับ

การจัดวางบทบาทของผู้เล่าในแต่ละกรอบของการเล่าเรื่อง สื่อให้เห็นการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของเหยื่อบูลลี่จากการเป็น “ผู้ถูกระทำ” ไปสู่การเป็น “ผู้ยอมรับ” ภายใต้บรรทัดฐานทางสังคมที่ครอบงำ การเปลี่ยนผ่านของบทบาทดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงกลยุทธ์ทางการเล่าเรื่อง แต่สะท้อนอุดมการณ์ที่ทำให้การบูลลี่ถูกทำให้เป็นประสบการณ์ที่ต้องปรับตัว ยอมรับ มากกว่าการตั้งคำถามหรือการแก้ไขปัญหา เมื่อพิจารณาตามกรอบการเล่าเรื่อง การเปิดเรื่อง ผู้เล่าเลือกนำเสนอตนเองในฐานะผู้ถูกระทำเพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านรับรู้เหตุการณ์ รวมถึงมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับฟังหรือผู้ให้คำแนะนำ ต่อมาในกรอบปูพื้นเรื่อง ผู้เล่ากล่าวถึงความแตกต่างของตนจากบรรทัดฐานทางสังคมเป็นสาเหตุของการถูกบูลลี่ สำหรับช่วงปมปัญหาของเหตุการณ์ การเน้นย้ำความต่อเนื่องและการเกิดซ้ำของการบูลลี่ทำให้ผู้เล่าถูกทำให้ปรากฏในฐานะบุคคลที่เปราะบางที่เผชิญพฤติกรรมบูลลี่จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะเห็นได้ว่า กรอบปูพื้นเรื่องและกรอบปมปัญหา

ของเหตุการณ์ ผู้เล่าจัดวางบทบาทของตนเองที่ตอกย้ำโน้ตทัศน์การบูลลี่คือ ความ(ไม่)ปกติที่เหยื่อต้องเผชิญ

สำหรับกรอบการคลาเยม ผู้เล่าเสนอแนวทางการรับมือผ่านการปรับตัวและการปฏิบัติตามกติกาทางสังคม ซึ่งเป็นการต่อรองเชิงอำนาจในลักษณะที่ไม่ทำทาบบรรทัดฐานเดิม สำหรับกรอบการประเมินค่า ผู้เล่าจัดวางบทบาทของตนเองเป็น “ผู้รับรู้” โดยการแสดงความรู้สึกของตนเองจากผลของการถูกบูลลี่ และการปิดเรื่อง ผู้เล่าถูกจัดวางในสถานะของ “ผู้ยอมรับ เช่น การยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือการคาดหวังให้ผู้กระทำได้เผชิญประสบการณ์เดียวกันเพื่อทำความเข้าใจความรู้สึกของเหยื่อ

จากผลการวิเคราะห์การเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่และการตีความอุดมการณ์มโนทัศน์ “บูลลี่” ผู้เล่าพยายามหาทางออกโดยการปรับตัวเองให้เข้ากับบรรทัดฐานทางสังคม ที่สุดท้ายแล้วผู้เล่ายังมองว่าตนเองคือความแตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคมที่ต้องยอมรับและอยู่กับพฤติกรรมการบูลลี่ต่อไป

2. ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีในเรื่องเล่าและมโนทัศน์ “บูลลี่” ในมุมมองเหยื่อ

การตีความมโนทัศน์ “บูลลี่” ในมุมมองเหยื่อผ่านเรื่องเล่า สังเกตอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ภายใต้ภาษา การจัดเรียงความหมายประสบการณ์การถูกบูลลี่ ตามกรอบการวิเคราะห์อุดมการณ์ของ van Dijk (1998) ผลการตีความมโนทัศน์ “บูลลี่” มีดังนี้

การบูลลี่ หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งหรือหลายคนกระทำพฤติกรรมเชิงลบต่อผู้อื่นซ้ำ ๆ อย่างมีเจตนา การบูลลี่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่ พฤติกรรมเชิงลบที่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น การกระทำนั้นเป็นการกระทำแบบต่อเนื่องและความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำมีความไม่สมดุลทางอำนาจ (Olweus, 1993) การวิเคราะห์เรื่องเล่าของเหยื่อบูลลี่สะท้อนถึงพฤติกรรมการบูลลี่ภายในโรงเรียน ที่ทำงาน และครอบครัว รูปแบบการบูลลี่ที่ปรากฏในการเล่าเรื่องมากที่สุด คือ การบูลลี่ทางวาจา การล้อเลียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562) ที่กล่าวถึงรูปแบบการบูลลี่ว่า บูลลี่ที่พบมากที่สุดในระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย คือ การบูลลี่ทางสังคมและทางวาจา

เมื่อพิจารณาตามกรอบการเล่าเรื่อง สะท้อนมโนทัศน์ “บุลลี” ได้คือ บุลลี คือ ความ(ไม่)ปกติที่เหยื่อต้องเผชิญ และ บุลลี คือ ความแตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคม สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีในการเล่าเรื่องและมโนทัศน์การบุลลี ได้ดังนี้

2.1 บุลลี : ความ(ไม่)ปกติที่เหยื่อต้องเผชิญ

เมื่อพิจารณาตามกรอบการเล่าเรื่อง ผู้เล่าเปิดเรื่องด้วยการจัดวางตนเองในฐานะเหยื่อการบุลลี และอธิบายจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์จากชีวิตประจำวันที่เคยเป็นปกติ ก่อนจะเปลี่ยนผ่านไปสู่ประสบการณ์การถูกบุลลีอย่างต่อเนื่อง การจัดเรียงความหมายดังกล่าวสะท้อนการประกอบสร้างเหตุการณ์ที่ทำให้การบุลลีถูกมองว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของชีวิตผู้เล่า สำหรับกรอบปมปัญหาของเหตุการณ์ การเน้นระยะเวลาและความถี่ของการถูกบุลลีทำให้การกระทำดังกล่าวถูกทำให้เป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำและยืดเยื้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแวนไดเจนในเรื่องการทำให้ความรุนแรงกลายเป็นเรื่องปกติผ่านวาทกรรม ส่งผลให้ชีวิตของเหยื่อถูกนิยามว่าแตกต่างจาก “ความปกติ” เดิม

กรอบการคลายปมและการประเมินค่า ผู้เล่าเสนอการจัดการปัญหาผ่านการปรับตัว ความอดทน และการทำใจยอมรับ การประเมินค่าเช่นนี้สะท้อนกระบวนการทำให้อุดมการณ์ทางสังคมถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของความคิดระดับบุคคล โดยผู้เล่าหันกลับมาประเมินและจัดการผลกระทบของการบุลลีในระดับตนเอง มากกว่าการตั้งคำถามต่อเงื่อนไขทางสังคม และกรอบการปิดเรื่อง ผู้เล่าวางบทบาทตนเองในการยอมรับว่าการบุลลียังคงดำรงอยู่ และตนต้องรับมือกับผลกระทบทางจิตใจต่อไป การปิดเรื่องของเหยื่อบุลลีตอกย้ำมโนทัศน์ว่า “การบุลลี” เป็นความ(ไม่)ปกติที่เหยื่อต้องเผชิญ และสะท้อนอุดมการณ์ที่ทำให้พฤติกรรมการถูกบุลลีถูกจัดการในระดับประสบการณ์ส่วนบุคคล มากกว่าการเชื่อมโยงไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับสังคม

2.2 บุลลี: ความแตกต่างทางสังคม

มโนทัศน์การบูลลี่ถูกประกอบสร้างผ่านอุดมการณ์ความแตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคม ผู้เล่าใช้การเปิดเรื่องและการปูพื้นฐานด้วยการกล่าวถึงภูมิหลังของตนเอง เช่น ครอบครัว รูปร่างหน้าตา ผิวพรรณ น้ำหนัก และบุคลิกภาพ โดยจัดวางลักษณะเหล่านี้เป็นสาเหตุของการถูกบูลลี่ เสียงของผู้เล่าจึงปรากฏในฐานะผู้ที่รับรู้ว่าตนเอง “ต่าง” จากสิ่งที่สังคมกำหนดว่าเป็นความปกติ การจัดเรียงความหมายดังกล่าวสะท้อนกระบวนการแบ่งแยกเชิงบรรทัดฐานที่เชื่อมความแตกต่างเข้ากับการตัดสินคุณค่าการบูลลี่และการล้อเลียนทำหน้าที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์นี้ผ่านการใช้อัยยาคำลดทอนคุณค่าสอดคล้องกับปมปัญหาของเหตุการณ์ที่เหยื่อกล่าวถึงการถูกบูลลี่ซ้ำ ๆ เป็นระยะเวลายาวนาน ในกรอบการคลายปม ผู้เล่าเลือกจัดวางการยอมรับและพยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคม กรอบปมปัญหาของเหตุการณ์และกรอบการคลายปมสื่อให้เห็นว่า เหยื่อบูลลี่ไม่เพียงอดทนต่อการบูลลี่ แต่ยังรับรู้ถึงความคาดหวังให้ปรับตัวเข้ากับบรรทัดฐานทางสังคม ทำให้การบูลลี่ถูกทำให้เป็นประสบการณ์ที่เหยื่อต้องจัดการด้วยตนเองภายใต้กรอบความแตกต่างทางสังคม

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์กรอบการเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่ตามแนวคิดของลาบอฟ (1972) และตีความอุดมการณ์ตามแนวคิดของแวน ไดจน์ (1998) ผลการวิเคราะห์เรื่องเล่าจำนวน 400 ข้อความพบว่า การเล่าเรื่องมีองค์ประกอบไม่สมบูรณ์ถึงร้อยละ 58.24 องค์ประกอบ ที่ไม่ปรากฏในการเล่าเรื่องได้แก่ การคลายปม และ การจบเรื่อง เป็นการแสดงลักษณะ ของการเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่ เหตุการณ์การบูลลี่ยังคงดำเนินต่อไป การกำหนดบทบาทของผู้เล่าในแต่ละช่วงของโครงสร้างการเล่าเรื่องชี้ให้เห็นการสร้างอัตลักษณ์เหยื่อบูลลี่ ซึ่งค่อย ๆ เคลื่อนจากสถานะของ “ผู้ถูกระทำ” ไปสู่การเป็น “ผู้ยอมรับ”

อย่างไรก็ตาม การเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่ในงานวิจัยนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของมุมมองของเหยื่อบูลลี่ที่ได้เล่าเรื่องราวของตนเองในประเด็นที่ตนเองต้องการจะสื่อสารออกไป อาจจะไม่ใช่ว่าข้อเท็จจริงของเหตุการณ์หรือเหตุการณ์การถูกบูลลี่ทั้งหมด การเล่าเรื่องของเหยื่อบูลลี่เป็นการประกอบสร้างความจริงจากมุมมองของแต่ละบุคคล เรื่องเล่าของเหยื่อบูลลี่ในงานวิจัยนี้สะท้อนมโนทัศน์ “บูลลี่ คือ ความ(ไม่)ปกติที่เหยื่อต้องเผชิญ” และ “บูลลี่ คือ ความแตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคม” สอดคล้องกับโฟรสเตอร์ (2021) ที่เสนอว่า การเล่าเรื่องถือเป็นเครื่องมือทางอุดมการณ์ประเภทหนึ่ง การบูลลี่เกิดจากการผลิตซ้ำเรื่องความแตกต่างตามบรรทัดฐานทางสังคม การใช้ถ้อยคำบูลลี่ซ้ำ ๆ และการเน้นความถี่ของการถูกรังแกและ การลดคุณค่าของเหยื่อจนทำให้การบูลลี่กลายเป็น “ความปกติ” ในชีวิตประจำวันของเหยื่อ นอกจากการถ่ายทอดความรู้สึกเจ็บปวด อดทนกับการถูกบูลลี่ที่ผู้เล่ายอมรับกับสถานะ “เหยื่อ” กับความพยายามหาทางออกผ่านการตั้งคำถาม การขอคำแนะนำ ในส่วนการปิดเรื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไควเซอร์ และคณะ (2023) ถ้อยคำบูลลี่เป็นการผลิตซ้ำอุดมการณ์ผ่านภาษา เช่น การใช้ถ้อยคำแสดงความแตกต่างและลดคุณค่าของบุคคล การบูลลี่ไม่ได้ถูกถ่ายทอดเพียงในฐานะประสบการณ์ความรุนแรงของปัจเจก หากแต่ถูกผลิตซ้ำและทำให้ชอบธรรม ผ่านกลไกทางภาษาในการเล่าเรื่องซึ่งตอกย้ำอุดมการณ์ความแตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคมอย่างเป็นระบบ การที่เหยื่อจำนวนมากเสนอ “การอดทน การปรับตัว และการทำใจ” เป็นทางออก สะท้อนว่าภาษาในการเล่าเรื่องทำหน้าที่จัดวางความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาไว้ที่เหยื่อ มากกว่าการตั้งคำถามต่อบรรทัดฐานและโครงสร้างทางสังคมที่สร้างความไม่ปกติขึ้นมา งานวิจัยจึงแสดงให้เห็นว่า การยอมรับของเหยื่อไม่ใช่การเลือกหรือเต็มใจที่จะยอมรับ แต่เป็นผลของอุดมการณ์ที่ถูกฝังแน่นและดำรงอยู่ผ่านการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน บทความนี้มี

ประโยชน์ในด้านการศึกษา การแนะแนวที่ควรสร้างพื้นที่ให้เหยื่อเล่าเรื่องราวของตนเองและนำไปสู่ การแก้ไขปัญหาการบูลลี่ในระดับเชิงสังคม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จันทิมา อังคพณิกิจ. 2565. “วงจรชีวิตบ.ร.ม.(บ้าน โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย): การวิเคราะห์เรื่องเล่าของนักศึกษาชิมเศร้า.” *The New Viridian Journal of Arts, Humanities and Social Sciences* 2(1): 44-59.
- ชินดนัย ศิริสมฤทัย. 2560. “การรับรู้ ทศนคติ และความตั้งใจในการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*.
- ชิน เที่ย. 2565. “ภาพตัวแทนผู้ป่วยโรคไตวายในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม.” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน* 3(1): 20-28.
- ธนพล เอกพจน์ วิรัช วงศ์กัณท์วัฒนา และปานปั้น ปลั่งเจริญศรี. 2563. “[ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ศัตรู] : การศึกษาอุปลักษณะเชิงโน้ตทัศน์ของคนไทยตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน.” *วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม* 9(1): 1-37.
- ณัฐกานต์ จันทศิริพุทธ. 2560. “ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ของการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์กับการเผชิญปัญหาของเหยื่อ: อิทธิพลส่งผ่านของการประเมินทางปัญญาโดยมีความเป็นนิรนามของผู้กระทำเป็นตัวแปรกำกับ.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ณัฐรัชต์ สาเมาะ, พิมพวัลย์ บุญมงคล, ดีโหมะ โอหยันเนิน, รณภูมิ สามัคคีคารมย์ และโรมัส กวาดามูช. 2557. “การรับรู้ของเยาวชนต่อการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์.” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา* 6(1): 351-364.
- ปัทมา เหมือนสมัย และณัฐพร พานโพธิ์ทอง. 2568. “ถ้อยคำบูลลี่: ความหมายตามการ

รับรู้ของผู้พูดภาษาไทยรุ่นอายุวัย(Y) และซี(Z).” **วารสารมนุษยศาสตร์
วิชาการ** 32(1): 110–132.

ประภัสสร สิริรักษ์, อำนาจ ปักษาสุข, และ อนุชิต ตุ่มณีจินดา. 2568. “กลวิธีความไม่
สุภาพในข้อความกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ภาษาไทย.” **วารสารศิลป
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์** 25(1): 54–83.

ภัทรจรัส บำรุงพงษ์. 2562. “การกลั่นแกล้งในมหาวิทยาลัย: กรณีศึกษานิสิตที่มีความ
ต้องการพิเศษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีววิทยาและ
งานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวัสรุ์ กาวิละนันท์. 2562. “ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทน
ทัวริงจินในเว็บไซต์พันทิป: การศึกษาตามแนวทฤษฎีการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์.”
วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 41(2): 23-44.

ศิริวัสรุ์ กาวิละนันท์. 2564. “ถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้แสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊กกรณี
ข่าวรักสามเส้าในวงการบันเทิงกับการระรานทางไซเบอร์: การศึกษาตามแนววจน
ปฏิบัติศาสตร์.” **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร** 18(1): 103–116.

ภาษาต่างประเทศ

Brockmeier, J. 2015. **Beyond the Archive: Memory, Narrative, and the
Autobiographical Process**. Berlin: Institut für Qualitative
Forschung. Retrieved December 17, 2025, from <https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/2613>.

Dhungana, S. K., Mishra, N., Kuffour, A., and Young, L. 2021.
**Bullying discourse on Twitter: An examination of bully-
related tweets using supervised machine Learning.**

- Amsterdam: Elsevier. Retrieved December 17, 2025, from <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106735>.
- Forchtner, B. 2021. **Introducing Narrative in Critical discourse Studies**. London: Routledge. Retrieved December 17, 2025, from <https://doi.org/10.1080/17405904.2021.1912423>.
- Iqbal, L., Ullah, I. and Shah, F. (2019). Labovian Model and analysis of the Bully as Representation of the USA. **Global Regional Review**, 6(2): 78-84. Retrieved December 17, 2025, [http://dx.doi.org/10.31703/grr.2019\(IV-II\).09](http://dx.doi.org/10.31703/grr.2019(IV-II).09)
- Johnstone, B.(2001). **Discourse analysis and narrative**. In D. Schiffrin, D. Tannen & H. Hamilton (Eds.), **The Handbook of Discourse Analysis**. Oxford: Blackwell.
- Labov, W. (1972). **Language in the Inner City**. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Labov, W., & Waletzky, J. (1967). **Narrative analysis: Oral versions of personal experience**. In J. Helm (Ed.). **Essays on the verbal and visual arts**. Seattle: University of Washington Press.
- Martin, J.R. & Rose, D. (2007). **Working with Discourse: Meaning beyond the clause (2nd ed.)** New York: Continuum.
- Olweus, D. (1993). **Bullying at school: What we know and what we can do**. Blackwell Publishing. Rigby.
- Qaiser, Q., Khan, M. A., & Hassan, S. (2023). A Critical Analysis of Power Dynamics in Bullying Discourse of the Film Bully. **Journal of Policy Research**, 10(2), 136–143. <https://doi.org/10.61506/02.00214>
- Swanson, R., Thomas, R., Corcoran, T. & Walker, M.A. (2014). Identifying

วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน พ.ศ. 2569)

Narrative Clause Types in Personal Stories. **Proceedings of the
SIGDIAL 2014 Conference**, 171-180.

Van Dijk, & T., A. (1998). **Ideology. A multidisciplinary approach**. London: Sage.